

13
4 C
6
VITT. EMANUELE

INSTITUTIONES
CANONICÆ, CIVILES, ET CRIMINALES
CUM RECENTIORI PRAXI ROMANÆ CURIÆ

Ad eorum Juvenum usum, qui post Theoriam Forensi Exercitationi sunt vacaturi.

OPUS IN QUATUOR TOMOS DIVISUM

AUCTORE

PETRO ANTONIO DANIELI ROMANO

IN ARCHIGYMNASIO URBIS JURIS PROFESSORE,
ET IN ROMANA CURIA ADVOCATO.

TOMUS QUARTUS

RECENTIOR PRAXIS ROMANÆ CURIÆ

AD

Eñum, & Rñum D. D.

JOACHIMUM FERDINANDUM
PORTOCARRERO

S.R.E CARDINALEM EPISCOPUM SABINENSEM, MAGISTRUM EQUIT. HIEROSOL. ET CATHOLICI REGIS APUD S SEDEM LEGATUM, EJUSQUE REGNORUM PROTECTOREM.

ROMÆ MDCCLIX.

TYPIS JOSEPHI, ET NICOLAI GROSSI.
IN ÆDIBUS DE MAXIMIS
SUPERIORUM PERMISSU
ET SUMMI PONTIFICIS PRIVILEGIO.

Ad Eñum; & Rñum D. D.

JOACHIMUM FERDINANDUM

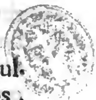
PORTOCARRERO

S. R. E. CARDINALEM AMPLISSIMUM

EPISCOPUM SABINENSEM &c. &c. &c.

Eñe, & Rñe Princeps

QUUM poſt editos, evulgatoſque jam Libros, quibus Canonicæ, Imperiales, & Criminales Inſtitutiones continen-

tur, editioni quarti hujus Tractatus de Praxi Romanæ Curiæ, quo ſuperiores illi tanquam coronide, ac faſtigio concluderentur, animum adjeciſſem, non levis profecto curæ fuit deliberare, quemnam potiſſimum ejus Patronum, Auſpicem, & Moecenatem eligerem. Tria enim hæc ſtatuebam in eo eſſe oportere: Primùm auctoritatem non mediocrem, ſed magnam, & eximiam contra obtrectationes, & calumnias malevolorum: Deinde ſolidioris præſertim Juriſprudentiæ ſtudia, doctrinam, & munerum functiones ejuſmodi, ut harum rerum tractatio ejus Perſonæ, cui inſcribenda foret, congruere videretur: Poſtremo vel merita erga me aliqua, vel certe benevolentiam, ac benemerendi ſtudium, quo a me, qui aliud rependere non poſſum, hoc ſaltem offi-

officii, & obſervantiæ genus poſtularet. Jamvero hæc tria, quæ mihi ad capiendum conſilium quærenda eſſe conſtitueram, ſicuti poſita eſſe in multis reperiebam: Ita ſane nullus deliberandi, dubitandique finis futurus fuiſſet, niſi plane animadvertiſſem, eadem longe in Te, Cardinalis ampliſſime, quàm in cæteris, præſtantiora eſſe, atque illuſtriora. Quæ enim major, atque inſignior auctoritas optari poteſt, quam ejus Viri, de cujus eximiis, ac ſingularibus meritis in Eccleſiam, & Rempublicam univerſam paſſim ab omnibus tam multa, tantaque cum laude prædicantur?

Rerum autem, quæ hic diſcutiuntur, indoles, & natura cui nam eſt magis, quàm Tibi accommodata? Agitur de Curia, agitur de

Au-

Aula. In utraque autem ita es profecto versatus, ut ingentem ab omnibus Virtuti tuæ certatim plaudentibus laudem reportaris. Quem enim latet, quantæ integritatis, doctrinæ, ac dexteritatis specimen dederis, vel cùm Congregationi Indulgentiarum, ac Sanctorum Reliquiis præfueris, vel cùm inter Suffragatores Congregationis Sacrorum Rituum olim adscriptus, de Religione, ac cœremoniis, tuos sensus expromeris? Quis est, qui nesciat, ad varios Cardinalium Congressus, quos Congregationes vocant, adscitus, quanta humanitate, & facilitate omnes ad Te pro caussis accedentes excipere consueveris, adeo quidem ut prænobilis, ac generosæ Nobilitatis tuæ, quæ nulli certe secunda est in Hispaniis, pene oblitus, unus ex illis existima-

ma-

mari volueris, qui a primis juventutis annis Romanæ Curiæ fuerit addictus? Et demum ad cujusnam aures delatum non est, quæ Pastoralis sollicitudinis exempla non dederis, cùm ad Episcopalem Sedem Sabinensem assumptus, nedum editis Sanctissimis Legibus Clericorum mores restaurare, & ad censuram Sacrorum Canonum redigere, sed ulteriùs profusis pecuniis, Successorum Tuorum, Ecclesiarumque decori, necnon Pauperum indigentiæ, & levamini opportune voluisti prospicere?

Nihil equidem dico de Catholici Regis Procuratione, qua apud Apostolicam Sedem es adeo insigniter perfunctus, actuque perfungeris, adeoque Romanæ Curiæ, & Sacerdotii jura cum Oratoris Regii munere conciliare studuisti, ut in-

incerta plane res ſit, de quo magis benemerueris, & an plus Hiſpania, quàm Urbs noſtra Tibi debere jure fateatur. Prætermitto etiam Melitenſem Legationem apud Cæſaream Majeſtatem habitam, utriuſque Siciliæ Proregis perinclytum gradum exercitum, Militares alias præeminentias tam pacis, quàm belli tempore Tibi delatas, aliaque plura ſilentio prætereo, quæ etiam in Aula celebratiſſimum Te fuiſſe demonſtrant; quibus omnibus diligenter expenſis, merito Tibi Tractatum de Curia, & Aula offerendum eſſe ſum arbitratus. His autem accedit altera cauſa, ob quam Tibi ſiſtendum, tuoque Patrocinio commendandum, rerum, quæ hic expenduntur, indole inſpecta, opus hoc videbatur. Cùm enim primus Ipſe ſis inter eos, qui a Benedi-

cto

cto XIV. Sanctissimo, Sapientissimoque Pontifice inter S. R. E. Cardinales fuerint cooptati, cùmque in hoc Romanæ Curiæ Tractatu, in unoquoque titulo inter alias Prædecessorum Pontificum Constitutiones, illæ ab eodem Pontifice pro Romanæ Curiæ restauratione editæ recenseantur, debitaque laus eidem Pontifici hac occasione arrepta rependatur; meritò hinc uni ex Cardinalibus opus erat consecrandum, qui fuisset ab eodem Pontifice præelectus, summaque existimatione perpetuo habitus, quique eumdem Pontificem, dum viveret, ejusque post obitum memoriam peculiari obsequio fuisset invicem prosequutus.

Jam illud reliquum foret, ut de egregia in me voluntate tua aliqua dicerem. Scis tamen Ipse, at-

que ego plus quam verbo exprimere valeam, expertus ſum, quo animo in me fueris comparatus. Illud etiam beneficii loco pono, quod Te inter eorum, quos in lucem edebam, librorum ſocios accenſeri volueris, quodque alios etiam Litterarios labores meos nondum editos minime improbaris. Utinam ego majori aliqua obſequii ſignificatione teſtari poſſem, quantum me Tibi obſtrictum eſſe ſentiam; Nunc quoniam tantum, quantum cuperem, munus offerre non valeo, hoc ſaltem quantulumcumque eſt Tibi exhibeo, quod licet exiguum eſſe ingenue affirmem, ex quadam tamen non exigua, ſed magna, atque ingenti voluntate teſtandi apud omnes, quanti Te faciam, & quàm me intelligam Tibi debere, profectum eſſe profiteor.

APPROBATIONES CENSORUM.

CUM mandante Reverendissimo Patre S. P. A. Magistro sedulo recognoverim, imo etiam de verbo ad verbum perlustraverim *De Romana Curia, ejusque Tribunalibus* tractatum, quem in lucem editurus est Vir. clariss. D. Petrus Antonius Danieli in Romano Archigymnasio Juris Professor, & in Curia Avocatus; neque in eo quidquam invenerim, quod bonis moribus, atque sacrorum Canonum statutis repugnare videatur, eum censeo approbandum esse, atque etiam laudandum propter utilitatem, quam Juris nostri, ac Praxis studiosi ex lectura Operis in suo genere perfecti percommode, & absque magno labore percipere poterunt. Datum ex ædibus nostris hac die 5. Augusti 1758.

Jacobus Amadorius olim Lamius Sign. Gratiæ Votans; & Sign. Justitiæ Decanus.

OMnium fere Tribunalium Almæ Urbis præsentem Praxim erudite luculenterque expositam a ter egregio terque emerito Viro D. Advocato Petro Antonio Danieli, tum in Cathedra in ipsius Urbis Rrchigymnasio, tum in causis perorandis illustri, attente perlegi; Ea autem, & qui Literis dant operam perfectissime erudientur, quique in Foro versari cupiunt, facilem invenient methodum pro directione causarum, declinatis periculis, quæ in cursu earumdem venire obviam assolent: Quare publici Juris opus istud fieri Reipublicæ interesse puto: Dabam Romæ Idibus Januarii anni MDCCLIX.

Laurentius Bondacca J. V.D. in Romana Curia Advocatus, atque in Foro Capitolino secundus Collateralis.

MAndante Reverendissimo P. Magistro Sacri Palatii attente legi Praxim recentiorem Romanæ Curiæ a clarissimo, in Archigymnasio Urbis Antecessore D. Petro Antonio Danieli concinnatam; atque in ea nihil offendi, quod non esset optimis consonum moribus; quin etiam suspexi, Virum in Cathedra æque ac in causis orandis præstantissimum, Theoriæ in suis doctissimis Commentariis ad Institutiones Juris cùm Canonici, tum Cæsarei, adeo per incredibilem solertiam, accuratissimamque investigationem, feliciter nostram Praxim conjunxisse; ut & omnes locupletissimam, atque eruditissimam Romanæ Curiæ notitiam assequi valeant; & Adolescentes cupidi sese Foro addicendi uberrimam nunc habeant methodum cum recentioribus Formulis, ad palæstram facili, brevique itinere, tuto etiam & sine alio Duce ingrediendam, hoc quoque nomine Authori bene de Republica merentissimo gratias quàm maximas reddituri. Dabam Romæ octavo Idus Maji 1758.

Jacobus Santagata in Romana Curia Causarum Patronus.

PRaxis Romanæ Curiæ, ut eam clarissimus Vir Petrus Antonius Danieli Romanus, Archigymnasii Urbani Antecessor, & caussarum Patronus, exposuit, quoniam Reverendissimi P. F. Josephi Augustini Orsi Ordinis Prædicatorum S. Palatii Apostolici Magistri jussu eam recensuit, non solùm ab omnibus inoffenso pede legi poterit, utpote cujuscumque erroris tam circa Fidei Catholicæ dogmata, quàm circa morum regulas omnino expers; verùm etiam & Judicibus, & Advocatis, & Procuratoribus apprime utilis pro illius perspicuitate, ac ordine, me judice, commodaque est futura; quare typis eam committi posse censeo. Romæ Idibus Septembris MDCCLIX.

Prosper Petronius S. Theol. Professor & in V. J. Licentiatus.

I M-

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

F. M. de Rubeis Patriarcha Conſtantinop. Viceſg.

IMPRIMATUR,

Fr. Vincentius Elena Ordinis Prædicatorum, Reverendiſſimi Patris Sac. Pal. Apoſt. Mag. Socius.

IN-

INDEX

LIBRORUM, ET TITULORUM.

Ti-

Ti-

INGE-

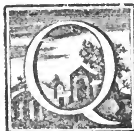
INGENUIS ADOLESCENTIBUS

JURISPRUDENTIÆ

STUDIOSIS

PETRUS ANTONIUS DANIELI

S. P. D.

UANTO me opere profiteor (Optimi ADOLESCENTES) optaſſe , ac ſtrenue adlaboraſſe , ut tripartitum Opus Canonicarum , Civilium , & Criminalium Inſtitutionum jam benedicente Domino evulgatarum , permultum Vobis commodi, atque utilitatis afferret, tanta equidem voluptate perfuſus ſum , ubi a Viris probatiſſimis , magnaque in his rebus peritia præditis intellexi, me id quod voluerim, effeciſſe , præſertim quia iidem nihil ſe dare gratiæ , aut ulli partium ſtudio , ſed ſoli veritati teſtimonium impertiri con-

firmabant, seseque existimare asserebant, Institutionibus hisce stratam esse Vobis certam, planamque viam ad universam Jurisprudentiam cito ac solide perdiscendam. Unum tamen adhuc desiderari posse videbatur, quasi coronidis loco, quo opus absque dubio elaboratum, quasi fastigio imposito concluderetur, recentioris videlicet Praxis Romanæ Curiæ accurata tractatio, ut qui Theoriæ Canonicæ, Civili, & Criminali operam navassent, impigre possent Forensem in arenam descendere, exploratasque habentes facultates Judicum Romanæ Curiæ, quæ domicilium est legum, ut inquit Sidonius(*a*), & cæterarum Curiarum Magistra, ut ait Gonzalez (*b*), eosdem libere adirent. Quamobrem e re vestra futurum sum arbitratus, si eandem Praxim conficerem, vobisque post institutiones Canonicas, Civiles, & Criminales exhiberem.

2. Multa autem sunt, quæ dubium me, diuque hæsitantem in hoc consilium, propositumque tandem impulerunt. Primum scilicet, quod inane, & prorsus inutile futurum sit *speculative*, ut inquiunt, comprehendisse tam multa, quæ hic cumulate tractantur, nisi etiam teneas rationem qua te illis uti oporteat. Id enim commune est omnibus disciplinis, quæ ad actionem quomodolibet referuntur, ut cùm earum præceptis fuerit quispiam satis imbutus, adjungat eisdem usum, cujus gratia præcepta sunt tradita. Quod in mechanicis artibus, imo in Ascetarum quoque institutis præcipi, ac fundamenti loco statui non ignoramus, ut ea scilicet, quæ mente fuerunt agitata, ad praxim deducantur, atque exerceantur (*c*). Illud autem, quod cuique præceptorum generi commune est,

(a) *Lib. 1. epist. 6.* (b) *Ad reg. Cancell. glos.* 1. §. 2. *n.* 12.
(c) *Basilius concione ad Adolescentes.*

est, non videbatur Jurisprudentiæ detrahendum.

3. Accessit, meque ad hoc opus urgentius incitavit illa cogitatio, quod etsi variæ fuerint hactenus editæ Romanæ Curiæ praxes, eæque vel de universa Curia tractantes, Romanamque etiam Aulam complectentes, cujusmodi sunt, quas confecerunt Jacobus Cohellius (*a*), Cardinalis de Luca (*b*), & P. Unoldus Plectembergius Soc. Jes. Scriptor Germanus (*c*), itemque altera illa praxis, quam edidit Gerardus Gastellus (*d*), vel ad certam rerum, Judicumque speciem restrictæ, ut sunt quas exararunt Vanespen. (*e*), Gonzalez (*f*), Petrus Ridolphinus, Camillus Cappuccius, Joannes Baptista Rigantius (*g*), Amayden. (*h*), aliique; Eæ tamen aliquando suspectæ sunt, utpote ab hominibus Romanas consuetudines, aut non satis callentibus, aut etiam quandoque ægre ferentibus, & improbantibus compositæ; quodque amplius est, multa, quæ fiebant cùm ipsi scriberent, sunt deinde Apostolicis Constitutionibus, atque ea, quæ nunc obtinet, consuetudine immutata. Quamobrem peropportunum videbatur novam hanc Praxim conficere, ne misera Juventus in tanta supellectile, & mole librorum, ac Varietate Scriptorum de Romanis consuetudinibus non eadem dicentium, cogatur aut Forum deserere, aut certe æstuare, ac jactari incerta via, cui potissimum credere debeat ignorans.

4. Nec vero præteribo, illam quoque hujus Praxeos explicandæ mihi causam fuisse, quod videbam eam usui futuram Religiosis etiam hominibus, qui sepositis sæ-

(a) *In Notitia Cardinalatus.* (b) *In Relat. Rom. Curiæ.* (c) *In Relat. Rom. Curiæ.* (d) *In opere inscripto Usage, & Practique de la Cour de Rome.* (e) *Juris Eccles. Univers. part. 2. tit. 22., & 23.* (f) *In regul. 8. Cancell.* (g) *In Reg. pariter Cancel.* (h) *De Stylo Datariæ.*

cularibus curis intra claustra se continent, non quod eos velim oblitos suæ professionis, decertare in Foro, & rerum civilium fluctibus immisceri, sed ut prò religiosæ Familiæ, ac Proximorum bono possint Magistratus adire, atque illorum auctoritatem, si oporteat, implorare, aut alios etiam in peculiaribus Controversiis, quid facto opus sit, admonere: Hæc igitur mecum animo reputans, in certam spem erectus sum novum hoc opus æqui, bonique ab omnibus, præsertim vero a Vobis exceptum iri. Causis itaque scribendi prælibatis jam totius operis partitionem in ipsomet vestibulo aperiam.

5. Agam videlicet primo de Romano Pontifice, ejusque electione, consecratione, & Pontificatus possessione, quumque insuper Papa Fiduciarios, magisque intimos habeat Magistratus, quorum opera utitur, eorumque aliqui in Palatio, aliqui extra Palatium morentur, de utrisque tractabitur. Degunt quidem in Palatio Nepos Pontificis, si eum forte habeat, Secretarius Status, Secretarius Brevium, Præpositus Familiæ Pontificiæ, Auditor, Magister Sacri Palatii, & Datarius; Extra Palatium vero morantur Vicecancellarius, Camerarius, Pœnitentiarius, de quibus proinde omnibus primum differendum. Transitus deinde fiet ad Judices Ordinarios Urbis, qui cum ad quatuor redigantur, Vicarium nempe, Gubernatorem, Auditorem Cameræ, & Senatorem, de istis agetur. Cumque alios etiam Papa Ministros, vel Præsides habeat, quorum aliqui Œconomicis rebus præficiuntur, ut Thesaurarius, Præfectus Annonæ, Grasciæ, Militiarum, Viarum, Zecchæ: aliqui vero præstantiores longe sunt, & in Cardinalitio Ordine constituti, iique vel administrationi præcipuarum Ecclesiarum destinati, cujusmodi sunt Archipresbyteri Basilicarum Urbis, & Titulares,

lares, vel Provinciarum Pontificiaru n gubernationi Præpositi, ut sunt Legati a latere, de istis omnibus pertractabitur.

6. Ad Consistorium mox, & Congregationes progrediemur a Sixto V. provide erectas in constitutione 74. quarum aliquæ expedire solent negocia, quæ ad Summum Pontificem, ut Episcopum pertinent, ut est Congregatio Visitationis, aliæ vero negocia Principis temporalis ad eundem ut pote Principem spectantia definiunt, ut sunt pro Urbe, & in Statu Pontificio etiam extra Urbem Congregationes Consultæ, Boni Regiminis, Aquarum, Confinium &c. aliæ demum res illas expendunt, quæ ratione Summi Pontificatus pro universa Ecclesia ad eumdem Pontificem devolvuntur, ut sunt Congregationes Consistorialis, Inquisitionis, Rituum, Indicis, Indulgentiarum, Concilii, Episcoporum, Immunitatis, Propagandæ Fidei, & Fabricæ, quæ quidem omnes idcircò seorsim attingentur. Cumque demum in iisdem Congregationibus absque strepitu, & forma Judicii soleant res disceptari, aliter ac apud alios Magistratus, in quibus solemni forma hinc inde contenditur, cujus generis sunt Tribunalia Rotæ, & Cameræ, Judices Commissarii, & demum Signaturæ Justitiæ, & Gratiæ, de istis etiam Tribunalibus aliqua proferemus. Postremo cum Advocati, & Procuratores partium jura in enunciatis Tribunalibus tueantur, atque defendant, idcircò de his etiam agendo Praxim hanc nostram absolvemus, ac coronabimus.

7. Hæc igitur præmittenda judicavi, antequam sigillatim de iis, quos dixi, Judicibus agere, eorumque facultates explanare aggrediar, ut quisque vestrum facile intelligat, quantum expediat tribus jam editis libris pro cumulata Theoria simul, & Praxis legalis

galis notitia quartum hunc etiam adnectere, sibique plane persuadeat, eò spectasse hujus operis editionem, eoque omnes industriæ meæ nervos fuisse intentos, ut benemererer de omnibus, vestroque præsertim profectui servirem. Cum autem antequam de Romana Curia in specie, ejusque Tribunalibus disseratur, ratio ordinis postulet, ut quid Curiæ nomine in genere intelligatur, exploretur; nulla interposita mora, manum operi admoveamus.

TITU-

TITULUS PRIMUS
DE CURIA IN GENERE.

Curiæ porrò vocabulum plura significat; Aliquando enim pro Decurionatus, vel publici alterius Magistratus officio usurpatur, vel etiam pro quolibet inferiori, imo vili, & abiecto Civitatis ministerio, quo quidem sensu juris censura cautum habemus (*a*), Curiales ad Ordines promoveri non posse; & merito quidem, sive enim essent, qui ex aliquo delicto pœnæ loco Curialium Collegio mancipabantur, seu vilibus Curiæ muneribus ad instar Servorum addicebantur, de quibus agitur *in Can. statuimus* 31. 2. *quæst.* 1. cum aliis relatis a Turriano (*b*), & sub hac sane Curiæ intelligentia nimis indecens erat, ut ad Sacros Ordines admitterentur: sive essent alii, qui Decurionatum, vel spectabilem alterum Curiæ gradum obibant, & in hoc etiam sensu ne sub dignitatis obtentu Reip. munera impune desererent, recte ab Ecclesiæ Patribus decretum fuit, ne ante muneris dimissionem, seu obtentam libertatem Sacris Ordinibus initiarentur, ut late ostendit inter alios *Albaspinæus* (*c*). Unde jure Civili Curiæ obnoxius, si forte, ut Curiale onus excuteret, Clericus fieret, cogebatur bona sua in alium transferre, qui in obeundo publico munere, ejus vices impleret, ut eruitur *ex leg.* 49. 99. *cum aliis Cod. Theodosiani de Decurionibus*; atque *leg.* 3. *Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt* permissum Clericis est per substitutum Curiæ deservire.

2. Id

(a) *In cap. Magnus Episcopus, de obligatis ad ratiocinia ordinand. vel non.* (b) *Lib. 2 pro Canon. Apostol. cap.* 14.
(c) *Lib.* 1. *Observ. cap.* 22.

2. Id autem ut melius intelligatur, est opportune advertendum, in more Romanorum positum fuisse, usuque receptum, in omnibus Imperii Civitatibus *Curiam* constituere, adeò, ut si vico, aut Oppido *Civitatis* jus concessissent, ex illa plerumque civitate, aut territorio Curiales eidem Vico, oppidoque assignabant, inter quos Primates, seu primi Cives Decuriones vocabantur (*a*). Quamvis autem horum plura essent privilegia, neque enim cædi, aut quæstioni subjici poterant(*b*), filii item eorum Curiæ oblati legitimabantur(*c*), aliisque similibus juribus perfruebantur, ut *in Institutionibus Civilibus* adnotavimus: Cum tamen pluribus servitutibus essent simul obnoxii, ex quo omnia Civitatis munera obirent, & magis servi, quam nervi Reip. dicerentur (*d*); passim hinc Imperatores Pagani Christianos Curiæ servituti addicebant, quorum ea erat conditio, ut onera quidem Curialium, privilegia vero minime haberent, ut notat inter alios citatus Turrianus (*e*). Ex quo sane descendit, istos Curiales olim ad Ordines promoveri nequivisse.

3. Quandoque insuper *Curiæ* nomen pro *Foro* simpliciter *Laico*, & *Sæculari* accipi solet, unde Clerici ex commisso aliquo scelere degradati, vel degradandi *Curiæ* traditi, aut tradendi dicuntur, ut satis eruitur *ex Can. Siquis Sacerdotum* 16. 11. *quæst.* 1. ubi Pius Papa decrevit, *ut si quis Sacerdotum inobediens fuerit Episcopo, aut insidias ei paraverit, aut quid simile egerit, de quo fuerit manifeste convictus, Curiæ tradatur*; idemque repetitur *in Can. Statutum*,

(a) *Ex l. quicumq. 57. C. de Decurionibus lib. 10. l. de Creationibus 27. Cod. de Episcop. aud. cum aliis.* (b) *L. Decurionum Cod. de quæst.* (c) *L. 2. & 4. C. de naturalibus liberis.* (d) *L. 12. & 13. Cod. Theodos. de susceptor. lib. 10.* (e) *Pro Can. Apost. lib. 2. cap. 14.*

tutum, *eadem caus. & quæst. ibi=Submotus a Clero Curiæ tradatur*, *cui diebus vitæ suæ deserviat*, consonatque *Novella* 123. *Justiniani*, ex qua, aliisque juribus præsertim antiquioribus Repetentes meritò asserunt, dari Clericum *Curiæ* idem esse, ac potestati Sæculari tradi puniendum, quia *Curia* ex Juris Canonici phrasi Curiam Sæcularem importat (*a*).

4. Sumitur etiam *Curia*, & quidem frequentius, pro *Principis Aula*, unde qui Principis servitio, & obsequiis quomodolibet vacant, *Curiales*, alioque nomine *Aulici*, dici consueverunt: hi quidem si Summi Pontificis servitio addicantur, & beneficia Ecclesiastica habeant, ex Constitutionum Apostolicarum censura, Apostolicæ Sedi eadem reservantur, ut in Institutionibus Canonicis vidimus (*b*). In hoc autem sensu *Curiales* sunt primo Cardinales, secundo Præsules, tertio ii omnes, qui licet Prælatura non decorentur, aliquo tamen magistratu funguntur, 4. Advocati, 5. Prucuratores, 6. fori Judicialis actores, seu, ut inquiunt, Sollicitatores, 7. Datariæ, vel Cancellariæ Expeditores, 8. Agentes, 9. Notarii, aliique Scriptores, & 10. Aulici in genere, qui Papæ, Cardinalibus, & Prælatis inserviunt (*c*).

5. Solet insuper accipi *Curiæ* vocabulum strictius, & proprius pro exercendarum litium loco, atque in hoc sensu illud accepimus *in Institutionibus Canonicis* (*d*). In eodemque sensu omnes illi, qui *Curiæ*, seu foro addicuntur, vigore constitutionis *Eugenianæ* sunt in Romana Curia, & regulariter coram A. C. conveniendi, ut fusius infra discutiemus (*e*). Ita etiam

(a) *Ant. Augustinus de emend. Gratiani tit. 5. Duaren. de Sacr. lib. 1. cap 3. aliiq.* (b) *Sub tit. de Collationibus*. (c) *Card de Luc. in relat. Curiæ disc. 1. n. 11.* (d) *Sub tit. de Judiciis lib. 3.* (e) *Sub tit. de Audit. Cameræ.*

etiam *Curia* usurpatur *in Clementina* 1. *de jurejurando* cum aliis congestis ab *Antonio Augustino* (*a*), & notarunt pariter Festus (*b*), & Gellius (*c*); Iisdemque Curiis, seu agendis in Foro Civilis addictos *Curiales* dici consuevisse novimus *ex l. Curialis Cod. locati*, *l. Si quis Curialis Cod. Episcopis, & Clericis*, & alibi passim.

6. Omissis autem his, aliisque Curiæ significationibus, quas late proferunt Polletus (*d*), Du Cangius (*e*), & Lexicographi (*f*), certum undique est a Curis publicis dici, Curiæquæ nomen derivari, quia locum designat, in quo *graviores res, vel Religionem, vel Politiam respicientes*, expediuntur. Dixi *graviores res vel Religionem, vel Politiam respicientes*: Duæ enim *Curiarum* species recenseri, & apud Romanos viguisse Marcus Varro testatur (*g*), unam scilicet, in qua de rebus sacris & ad Religionem directis, alteram, in qua de rebus publicis, & ad Populum spectantibus agebatur, unde eam in genere acceptam merito Cicero appellavit (*h*), *Templum Sanctitatis, amplitudinis, mentis, Consilii publici, Caput orbis, Aram Sociorum, & Portum omnium gentium*.

7. Quamvis autem temporali Romanorum Imperio extincto, *Curia* etiam *Romana* eidem adnexa cessaverit, Apostolorum tamen Petri, & Pauli sanguine in eadem Urbe profuso, Divini consilii dispositione factum est, ut amplior plane, majorique prædita auctoritate, & jurisdictione revixerit. Unde ad rem Sanctus Leo Magnus (*i*) affirmabat: *Isti sunt*

(a) *In Epitome lib. 4. tit. 61.* (b) *Libro 3. verbo Curia.* (c) *Lib. 4. Noctium cap. 7.* (d) *Lib. 1. Historiæ Fori Romani cap. 4.* (e) *In Glossario ad Scriptores mediæ, & infimæ latinitatis litera C.* (f) *Verbo Curia.* (g). *De lingua latin. lib. 9.* (h) *In Orat. pro Tit. Annio Milone.* (i) *In Natal. Apost. Serm. 1.*

ſunt (nempe *Petrus*, *& Paulus*), *qui te* (de Urbe loquitur) *ad hanc gloriam provexerunt*, *ut gens Sancta*, *Populus Electus*, *Civitas Sacerdotalis*, *& Regia per Petri Sedem effecta*, *latius præſideres Religione Divina*, *quam dominatione terrena*.

8. Locus profecto quilibet, quo ſe Pontifex transferat, Curiam conſtituit, cum præcipue a perſona Principis, cujus auctoritate negocia expediuntur, Curia reſultet. Inde tamen non ſequitur, ceſſare *Curiam* in Urbe, ſi Papa inde ad aliquod tempus abiret, aliòque ſeſe conferret, cum nunquam fictione jurisdiſcedere Princeps cenſeatur ab ordinario loco, in quo domicilium habere conſuevit, unde etiam, ubi eſt audientia & Cancellaria, & Cardinales, ac Prælati pro audiendis cauſſis auctoritate Sedis Apoſtolicæ degunt, & per Miniſtros ſuos eaſdem Cauſas abſolvunt, *Curia* vocatur, ut *in Inſtit. Canon.* advertebamus(a). Imo hoc ipſum in ſpecie *Curiæ Romanæ* declararunt Paulus tertius *Conſtitutione* 16., Clemens VII. *Conſtitutione* 23., Clemens VIII. *Conſtitutione* 54. & Benedictus XIII. dum ab Urbe iidem Pontifices diſceſſerunt. Quod ita eſt intelligendum, ut non quidem duæ Curiæ erectæ cenſeantur, ſed potius, ut unica tantum ſit Curia, unicumque Tribunal ex unica Pontificis auctoritate depromptum, qui in alium locum commigrando, non dicitur aliò Curiam transferre, ſed eam ad locum, in quo ipſe reperitur, extendere, & ampliare (b).

9. Multo autem minus ex Cauſarum diverſitate, quæ *in Curia* forte tractantur, diverſitas Curiarum exoritur, ſive enim aulica, ſive forenſia, ſive alterius cujuſcumque generis extent negocia, immò ſi-

(a) *Sub tit. de Collationibus*. (b) *Barboſa de Epiſc. part. 3. Rigant. in Reg. 6. Cancell. tit. de Collat. n. 9. & ſeqq.*

ve in qualitate simplicis Episcopi Urbis, sive Archiepiscopi Italiæ, sive Patriarchæ Occidentis, sive Capitis Ecclesiæ, sive Principis temporalis juxta varias qualitates, quæ in Pontifice Romano concurrunt, & fuerunt a nobis attactæ *in Instit.Can.* (*a*) eadem expediantur, ab eadem *Curia* dicuntur emanasse, prout *Curiales* dicuntur, quicumque iisdem negociis expediendis quomodolibet operam navant (*b*).

10. CæterumRomanam *Curiam* matrem, & principemCuriarum omnium esse, & nuncupari, immo antonomastice, & per excellentiam *Curiæ* nomine absque ullo addito illam intelligi, egregie ostendit inter alios Mandosius (*c*), iique soli veritatem hanc in dubium revocant, qui in meridie cæcutiunt. Hunc quippe titulum sibi merito vindicat,tum ob negociorum, & causarum gravitatem,tum ob earum copiam, quæ in materia præsertim Ecclesiastica, & Spirituali ex universo Orbe ad eam devolvuntur,quibus accedunt aliæ temporales, prophanæque caussæ, quæ in temporali Pontificis ditione, Benevento etiam, & Avenione comprehensis, agitari in eadem Curia sæpe contingit. Hæc autem materialis negociorum farrago ex diversis generibus rerum constituta, ob quæ olim Clemens V. amplum alveum Romanam Curiam vocabat (*d*), quatenus etiam deficeret, ut nostris temporibus accidit, adhuc Curiarum princeps foret meritissimo jure dicenda,cum seorsim quoque a negociis,&Controversiis, quæ nunc uberiores, nunc minores esse consueverunt, *arctissimo, & nunquam interituro nexu, & vinculo, Summo, Supremoque Pontifici inhæreat*. Dixi *arctissimo, & nunquam interituro*

(a) *Lib. 1. tit. de Romano Pontifice*, (b) *Ex l. Curialis Cod. de Episc. & Clericis, & aliis Juribus allegat.* (c) *Ad Reg. 16. Cancell. q. 2. n. 1.* (d) *In Clement. 2. de Sepult.*

turo vinculo inhæreat; Scimus enim, cum primum fuerit quis Episcopus ejusdem Urbis renunciatus, Summum totius Orbis Pontificatum obtinere; aliasque omnes qualitates sortiri, quæ cum Supremo Ecclesiæ Imperio junguntur, ut fuse advertunt Morinus (*a*), Hallier (*b*), & Natalis Alexander (*c*). Unde quamvis aliquommodo dici posset, Supremum Pontificatum jure tantum humano Romanæ Sedi & Urbi adnexum existere, quia utriusque nexus ex facto Petri profluxit, atque descendit, qui ex Antiochena Ecclesia ad hanc Urbem se transtulit, eamque proprio sanguine decoravit; tamen temeraria plane, & hæresi proxima illorum sententia est, qui Pontificatus Summi ab Episcopo Romano separabilitatem affirmant, & jure solum humano utramque qualitatem copulari arbitrantur; Quoties enim Petrus Sedem suam stabiliter Romæ collocavit, & Romanam Ecclesiam regens obivit; qui Episcopus Romanus non sit, dici profecto non potest Petri Successor, ad quem Universalis Ecclesiæ cura Petro, ejusque successoribus a Christo Domino commissa (*d*) fuerit transfusa, ut solide advertit inter alios Benedictus XIV. (*e*)

11. Cum vero universæ Jurisdictionis & auctoritatis fons, & principium, a quo in reliquos Magistratus & Judices tanquam a mari in rivulos eadem auctoritas diffluit, atque porrigitur, sit Romanus Pontifex; Quamvis hinc *in Instit. Can.* (*f*), & in Criminalibus (*g*), plura de eodem Romano Pontifice congesserimus; Tamen cum plura scitu undique digna desiderari adhuc posse videantur, ea hic opportune subne-

(a) *Exercit. Eccles. lib.* 12. *exercit.* 6. & 13. (b) *De Sacris Ordination.* 3. *p. cap.* 4. *sect.* 5. *art.* 3. (c) *Hist. Eccles. ad Saculum* 4. *dissert.* 20. *propos.* 2. (d) *Matt.* 16. *Joan.* 21. (e) *De Synod. Diœces. lib.* 2. *cap.* 1. (f) *Lib.* 1. *tit.* 4. (g) *Lib.* 1. *tit.* 3.

nectenda judicamus, præsertim circa Pontificis electionem, consecrationem, & possessionem, quæ quidem licet nec ad *Curiam* stricte sumptam, nec ad ordinem judicialem pertineant, cum tamen vel a jure communi, vel ex Apostolicis constitutionibus, vel ex antiquissima, & laudabili Romanæ Urbis consuetudine fuerint provide invecta, non incongrue *in hoc Tractat. Rom. Curiæ* proferuntur.

TITULUS II.

De Romano Pontifice.

ROmani porro Pontificis electionem *in Institutionibus Canonicis* ad Cardinalium Collegium spectare docuimus, in eaque censuram *textus in Cap. quia propter, de Elect.* locum non habere, variaque pariter hujus electionis privilegia protulimus; ut uberior tamen, & amplior ejusdem Electionis notitia habeatur, est hic advertendum, multiplicem ex temporum diversitate, & variis militantis Ecclesiæ circumstantiis tam in modo eligendi, quam in Personis eligentibus, Deo speciali quadam providentia sic disponente, ut notavit Scipio Ammiratus (*a*), electionis Summi Pontificis formam, seu rationem, & methodum extitisse. Etsi vero Onuphrius Panvinius 18. modos ejusdem electionis peragendæ recenseat, in libris 10. quos Sancto Carolo Borromæo tunc Cardinali nuncupavit, septem insuper referat Mabillonius (*b*), & demum P. Catalanus (*c*) multo plures ex iis, qui Rom. Pontificum vitas scripsere, erui posse

(a) *Differt. polit. lib. 3. cap. 1.* (b) *Tom. 2. Musei Italici in Commen. prævio ad Ord. Rom. cap. 17.* (c) *In Com. ad Conc. Later. III. Occum.*

se fateatur: Communius ta nen tres proferuntur, per Institutionem scilicet, Substitutionem, & Electionem, ut notavit Jacobus Cohellius (a), quæ tamen Electio in varias species deinde dividitur. Institutionis sane modum semel tantum adhibitum omnes admittunt, cum Christus Dominus Petrum, cui primatum in Universa Ecclesia promiserat, inquiens (b): *Tibi dabo claves &c.* Summum Pontificem instituit, ac designavit, eidem post resurrectionem oves committendo eumque universalem Pastorem nominando per verba *Pasce oves meas* (c). Per Substitutionem insuper Divos Clementem, & Linum ad Pontificatum per Sanctum Petrum assumptos, aliqui colligunt ex Epist. 1. D. Clementis ad Jacobum, quæ refertur *in Can. Si Petrus* 8. *q.* 1.; sed rectius, & probabilibus asseritur, factum D. Petri meram, & simplicem commendationem Fidelibus factam præsetulisse, ut scilicet ipsi eosdem alternatim eligerent, cum *Successoris destinatio, & vocatio in Summo præsertim Universæ Ecclesiæ Pastore quovis jure improbata perpetuo fuerit*, ut advertunt inter alios Jul. Lavorus (d), Sebastian. Cæsar (e), Barbosa (f), aliique.

2. Dixi *Successoris destinationem in Summo præsertim Ecclesiæ Pastore perpetuo improbatam fuisse*. Inde tamen non sequitur, fuisse pari jure interdictum, Pontificem imminente morte de Successore consulere, *dummodo arbitrio eorum, quibus eligendi jus competebat, reservaretur in eum consentire, quem moriturus Pontifex suggessisset, aut nominasset*. Scimus enim, ut cætera exempla prætereamus,

(a) *In notitia Cardin. cap.* 13. (b) *Matthæi cap.* 16. (c) *Joan.* 21. *&* 22. (d) *Variar. Lucubr. tit. de electiou. cap.* 3. *per tot.* (e) *De Ecclesiastica Hierarchia disp.* 1. *§.* 5. (f) *De potest. Ep. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3.

mus, Victorem III. Beneventanum antea Desiderium a S. Gregor. VII. Pontificem una cum Abbate Cœnobii Cassinensis, atque Episcopis Othone Ostiensi, & Hugone Lugdunensi fuisse Pontificem nominatum, ut in vita S.Gregor. VII. (*a*) habetur; eodemque Gregorio VII. mortuo ab Episcopis, & Cardinalibus Desiderium electum narrat Leo Ostiensis (*b*). Addidi *dummodo arbitrio eorum, quibus competebat, Electio reservaretur*; Firmum quippe, & constantissimum est, per Electionem, Divo Petro unice excepto, ad Summum Ecclesiæ regimen alios omnes Pontifices assumptos fuisse, sive per Inspirationem, sive per Adorationem, sive per Compromissum, sive demum per Scrutinium eadem Electio contigerit, nullam quippe speciem Electionis necessario requiri arbitratur dictus Julius Lavorus (*c*), licet ea, quæ per Scrutinium agitur, frequentior fuerit, magisque usu recepta. Unde inter alios Fabianum Pontificem per Inspirationem electum, nulloque inter eligentes servato ordine, cum columba de sublimi evolans ejus capiti insedit, & audita vox ab omnibus fuit: *Tu Romæ Episcopus designaberis*, referunt Euseb. (*d*), & Baron. (*e*), quem tamen morem eligendi per inspirationem Gregorius XV. edita peculiari constit. 5. *Octobris* 1621., & Urbanus VIII. *altera* 28. *Jun.* 1625. merito abrogarunt, ne tumultuarie Pontifex eligi videretur. Scimus pariter Clementem VII. anno 1523. Paulum III. anno 1534, Julium III. anno 1550. Marcellum II. anno 1555. Pium IV. anno 1559., & Sanctum Pium V. anno 1566. per adorationem absque Scrutinio electos fuisse; prout etiam refert Azor. (*a*) Jo-

(a) *Cap.109. inter Scriptor. rer. Italic. t.3. pag.347.* (b) *Lib. 3. Chron. Cassin. cap. 72.* (c) *De election. cap.6. n. 59.* (d) *Lib. 6. Hist. cap. 22.* (e) *Ad annum 238.*

(*a*); Johannem insuper XXII. per Compromissum electum affirmant D. Antoninus (*b*), & Spondan. post Baron. (*c*). Immo Barbos. (*d*) eundem Johan. se ipsum refert elegisse, cum unus ex compromissariis ad eligendum fuisset a Cardinalibus deputatus, quod in Electione Pontificis, præscindendo a peculiaribus constitutionibus, de quibus infra, fieri posse ex privilegio defendit, licet in aliis electionibus improbetur. Unde Clemente IV. vita functo per compromissum Theobaldum Placentinum Archidiaconum Leodiensem ad Pontificatum evectum fuisse narrat Raynald. (*e*). Nunc quibusnam Personis multiplex hæc, & varia eligendi ratio fuerit a jure olim tributa, videamus.

3. Porro a primis Ecclesiæ Sæculis, imo post Clementis destinationem a Petro factam Clerus, & Populus Pontificem eligere consuevit, ita ut Clericorum suffragiis, & populi approbatione, & consensu Pontifices fuerint electi, ut testatur inter alios D. Cyprianus (*f*); eaque Electionis forma diu, & usque ad Schisma inter Damasum Pontificem, & Ursicinum ortum anno circiter 418. pacifice perduravit. Cœpit autem tunc nullo cæteroquin juris præsidio, immo per vim, & violentiam sæcularis auctoritas sub prætextu sedandi schisma, primævamque pacem Ecclesiæ restituendi, in electione Pontificis immisceri. Nam Imperator Valentinianus Ursicino rejecto Damasum confirmavit, ut refert Socrates (*g*). Eademque Schismatis occasione arrepta alii etiam Imperatores eamdem Pontificum confirmationem usurparunt, im-

(a) *Lib. 4. Instit. 2. par. 2. c. 5.* (b) *3 part. tit. 2. cap. 24.* (c) *Anno 1316.* (d) *Lib. 1. Jur. Eccl. univer. cap. 1 n. 97.* (e) *Anno 1271.* (f) *Lib. 4. epist. 2.* (g) *Lib. 2. hist. cap. 7. & lib. 4. cap. 29.*

immo quamdiu Gothorum Regnum Italiam invasit, ita Pontifices eligi consuevisse testatur Pagius (a). Gothis autem Italia exactis, audaciores fuerunt Orientis Imperatores; quos inter alii Justinianum, quem idcirco de summa impietate redarguit S. Gregorius (b), alii Justinum Secundum, ut existimat P. Joannes Ant. Bianchi ex Min. Observ. familia (c), primum fuisse arbitrantur, qui ne dum nullum sanxit futurum Pontificem, nisi quem ipse confirmasset, sed ulterius nisi certa pecuniæ quantitas pro confirmatione fuisset persoluta, ut refert Roussellius (d); quodque plus est, eo temeritatis pervenit Basilius Urbis Romæ Præfectus, ut decreto suo perperam jusserit, ne Pontifex ipso inconsulto inauguraretur, cujus Statuti tenor refertur *in Cap. Ecclesia, de Constit.* Reddita tamen benedicente Domino fuit, & undique restituta Ecclesiæ libertas per Constantinum Heraclii Imperatoris pronepotem anno 684., qui Benedicti II. Sanctitate percitus eligendi Pontificem potestatem Clero, populoque restituit, ut testatur Platina (e).

4. Quamvis autem aliqui affirment, Adrianum Pontificem a Desiderio Longobardorum Rege vexatum, Carolum Magnum in auxilium advocasse, eique jus eligendi Pontificem concessisse, cui postea Ludovicus ejus filius renunciavit, cujus renunciationis mentio habetur *in Canone Adrianus, & Can. Ego distinct. 63.* fabulam tamen hanc a Sigiberto historico Schismatico primum inventam, & a Gratiano nimia credulitate adoptatam, suæque collectioni

(a) *In Critic. ad ann. 526. n.8.* (b) *In Psalm. 7. & lib. 4. ep. 4.* (c) *Della podestà, e polizia della Chiesa tom. 6. lib. 4. cap. 3 n. 4. §. 2.* (d) *Lib. 2. Hist. Pontific. Jurisdic. cap. 9.* (e) *in Vita ipsius Benedicti.*

ni insertam ad instar aliarum apocrypharum rerum, vel historiarum, quas in Decreto appositas a Gratiano, vel Palea ejus Discipulo notavimus *in Institutionibus Canonicis*, evincunt inter alios Suarez (*a*), Cabassutius (*b*), aliique.

5. Cohærenter vero ad libertatem hanc, quæ a Petri tempore, ut supra diximus, Ecclesiæ competierat, fueratque, ut pariter innuimus, post varias usurpationes, & vicissitudines restituta, Nicolaus II. Concilio 113. Episcoporum anno 1059. Romæ coacto, cujus Sanctionis exemplar habetur apud Labbæum (*c*), solemniter sanxit, ut is tantum Pontifex foret, qui a Cardinalibus Episcopus fuisset electus, & in quem reliquus Clerus, & Populus consensisset; Sed cum provida hæc constitutio adhuc tranquillitati Romanæ Ecclesiæ, quæ passim per Schismata perturbabatur, prospicere nequivisset, tandem Alexander III. plura a quatuor falsis Pontificibus, nimirum Victore II. Paschali III. Callisto III. Innocen. III. nec non ab Henrico II. Anglorum Rege, & Friderico I. Romanorum Imperatore, vulgo Barbarossa passus, in Concilio Lateranensi III., quod fuit Œcumenicum XI. anno 1179. convocato, tandem edixit, ut a solis Cardinalibus Pontifex eligeretur, isque foret, in quem ex tribus duæ partes conspirarent, vel quem per Scrutinium, ut fieri solet, eligerent, ut refertur *in Cap. Licet, de Electione*; Eoque jure nunc utimur, & solis Cardinalibus, seu duabus ex tribus partibus eorum, qui Electioni præsentes sunt, jus eligendi reservatur.

6. Porro licet antiquitus, nempe primis Ecclesiæ

(a) *Adversus Regem Angliæ cap. 29.* (b) *In notitia Conciliorum in Lugdun. Concilio fol. 613.* (c) *tom. 12. Concil. Edit. Venet. col. 50. litt. B.*

Sæculis Comitia pro Electione Pontificis in cryptis, subterraneisque locis, ubi Fideles ad evadendam Paganorum tyrannidem morabantur, celebrarentur, ut notat Panvinius (*a*); post redditam vero a Constantino pacem, si Romæ Sedes vacasset, aut in Ecclesia Lateranensi, aut in Vaticana, aut altera æde Sacra, si autem extra Urbem, in Cathedrali illius Civitatis eadem Comitia haberentur, ita, ut dimissis Comitiis domos suas Cardinales repeterent, eaque sequenti die reassumerent (*b*); Ad expediendam tamen Pontificis electionem B. Gregorius X. in Concilio Lugd. anno 1274. lege expressa constituit, ut in Conclavi Cardinales clauderentur (*c*). Quamvisque idem Decretum variis fuerit deinde mutationibus obnoxium, nec semper exequutioni mandatum; S.Cælestinus tamen V., deindeque Clemens V. in Concil. Viennæ celebrato, quod fuit Œcumenicum 15. Gregorianam Constitutionem, etiam circa Conclavis erectionem confirmavit, ejusque Pontificis constitutio refertur *in Clementina Ne Romani, de Electione*, circa cujus directionem vetustioribus Constit. prætermissis, præcipue vero Clemen. VI. Pii IV, & Gregorii XV., ultima extat Clemen. XII., quam in *Inst. Can.* innuimus(*d*), & fusius infra exponemus, præsertim cum de Card. Camerario erit pertractandum. Cum vero super Conclavis clausura dubia sæpe orirentur, ex quibus electionis validitas in discrimen vocabatur, Urbanus VIII. (*e*) edixit, *ut statim post clausum Conclave diligens fiat inquisitio super ipsa clausura, eaque in effectu reperta, publicum fiat documen-*

(a) *De ritibus sepeliendi mortuos apud veteres Christianos cap. II.* (b) *Panvin. in notis ad Platin. in vita Gregor. X.* (c) *Raynaldus ad annum 1276.* (d) *Sub tit. de Rom. Pontif.* (e) *In confirm. constit. Greg. XV.*

mentum per Cæremoniarum Magistrum, quo peracto, etiam si postea in totum, vel in parte apertum defacto reperiatur, Conclave semper tamen clausum, & pro clauso esse censendum, quoad electionis validitatem, donec de consensu duarum partium Cardinalium præsentium per secreta suffragia apertum esse declaretur. Neque est prætereundum, omnes indistincte Cardinales ad eligendum Pontificem admitti, etsi forsan excommunicatione irretiantur, ut *in iis dem instit. Cum* (*a*) adnotavimus; nisi tamen ejus indolis exceptiones sint contra Cardinales objectæ, quæ Electionis substantiam inficiant, ut hæresis, simonia, metus ad electionem incussus, aliæque hujusmodi relatæ a Lavorio (*b*). Electus vero cum Pontifex a Cardinalibus fuerit, ejusdem consensus electioni accedere debet, qui donec præstitus non fuerit, Sedes Apostolica vacat, perinde ac si electio eadem non fuisset sequuta; quod si consenserit, nominis mutatio subsequitur, exemplo Principis Apostolorum, qui *Simon* antea dicebatur, ac postea *Petrus*, nempe Petra, super quam instruenda erat Ecclesia, vocari promeruit. Quoniam vero, ut diximus, per Scrutinium Pontifices ad præsens plerumque eliguntur, *ex cap. licet, de electione*, præstat, ut hunc eligendi ritum practice exponamus.

7. Exequiis igitur novendialibus prædefuncti Pontif. opportune peractis, die undecima, ut statutum fuit in Concilio Lugdunensi II. Œcumenico XIV. anno 1274. coacto, & confirmavit Pius IV. (*c*), nec non Gregor XV. in suo Cæremoniali, Cardinalis Decanus, eoque impedito, Cardinalis antiquior, Sacrum solemniter celebrat ad implorandam Divin. Spiritus opem; Tum

(a) *Tit. de Electione.* (b) *Loco cit cap. 6. n.* 38. (c) *In Constit. edita die 9. Octobris 1562.*

Tum oratio de eligendo Summo Pontifice ad Purporatos viros habetur; Inde supplicatio ad Conclave, quæ sequenti ordine agitur. Præeunt scilicet Episcopi, postea sequuntur Presbyteri, hinc Diaconi Cardinales Cappis violaceis induti, postremo omnes Romanæ Curiæ Præsulum Ordines. Crucem vero, quam tertius Magister Cæremoniarum defert, præcedunt ii, qui in nobilem Cardinalium familiam adscripti sunt, nec non Cantores Pontificii hymnum *Veni Creator Spiritus* cantantes. Quum vero omnes ad Sacellum Conclavis pervenerint, orationem *Deus, qui corda Fidelium &c.* Cardinalis Decanus, vel antiquior recitat, tum a Magistris Cæremoniarum leguntur Apostolicæ Constitutiones Pontificiam electionem respicientes, quas Cardinales jurisjurandi religione servaturos promittunt. Mox Cardinalis Decanus, eoque, ut repetimus, absente, vel impedito, Cardinalis antiquior Cardinales una simul collectos vehementer hortatur, ut sepositis humanis respectibus, solaque Dei præ oculis habita gloria, gravissimum Pontificiæ Electionis negocium quantocius absolvant, eaque allocutione sequuta, omnes ad Cellas adeunt tenui instructas supellectili, ac forte pridie, quam ingrediantur Conclave, selectas, ut expresse Pius IV. (*a*) decrevit. Post prandium insuper Cardinales ad Sacellum, quod a Sixto IV. Pontifice Sixtinum vocatur, accedunt, ibique Ministri Conclavis, aliique jus habentes juramenta edunt de Constitutionibus Apostolicis exequendis, eademque die nobilibus viris maxime Prælatis liberum est Conclave ingredi, debitaque obsequia Cardinalibus exhibere, donec hora prima noctis novissimus Cæremoniarum magister, pulsato ære, eodem-

(a) *Dicta Constit. die 9. Octobris ann. 1562.*

denique sonitu repetito hora secunda, ac tertia, signum egrediendi deConclavi omnibus præbet, deindeque comitatus a duobus Cursoribus, & perlustrato Conclavi, *Extra omnes* exclamat; Unde sub horam tertiam noctis omnes egrediuntur. Conclave autem interius ex mandato Cardinalis Sanctæ Romanæ EcclesiæCamerariiMagister Cæremoniarum, exterius vero Mareschallus ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ claudit, cujus Mareschalli munus etiam est Custodiæ Comitiorum Cardinalium præsidere.

8. Demum clauso Conclavi, tres numero Cardinales, quos Capita ordinum vocant, ut pote ex tribus Ecclesiasticis ordinibus selecti, videlicet Episcopali, Presbyterali, & Diaconali, necnon Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarius, & Magister Cæremoniarum Conclave circumeunt, ne ullus ad id alicui aditus pateat, ejusque Clausuræ idem Magister Cæremoniarum documentum publicum conficit, neque ulterius cuiquam fas est, sub anathematis pœna, aut e Conclavi egredi, aut illud intrare, nisi caussa a majori Cardinalium parte per secreta suffragia approbata, ex Constitut. Pii IV. *edita 9. Octobris* 1562, qua etiam constitutione cavetur, Prælatos ad custodiam Conclavis destinatos sub pœna perjurii, & suspensionis a Sacris, maxima, & exquisita diligentia uti debere in inspiciendis epulis, aliisque rebus per Rotas, ut ajunt, ad Cardinales delatis, aut Personis Conclave forsan intrantibus, & inde exeuntibus, ne sub earum rerum velamine litteræ, aut notæ, aut signa aliqua transmittantur, quæ Electionem respiciant; Quod si tale quid forte fuerit inventum, Familiares Cardinalium, aut alii delinquentes pœnam privationis officiorum, & beneficiorum, ac inhabilitationis ad obtenta, & obtinenda sta-

ſtatim incurrunt , & ulterius per Gubernatorem carceribus mancipantur., non niſi de mandato novi Pontificis relaxandi, omnique facultate CollegioCardinalium in favorem quorumcumque,qui in præmiſſis, vel eorum aliquo deliquerint , omnino ſublata .

9. Octo autem ſunt Rotæ Conclavis in quatuor locis binario numero pro unoquoque loco diſtributæ . In una adeſt unus Epiſcopus , & in alia prope unus Protonotarius Apoſtolicus ; In altera unus ex Conſervatoribus,& in alia unus Præſul, ſive Signaturæ ſuffragator ; in aliis duabus duo Apoſtol. Cameræ Clerici ; ac demum in aliis duabus duo Sacræ Rotæ Auditores . Plures vero diſtributi per ſingulas Rotas Curſores pro occurrentibus neceſſitatibus adſiſtunt . Præſules quidem die quolibet , mane ſcilicet ac veſpere (ſub quorum nomine Patriarchæ etiam , & Archiepiſcopi comprehenduntur) a Curſoribus, habita ordinis & præeminentiæ ratione advocantur . Quamvis autem omnes olim convivio exciperentur a Præſule ad cuſtodiam Conclavis deputato , qui Gubernator ejuſdem dicebatur, cujus auctoritas ſe protendebat in totam Civitatem Leoninam a Leone IV. Pontifice dictam, qui ne Sancti Petri templum incurſionibus Saracenorum eſſet obnoxium Vaticanum Collem mœniis circumdedit, quæ idcirco Leonina vocantur ; Noſtris tamen temporibus per Conſtitutionem Clementis XII. 4. Nonas Octobris anno 1732. quam innuimus ſupra , eo ſublato , ad Cuſtodiam conclavis adſidet PalatioApoſtolico Præfectus, quem Præfectum Domus nuncupare mos eſt , isque eoſdem Prælatos ad menſam excipere ſolet .

10. Clauſo igitur Conclavi , die clauſuram immediate ſequenti propius Cardinales ad Electionem diſponuntur ; Unde ad ſonum Campanæ omnes e

Cellis

Cellis suis prodeuntes adSacellum Sixtinum sese recipiunt induti longis vestibus,quas croceas appellant. Illic ad divini Spiritus opem implorandam Cardinalis Decanus, vel senior, si is impediatur, solemniter ad aram operatur; Inde Cardinales antiquiores ordine accedunt ad altare deferentes Stolas albi coloris pendentes ante pectus, si fuerint Sacerdotes, si Diaconi, pendentes ab humero dextero ad pectus, atque Christi Corpore reficiuntur, & mox Comitia inchoantur. Fit autem Electio per scrutinium, & accessum ministerio Schedularum, abolitis antiquioribus Electionis modis,quos supra tetigimus, & hoc modo suffragia laturiCardinales bis in dies singulos,mane post sacrum, ac vespere post hymnum *Veni Creator Spiritus*, una simul in memorata Cappella conveniunt.

11. Tribus autem sessionibus ratio electionis absolvitur, primam ante Scrutinium, alteram Scrutinium, tertiam post Scrutinium appellant. In prima quidem Sessione, seu antequam Cardinales suffragentur, quinque præmittuntur; Nimirum præparatio Schedularum Scrutinii, & Accessus, quæ per Cæremoniarum Magistrum expletur: Extractio item trium Scrutatorum, ac trium Infirmariorum, quæ pertinet ad ultimumCardinalem Diaconum: Scriptio pariter Schedularum, quam singuli Cardinales servato dignitatis ordine non in Cella, sed in Sacello in mensa scriptioni aptata his verbis efficiunt, *Ego Cardinalis N. eligo in Summum Pontificem Reverendissimum Dominum meum Cardinalem N.* Accedunt Schedularum Complicatio, quæ sic fieri debet, ut nomen eligentis, ac Signa occultentur; & earum demum obsignatio, quæ ita peragitur, ut sub signo nomen eligentis ex una parte, ex altera signum abscondatur, quod, ut facilius, & securius fiat,

non proprium Cardinalis, sed diversum esse debebit, ac secreto servatum, & adeo simplex, ut facile imprimi possit, veluti si in eo tres numeri, seu tres literæ, aut una tantum, vel duplex imago sculpantur, atque hoc ordine prima sessio solet expleri.

12. Altera autem, scilicet Scrutinii, octo actibus constat; Hi sane sunt Schedulæ delatio; præstatio juramenti; positio Schedulæ in Calicem; Schedularum commixtio; earum numeratio; Scrutinii publicatio; Schedularum in filum insertio; earumque demum deorsum facta projectio, seu depositio. Id verò practice, præsertim circa primos tres actus, in hunc fere modum absolvitur. Cardinalis scilicet complicatam, ac duobus primis digitis exceptam manu Schedulam præfert sublatam ad altare, penes quod Scabellis præfati tres Scrutatores sedent, & in quo Calix est ad Schedulas recipiendas paratus, ibique provolutus in genua paulisper orat, tum surgens in hanc formam, quæ in Tabella super altari posita habetur descripta, elata voce jurat: *Testor Christum Dominum, qui me judicaturus est, me eligere, quem secundum Deum judico eligi debere, idemq. in accessu præstabo.* Iisque verbis prolatis, ponit Schedulam supra patenam, eamque per patenam in Calicem conjicit mox prosternit se ad altare, & locum suum, ex quo discesserat, repetit.

13. Cæterum si quispiam adeo imbecillis foret, vel senex, ut licet præsens in Sacello, ad altare non posset accedere, tertius Scrutator, assumpto disco, vulgo *Bacile*, Schedulis repleto, eum adibit, unam is Schedulam capiet, cui secreto suffragium suum inscribet, suoque muniet Sigillo, ac Scrutatori prorriget jurejurando (ut semper fieri solet) emisso. Hinc scrutator schedulam ad altare palam & publice defert, & in Ca-

Calicem conjicit. Ad eos item Cardinales,qui correpti morbo decumbunt lecto,InfirmariiCardinales accedunt,illorum vota accepturi. Hi ſcilicet a ſcrutatoribus argenteam Capſulam ad id paratam accipiunt coram omnibus, tum oſtendunt vacuam eſſe, mox eam claudunt, & clavem ſuper altare reponunt, deinde cum Capſula, & diſco, in quo tot ſunt Schedulæ, quot Cardinales infirmi, ad eos ſe conferunt, & eorum quilibet unam depromens Schedulam, in ea ſuffragium ſuum inſcribit, eamque obſignatam præſtito jurejurando in Capſulam per rimulam conjicit. Infirmarii vero poſt Cardinalem Decanum præſtant ſua vota, & dum Cardinales cæteri id perficiunt, ipſi Suffragia infirmorum colligunt. Si quis vere adverſa adeo valetudine affectus ſit, ut iſta agero nequeat, quem vult eligere poterit, qui ſuas vices adimpleat.Iſte autem tenetur ſervare ſecretum, ac ſi Sacerdos ſit, tacto pectore more Sacerdotum jurabit. Si autem non ſit Sacerdos, tactis Evangeliis, ſeu ex conſuetudine tangendo aliquam Scripturam, quod juramento æquipollet. Quibus expletis Cardinales Infirmarii ad Sacellum pergunt, & Capſulam Cardinalibus Scrutatoribus tradunt, qui illam coram omnibus aperiunt, Schedulas numerantes, eaſque ſigillatim per patenam conjicientes; iiſque omnibus abſolutis, ſubſequuntur Schedularum permixtio, & numeratio.

14. Permixtio ſane per primum ſcrutatorem agitur Calice patena cooperto pluries agitato. Numeratio vero fit per tertium Scrutatorem eas ſigillatim ſumendo ex Calice, atque in alium ad id paratum conjiciendo. Earum numerus ſi excedat, ſeu deficiat, omnes comburuntur, & iterum ad ſuffragia deveniendum; ſi recto numero reſpondeant,alii actus

ſuccedunt, nimirum ſchedularum publicatio, earum in filum inſertio, ac demum Schedularum depoſitio, ſive projectio.

15. Sextus igitur actus Scrutinii eſt Schedularum publicatio, quæ per Scrutatores juxta Rituale, ſeu Cæremoniale Gregorii XV. ſequenti ordine peragi ſolet. Scrutatores ſcilicet ad menſam ante altare poſitam ſedent; primus autem Scrutator unam Schedulam accipit, eamque intactis Sigillis explicat, & viſo Electi nomine, ſecundo Scrutatori tradit, qui pariter eodem Electi nomine perſpecto, eam tertio porrigit, qui illam voce alta, & intelligibili legit, ut omnes Cardinales præſentes ſuffragium in folio impreſſo, quod penes ſe habent, cum nominibus omnium Cardinalium, adnotent, atque deſcribant, quod de cæteris Schedulis in Calice poſitis ad ultimam erit æquo jure faciendum, ex prædicto Cæremoniali, & Bulla Gregor. XV. ubi etiam cavetur, quod ſi in Scrutinii publicatione ſcrutatores duas Schedulas ita complicatas forſan inveniant, ut ab uno tantum datas appareat, ex quo unus, & idem in utraque fuerit forſan electus, Schedulæ prædictæ pro uno ſuffragio erunt habendæ, atque notandæ. Si vero diverſi fuerint nominati, neutrorum ſubſiſtet, prout in ead. Bulla Gregoriana ſtatuitur de illa Schedula, in qua plures nominentur; Scrutinium tamen neutro caſu vitiatur. Cæterum ſuffragia prædicta abſoluta Scrutinii publicatione juxta nomina Cardinalium, qui ea obtinuerunt, in unam ſummam redigi, vel in ſeparato folio notari conſueverunt, ne Cardinales cogantur ſemper numerare ſuffragia, quæ juxta nomina Cardinalium deſcripſerunt.

16. Septimus Scrutinii actus eſt Schedularum in filum inſertio, quæ ut ipſæ cautius ſerventur, fuit pro-

provide inventa. Ea autem fit per tertium Scrutatorem inserendo Schedulam unamquamque, cum eam perlegerit, acu cum filo ſerico in loco, ubi eſt verbum *eligo*; Filum vero ſericum rubri coloris eſt in ſcrutinio, violacei in acceſſu adhibendum.

17. Octavus denique Scrutinii actus eſt depoſitio Schedularum, ſeu deorſum facta projectio, quæ item per tertium Scrutatorem explicatur, qui finita inſertione Schedularum omnium in filum, capita fili nodo conjungit, & Schedulas omnes ita colligatas, vel in menſa ſeorſum, vel in alium Calicem vacuum ponit. Supereſt nunc, ut de tertia Seſſione, quæ poſt Scrutinium ſupereſt, aliqua proferamus.

18. Tertia igitur, ac poſtrema Seſſio, ſcilicet poſt Scrutinii, juxta rituale Gregorianum ita peragitur; Si ſequuta ſit Electio in Scrutinio, tres tantum actus complectitur, atque hi ſunt numeratio Schedularum, recognitio ſuffragiorum, & Schedularum combuſtio; Si vero non ſit ſequuta Electio, ea quidem ſeptem actibus conſtat, & ſunt Acceſſus, Sigillorum, & ſignorum aperitio, eorum adnotatio, ſuffragiorum examen, ſuffragiorum Scrutinii, & Acceſſus numeratio, eorumque recognitio, Schedularum demum omnium combuſtio.

19. Porro quum peculiare ſit Pontificiæ Electionis, ut ea novis ſuffragiis identidem confirmetur, merito Scrutinium acceſſus ſubſequitur, qui etiam miniſterio Schedularum peragitur. In Acceſſu vero ea omnia ſervari debent a Cardinalibus, quæ in Scrutinio peraguntur, his unice exceptis a Rituali Romano alias allegato; primo nempe Cardinales Schedulas pro acceſſu aſſumere debent ex diſco Schedularum acceſſus; in Schedula inſuper acceſſus, loco verbi Eli-

go dicitur Accedo = *Ego Cardinalis N. accedo Reverendissimo Domino Cardinali N.* & si Cardinales nemini velint accedere, scribunt: *Nemini*. Hæc tamen Schedula iisdem Sigillis, & signis Schedulæ Scrutinii sub pœna nullitatis suffragii accessus inscribenda est, & obsignanda. Quum insuper accessus sit iterata suffragatio, nequit hinc suffragium dari nisi Cardinali, qui in Scrutinio unum saltem habuerit, illud tamen per Cardinalem, qui jam dedit in Scrutinio, dari non potest. In accessu item non præstatur juramentum, quod jam fuit præstitum in Scrutinio per illa verba: *Idemque in accessu præstabo*.

20. Ad hæc Infirmarii debent deferre ad singulos Cardinales ægrotos Schedulas Accessus, ut plane noscant procedi Canonice in Electione, necnon impressum folium palam recognitum, in quo Cardinalium nomina expressa leguntur, & in quo suffragia cuilibet illorum data adnectuntur. Nemo autem sibi suffragium dare potest, neque in Scrutinio, neque in accessu, id enim exploratissimum est etiam ex juris communis censura, quam in Instit. Canon. exposuimus (a). Præstat vero hic animadvertere, Scrutinium ut quid principale, accessum ut quid accessorium reputari; Unde si aliquis Cardinalis deliquium passus nequeat in Scrutinio suffragium ferre, licet postea paululum convaluerit, & capax factus suffragrandi tempore accessus videatur, adhuc suffragium ferre nequibit. Cum enim Scrutinium, & accessus per modum unius actus spectentur, hinc qui incapax est principalis, accessorii quoque incapax esse censetur; & de facto cum in Conclavi Benedicti XIII. Cardinalis Vallemani deliquium passus nullo pacto potuerit suffragium ferre in Scrutinio, licet tempore acces-

(a) *In tit. de Elect.*

acceſſus convaluiſſet, ejusVotum non fuit exquiſitum ita decernente Sacro Collegio ; Nunc reliquos poſt ſcrutinii actus proſequamur .

21. Igitur ſecundus , tertius , & quartus actus poſt ſcrutinii ſunt Signorum aperitio, eorum adnotatio , & ſuffragiorum examen , qui tamen tunc ſolum adhibentur, cum per Scrutinium, & acceſſum electio ſequuta eſt , eoque caſu primus Scrutator Schedulas acceſſus , quas obtinuit Electus, in ea parte ſolum , quæ ſigna continet, aperit, & diligenter inſpectis earum Sigillis , & ſignis, apertas , ac in filo , ut erant, inſertas alteri Scrutatori communicat , qui eadem inſpectione facta porrigit tertio , elataque is voce Sigilla , & Signa prædictarum Schedularum enunciat,& in latere ſiniſtro folii impreſſi ad hunc effectum parati ſub verbis Sigilla, & Signa accèſſus inſimul adnotat , eandemque adnotationem cæteri Cardinales ſimili folio impreſſo , ſi voluerint, faciunt . Diligenter autem eſt, opportuneque cavendum , num Schedula Scrutinii, & Schedula acceſſus in ſigillo, ſignis, ac perſona electa conveniant , & an conveniendo in ſigillo, & ſignis,in perſona electa diſcordent; Si enim diſtincti ſint , qui nominavit Electum , & qui eidem acceſſit , ſuffragium acceſſus ſuſtinebitur ; alias vero nullius roboris erit .

22.Quintus poſtſcrutinii actus eſt ſuffragiorum enumeratio , vel Scrutinii tantum, vel Scrutinii , & acceſſus, quæ fit per Scrutatores ſemper & indiſtincte ſive ſequuta ſit Electio , ſive non fuerit ſequuta . Numeratio autem hoc modo fieri ſolet . Scrutatores in unam ſummam ſuffragia ſingula redigunt , quæ quilibet nominatus in Pontificem habuit ſive inScrutinio, ſive in Scrutinio & acceſſu, & ſi nullum ex nominatis duas tertias partes ſuffragiorum obtinuiſſe de-

pre-

prehenderint, nec in Scrutinio,nec in ſcrutinio & acceſſu, negocium Electionis conſummatum non habebitur, quod eo dumtaxat caſu poteſt abſolvi, quo duas ex tribus partibus Cardinalium in aliquem conſenſiſſe ex Schedulis pateat; Unde ut aliquem ex nominatis duas partes ſuffragiorum obtinuiſſe Scrutatores agnoſcant, aperiant oportet Electi Schedulam etiam in ea parte, in qua eſt nomen eligentis,& ſi apparuerit Electum aliis ſuffragatum fuiſſe, Electio ejus erit Canonica; Econtra ſi conſtiterit eum ſibi ſuffragium dediſſe,illius Electio ex GregorianaConſtitutione ex defectu unius ſuffragii vitiabitur. Poſtremo ſi plures duas tertias partes ſuffragiorum obtinuiſſe conſtiterit, vel etiam ultra duas tertias partes, tunc in ſuffragiorum paritate nullus erit Electus.

23. UltimusPoſtſcrutinii actus eſt combuſtio Schedularum, quæ ſemper, & palam per Scrutatores expletur, ac ſtatim poſt recognitionem, ſive ſequuta ſive non fuerit Electio. Ad hæc Commiſſarii numero tres ſorte lecti accuratum Schedularum Scrutinii, & acceſſus examen inſtituunt, qui ea de cauſſa *Recognitores* vocantur.

24. Electum vero Pontificem Cardinalis Decanus, Cardinalis primus Presbyter, & Cardinalis primus Diaconus, adſtantibus primo Magiſtro Cæremoniarum tamquam Notario, nec non Secretario Conclavis, aliiſque Cæremoniarum Magiſtris, interrogant, num delatam ſibi ad præſcripta Sacrorum Canonum dignitatem accipiat. Ad integritatem enim Electionis debet ut innuimus accedere conſenſusElecti, ita ut eo forſan abſente, donec conſenſum non dederit, Sedes Apoſtolica vacare dicatur. Annuens vero, nomen plerumque novum aſſumit, tum quia æquum eſſe cenſetur,ut Papa,qui omnibus præeſt,nomi-

mine, quo appellabatur, dum aliis subcrat, a Fidelibus amplius non designetur, tum quia laudabile est eum Principis Apostolorum, cujus sit successor, exemplum imitari, qui Simon antea dicebatur, ac postea Petrus a Christo vocari promeruit, hoc est Petra, supra quam ædificanda erat Ecclesia, ut supra animadvertimus. Meritoque dixi *plerumque*, non desunt enim exempla eorum, qui post assumptionem, noluerunt proprium nomen immutare.

25. Postquam vero Pontifex consensum electioni præstitit, ac nomen assumpsit, eandem Electionem literis mandat Magister Cæremoniarum Tabellionis partes adimplens, ut publico, solemnique actu negocium omnium maximum comprobatum remaneat.

26. Succedit mox Pontificiæ Electionis notitia, quam universo populo Cardinalium Diaconorum prior e superiori Basilicæ Vaticanæ porticu hisce verbis annunciat: *Annuncio vobis gaudium magnum: Papam habemus Eminentissimum Cardinalem N., tituli Sancti N. qui sibi nomen imposuit N.* quibus prolatis Schedulam ea continentem in populum projicit. Denique inter plaudentis populi acclamationes, quum diei vesper est, pontificalibus ornatus indumentis gestatoria Sella ad præfatam Basilicam Vaticanam Electus Pontifex ducitur, præeuntibus Cardinalibus, & Cruce ab uno ex Sacræ Rotæ Auditoribus de more prælata. Postea denunciatus Pontifex ter adoratur ad genu, manusque osculum, & amplexum Cardinales admittendo, juxta Cæremonialis præscriptum, sedens super Altare, & quidem in ejus medio, nempe semel, atque iterum intus Conclave in Sacello Sixtino, tertium, & postremo in Vaticana Basilica, sicque nogociorum omnium maximum, visibilis nempe Ecclesiæ Capitis destinatio perfici-

tur, atque completur. Qui plura desiderat adeat Marangonum (a), & Ignatium a Sancta Maria (b), a quibus plura in hanc rem accepisse in veritatis obsequium profitemur.

TITULUS III.

De Pontificis Consecratione, Coronatione, & Possessione.

Quemadmodum Episcopi prævia Electione, Confirmatione, & Consecratione ad regimen Ecclesiarum assumuntur, ut amplissime diximus in Inst. Can. (c); ita cum Romanus Pontifex *proprie confirmari non possit*, eligitur tamen, & consecratur. Dixi, *eundem Pontificem proprie non confirmari*; Nam superior non extat, a quo confirmationis jus in eodem valeat exerceri, ut præclarè inquit Nicolaus Papa (d), *quia Sedes Apostolica cunctis in Orbe Terrarum præfertur Ecclesiis, atque ideo supra se Metropolitanum habere non potest*. Idcirco autem, licet in aliis Electionibus major, & sanior vocalium pars easdem perficiat, in ea tamen Romani Pontificis duæ ex tribus partibus Cardinalium exiguntur, *ut ex Cap. licet de Electione, & ex Gregoriana Constit.* supra demonstravimus; id enim ne dum ex speciali Apostolicæ Sedis privilegio factum est, sed forsan ex eo, ut confirmationis defectus majori suffragantium numero suppleatur; Nec aliud sane suadet locutio Episcopi Portuensis apud Malesburiensem (e), ubi *Electionem Pontificis a Car-*

(a) *In dissert. Theologico Canonico Historica Electionis Romani Pontificis.* (b) *In notitia Romanæ Curiæ parte 1. §. 1. & 2.* (c) *Lib. 1. tit. 10.* (d) *In Can. in nomine dist. 23.* (e) *Lib. 1. de gestis Pontificum.*

Cardinalibus factam a se asserit confirmatam; Nam ultra, quod verba ista a Schismatico homine in gratiam Anacleti contra Innocent. II. intrusi prolata deprehenduntur; etiamsi insuper eidem Episcopo Portuensi deferamus, adhuc in suo sensu ejus verba accipi debent, ut cohærenter ad vigentem tunc observantiam, qua alii Episcopi ab Episcopis Provincialibus confirmabantur, idem post Electionem Pontificis Romani fieri consuevisset a Suburbicariis, & Provincialibus Episcopis, qui ejus Electionem ratam habebant, scilicet approbatione, seu *consensu latissimo*, *& abusivo* eam confirmabant, ut egregie explicat Hallier (*a*). Quum igitur Romanus Pontifex post Electioabsque propria confirmatione consecretur, & coronetur, deindeque possessionem Pontificatus obtineat, de his paucis agendum.

2. Porro (ut innuimus in Instit. Can. lib. 1. tit. 4.) Episcopus Hostiensis, seu Veliternus, qui est S. Collegii Decanus, huic explendæ functioni destinatur, Episcopis, Portuensi, & Prænestino ministrantibus; Quem quidem Consecrationis ritum a tribus Episcopis perpetuo adhibitum fuisse exemplo consecrationis Episcoporum, cui (nisi aliud necessitas postulet) tres pariter Episcopi debent intervenire, ut in iisdem Institutionibus adnotavimus, testes sunt Mabillonius (*b*), Pagius (*c*), Muratorius (*d*), aliique plures. Quod si Pontifex electus antea Episcopus foret, dumtaxat benedicitur (*e*); quamvisque olim donec Consecratus, vel Benedictus non extitisset, Pontificiam auctoritatem exercere non posset, & Ro-

(a) *De Sac. Elect. tit. de temp. Consecr. Episcopi* §. 6. (b) *In Commentario prævio ad Ordinem Romanum cap.* 18. *tom.* 2. *Musei Italici*. (c) *In Critica Baroniana*. (d) *In Annalibus Italiæ*. (e) *Cardinalis Cajetanus in Ordine Romano*.

Romanæ Ecclesiæ cura Archipresbytero, Archidiacono, & Primicerio Notariorum ad instar Sedis Vacantis concrederetur; Nunc tamen statim post Electionem se Pontificem scribit, atque universa jurisdictione perfungitur, ea solum antiquitatis umbra superextante, quod non bullis, sed brevibus utitur in negociorum expeditione (*a*). Brevium vero a Bullis discrimen alias retulimus in Instit. Can. (*b*). Neque est postremo prætereundum, quod licet in arbitrio Pontificis sit, quavis die, & quovis loco post Electionem consecrari, in more tamen positum est, ut die Dominico, vel alio solemniori festo inauguretur. Itemque ad Vaticanam S. Petri Aram, aut in Sacello, quod Paulinum vocant, consecratio peragitur, quam immediate Coronatio subsequitur, cujus ritum practice exponere non inopportunum nunc judicamus.

3. Ritus igitur Coronationis hic est: Pontifex gestatoria sella vectus, spectantibus, & plaudentibus omnibus, aliquandiu in Porticu Basilicæ Vaticanæ, in eadem sella sistere solet, ibique oratione Cardinalis Presbyteri præeunte, ad pedis osculum, manusque, atque amplexum ejusdem Basilicæ Canonicos admittit. Basilicam mox ingressus primo Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum adorat, inde ad Sacellum S. Gregorii eadem sede vectus traducitur, ubi sacras induit vestes, ac Tertiæ recitationi interest, qua absoluta ad sepulchrum Apostolicum pergit, quod vulgo *Confessio Sancti Petri* vocatur, atque a sacello Gregoriano ad Sepulchrum Apostolicum eidem procedenti Stupa comburitur, ut in summo dignitatis fastigio mortalitatis, humanæque con-

(a) *Rigant. in Com. Regul. Cancell. tom. 2. reg. 17.* (b) *Lib. 1. tit. 2.*

conditionis, quam non amisit, vicissitudinem animo volvat.

4. Quonam vero ritu fiat hæc stupæ combustio, disertis verbis tradit Burchardus in suo Cæremoniali §. 198., ubi Coronationem Innocentii VIII. Pontificis referens: *Cum primum*, inquit, *Papa fuit extra Cavellam Sancti Gregorii, imposuit parvum manipulum Stupæ in summitate Cannæ meæ, & genuflexi cannam ipsam dextera manu erectam tenens, quam Socius meus accendit, me interim ad Pontificem verso, & alta voce dicente, Pater Sancte, sic transit gloria mundi*; idemque ritus hodie servatur. Solemniter deinde missam Pontifex celebrat, denique ad superiorem porticum Vaticanæ Basilicæ accedit, ubi secundus Diaconus Cardinalis ei aufert mitram; primus autem coronam, quæ olim simplex, nunc triplex existit, eidem imponit dicens: *Accipe Tiaram tribus coronis ornatam, ut scias te esse patrem Principum, & Regum, rectorem orbis in terra, Vicarium Salvatoris nostri Jesu Christi, cui est honor, & gloria in Sæcula Sæculorum. Amen*. Ad hæc emittitur a Pontifice fidei professio, eaque absoluta, ac recitatis a tribus antiquioribus Cardinalibus orationibus, assistentibus autem Episcopis, pallium eidem prior Diaconus tradit, pronuncians hæc verba: *Accipe Pallium, scilicet plenitudinem Pontificalis officii ad honorem omnipotentis Dei, & gloriosissimæ Virginis Mariæ ejus matris, ac Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ*. Quid autem sit pallium in genere, a quo deferri, & quibus diebus Archiepiscopi, vel alii ejus usum habentes eo uti possint, aliaque in hanc rem opportune congessimus in Instit. Canon. (a), quæ ne

rem

(a) *tit. 11. lib. 1.*

rem actam agamus, consulto hic praetermittimus.

5. Quoniam vero coronatione peracta superest adhuc solemnis Pontificatus possessio, de ea, ejusque ritu reliquum est aliqua proferamus. Consuetis igitur, aptisque apparatibus absolutis, die ab eodem Pontifice praefixa, instituto omnium Romanae Curiae ordinum equitatu, Pontifex, aut albo insidens Equo ex more veteri, aut lectica undequaque aperta vectus Lateranum pergit. Pontifici Equo insidenti, aut vir Princeps, aut ejus, si adsit, ex Fratre Nepos, aut Regis alicujus Orator, aut Conservatores, aut Prior populi Romani stratoris officium exhibent. Ad Capitolium autem accedenti obviam fit Urbis Senator, qui sceptrum eburneum manu deferens juxta Palatium *Principis*, uti vocant, ei salutem, ac felicitatem genibus flexis auguratur. Porro Pontificibus Romano sanguine genitis Senatus Populusque Romanus triumphalem arcum in Capitolio statuere solet; In Romano autem Foro, quod Bovarium appellant, ad Palatinos hortos Parmae, ac Placentiae Dux Sanctae Romanae Ecclesiae Feudatarius triumphalem arcum pariter erigit.

6. Illuc ubi venerit Pontifex, se ad pedes ejus prostrat Ducis Ablegatus, qui gratulatione praemissa paucis obedientiam, atque observantiam Ducis erga Sedem Apostolicam memorat. Et demum ad Lateranensem Ecclesiam pervento inter laetas, ac faustas acclamantis populi voces Cardinalis Basilicae Lateranensis Archipresbyter, & Clerus universus occurrunt, Archipresbyter vero in propylaeo praefatae Basilicae Jesu Christi Crucifixi imaginem offert, quam deosculatur, tum solio insidet indutus Sacris albis pretiosis vestibus, & aurea redimitus mitra, atque Archipresbyterum gratulantem audit, dum binas

ei

ei claves porrigit, alteram auream, argenteam alteram in auro scypho per Basilicæ Vicarium, eoq. absente, vel præpedito, per antiquiorem Canonicum latas, subinde ad pedis osculum, manusque, atque amplexum Cardinalem Archipresbyterum, & Canonicos admittit,& mox descendens e solio,Cardinalium, & cæterorum Patrem comitatu stipatus Basilicam intrat, ante cujus fores accipit asperforium a dicto Cardinali Archipresbytero oblatum, quo lustrali aqua se, ac circumstantes ad spergit, nec non semel, iterum, ac tertio ab eodem Cardinali Archipresbytero thurificatur. Postea conscendit gestatoriam Sellam, atque sub umbella, seu *Baldacchino*, cujus hastas deferunt Basilicæ Canonici, cum flabellis PapaliCruce prælata ab juniore ex duodecim Rotæ Auditoribus, qui medius inter duosTribunalis Signaturæ suffragatores, vulgo Votantes, incedit, candelabra gestantes, atque concinentibus hymnum *Te Deum laudamus* Cantoribus Pontificii Sacelli, primo ad adorandum Eucharistiæ Sacramentum, quod ea de caussa publicæ venerationi exponitur; Inde ad Apostolorum Petri, & Pauli Capita, quæ argenteis thecis ab UrbanoV.Pontifice inclusa in Basilica Lateranensi religiosissime servantur, demum ad aram maximam pergit. Hæc autem ut agat, semper desilit e Sella gestatoria., quam dimittit perrecturus ad solium sub Abside erectum.

7. Solio autem insidens, Cardinalibus eo prorsus modo, quo ad obedientiam, ut ajunt, solent accedere, stata dona di stribuit; videlicet numisma unum aureum valoris quinque circiter Ducatorum auri de Camera, & unum argenteum pondus quinque non excedens, eorumque numismatum participes Thesaurarius Generalis ejusdem

dem Pontificis nomine (non tamen publice) facit omnes Romanæ Curiæ ordines, Populique Romani administros, qui in Catalogis Apostolicæ Cameræ adnotantur; subinde Pontifex se ad aram maximam confert, Populoque illinc solemniter benedicto, deponit super mensam, pretiosam crumenam cum oblatione 200. Scutorum monetæ argenteæ recens procusæ; ministrante Thesaurario, postea Tiara coronatur, mox iterum gestatoriam Sellam ascendit, atque sub umbella, cum flabellis, quæ triumphi speciem referunt, ad superiorem porticum ducitur, unde populo plaudenti benedictionem impertitur. Adhæc duo Cardinales Diaconi antiquiores, qui Pontifici adstant, Indulgentiam Plenariam, quam Summi Pontifices occasione solemnis possessionis elargiri solent, alter Itala, Latina Lingua alter evulgat, & demum in thalamo Paramentorum sacris exutus vestibus gratias Cardinalibus agit, & more minus solemni Palatium Apostolicum repetit.

8. Cum vero inter primas Pontificis curas sit sibi de idoneis ministris providere, quibus universæ Ecclesiæ gubernium valeat explere, iique omnes, vel in Palatio Apostolico morentur, ut propius eidem adsistant, cujusmodi sunt Nepos Pontificis, si forte adsit, Secretarius Status, Secretarius Brevium, Præpositus familiæ Pontificiæ, Auditor, Magister Sacri Palatii, & Datarius: vel extra Palatium degere soleant, cujusmodi sunt Vice Cancellarius, Camerarius, Pœnitentiarius, primum de ministris intra palatium degentibus, mox de aliis pertractabimus. Cumque principalior Minister, quem in Pontificatus inauguratione Pontifices sibi in partem imperii, & in curarum levamen adsciscere solent, sit Nepos, si eum forte habeant, quem Primum mini-

ministrum vocare consuevimus, hinc de primo ministro seu Nepote, vulgo Cardinali Patrono, si Cardinalis sit, primum agendum.

TITULUS IV.

De Primo Ministro.

Quamquam obviæ nimis sint querimoniæ, & convicia Etherodoxorum, neque etiam defuerint ex Catholicis, qui ægre nimis tulerunt à Summis Pontificibus aliquem in primum Ministrum, seu, ut barbare dicunt, Cardinalem, si Cardinalis sit, Patronum assumi, qui vel sanguine eidem conjunctior, vel in propriam familiam adlectus existat; cum tamen aliquando contingat, magis publicum bonum, & Regnantis Pontificis gloriam ab eo promoveri, quam ab Extraneis, qui familiæ ampliandæ, locupletandæque sæpissime vacant; consueverunt hinc Pontifices, si forte habeant, omnibus indistincte negociis Nepotem ex utroque latere junctum, vel in propriam familiam adlectum, inter Cardinales plerumque cooptatum præficere, eumque primum Ministrum, seu generalem Superintendentem declarare. Hujus autem munus est præcipue invigilare super recto Principatus Temporalis regimine, nisi aliud Pontifici videatur; cumque maxima sit negociorum, quæ Pontifici per supplices libellos deferuntur, cum munere isto connexio, solet etiam is supplicibus libellis eidem Pontifici porrectis deputari, prout nostra ætate contigisse vidimus in persona clar. mem. Cardinalis Ruspoli, & Eminentissimi Nerei Corsini, quorum primus Innocentio XIII secundum carnem jungebatur, alter vero Cle-

menti XII. erat ex germano fratre Nepos, prout etiam est Clementi XIII. felicibus auspiciis Regnanti S. R. E. Card. Carolus Rezzonico, quem idcirco ejusdem Pontificis providentia a secretis libellorum adscivit.

2. Ob summam vero fiduciam, quam de hoc Ministro Pontifex habet, non solum Oratores Principum post, aut ante audientiam Papæ immediate ad illum accedunt, ut Pontificis sensus eidem communicent, vel preces Pontifici porrigendas præventive proponant; verum etiam supplicationes illæ, quæ ex Pontificis manu forent obsignandæ, ab hoc primo ministro nomine Papæ, & de ejusdem speciali mandato, quod *per concessum* dicitur, subscribuntur, ut advertit Cardinalis De Luca (*a*):

3. Verum ne finis assumendi in partem Imperii veros, vel adlectos Nepotes eo tendere videretur, ut de Sancti Petri patrimonio, vel Ecclesiæ redditibus plus æquo locupletarentur, utque omnis ad id agendum præcluderetur occasio, cæteris omissis, *S. Pius V. in sua constitutione* 35. provide statuit, ut Civitates, & loca S. Romanæ Ecclesiæ ad Sedem Apostolicam quomodolibet devoluta, eo ipso absque alia declaratione Cameræ Apostolicæ incorporata censeantur, nec in Nepotes Pontificis, vel alios alienentur; cumque Gregorii XIV. tempore, gravis orta esset controversia, an sub dicta constitutione S. Pii V. comprenderetur Feudum nondum Sanctæ Sedi devolutum, idemque Pontifex in negativam Sententiam inclinasset, & saltem pro casu evidentis utilitatis, ac necessitatis Ecclesiæ, alienationem sustineri decrevisset, ejus Sententiam deinde Innocentius IX. revocavit (*b*); defunctoque Innocentio IX. Clemens VIII.

(a) *In hoc tit.* (b) *Constitutione prima in Bullario novo to.* 2.

VIII. (*a*), PaulusV. (*b*), Vrbanus VIII. (*c*), Innoc. X. (*d*), & Alexander VII. (*e*) ſimilem revocationem confirmarunt, ſtatuentes, neque ſub prætextu veræ neceſſitatis, vel evidentis utilitatis, alienationes ſive favore Nepotum, ſive alterius cujuslibet, ſuſtineri. Quæ vero ſub dictis omnibus Conſtitutionibus comprehenſa intelligantur, quæque excepta, late expendit Rigantius (*f*), ad quem Lectorem remittimus.

4. Quamvis autem Card. De Luca (*g*) diligenter inquirat, an ſi infeudationes, vel alienationes contra formam Pianæ Bullæ a Pontificibus fierent, in puncto juris ſubſiſterent, nec ne? Egregie tamen inter negativa alia, illud momentum inſinuat, quod cum non agatur de materia ad ſpiritualem poteſtatem, uſumque clavium directa, ſed de re ad Principatum temporalem ſpectante, necnon ſub ea lege profana Reſpubl. per Collegium Cardinalium, tamquam per temporalem Senatum repræſentata, in electum Pontificem Principatum transfundat, ut nihil ſcilicet ad patrimoniumStatus pertinens alienet; cumque idem Pontifex ad id ſe iteratis juramentis tam in Conclavi, quam extra illud emiſſis adſtrinxerit: ex lege hinc contractus alienare non poteſt, & conſequenter alienatio quævis tamquam a juſtitiæ legibus abſona foret reſcindenda; Quod tamen innuiſſe ſat eſt, ne in articulo ampliorem indaginem promerente, immorari videamur.

 5. Il-

(a) *In conſtit. 1. Bullarii novi tom. 3.* (b) *Conſtit. 13. tom. 4.* (c) *Conſtit. 4. tom. 5.* (d) *Conſtit. 3. eod. tom. 5.* (e) *In Conſtit. non. kal. Novemb. 1660. impreſſ. poſt Cæremonial. Electon. Pontific. pag. 104.* (f) *In. Regul. 64. Cancell. to. 4. n. 59. & ſeq.* (g) *In Relat. Romanæ Curiæ diſc. 2. n. 21.*

5. Illud insuper adcoercendam Pontificum in Nepotes veros, vel adlectos liberalitatem, insolitamque munificentiam adjecit Innocentius XII. (a), eosdem scilicet ultra summam duodecim mille scutorum de beneficiis, vel pensionibus Ecclesiasticis provideri non posse, & si supplicationes Pontifice impedito ab iis sint subscribendæ, non aliter fieri oportere, nisi fuerint adhibiti duo ejusdem S. R. E. Cardinales, qui una cum Signatore præfato coram ipsomet Romano Pontifice eas concedente, ac expediri mandante earumdem gratiarum minutas subscribant, sub pœna nullitatis in casu contraventionis, aliisque pœnis ab ipso Pontifice sanitati restituto, vel ejus successoribus infligendis, ad ejusque Constitutionis observantiam novos Cardinales, nec non in Conclavi, ipsumque electum Pontificem cum primum Petri Cathedram ascendit, jurisjurandi religione assumpta voluit adstringi, eo prorsus modo, quo tres aliæ Constitutiones, una Julii Papæ II. *super Electios. Roman. Pontificis*, alia S. Pii V. *ne Civitates, & loca S. R. E. infeudentur*, tertia Sixti V. *de pecuniis in arce Sancti Angeli positis non amovendis*, aliæque similes Apostolicæ constitutiones servari edito juramento promittuntur. Hinc cum ad angustias pene mortis redacto Benedicto XIV. eo quidem assentiente, sed expresse in scriptis non derogante huic Constitutioni, a cl. m. Card. Millo Prodatario variæ gratiarum expeditiones non servata Innocentiana hac Constitutione subscriptæ fuissent, oportuit eas ab eodem Benedicto XIV. valetudini restituto sanari, & confirmari. Quoniam vero post primum Ministrum, sive Nepotem Pontificis, Secretarius Status destinatur, ad illum incunctanter progredimur.

TITU-

(a) *Constit. incip. Rom. decet Pontif., quæ est in ejus Bull. la XI.*

TITULUS V.
De Secretario Status.

POrro sive adsit Nepos Pontificis, cui quædam veluti Præfectura universi Status concreditur, sive iste non adsit, Secretarius Status, ut mox innuebamus, semper assumitur, cujus amplissima auctoritas est in universis negociis Ecclesiasticis, Sæcularibus, Politicis, & Œconomicis, quæ ad Papam pertineant, quare is subscribit literis ad Nuncios, aliosque Ministros, aliæque res omnes, quæ per organum ministrorum inferius exponendorum expediuntur, coram hoc præventive tractari consueverunt, unde postquam ministri Papæ, vel exterorum Principum Nepotem, si adsit, adiverint, ad hunc immediate se conferunt, ut negocia occurrentia communicent. Olim quidem minor extitisse creditur Secretarii Status jurisdictio, ut pote quæ a Cardinalibus Nepotibus pene universim absorbebatur. Verum tractu temporis Cardinalium Nepotum auctoritate imminuta, fuit ea in Secretarios Status translata, neque in ordinariis tantum totius Pontificatus negociis sese immiscere consueverunt, (quæ quidem mediante opera adjutorum subalternorum expediuntur, quorum aliqui literarum minutas componunt, alii vero simpliciter Scriptores, vel transcriptores vocantur) sed ulterius specialis præfectura Status Avenionensis, Principatus Firmani, & Sacræ Domus Lauretanæ eisdem concessa reperitur, quorum quidem locorum negociis, assumptis etiam Prælatis a Papa deputatis, aliisq. ministris præficiuntur. Quoniam vero tres istas speciales præfecturas nominavimus, præstat, ut quid jure novo circa easdem statutum sit, in medium paucis proferamus.

2. Cum

2. Cum igitur suasu S.Catharinæ Senensis,cui nedum ob præclara virtutum exempla, quæ præstitit, sed ex hoc etiam capite multum debemus, Gregorius XI. Avenione discessisset, seseque ad Urbem transtulisset, ne præclarissimam illam urbem, & Statum sine Rectore relinquerent, cui per se ipsos Pontifices,qui in Urbe Roma Sedem fixerant., præesse nequibant, specialem ejus præfecturam primum quidem Nepotibus, mox Secretariis Status una cum particulari Congregatione commiserunt, ita tamen, ut per Prælatum a Papa deputatum, (cui Vicelegati nomen tribuitur, licet omnia jura,& facultates Legatorum exerceat) eadem jurisdictio exerceretur, a quo ad ipsum Cardinalem, qui Legatus dicitur, vel ad Congregationem deputatam appellatio, vel recursus interponitur, ut advertit Card. de Luca (*a*); Quæ autem in specie sint hujusmodi Vicelegatorum Avenionensium facultates, amplius exponit inter alios Rigantius (*b*).

3. Ne dum vero Urbem ipsam Avenionensem, & Statum Venaisin. amplissimis privilegiis Rom.Pontif. decorarunt, verum etiam insignem universitatem studii generalis inibi a Bonifacio VIII. erectam novis favoribus auxerunt, & signanter privilegio fori, ejus Primicerio, Magistris, Doctoribus, Scholaribus, aliisque ministris concesso, & Conservatoribus, seu Defensoribus privilegiorum assignatis, ut constat ex literis Apostolicis Joannis XXIII., quas alii Pontifices confirmarunt; circa cujus privilegii interpretationem, cum acres olim insurrexissent controversiæ, eæque denuo Benedicti XIV. tempore fuissent excitatæ, fuerunt per transactionem ab eodem

(a) *Disc. 6. n. 11 Rel. Rom. Cur.* (b) *Ad Regul. 14. Cancell. tom. 2. n. 46. & sequent.*

dem Benedicto XIV. confirmatam sopitæ, & prorsus abolitæ, *ut ex constitutione incipien. Bonarum artium, quæ est 122. Bull. ejusdem Pontificis tom. 2.* Ejus verò hæc summa sunt capita: Admittitur nempe privilegium fori pro professoribus, scholaribus, & salariatis: decernitur idem competere etiam aliis Doctoribus Avenione commorantibus, idque in caussis Civilibus passivis in prima instantia, actiones vero pro reintegratione Spolii, aut refectione damnorum pro causis iisdem passivis habentur: item in causis Criminalibus levioribus activis, & passivis; Graviores reservantur Vicelegato, ejusque Congregationi; si agitur de causis passivis privilegiati, Conservator interesse debet Congreg. cum voto consultivo; Jurisdictio Primicerii, & conservatoris in præmissis declaratur; secunda instantia Auditori generali privative attribuitur; caussæ demum Fiscales, & aliæ præter præmissas a Jurisdictione Primicerii, & conservatorum, nominatim excipiuntur. Nunc ad Principatum Firmanum progrediamur.

4. Gubernium porro Firmanum Cardinali Patrono privative concessit Gregorius IV. subindeque Innoc. XII. cùm Cardinalis Patroni titulum, & auctoritatem sustulisset, pro ejusdem Civitatis, Comitatusque negociis specialem Congregationem, quæ ex Cardinali a secretis Status, & aliquot Romanæ Curiæ Prælatis constabat, instituit, cum iisdem facultatibus, quibus Congregatio pro Consultationibus Civitatum, Terrarum, & locorum Status Ecclesiastici munitur, atque perfruitur; revocatis tamen, abolitisque anteactis Prælatorum deputationibus. Benedictus XIV. (*a*) novam

(a) *Constit. incip. Nemo est, edit. die 20. Decembris 1740. in Bullar. tom 4.*

vam Congregationem erexit, compositam ex Cardinali Secretario Status, Auditore Papæ, uno Auditore Rotæ, uno Clerico Cameræ, uno Votante Signaturæ Justitiæ, Secretario, Fiscale generali, & uno caussarum relatore; cumque ex provida hac constitutione vetus quædam Controversia super cognitione negociorum Œconomicorum tum ipsius Civitatis, tum Communitatum ab ea dependentium adhuc extincta non esset, hinc ad Congregationem Boni Regiminis, illinc ad Congregationem Firmanam controversias Œconomicas spectare contendentibus, idem Benedictus XIV. (*a*), tam politicum, quam Œconomicum Civitatis, & Castrorum Firmi Gubernium ad Congregationem erectam privative spectare decrevit, atque ut negocia facilius, & utilius expediantur, præfatam Congregationem Firmanam semel singulis mensibus in ædibus Card. Præfecti, nempe Secretarii Status, congregandam esse sancivit. Restat, ut de Congr. Lauret. loquamur.

5. Postquam igitur Sixtus V. Castrum Lauretanum in Civitatem, ac Collegiatam Ecclesiam, sanctamque Domum in Cathedralem erexisset, Paulus Papa V. (*b*) eandem Sanctam Domum, & pertinentia ab Episcopo exemit, ac Territorium nullius Diœcesis declaravit, eique Cardinalem Protectorem præfecit; Innocentius vero XII. (*c*) confirmata exemptione S. Domus a jurisdictione Ordinarii, Protectoris officium suppressit, & Congregationi Lauretanæ noviter erectæ juridisctionem, quam Protectores exercebant, competere declaravit, sæcularem in Gubernatorem deputando, eique facultates statuta condendi

(a) *Constit. incip. Paterni edita 8. idus Septembris 1746.* (b) *In Constit. incipien. Divina disponente, de anno 1620.* (c) *In Constit. Sacrosancta Redemptionis, de anno 1698.*

dendi concessit in aliis, quæ ad S. Domus, & Civitatis regimen in temporalibus pertinerent, reservatis dumtaxat Episcopo facultatibus quoad spiritualia ut S. Sedis Delegato; in eademque Constitutione Episcopi, & Gubernatoris qui Prælatus esse solet, facultates expressit, & tandem futuras controversias Congregationi Lauretanæ decidendas reliquit. Sed quoniam his ita dispositis non obstantibus novæ quæstiones inter Episcopum, & Gubernatorem irrepserant, ad eas tandem, earumq. occasiones præcidendas, Bened. XIV.(*a*) varias resolutiones a dicta Congregatione Lauretana emanatas in unum colligi curavit, & dubia materiam jurisdictionalem pertinentia in Congregatione de anno 1732. non decisa Apostolico oraculo definivit, privilegia item concessa a suis Antecessoribus Paulo V, & Innocentio XII. confirmavit, decrevitque habere vim legis, & demum controversias omnes, quæ deinde orirentur, a Congregatione Lauretana resolvendas (*b*) edixit. Editæ vero Resolutiones extant in appendice tom. 2. ejus Bullarii n. 3.

6. Hactenus de præeminentia, & auctoritate Secretarii Status, sive seorsim sumpti, sive in peculiaribus præfecturis eidem concreditis Status Avenionis, Principatus Firmani, & Domus ac Civitatis Lauretanæ, tractatum est. Verum quia præter Secretarium hunc, qui merito Status dicitur, alter etiam minister assumitur, vel inter Cardinales adscriptus, vel ex numero Præsulum selectus, qui Brevium Secretarius vocatur; De hoc etiam aliqua sunt innuenda.

(a) *In Constit. Humilitatis nostræ la 72. in Bull. tom. 1.*
(b) *Constit. editâ 7. Januar. 1743.*

TITULUS VI.

De Secretario Brevium, & duobus aliis Secretariis.

HUjus ſane cura eſt negocia illa, quæ in forma Brevis expediuntur, Pontifici referre, deindeque ſubſcribere, cujuſmodi ſignanter ſunt diſpenſationes ſuper ætate, vel ſuper interſtitiis, aut ſuper defectu Natalium, prout etiam omnia ea, quæ per Bullas non expediuntur, & idcirco in Dataria, de qua infra, expediri non conſueverunt. Quæ vero ſit inter Brevia, & Bullas differentia, alibi attigimus (a), unde, ne rem jam actam agamus, hic conſulto prætermittimus.

2. Duo autem alii Secretarii in Palatio manent, & ſervitio Papæ item addicti ſunt; iique, vel inter Præſules, vel etiam inter Togatos, ſi ita Pontifici videatur, plerumque aſſumuntur. Horum unus Secretarius Brevium ad Principes dicitur, quia nomine Papæ Principibus ſcribit, vel reſpondet; alter vero eſt, qui Cifrarum interpretationi, ac compoſitioni præficitur. Quoniam vero in eodem Palatio cæteris prætermiſſis, quatuor etiam Perſonæ degunt in præclaro ordine, ac gradu conſtitutæ, atque hinc animadverſione undique dignæ, ſcilicet Major Domus, Auditor Papæ, Datarius, & Palatii Apoſtolici Magiſter, ad iſtos progrediendum.

TI-

(a) *Inſtit. Canon. lib. 1. tit. 2.*

TITULUS VII.

De Præfecto Sacri Palatii, seu Præposito Familiæ Pontificiæ.

QUemadmodum ſane ſupremus Princeps ſingulis, vel nobilibus, vel vulgaribus hominibus præeſt, ita quadam ſupra eos præeminentia decorati videntur, qui eidem Principi in ejus aula inſerviunt, eidemq. quandam veluti coronam efformant. Ii ſane Comites Sacri a Principis ſanctitate, vel Palatini a Palatio Principis, in quo plerumque verſantur, dici conſueverunt; & merito quidem Comites, quia ſive in Cubiculis, ſive alibi Principem comitantur, atque ſequuntur, cum Comes in jure ille ſit, qui alium ſequitur, & comitatur (*a*).

2. Plures vero perſonæ apud Romanos hunc comitatum conſtituebant, aderat enim Comes horreorum, cui ſubjecta erant mancipia purgandis horreis, & coquendo pani in uſum Principis deſtinata, ut notat Perez (*b*). Extabat etiam Comes Palatinus, cujus munus erat a provincialibus tributa recipere (*c*). Accedebat his Comes Sacri Patrimonii, qui Principis patrimonium, domeſticamque ſupellectilem adminiſtrabat (*d*). Hiſque omnibus præfuiſse creditur Comes Domorum Principis, qui principem in familia Principis locum obtinebat, & cui reliqui ſubjiciebantur, ut notat Suetonius (*e*).

3. Hujus ergo antiquitatis veſtigia calcantes Ro-

 ma-

[a] *Ad textum in leg. Item apud tit. 15. §. ſiquis ff. de injuriis.* [b] *In tit Cod. de præpoſitis Sacri Cubiculi.* [c] *In tit. Cod. de offic. Rector. provinc.* [d] *Ut ex tit. Cod. de Offic. Com. rer. privat.* [e] *In Domitiano cap. 16.*

mani Pontifices ratione tam ſpiritualis, quam temporalis ampliſſimæ & ſupremæ poteſtatis, qua perfruuntur, emeritum quendam Præſulem ex præclariſſimo ut plurimum ſanguine ortum, & quandoque in Archiepiſcopali ordine conſtitutum, nec tam in forenſibus ſtudiis verſatum, quam rerum agendarum peritia præditum deputare conſueverunt, cui Apoſtolici Palatii procurationem concrederent, ac demandarent, quem proinde Præfectum Sacri Palatii nuncupare mos eſt. Ejus vero Juriſdictio non ſolum ſiſtit in cauſſis civilibus, ſed etiam in Criminalibus quorumcunque Aulicorum Papæ, immo perſonarum omnium etiam inferioris ſubſellii, & ordinis, quæ ſervitio Papæ quomodolibet addicuntur, ut ſunt venditores comeſtibilium, aliarumque rerum in uſum Papæ deſtinatarum.

4 Pro iſtarum autem omnium cauſſarum cognitione, ſive Civiles, ſeu Criminales ſint (prout etiam pro cauſſis arcis Gandulphi, ubi Papa ruſticari ſolet, quæque idcirco unum corpus cum Palatio Apoſtolico conſtituere videtur, atque idcirco ibi Gubernatores, & Cancellarios Præfectus Sacri Palatii eligere ſolet) idem Præſul duplicem Auditorem domeſticum retinet, quorum primus Civiles, alter Criminales cauſas diſcutit, licet ſententiæ deinde a ſubalternis miniſtris, ſeu officialibus aliorum Judicum executioni mandentur ob defectum familiæ armatæ, quam idem Præfectus familiæ Pontificiæ non habet. Ratio autem, ob quam privativa iſta cognitio cauſſarum eidem concredita eſt, tota fundatur in quadam congruentia, quod nempe non deceat addictos ſervitio Papæ huc, illucque per varia Tribunalium ſubſellia vagari, quæ quidem ratio ſi in aliis regnis, & dominiis promeruit præpoſito regiæ familiæ eamdem facul-

facultatem, seu privativam caussarum cognitionem committi, ut de Hispaniarum Regno testatur Domin. Aguirre (*a*), & de aliis similibus regnis est æque exploratum; hinc ne Pontifex, ejusque Familiæ caput deterioris conditionis existerent, simili huic certe erat privilegio decorandus. Neque est prætereundum, alia nuper edita a Benedicto XIV. constitutione *incipien. Ad summi*, *edita* XII. *Kalendas Martii* 1757. curam fuisse demandatam Apostolici Palatii Præfecto reficiendi quatenus oporteat, conservandique fabricam antiqui Urbis Pantheon, seu Ecclesiæ S. Mariæ ad Martyres Urbis, eximendo ab eodem onere Conservatores ejusdem Urbis, qui eidem fabricæ ad instar aliorum veterum Urbis ædificiorum intendere consueverant, ut fusius in ead. constitutione continetur.

TITULUS VIII.
De Auditore Papæ.

Quanquam inter Romanæ Curiæ Officiales munus Auditoris Pontificis sit undique incognitum, ut ad rem notavit Card. de Luca (*b*), primisque temporibus verisimiliter credatur, vel a Pontificis Pœnitentiario, seu Confessario, vel ab altero religioso in Consiliarium, & Theologum assumpto, vel a Magistro Sacri Palatii, cujus erat Pontificem ipsum, ante erectam præsertim Inquisitionis Congregationem, consulere, munus hoc Auditoris fuisse peractum. Cum tamen in Regularibus imminui, nimiumque tepescere cœpisset Sacrorum Canonum studium, quod cæteroquin basis, & funda-

(a) *In opere edito Vindobonæ an.* 1725. *cui titulus Trattato Istorico Legal del Real palacio, y de los officios de sus Alcbaydes.*
(b) *Discur.* 9. *Relat. Rom. Curiæ.*

damentum exstat solidioris Theologiæ, ut alibi advertimus (a); debuerunt hinc Romani Pontifices Jurisconsultum aliquem, sive in ordine Prælatorum, sive Advocatorum constitutum pro studio caussarum, seu controversiarum quomodolibet coram ipsis actarum seligere, atque præferre, quem Auditorem nuncuparunt ad instar Cardinalium, vel Prælatorum jurisdictione fungentium, qui nomine Auditorum eos designarunt, quos habent a studiis.

2. Hujus vero muneris præstantia amplissima est, quia non solum Auditor Papæ exquirere ex officio tenetur merita Personarum, quæ ad Episcopatus vacantes sunt assumendæ, vel de una in alteram Ecclesiam transferendæ, idque præsertim post erectam a Benedicto XIV. particularem Congregat. *Super promovendis ad Archiepiscopatus, & Episc. in constit. incip. Ad Apostolicæ, quæ est 5. in Bull ejusdem Pontificis tom.* 1. in qua ultra quinque Cardinales Congregationem eamdem componentes Auditor Pontificis tamquam Secretarius deputatur; Verum etiam omnibus gravioribus Principatus Curis, aut præfici solet, aut saltem immisceri.

3. Accedit his eundemAuditorem pro caussis inSignaturaGratiæ, de qua infra tractabitur, proponendis Pontificem adjuvare, cumque Principem ipsum in materiaJustitiæ repræsentet, sæpe hinc a Sententiis aliorumJudicum, immo etiam Congregationum Cardinalium ad eum recursus interponuntur, ut vel iisdem, aut aliis Judicibus remittantur, vel ex integro revideantur,vel alia quævis provisio desuper opportune capiatur, quibus quidem instantiis ejus est, vel facto verbo cum Pontifice, vel ex officio, prout in Domino crediderit, providere. Quoniam vero, ut

(a) *Ad calcem Introductionis ad Instit. nostras Canonicas.*

ut diximus, inverisimile non est antiquitus a Magistro Sacri Palatii munus hoc Auditoris fuisse exequutum, atque Magister iste in Palatio quoque in servitio Pontificis commoratur, præstat, ut de eo aliqua proferamus.

TITULUS IX.

De Magistro Sacri Palatii Apostolici.

QUod aliquando usuvenire solet in publicis præsertim muneribus, ut retento veteri nomine officium mutetur, id sane in præclarissimo munere Magistri S. Palatii contigisse videtur. Primis quippe temporibus Magister iste fuit in Palatio Apostolico destinatus, ut familiares, addictique servitio Papæ tempore Sacrarum functionum, vel aliarum occupationum, quibus Pontifex detinebatur, otiosi non remanerent, unde suadente S. Dominico, munus erudiendi Palatinos fuit institutum, & Magistro Sacri Palatii ab Honorio III. eodem S. Dominico renunciato, ad alios ejusdem Ordinis Alumnos fuit idem magisterium extensum, ut testatur inter alios Malvenda (*a*), testimonio fultus Flaminii auctoris coævi in hæc verba concepto: *Sanctæ Sabinæ Monasterium vicinum erat Pontificis Maximi ædibus. Quare cum B. Dominicus cerneret quotidie occupatis cum Pontifice Cardinalibus, eorum ministros in aula variis deambulationibus, & nugis tempus terere, indoluit, & Pontificem adiit, ac dixit: Turpe, & damnosum esse tempus a tanta multitudine incassum teri, sibique videri utile futurum, si tantisper dum Cardinales cum eo in negociis occupantur, quispiam doctus aliquid publice interpretaretur,*

(a) *In annal. Ordinis Prædicatorum ad annum* 1218.

tur. Placuit admodum Honorio Papæ scilicet III. ejus hominis consilium, & ipsi, qui consuluerat, nam magnus in sacris Literis vir erat, id negotium dedit, quod libenter suscepit ille, & quotidie Pauli Apostoli magno auditorum consessu, & attentione interpretari Epistolas cœpit, atque adeo res placuit, ut deinceps institutum sit, ut ex Ordine Prædicatorum ad hujusmodi munus aliquis semper eligeretur, & dignitatis illo titulo, qui delectus fuisset insigniretur, & Magister Palatii diceretur. Codex autem ille, quo usus est B. Dominicus Epistolarum Pauli, Tolosæ in S. Romano servatur. Idque confirmant S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus (*a*), Vincentius Fontana in libro, qui inscribitur Syllabus Magistrorum Sacri Palatii, Pater Josephus Carafa olim Cler. Reg. Theatinus, nunc Episcopus Melitensis (*b*), aliique.

2. Quamvis autem ultra munus docendi eosdem Palatinos, idem Magister ex Instituto Concionatorem Sacri Palatii, seu Familiæ Pontificis ageret, ut eruitur ex Augustino Patricio in Sanctæ Rom. Ecclesiæ Cæremoniali libro 3. cap. 23. Utrumque tamen munus tractu temporis in eodem evanuit, cum non amplius Palatini lectionem Sacræ Theologiæ a Palatii Magistro excipere soleant, nec alii, quam Cappucini ex privilegio Benedicti XIV. quod refertur *in ejus Constitut. 75. incipien. Inclytum tom. 1. Bull.* munere concionandi in Palatio Apostolico donentur, quamvis in memoriam antiqui juris Magistri Sacri Palatii, ejusdem Socius Cardinalium Familiares tempore quo Cappucinus coram Pontifice, & Cardinalibus concionatur, alloqui soleat.

3. Merito tamen antiquum nomen Magistri Sacri

(a) *Tart. 3. hist. tit. 22. c. 2.* (b) *De Gymn. Rom. c. 6. §. 8.*

cri Palatii adhuc retinetur, tum quia quasi Theologum Pontificis idem Religiosus repræsentat, tum quia ejus cura ad præsens etiam est diligenter inquirere, an ea, quæ coram Pontifice in Palatio recitantur, Fidei regulis, sanæque doctrinæ undequaque cohæreant, unde non solum ad eum spectat concionaturos in nonnullis solemnitatibus destinare, sed etiam conciones easdem revidere, ut habetur in constitutionibus Eugenii IV. aliorumque Summ. Pontificum, quæ referuntur in Bullario Ordinis Prædidicat. tom. 3. pagina 81.; idque ut commodius peragere valeat, Socium alterum, quem supra diximus ad familiares Cardinalium conciones habere, ex eadem Dominicana Familia retinere consuevit, qui tamen nec locum in Cappella habet, de quo infra, nec aliis privilegiis perfruitur, eidem Magistro competentibus. Præterea non solum ex privilegio Eugenii IV. mox allegato, sed ex altero Sixti IV. quod refertur in citato Bullario tom. 2. Magistro Sacri Palatii indultum est, in Universitate Studiorum Urbis doctoratum in Philosophia, & Theologia, seu conjunctim, seu divisim cum aliis diversorum Ordinum Religiosis conferre, postquam is ex Collegio Theologorum ibi erecto, duos, qui contra promovendum ad Lauream arguant, elegerit, aliaque juxta stylum servanda fuerint præmissa, de qua quidem facultate, amplissime agit P. Carafa (a).

4. Iisque omnibus accedit altera Jurisdictio illa, qua idem Magister perfruitur in Urbe, & Districtu circa impressionem Librorum, vel in Urbem introductionem, vel ab Urbe dimissionem, quæ inconsulto ipso, aut Vicariis ad eo deputatis, fieri non potest juxta Decretum Leon. X. in Conc. Lat. Sess. 10.

 cujus

(a) *In Opere de Gymn. Rom. libro 4. in fine.*

cujus sermo redibit, cùm de Congregatione Indicis differemus, extantque in præcisis terminis Magistri Sacri Palatii, & facultatis eidem attributæ invigilandi super impressione, extractione, & introductione Librorum, expressa, & literalia Decreta Pauli V. & Urbani VIII relata apud Fontanam in syllabo Magistrorum Sacri Palatii pag. 11. & 16. quæ confirmantur in ultimo Benedicti XIV. dato die prima Septembris 1744. & typis edito a Cl. P. Catalano (*a*).

5. Ut autem aliquomodo compensetur incommodum in revisione librorum, vel in concessione facultatis evulgandi ab eodem Magistro sublatum, usus invaluit, ut quoties libri imprimantur, quatuor exemplaria ab unoquoque tradantur, unum pro ipso, alium pro Socio, tertium pro Vicesgerente, ut testatur Cardinal. De Luca *in relat. Curiæ discursu* 7. quibus quartum additum pro Bibliotheca Vaticana fuisse affirmat Catalanus in Opere, seu tractatu de Magistro Sacri Palatii (*b*). Quumquè privativus Judex ordinarius in materia eorundem librorum credatur, ratione hujus Jurisdictionis non solum eidem permittitur legere volentibus libros vetitos facultatem concedere ex Decreto Greg. XV. ab Urbano VIII. confirmato die 30. Octobris 1631. verum etiam in Ecclesia Sanctæ Barbaræ Bibliopolarum Urbis præeminentia perfruitur, in qua adinstar Primicerii præter Cardinalem Protectorem deputatur. Quibus omnibus juribus accedit qualitas Consultoris, quam in Congregationibus Inquisitionis, Indicis, Indulgentiarum, & Rituum habet, necnon officium Examinatoris in Congregatione Examinis Episcoporum, & in altera, quæ coram Cardinali Vicario pro

(a) *In opere de Magistro Sac. Palatii nuper conscripto.*
(b) *Lib. 1. cap. 7. in fin.*

pro concursu ParochorumUrbis habetur,ut advertit citatus Fontana (a). Neque est prætereundum, ut hujus muneris præstantia exteriori etiam signo intelligeretur, merito locum in Pontificia Cappella, & ubicumque, immediate post Sacræ Rotæ Decanum ex indulto Eugenii IV. eidem Magistro fuisse tributum, licet deinde post reformationem Alexandri VII. anno 1655. sequutam post ultimum Auditorem sedere consueverit; cum quo etiam Auditore, Custodiæ Conclavis ad Rotam adsistit; unoque verbo tamquam unus ex Auditoribus Rotæ tam vivens, quam in funere reputatur, ut ostendit citatus Catalanus (b), qui etiam advertit, abolito veteri usu præbendam; seu Canonicatum in Basilica Vaticana pro sustentatione ejusdem Magistri destinandi, Sixtum V. anno 1580. pensionem tercentum Scutorum super Abbatia Monasterii B. Mariæ de Ferreto Ordinis Sancti Basilii Rheginen. Diœcesis Magistris Sacri Palatii in perpetuum concessisse. Nunc ad Datarium, qui pariter in Palatio Apostolico degit, progrediamur.

TITULUS X.

De Datario.

Quanquam antiquitus Datarii facultas, & jurisdictio in datando consisteret, seu in apponenda data gratiis Pontificiis, diem designando, quo illæ emanarunt, ne alias ex multiplicitate petentium confusiones facile orirentur, ideoque cum ad hoc munus non tanta requireretur Juris Canonici,

H 2

(a) *In dict. Syllab. pag.* 33. (b) *In d. opere de Magistro Sacri Palatii.*

nici, præsertim vero materiæ. Beneficialis peritia, unus ex ProtonotariisPrimicerius dictus Datarii munus obiret, ut ex constitutionibus Martini II, & Stephani II.notatCorradus(*a*); excreta tamen, adauctaque nostris temporibus longe est auctoritas, & jurisdictio Datarii: ad eum quippe spectat summam pecuniæ, quæ juxta taxam Datariæ in aliquibus gratiis solet persolvi, remittere, & condonare, Personarum merita Summo Pontifici referre, earumque Supplicationes signandas porrigere, immo etiam nonnulla Beneficia in modica summa consistentia, per *Concessum*, ut inquiunt,& ordinaria pœne facultate conferre, unde Datarii nomen non solum inde profluxisse communiter censent, quod in omnibus Supplicationibus datam diei, mensis, & anni Pontificatus Papæ Regnantis apponat, cum nomine, & cognomine proprio, sed magis vel æque quia Beneficia (ut asseruit (*b*) Cardinal.de Luca) vel habito verbo cum Papa, vel si de levioribus agatur, propria auctoritate impertitur; Oraculum vero Papæ cum sit in materia beneficiaria, dictoillius circa eorumdem beneficiorum collationes, aliasque Gratias in Dataria Apostolica expediri consuetas, durante ejus munere adeo defertur, ut probatio in contrarium minime admittatur, ut cæteris omissis firmant Amayden. (*c*), Rigantius (*d*), & citatus Card. De Luca (*e*).

2. Supra diximus, Datas a Datario in supplicationibus apponi, seu tempus, quo Gratiæ prodierunt, designari. Quamvis enim ex sola subscriptione Pontificis, quam signaturam vocant, gratia sit undique ex censura juris perfecta,immo ab ipso momento,

(a) *In praxi Beneficiaria lib.3. cap. 8. n. 27.* (b) *In relat. Curiæ sub hoc titulo.* (c) *Tom. 1. cap. 3. de Stylo Datariæ.* (d) *Ad Regul. Cancell. tom.3. in Regul. 34. 56.* (e) *Loco cit.*

to, quo Pontifex voluntatem aperuit de conferendo, ex late deductis apud Gomez. (*a*), a die tamen datæ, & signaturæ absolvitur, & consummatur; Pontifex enim probe sciens gratiam fore a Datario datandam, virtualiter, ut inquiunt, & indirecte declarat, a die datæ, ejus subscriptionem vires sortiri, unde practici asserunt, subscriptionem Papæ a die datæ a Datario appositæ retrotrahi, ut notat Rigantius (*b*), qui etiam advertit, aliud esse affirmandum, si non ad effectum exequendi gratiam, sed ad desumendam affectionem *data* fuerit apposita; Tunc enim per simplicem Signaturam, & Subscriptionem Papæ gratia completur.

3. Non est tamen prætereundum, a Datario datam apponi, qui ubi sit Cardinalis, Prodatarius vocatur, forsan ex eo, quod dignitati, & amplitudini Cardinalatus parum respondere videatur inferius Datarii munus assumere, quæ quidem indecentia censetur abesse, si per modum provisionis hoc ministerium retineat, & donec Pontifex alium sibi Datarium adsciscat, ut censet Card. de Luca (*c*). Cæterum sive Cardinalis fuerit, sive non, Vacante Sede Apostolica, cum expiret Datarii munus, nequit is datas ante mortem Pontificis extendere, sed supplicationes omnes gratiarum, etiamsi præcedenter datatæ fuerint, Collegio Cardinalium præsentabit, ut futuro Pontifici Beneficiorum collationes integre reserventur, ex Constitut. Pii IV. 63. incipien. *In eligendis*.

4. Porro plures sunt Datarii Ministri, & Officiales:

(a) *In Reg. de non judicando juxta formam supplicationis q. 16. 5. est in primis cum aliis relatis in Hyporegien. Commendæ seu Præceptoriæ 12. Mart* 1723. *cor. Ratto*. (b) *Tom.* 2. *ad Regul. Cancell. regul.* 25. *n.* 29. *tom.* 2. (c) *In hoc tit. de Datar.*

les: duo quidem primi, & majores, Subdatarius nempe, & Officialis alter Perobitum dictus, quia vacationibus per obitum præest, nam duæ datarum species recensentur, una scilicet magna, quæ per Datarium inscribitur, altera parva, quæ ab officiali Datarum parvis characteribus in extrema supplicationis parte, seu margine absque clausula *datum* apponitur. Itaque posterior data, quia nullam sibi in Judicio fidem adsciscit, abbreviate apponi ab eodem Officiali consuevit, cum cæteroquin data magna per Datarium in beneficialibus, si est solvenda compositio, atque per Præfectum vacationibus per obitum in matrimonialibus (de quibus infra) per syllabas, & literas integre extenditur, v.gr. Datum Romæ apud S Mariam Majorem 3. Kalendas Septembris anno 1. Atque hæc quidem data probationem gratiæ conficit, & gratiam consummat, ut advertit cit. Rigantius(*a*), qui tamen alibi(*b*) adnotat, parvam datam ex recentiori stylo fuisse sublatam, atque in solis Beneficiorum resignationibus adhiberi, immutata etiam temporis ratione, cum olim ante consensum formalem resignantis, nunc post illum apponatur, pluraque alia circa hanc parvæ datæ appositionem idem auctor congessit (*c*).

5. Majores sane Officiales, quos supra nominavimus, qui Datario in Datariæ negociis proximius adsistunt, sunt Subdatarius, & Officialis Perobitum dictus, ut pariter innuimus, qui quidem una cum Datario Congregationibus quotidianis auditis partium, vel expeditorum instantiis, & contradictoriis præsunt, atque negocia omnia Pontifici referenda disponunt, cum ea differentia, quod Subdata-

ta-

(a) *Regul.* 21. *n.* 52. (b) *Tom.* 3. *in regul.* 95. *n.* 4.
(c) *Tom.* 1. *ad regul.* 4. *n.* 88.

tarius (qui si Datarius sit simplex Prælatus, inter Honorarios Cubicularios Pontificis adscribitur, & talarem vestem violaceam defert, si vero Datarius sit Cardinalis, inter Prælatos Domesticos cooptatur) omnes fere supplicationes revidet, Summariis in calce adjectis, antequam Datario tradantur, aditque dietim cum Datario Pontificem; Contra vero Officialis Perobitum est unus ex Procuratoribus de Collegio in materia Datariæ apprime versatus, qui si supplicationes receperit beneficiorum vacantium per obitum, debet easdem Datario referre, aliaque exponere, quæ eorundem Beneficiorum statum concernunt.

6. Succedunt his alii etiam Officiales, seu Ministri Datariæ ab ipsoDatario constituti, quos subalternos & inferiores vocamus; quos inter numerantur duo Revisores, qui Datarium in revidendis supplicationibus beneficialibus adjuvant, & sæpe restrictivas apponunt de stylo Datariæ apponi consuetas: Officiales insuper parvæ datæ, qui eadem die, qua supplicatio est signata, in extremo margine supplicationis diem, mensem, & annum Pontificatus parvis characteribus ponunt, ut quando supplicans petit expediri a Datario, extendatur, atque interim ab hoc officiali supplicationes retinentur. Accedit Revisor dispensationum Matrimonialium, cujus cura est revidere dispensationes matrimoniales in gradibus vetitis, & excommunicationis sententias contra eos expeditas, qui scienter subtractores rerum 50. ducatos exceden. Reos non revelaverint. Ulterius Officialis, seu Præfectus Componendarum, cui solvitur pecunia in eleemosynam cæteroquin eroganda, quæ pro materia taxatur. Adest etiam Substitutus Subdatarii, qui Congregationi refert supplicationes ad

ad Subdatarii munus ſpectantes. Item Cuſtos Regeſtorum ſecretiorum, cujus eſt gratias magis ſpeciales adnotare, ut ſunt nominationes Penſionum, Reductiones expenſarum, aliaque hujuſmodi, iſque Officialis Miſſarum, ſeu *Miſſis*, dici conſuevit, ex quo ad publicum regeſtum, aut ad ſecretum ſupplicationes regiſtrandas tranſmittit, librumque retinet, qui Vocabulo *Miſſis* deſignatur. Et demum ſubſequuntur viginti Regiſtratores ſupplicationum, qui ſupplicationes ſignatas a Pontifice de verbo ad verbum deſcribunt, ſeu regiſtrant, ad quem effectum duo quolibet menſe extrahuntur, ut ſcilicet materias referendas, ſive regiſtrandas in ſecretiori Regeſto regiſtrent. In quo quidem Regeſto duodecim quoque extant Vacabilia pariter Officia, quæ idcirco emuntur, & venduntur, ut de 20. Regiſtratoribus accidit, & Clerici regiſtri vocantur, qui ſupplicationes regiſtrandas diſtribuunt. Poſtremo quatuor Magiſtri ſupplicationum ſuperadduntur, qui conferunt ſupplicationes cum regeſto, ut videant, & accurate recognoſcant, num cum eo undequaque concordent, iique in tergo ſupplicationum majuſculam R, & in eo nomen etiam ſuum apponere conſueverunt, ut ſignificent gratias *in regeſto* fuiſſe delatas, ſive auſcultatas.

7. Ut vero præſens praxis non ſolum iis inſerviat, qui foro, ſed etiam illis, qui expeditioni literarum Apoſtolicarum ſunt forte vacaturi, illud ſuperaddimus, quod ſupplicationes ante literarum Apoſtolicarum expeditionem Datario, vel Subdatario, aut Officiali Perobitum ſunt porrigendæ, a quorum ſubſtitutis ſummarium rei poſtulatæ deſcribitur, atque in calce ſupplicationum apponitur, deindeque ad Pontificem fertur, ut ſupra innuebamus. Pontifex porro, le-

lectis, vel auditis summariis, sua manu duobus in locis subsignat. Primo scilicet scribendo *Fiat*, *ut petitur*, cum initiali litera proprii nominis in Baptismo recepti, quod quidem fit in spatio, quod inter petitionem gratiæ, & petitionem formæ, sub qua literæ sunt expediendæ, relinquitur. Secundo vero in fronte secundæ partis scribendo *Fiat*, initiali pariter litera nominis enunciati. Mirum autem non est, si per duplicem hanc subscriptionem gratiæ signentur; cum enim clausulæ non contineant principaliter gratiam, sed ordinarie, seu juxta stylum admittantur, ideo per solum verbum *Fiat* subscribuntur, quasi dicatur, stylus servetur, ad differentiam primæ subscriptionis, quæ cum respiciat petitionem hujus, vel illius beneficii, aut alterius gratiæ, ampliorem subscriptionem expostulat, unde per hæc verba formatur, *fiat*, *ut petitur*, ut egregie distinguit Amayden (*a*).

8. In hunc autem modum signatæ supplicationes remittuntur ad Datariam ab Officialibus revidendæ, & primo quidem traduntur Revisori, tum Officiali parvæ datæ, qui datam diei, mensis, & anni Pontificatus minutis characteribus ponit; Deinde vero secundo revisori, a quo remittuntur ad Subdatarium, a quo si solvenda sit compositio, ad Præfectum componendarum remittuntur. Postea Datarius datam magnam apponit, ut supra notavimus, & ad officialem de Missis remittit, ut deinde per Magistrum Registratorum in regestis Datariæ deponantur, & inscribantur; registratæ autem cum fuerint, a Magistris regesti transeunt ad Expeditores, & ad Notarium Cancellariæ, ut minutæ Bullarum, & literæ Apostolicæ expediantur, de qua

(a) *De stylo Datariæ lib. 1. cap. 32. num. 9.*

qua quidem expeditione amplior infra sermo redibit.

9. Quamvis autem gratiosum undique sit Datarii munus, aliquando tamen is Judicis munus, & figuram assumit, & sine strepitu quidem forensi, sed cum voto, & assistentia Subdatarii, & Officialis Perobitum contradictoria partium audit, opportunaque desuper decreta in suis ædibus profert, vel ad Rotam quoque, aut particulares Congregationes caussas, si earum gravitas exigat, juxta materiarum diversitatem remittit. Dixi juxta materiarum diversitatem; hac vero in re plurimum immutata est observantia. Olim quippe aliqua, quæ nunc per Datariam, a Cardinali Pœnitentiario, vel Secretario Brevium expediebantur, ut fusius videbimus, cum de Cardinali Pœnitentiario differemus, satisque innuit Cardinalis de Luca (*a*). Hodie vero statuta sunt materiarum genera, in quibus Secretarius Brevium, vel Datarius, vel cumulative uterque se immiscet, ex constit. Bened. XIV. (*b*); illudque in genere circa Datariam in eadem Constit. statuitur, concessiones scil. omnes, in quibus taxa Cancellariæ, vel compositio in Dataria solet persolvi, ad Datariam pertinere debere. In specie vero frequentiores materiæ, quæ in eadem Dataria expediuntur, sunt dispensationes Matrimoniales, Beneficiorum S. Sedi reservatorum collationes, vel pensionum impositiones, coadjutoriarum cum futura successione deputationes, præeminentialium indumentorum, v. gr. Capparum, quas magnas vocant, concessiones, irregularitatum dispensationes, aliarumque specialium gratiarum expeditiones.

10. Cir-

(a) *In hoc tit.* (b) *Ex Incip. gravissimum quæ est* 145. *tom.* 1. *Bullar.*

10. Circa hæc vero immerito, & calumniosè Hæretici, vel qui Romanæ Curiæ infensi sunt, obloquuntur; jactitantes per matrimoniales dispensationes jus naturale, & divinum everti, per beneficiorum collationes, & pensionum reservationes, ac impositiones, annatasquè ea occasione a Dataria receptas, prout etiam per eorundem præeminentialium Indumentorum concessiones, Ordinariorum jus usurpari, item per Coadjutorias, quæ a Tridentino fuerunt literaliter vetitæ, ansam captandæ mortis præberi, & demum per alias quascumque spirituales gratias simoniam, ut ipsi dicunt, certo patrari, cum absque simoniæ labe pecunia pro iis recipi, & respective solvi non possit. Facili enim negotio ista omnia generatim dissolvuntur, si duo, ut par est, præmittantur, quæ ad refellendas istas, & similes Hæreticorum præsertim calumnias viam patentissimam sternunt. Primum nempe in dubium redigi non posse supremam illam potestatem Romani Pontificis in universa Ecclesia, quam quemadmodum Christus Dominus concredidit Petro inquiens (*a*): *Pasce oves meas*, ita ad Petri successores, nempe Romanos Pontifices fuisse porrectam satis ostendimus in Institutionibus Canonicis (*b*); alterum, quod cum idem Romanus Pontifex, ut eandem potestatem exerceat, aliorum ministerio, & opera debeat indispensabiliter uti, prout de facto, sive per Ministros assumptos, sive per Congregationes erectas facere consuevit, cumque demum nemo militet suis stipendiis, ut inquit Apostol. (*c*); atque æquum maxime sit, ut qui spiritualia seminant, carnalia colligant, ut disertius idem

I 2 Apo-

(a) *Joannis* 21. (b) *Tit. de Romano Pontifice*. (c) *Ad Corinth.* 1. *cap.* 9.

Apostol. repetit (*a*) dicens: *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus; Si alii potestatis vestræ participes sunt, quare non potius nos. Nescitis, quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui altari deserviunt, de altari vivere debent? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat?* plane inde descendit, aliorum subventionibus eosdem Pontificis Ministros, personasque omnes eadem Tribunalia componentes, a Fidelibus universi Orbis, quibus inserviunt, seu quibus jus dicunt, fore sustentandos.

11. His autem præmissis, facile est intelligere, immerito, & nonnisi per summam audaciam Matrimoniales dispensationes, Beneficiorum reservatorum collationes, aliaque omnia supradeducta reprehendi, quæ a suprema ejusdem Pontificis auctoritate profluunt, atque dependent, cum nemo non videat, sus, deque omnia ire oportere, nisi a summo Ecclesiæ Pastore eadem fierent, de quibus Hæretici, infensique Romanæ Curiæ hostes conqueruntur: *Hoc enim privilegium*, inquit Sanctus Thomas (*b*), *dedit Christus Romanæ Ecclesiæ, ut omnes ei sicut Christo obediant, ac membra maneamus in Capite nostro Apostolico Throno Romani Pontificis, a quo nostrum est credere, quid tenere debeamus, ipsum venerantes, ipsum rogantes pro omnibus, quia ipsius solum est, reprehendere, corrigere, statuere, disponere, solvere, & in loco illius ligare, qui ipsum ædificat, & nulli alii, quod suum est plenum, sed soli ipsi, cui omnes jure divino caput inclinant, & Primates Mundi, tamquam ipsi Domino obediunt.* 12. Æqua-

(a) *Loc. cit.* (b) *Opusc. 19. contra impugnantes Religion.*

12. Æqualique claritate innotescit, occasione istarum Gratiarum a Sede Apostolica concessarum rationi esse undique consonum, quod aliquid a Catholicis eidem Pontifici persolvatur, ut tali scilicet medio sustententur Ministri Ecclesiæ, & Pontifex ipse eam Gubernii majestatem congrue exhibeat, ad quam a Deo per Christum Dominum fuit provide assumptus, ut egregie ratiocinantur inter alios citatus S. Thomas (*a*), Natalis Alexander (*b*), & claræ mem. Card. Gotti (*c*), cæteris Theologis, & Canonistis omissis.

13. Neque profecto per matrimoniales dispensationes (addi etiam possunt hæreticorum sensu votorum Relaxationes, quæ tamen raro per Datariam expediuntur, sed potius per Pœnitentiariam, de qua infra tractabimus) jus naturale, & divinum evertitur, ut gratis sibi iidem hæretici figurant; quod enim ad dictas relaxationes spectat, quas summis labiis attingere satis est, licet Catholici omnes admittant eadem vota deliberate, & ab homine sui juris emissa jure naturali, & divino fore exequenda, merito tamen in Summo Ecclesiæ Pastore potestatem agnoscunt amplissimis verbis concessam (*d*): *Quodcunque ligaveris &c.* & alibi (*e*): *Pasce oves meas*, in aliqua particulari circumstantia declarandi, quando votum, ejusque obligatio non urgeat, ut in genere quascumque relaxationes obligationum jure naturali, & divino adstringentium explicant post S. Thomam (*f*) Theologi communiter, & ex Canonistis Fagnanus (*g*) cum aliis relatis a Benedicto XIV.

(a) 22. *quæst.* 87 *art.* 9. (b) *to.* 8. *histor. Ecclesiast. Sæculi XV. & XVI. dissert.* 9. *art.* 6. (c) *to.* 1. *de vera Eccl. cap* 13. *§.* 3. (d) *Matthæi* 21. (e) *Joan.* 21. (f) *In quodlibet* 9. *artic.* 15. (g) *Cap. ex parte* 257, *& seq. de Clericis non residen.*

ćto XIV. (*a*). Eademque ratione in matrimonio, ejusque impedimentis Pontificem dispensare posse non est dubitandum, ut fusius ostendimus in Instit. Canon. (*b*); Præsertim quia dispensationes, quæ a Sede Apostolica conceduntur, non quidem impedimenta jure naturali, vel divino constituta, sed jure dumtaxat Ecclesiastico inducta respiciunt. Quamobrem cum matrimonium sit contractus sacer cum prærogativa Sacramenti conjunctus, eo hinc jure, quo ad Ecclesiam, ejusque caput spectat personas aliquas impotentes decernere, pertinere æquali Jure debet obicem removere, in quo summa dispensationis consistit.

14. Diximus, jure dumtaxat Ecclesiastico, secus autem naturali, vel divino inducta impedimenta dispensari. Quotquot enim leguntur Apostolicarum dispensationum exempla, eæ quidem fines Ecclesiastici juris minime excedunt; nec gradus jure naturali, vel divino vetitos tangunt, Lex autem *Levit. cap* 18, ex qua vetitum esse jactant Hæretici in gradibus Ecclesiastico jure dispensabilibus dispensare, tanquam Cæremonialis fuit per Evangelium abrogata, ut fusius advertimus *in citatis Instit. Can.* (*c*), & egregie eadem exempla proferentes, & hæreticorum calumnias refellentes advertunt cit. Cardinalis Gotti (*d*), Franciscus Schmier (*e*), aliique. Etsi vero in Concilio Tridentino (*f*) cautum fuerit, *raro, aut nunquam dispensationes esse concedendas, atque in secundo gradu nonnisi inter magnos Principes, & ob publicam caussam*; ne dum tamen

(a) *Lib. 7. cap. 1: §. 7. de Synod. Diœc.* (b) *Sub titulo de matrimonio* (c) *Lib. 2. tit. 9. de matrimonio* (d) *Tom. 1. de vera Eccl. cap. 13. §. 3.* (e) *In jurisprudentia Canon. Civil. lib. 4. tract. 3. §. 4. n. 142.* (f) *Sess. 24. de reform. cap. 5.*

tamen per Conciliarem Sanctionem potestas Pontificis, qui supra Concilium est, ut ostendimus in iisdem Instit. Canon. (*a*), minui, vel tolli potuit, verum etiam verba ipsa Concilii aliud non præsefe-runt, quam concessionis arduitatem, & difficultatem, qua tamen non obstante, necessario, nec infrequenter fore a S. Sede dispensationem impertiendam notavit Cardinalis Pallavicinus (*b*), & de facto præclarum in hoc genere lenitatis exemplum inter alios Pontifices dedit S. Pius V, qui, quamvis obstaret Conciliaris prohibitio, sæpissime hujusmodi matrimoniales dispensationes concessit, ut testatur Benedictus XIV. (*c*)

15. Et merito quidem, oportuit enim juxta temporum vicissitudines, & mores populorum Leges remittere, vel ampliare, prout fecit etiam Sinagoga, quæ & ipsa in gradum prohibitorum lege variavit, ut notavit Sanctuus Augustinus (*d*). Primis sane Sæculis, Christianos accuratiores, & rigidiores continentiæ amatores austeriori lege oportuit coercere, atque huc spectant Canones omnes veteris disciplinæ, qui passim circumferuntur; præclare enim idem S. Doctor (*e*) scriptum reliquit de felici illorum temporum usu, *Nescio quomodo inest humanæ verecundiæ quoddam naturale, atque laudabile, ut cui debet caussa propinquitatis verecundum honorem, ab ea contineat.* Quemadmodum vero tractu temporis, & posterioribus sæculis pietate remissa, & continentia tepescente, expedire visum est a septimo gradu ad quartum proquinquitatis legem contrahere, ut

(a) *Lib. 1. tit. 2. §. 124 & seq.* (b) *In histor. Concil. Tridentini lib. 23. cap. 8. num. 21.* (c) *De Synodo Diœcesana lib. 13. cap. 10. numer. 29.* (d) *Lib. 15. de Civitate Dei cap. 16.* (e) *Loc. cit.*

ut *in iisdem Instit. Canon.* animadvertimus ; ita rationabile fuit , facilius dispensationes concedere, pro quibus exactas a Dataria pecunias cum in pietatis opera erogari experientia plane comprobemus , concluditur hinc nihil solidi ab hæreticis contra stylum dispensandi in matrimonio posse in medium obtrudi . Accedit his, non arbitrarie, & inconsulto easdem dispensationes in Dataria expediri consuevisse ; sed eas remittendo Ordinariorum judicio cum clausula salutari , quod ab executione se abstineant, nisi caussæ expositæ veritati nitantur, ut post antiquiores constitutiones Romanorum Pontificum , præcipue vero Sancti Pii V. (*a*) , novissime sanxit Benedictus XIV.(*b*). Neque est prætereundum, pecunias omnes a divitibus persolvi solitas loco mulctæ succedere, & ut alii a contrahendis prohibitis nuptiis retrahantur , ut notavit Card. de Luca(*c*) . Pauperibus autem , & miserabilibus personis gratis omnino impertiri consuevisse certissimum est,lege tamen, & conditione superaddita,ut cum in ęre luere nequeant,mechanicum aliquod , & pœnitentiale opus in tribus BasilicisUrbis exerceant, atq. ita in corpore luant, qua quidem in re extat encylicica S.M.Bened.XIV.ad tresCardinales Archipresbyteros Urbis, ubi regulæ a S.Pœnitentiaria , & Dataria servandæ , & opera servilia a Pœnitentibus obeunda præscribuntur .

16. Subsequuntur Annatæ , de quibus pariter obloquunturHæretici, quas licet inInstit.Canon. (*c*) tetigerimus, tamen cum plura scitu digna supersint , non abs re erit hìc eadem proferre . Porro Annatæ vel

(a) *Constitut. incipien. Sicut accepimus 5. Decembris 1666.*
(b) *Constitut. incip. Ad Apostolicæ tit. 45. in Bull. tom. 1.*
(c) *In tit de Vicecancellario* . (d) *Sub tit. de Decimis 19. lib. 2. in fine* .

vel inde dicuntur, quod adnatæ quasi sint sedibus Episcopatuum, aliorumque Beneficiorum ex Wagnarek (*a*), vel ex Fagnano (*b*), quod ex fructibus primi anni pendantur; ex eodem autem Fagnano (*c*) quatuor annatarum species assignantur. Prima scilicet dicitur *in specie*, quæ est dimidia pars fructuum Cameræ Apostolicæ de omnibus Beneficiis, quæ a Papa extra Consistorium conferuntur, si eorum valor, sive reditus annuus 24. florenos auri, sive ducatos de Camera excedat persolvenda, a qua tamen regula Canonicatus Germaniæ, & Hispaniæ excipiuntur. Alteram annatæ speciem idem Fagnanus appellat *Servitia minuta*, sive quinque portiunculas, quæ inter Papæ Ministros, & Officiales distribui solet. Tertiam *quindennium* nuncupat, quę est dimidia pars fructuum unius anni Cameræ Apostolicæ singulis quindecim annis de quibusdam Beneficiis solvenda, propter unionem, vel exemptionem a communi reservatione; cujusmodi est v. gr. Præpositura Cathedralis Augustanæ, quæ ex speciali Pontificio Indulto facta est Electiva, ut refert P. Franciscus Schmier (*d*), atque hinc suum quindennium, sive quindenas solvere tenetur. Quarta demum *commune servitium* nuncupatur, estque fructus primi anni, seu certa pecuniæ Summa, quæ Cameræ Apostolicæ secundum ejus librorum taxam persolvitur a Prælatis, quorum Prælaturæ in Consistorio Cardinalium, rogatis eorum sententiis, conferuntur (*e*).

17. Unde vero ortum duxerit annatarum origo, hinc

(a) *In exegesi ad §. placet similiter 4. in Concordat. Germaniæ de fructibus primi anni.* (b) *In cap. præterea ne Prælati vices suas num. 8. quæst. 2.* (c) *num. 9.* (d) *In jurisprudentia Canonic. Civil. lib. 1. tractatu 3.* (e) *Apud cit. Schmier loco allegato n. 533.*

hinc inde disceptatur. Nonnulli cum Platina (*a*) Bonifacio IX. hanc institutionem adscribunt; indeque Bonifacianæ dicuntur. Verum non omnes Annatæ sunt Bonifacianæ, cum tempore Joannis XXII, qui sedit ante Bonifacium IX. annatæ fuerint in usu(*b*).

18. Originem sane Annatarum repetit Cajetan. apud Fagnanum loc. cit. ab ipsis Ecclesiæ primordiis, ex quo Ecclesiæ Hierosolymitanæ ab Apostolorum temporibus Collectæ quædam fuerunt solutæ. Ut ut autem se res habeat, certum undique est annatarum solutionem perperam coloratis ab Hæreticis, infensisque Romanæ Curiæ coloribus, & subterfugiis detrectari. Æquum quippe & rationabile est Summum Pontificem supremum Ecclesiæ Principem ad recognitionem supremæ auctoritatis in Ecclesia ab inferioribus Prælatis, & Clericis aliquid exigere, quemadmodum Supremus Princeps Imperii Vassallis suis aliquid in recognitionem Supremi Imperii petere potest (*c*). Præsertim quia etiam Prælatis inferioribus scimus non esse prohibitum subsidium charitativum in sua Diœcesi recipere (*d*). Accedit, Levitis fuisse in veteri Lege (*e*) præceptum, ut de fructibus Decimas offerrent, easque Sacerdotum Maximo Aaroni porrigerent; Cur igitur Sacerdotum Maximo in Lege Gratiæ inhibendum est, ne aliquam fructuum partem, non singulis annis, sed 20. sæpe 30, aut 40. semel solvendam exigere possit in subsidium suorum Ministrorum, in stipendium suorum legatorum, utque indigentiis suis, & Ecclesiæ opportune provideat, ut recte concludunt Cardina-

(a) *In vita Bonif. IX.* (b) *In Extravag. Cum nonnullæ, de præbendis inter Commun.* (c) *L. Unica Cod. de Annon. & L. comperit 6. Cod. de præscript. 30. vel 40 Annor.* (d) *Cap. Conquerente 16. de offic. Judic. ord. cum aliis.* (e) *Levit. 3.*

dinalis Pallavicinus (a), Fagnanus (b), aliique apud Schmier (c).

19. Porro quum nihil æquius proferri possit, quam quod juste, & rationabiliter a Pontifice per Datariam annatæ solvantur, ad reservationes Beneficiorum provocant Hæretici, & de usurpato Ordinariorum jure, sive in conferendis Beneficiis, sive in prætensa facultate immutandi statum Ecclesiarum, & honorificorum indumentorum concessione conqueruntur; sed prorsus gratis. Quod enim spectat ad eorumdem Beneficiorum Collationem, animadvertere iterum oportet universæ Ecclesiæ Jurisdictionis fontem Romanum Pontificem esse, a quo veluti a mari in rivulos in reliquos Ordinarios diffluxit, ut in Instit. Canonicis (d) notabamus. Mirum ergo non est, si Apostolica Sedes certis limitibus Ordinariorum potestatem coercuit. Præsertim quia Beneficiorum reservatio, & conferendi juris ademptio inferioribus Collatoribus facta ex prævalidis illis momentis inducta est, quæ retulimus in iisdem Instit. (e); tum scilicet quod Ordinarii suis juribus abutebantur, tum ut Ecclesiæ inferiores Romanæ Sedis Primatum recognoscerent, tum demum, ut exteræ etiam nationes ad limina Apostolorum facilius ea occasione confluerent.

20. Neque vero subsistit, indiscriminatim, & effrænatim reservationem hanc favore Sanctæ Sedis inductam fuisse. Habent enim Ordinarii suos menses, in quibus Beneficia non reservata impertiuntur; extant ulterius nonnulla Capitula, quæ æquali privilegio donantur, ut in iisdem Institut.

K 2 (a) vidi-

(a) *Histor. Concil. Tridentin. lib. 2. cap. 8. num. 23.* (b) *Ubi supra num. 14. & seqq.* (c) *Loc. cit. num. 54.* (d) *In titul. de Rom. Pontifice.* (e) *Lib. 1. titulo 23. n. 17.*

(*a*) vidimus, & late advertit Rigantius (*b*); quodque plus est, illimitatam illam libertatem sibi competentem, summamque conferendi Beneficia personis sibi quomodolibet benevisis, dummodo non essent indignæ, potestatem, novissimis hisce temporibus adeo compescuit, atque restrinxit Apostolica Sedes, ut in Regno Neapolitano Beneficia omnia tam simplicia, quam residentialia ex Indulto Bened. XIV, quod refert d. Rigantius (*c*), in executionem Concordati initi anno 1741 inter Sedem Apostolicam, & invictissimum utriusque Siciliæ Regem Carolum Borbonium, solis Regnicolis conferenda cautum sit, idemque in omnibus fere ditionibus cum summa cæteroquin Pontificiæ jurisdictionis jactura fieri comperimus. Quo stante, & præsupposita hac Sanctæ Sedis moderatione, eò minus audiendi sunt, qui de usurpata Ordinariorum jurisdictione, & de absoluta Beneficia conferendi potestate conqueri solent.

Idemque est asserendum, si ad Elevationem unius Ecclesiæ e statu simplicis ad qualificatam, seu Collegiatam cum concessione honorificorum indumentorum, v. gr. Cappæ Magnæ, aut habitus similis, quam immutationem Status Ecclesiarum vocant, oculos convertamus. Pendet enim hujusmodi rerum concessio a qualitate primi Hierarchæ, & Capitis Ecclesiæ, quæ in Romano Pontifice residet, ut eruitur etiam ex *leg. 2. Cod. de vestibus holosericis & auratis*, cum aliis congestis a Gratiano (*d*). Quamobrem cum solis Pontificibus istorum privilegiorum concessio reservetur, & sit de Regalibus, ex late animadversis a Nicol. & (*e*), Barbosa (*f*), cum aliis

(a) *Sub tit. de Collation.* (b) *In Reg. 4. Canc. t. 1.* (c) *In regul. 17. Cancell. n. 125.* (d) *Discep. forens. ap. 845.* (e) *Lucubrat. Canon. tract. 2. rubr. 3. tit. 1.* (f) *In Summa Apostolic. decisionum Collect. 127. n. 2. & de Canonicis cap. 2. n. 27.*

aliis apud Rotam (*a*) Nulla hinc fit injuria Ordinariis, si potestas, quæ illis non competit, a S. Sede exerceatur, alias enim facile confusiones, & perturbationes in Ecclesiastica Hierarchia orirentur, si de facili per simplicem ad Ordinarios factum recursum, ab eorum arbitrio penderet insignia & indumenta Canonicis unius Ecclesiæ ob majorem præeminentiam debita aliis impertiri, ut ponderavit eadem Rota (*b*) aliæque extant resolutiones a Canonistis congestæ (*c*).

22. Rem vero alibi actam ageremus (*d*), si ea, quæ contra Coadjutorias objiciuntur, vel etiam ea, quæ contra dispensationes irregularitatum, aliorumque similium impedimentorum proferuntur, quæque fuerunt alibi a nobis (*e*) deducta, iterum deduceremus. Ex his enim abunde colligitur, tam perpetuas Coadjutorias, quam hujusmodi gratiarum concessiones privative Sanctæ Sedi reservari. Eo enim jure, quo ad Summum Pontificem pertinet ratione Primatus, quem in universa Ecclesia obtinet, quique uberiori probatione non eget, & tamquam certus supponitur, obices, & impedimenta pro Ordinum, vel Beneficiorum susceptione præfigere, spectare etiam debet eorumdem dispensatio, prout etiam futuras successiones in Beneficiis justa concurrente causa impertiri. Quod si iterum reponatur, debere hæc omnia gratis concedi, ne Christianus Orbis tali medio pecuniarum exactione emungatur; Nos etiam iterum respondemus, non so-

(a) *In Thelesina delationis Insignium 4. Junii 1736. coram Eminentiss. Crescentio* (b) *In Burgen. præeminentiarum decisione 154. n. 2. coram Herrera, & in confirmatoria 7. Martii 1727. cor. Ratto.* (c) *Apud Piton. discept. Eccles. 49. tom. 2.* (d) *In tit. 14. Instit. Canonic.* (e) *Lib. 1. titul. 2. earundem Instit.*

ſolum in tam modica quantitate pecunias in Apoſtolica Dataria iſtarum gratiarum occaſione perſolvi, ut cum manifeſta veritatis injuria exceſſivæ, & exuberantes eædem ſolutiones jactitentur, ut demonſtrative oſtendit, & quaſi per calculos demonſtravit inter alios clar. me. Cardinalis Belluga in libello Inſcripto *Memoriale al Re Filippo Quinto del Dottor Luigi Belluga Veſcovo di Cartagena ſu le pendenze trà la Corte di Roma, e quella di Spagna*, ſemel, iterumque typis mandato; Verum quod plus eſt, indeclinabiliter ſemper urgebit, ſuſtendandum eſſe a Fidelibus Eccleſiæ Caput, debitaque ipſi, & Miniſtris ejus alimenta eſſe præſtanda. Subveniendum item eſſe pauperibus, aliaque pietatis opera promovenda; quod quidem obtineri non poſſet, niſi per iſtas ſolutiones, & obventiones Eccleſiæ neceſſitatibus conſulatur. Nemo autem, niſi qui invidiæ, & æmulationis æſtu in Romanam Sedem abripitur, non videt, nullam Simoniæ labem in ſolutionibus iſtis admiſceri, quum non intuitu, & contemplatione rei ſpiritualis, & Eccleſiaſtici miniſterii, ſed in ſuſtentationem Miniſtrorum pecuniæ ſolvantur.

23. Cæterum præter Datarium alii etiam in Palatio Apoſt. morantur Papæ Miniſtri, nimirum Præfectus Cubiculi, Pincerna, Dapifer, Eleemoſynarius, & alii, qui tamen cum nulla juriſdictione fruantur, nullamque in Hierarchico Ordine Curiæ Romanæ praeeminentiam obtineant, conſulto prætermittuntur. Quum vero ſignatæ jam ſupplicationes per Officiales Datariæ, immo etiam Expeditoribus traditæ, debeant in ſolemniori forma per Vicecancellarium, ejuſque Officiales expediri, ut debitum effectum ſortiantur *ex regula Cancellariæ de non judican-*

dicando juxta formam supplicationis (unde ad rem advertit Cardinalis de Luca (*a*), Datariam, & Cancellariam esse duo organa Papæ, quibus in materia Beneficiaria undequaque defertur, illo inter utramque intercedente discrimine, quod sicuti publicum Instrumentum a matrice, seu ab originali in formam ampliorem a Notario redigitur, ut probationem conficiat, ita postquam per officiales Datariæ Gratiæ transierunt, debent in Cancellaria literæ Apostolicæ solemnius expediri) opportune hinc post Datarium ad Vicecancellarium, qui extra Palatium Pontificis moratur, pro ut de aliis Ministris affirmandum est, de quibus infra tractabitur, est transeundum.

TITULUS XI.

De Vicecancellario.

Cancellarius is dicitur, qui rescripta, & privilegia ante quam Sigillo muniantur cancellare solet, ut barbare dicunt, seu transversis lineis veluti cancellis linire (*b*). Quemadmodum verò in aulis Principum munus hoc antiquissimum fuisse demonstrat Chassanæus (*c*); immo in ipsismet Ecclesiis Cathedralibus Cancellarii munus extitisse advertit Vanespen (*d*); Ita a primis fere sæculis Ecclesiam Romanam Cancellarios retinere consuevisse amplissime patet ex Elencho, quem refert Cohellius (*e*), eosque tanta auctoritate, & dignitate præfulsisse ex eodem habemus, ut alterum post Summum Pontificem

(a) *Discursu 9. relat. Curiæ Romanæ.* (b) *L. Cancellaverunt ff. de iis, quæ in testam. delent. leg. chirographum ff. de probation.* (c) *In Catalogo glor. p. 7. cons. 7.* (d) *Juris Eccles. tit. 3. cap. 1.* (e) *In notitia Cardinalium cap. 8.*

cem locum obtinere videretur; idemque etiam testatur Sanctus Bernardus (*a*) inquiens: *Cum nihil ferme fiat in Orbe bonum, quod per manus quodammodo Romani Cancellarii transire non habeat, & vix bonum judicetur, quod ejus primum non fuerit examinatum judicio, moderatum consilio, studio roboratum, & confirmatum adjutorio*. Immo Lucas de Peña (*b*) eam fuisse arbitratur hujus Ministri auctoritatem, ut etiam circa materias fidei, sensus, & responsa Pontificum in Provincias, vel Regna trasmitteret, adeoque tredecim Scribas, seu Protonotarios habebat, qui vel minutarum curam haberent vel copias conficerent. Quamvis autem de summa Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii auctoritate dubitari non possit: Certum tamen undique est, non semper eodem nomine ab iisdem personis hoc munus exercitum. Nam aliquando Bibliothecarii dicti sunt, ex quo Bullarum, aliorumque librorum Sedis Apost. cura iisdem demandaretur, aliquando Datarii antequam munus hoc ab altero Cancellarii Avenione separaretur, ut notat Lunadorus (*c*); prout etiam æque est exploratum, non semper a Cardinalibus idem munus retentum fuisse. Atque ista quidem est ratio, propter quam de origine hujus officii non constare communiter affirmant, licet nihil sit verosimilius, quam quod a tempore S. Petri hoc munus incœperit, ex quo aliquis fuerit constitutus, qui decreta Apostolica, & acta Conciliorum excriberet, ipsumque S. Hieron. munus hoc in adjutorium Damasi Pontif. exercuisse ipse (*d*) testatur.

2. Porro Cancellarii nomen diu, & usque ad Sæculum decimumtertium in Ecclesia Romana duravit; deinde tamen Vice-Cancellarii vocari consue-

(a) *Epist. 33.* (b) *In epist. S. Isidori.* (c) *In relat. sua della Corte di Roma.* (d) *In Epistola ad Gerontiam de Monogamia.*

ſueverunt, qui hoc munere fungerentur, ſive hoc forte contigerit, ex quo de dignitatis amplitudine intumeſcentes cum Romanis Pontificibus contendere auderent, ut aſſerunt Cardinalis Zabarella, aliique antiquiores Canoniſtæ (*a*), ſive, ut verius communiter creditur, quia dum antea Cancellarii officium exercebant Cardinales, Cancellarii, & non Vice-Cancellarii nuncupabantur, cum vero deinde a Cardinalibus ad privatos pertranſiit, Vice-Cancellariorum titulus inolevit, qui etiam permanſit, atque perduravit, dum Cardinales præclarum hoc munus reaſſumere cœperunt, ut teſtatur Panvinius (*b*), quem refert, & ſequitur Mandoſius (*c*); & multo ſane rationabilius Vice-Cancellarii Cardinales dicti ſunt, quaſi interim, & per modum proviſionis Cancellariatum obirent, donec Pontifex Prælatum, vel emeritum alterum virum ad hoc munus aſſumeret, ut advertit Cardinalis De Luca (*d*).

3. Quanta porro ſit Vice-Cancellarii ſupra cæteros præeminentia non ſolum plane intelligitur ex fixo titulo, quem habet, Inſignis Eccleſiæ Collegiatæ, ſive Baſilicæ S. Laurentii in Damaſo, & ex conſpicuo Palatio, ad ipſum donec vivat ſpectante, quod Cancellariæ dicitur, & in quo tamquam in Palatio publico, ſeu Principatus per ſpeciem Tribunalis Cancellaria ſtatis diebus habetur, item ex quo omnibus functionibus, quæ ab iis, qui ad Auditorum Rotæ, vel advocatorum Conſiſtorialium Collegium promoventur, ſive ex officio, ſive Papæ nomine præeſt; Verum etiam, ex quo graviora S. Sedis nego-

 cia,

(a) *In Clementina Ne Romani, de Electione*. (b) *In Tractatu de Cardinalibus*. (c) *in gloſ. facultatum Regentis Cancellariæ §. volentes pag. 36. a tergo col. 2.* (d) *In relat. cur. diſc. 10. de Cancell.*

cia, præſertim quæ in Conſiſtorio expediuntur, & de quibus infra tractabitur, aliarumque omnium Apoſtolicarum proviſionum literæ, quæ ſub plumbo expediuntur, ab ipſo, ſive ejus nomine, ſive per ejus officia ſignantur, imo in proviſionibus Cathedralium, vel reſervationibus penſionum, quæ ſuper illis motu proprio Pontificis fiunt, ultra Schedulam per Cardinalem Ponentem ſubſcriptam, decreta per officiales ejuſdem Vice-Cancellarii apponuntur, eo prorſus modo, quo aliæ etiam proviſiones extra Conſiſtorium fieri ſolitæ per eoſdem officiales expediuntur, ut advertunt inter alios Amayden. (*a*), Vaneſpen (*b*), & Card. De Luca (*c*). Accedit his poteſtas criminalis, & coercitiva, qua Officiales Cancellariæ, qui plus debito forſan exegerint, vel alio quovis modo fuerint culpabiles, eidem Vice-Cancellario ſubduntur, & ab eo coercentur, ut cautum fuit per Conſtitut. Greg. XV, quam refert Vaneſpen (*d*), aliaſque Conſtitut. Apoſt. relatas a Cohellio (*e*); unde cumulativam is habet cum Datario facultatem procedendi contra eoſdem Officiales, atque Expeditores Literarum Apoſtolicarum, omneſque alios, qui in materia Gratiæ, vel Juſtitiæ in negociis auctoritate Cancellarii, vel Miniſtrorum Cancellariæ quomodolibet confectis delinquunt.

4. Conſtat autem Cancellaria ex multiplici Officialium claſſe, qui omnes Vice Cancellario ſubduntur ex Conſtit. 3. Martini V. *incipien. In Apoſtolicæ*,

(a) *De ſtylo Datariæ lib. 1. cap 2. & cap. 18. n. 6. & ſequ.* (b) *In jus Eccleſ. Univerſ part. 1. tit. 23. cap. 1. n. 1. & ſequen.* (c) *In relat. Curiæ diſcurſ. 10. per tot., & in lib. vulgari idiomate conſcripto, cui titulus Il Cardinal prattico*. (d) *Loco citato*. (e) *In notitia Cardinalium cap. 17. §. Fundamentum*.

ftolicæ,omnefque in Cancellaria diftincta habent fubfellia ad inftar Tribunalis, eòque licet olim ter in hebdomada cujufque menfis, nempe diebus Martis, Jovis, & Sabbathi convenirent, nunc tamen diebus Martis, & Veneris tantum ad Cancellariam accedunt proBullarum expeditione. Inter hos vero numerantur Regens, Abbreviatores Parci Majoris, & Minoris, Jannizzeri, Plumbatores, Regiftratores, Scriptores Apoftolici, aliique:

5. Porro Regens tamquam Primarius Officialis,feu Locumtenens Vice-Cancellarii inter Abbreviatores, quos dicunt Parci Majoris, per turnum fupplicationes diftribuit, ut ab iis minutæ exarentur, deinde vero ab iis repetit, ut ad plumbum remittat, appofita ad latus prima litera nominis Vice-Cancellarii, & in medio, feu ad calcem Bullarum duabus literis L, & C, ut denotetur Lectam, & Correctam Bullam fuiffe;ulterius is cauffas appellationis ad Curiam Romanam inter alios Prælatos dividere folet, committendo cum claufula *de Mandato D. M. D. PP. audiat Magifter M*; & demum tam a novis Epifcopis, quam ab aliis Dignitatibus juramentum penes ipfum emittitur. Abbreviatores vero ex feptuagintaduabus perfonis componuntur, quorum duodecim de Parco majori (Parcus fignificat fcamnum, feu Sedem, ubi officio funguntur, feu ubi jurifdictionem exercent,) feu majoris etiam Præfidentiæ dicuntur,unufquifque vero fubftitutum togatum habet; vigintiduo de Parco Minori, & reliqui ad examinandas litteras in prima vifione deftinantur. Omnes autem literæ, quæ in Cancellaria expediuntur, ab aliquo ex duodecim Abbreviatoribus funt neceffario fubfcribendæ, ut ex Conftitutione Leonis X. advertit Corradus

(*a*); iisque usum redimiculi Galeri, vulgo *Cordone* coloris violacei etiam dimisso Officio concessit Benedictus XIV. Constitut. incipien. *Maximo*, edita die 10. Septembris 1740. (*b*) præter amplissima privilegia, quæ olim Paulus V. indulserat in Constitutione *Romani Pontifices*, edita anno 1615. quam refert dictus Corradus.

6. Superadduntur ulterius centum & unus Scriptores Apostolici, qui pariter constituunt Collegium, cui plures ex Cardinalibus, ipseque Pontifex adscribi non dedignatur; prout etiam numerantur viginti septem Scriptores minoris Gratiæ, qui literas dispensationum Matrimonialium in forma pauperum ex integro taxant, tam pro absentibus scilicet a Curia, quam pro præsentibus, sed pro præsentibus gratis. Prout etiam Jannizzeri, seu publici Sollicitatores centum in eadem Cancellaria adscribuntur, quorum munus est in expeditione Bullarum se ingerere. Prætereaque extant Præfectus Sollicitatorum, tres Magistri Plumbi, unus præses Plumbi, centum & quatuor plumbi Collectores, viginti quatuor Registratores Bullarum, sex Magistri ejusdem Registri, nonaginta unus Scriptores Archivii, Corrector contradictarum unus, Correctores Archivii decem, Cubicularii sexaginta, Scutiferi centum quadraginta duo, Auditor contradictarum unus, Procuratores contradictarum quatuordecim, Procuratores minoris gratiæ viginti quatuor, Depositarius Cubiculariorum, & Scutiferorum unus, qui omnes ex taxis Cancellariæ emolumenta percipiunt, ut fusius exponit citatus Corradus (*c*), auctor in hoc præsertim rerum genere probatissimus.

7. Jam

(a) *In praxi dispens. lib. 2. cap. 8.* (b) *Est in ejus Bull. 3. tom. 1* (c) *In praxi dispensat. Apostolicarum lib. 4. cap. 5. n. 19.*

7. Jam vero ubi fuerint supplicationes in Dataria ab uno ex scriptoribus Apost., quorum collegium ex tot Personis constituitur, scriptæ, deindeque registratæ, & ut inquiunt auscultatæ, a Magistris Registri supplicationum, in Cancellariam ad Notarium Regentis transmittuntur. Per Regentem inter Abbreviatores de Parco Majori distribuntur, a quibus, vel eorum substitutis minutæ conficiuntur Bullarum, subindeque a Scriptoribus literæ Apostolicæ, seu Bullæ in membrana gallico, seu bullatico charactere scribuntur (forsan quia dum Avenione Pontifices morarabantur, ita Bullæ seu literæ Apostolicæ scribi consueverunt, idemque mos fuit perpeturo retentus) in quibus brevitatis caussa prętermituntur Diphthongi, & nomina Civitatum, ac Diœcesum truncate scribuntur, excepta data, quæ ad evitandas fraudes per extensum inscribitur; Bulla vero ita conscripta per rescribendarium ad Bancum Scriptorum taxatur, expletaque taxa per Computatorem, eadem scriptoribus solvitur, deinde mittitur ad abbreviatores de Parco Minori, quorum unus literis perlectis adscribit, acceptaque juxta taxam pecunia Bullam ad Abbreviatores de Parco Majori remittit. Deinde deferuntur literæ ad Sollicitatores literarum Apolicarum, quos Jannizzeros vocant, indeque ad sedes Abbreviatorum mittuntur, quos de prima Visione vocant, factaque solutione Annatæ, si solvenda sit, iterum Bulla una cum supplicatione ad Abbrevitatorem de Parco Majori remittitur, qui minutam confecerit, factaque ab eo exacta Collatione, cum eadem supplicatione, & subscriptione adjecta, eam a suo Banco dimittit a Custode Cancellariæ recognoscendam, an omnes Officiales subscripserint, idemque Custos circumductis lineis circiter scripto-

ptorum & abbieviatorum, Cancellaria finita Plumbatori literas Apostolicas tradit, a quo consueto plumbo muniuntur, & Cordulis alligantur. Prætereundum tamen non est, plurimum appositionem Plumbi in sequentibus casibus differre. Aut enim Bullæ *in forma gratiosa* expediuntur, pro ut contingit, cum Papa undique instructus de merito Provisorum ad ipsos provisos litteras Apostolicas dirigit, eoque casu plumbum in Cordula serica rubei coloris appenditur; aut vero *in forma Dignum* expediuntur, sive executio instante proviso ad unum, vel alterum in dignitate constitutum pro immissione provisi in possessionem Beneficii conceduntur, & cum Corda Canapis plumbum apponitur.

8. Bullæ porro ita plumbatæ Collectoribus Plumbi traduntur, qui pecuniam juxta taxam a Sollicitatoribus, seu expeditoribus exigunt, posteaque unus Jannizzerorum nomen suum intra Bullas adscribit calculando impensas in expeditione peractas, inde per aliquem ex Scriptoribus ad registrum Bullarum deferuntur, factaque prima, ut inquiunt, registratura, alteri registratori in libris publicis describendæ traduntur, atque descriptæ cum originali auscultantur, auscultatisque Magister Regesti Bullarum de auscultatione sequuta fide data deponit, sicque prævia solutione annatæ, si sit solvenda, parti, aut expeditoribus dantur.

9. Extat insuper in Cancellaria aliud Tribunal, quod vulgo Auditorium contradictarum vocant, in quo res, quæ publicari debent, ut sunt resignationes Beneficiorum, nec non literæ tam Justitiæ, quam mere gratiosæ, aut mixtæ expediuntur, in quibus Judices, vel executores assignantur, cum Clausula *vocatis vocandis*; mosque est etiam in Judi-

Judiciis, ut citationes, quæ per edictum publicum decernuntur, in hoc auditorio publice legantur, & deinde in valvis Basilicæ Sancti Petri affigantur, eæque publicationes, & affixiones citatum ad comparendum adstringunt, ut si non compareat Contumax,& victus judicetur; Imo solent Judices Urbis, si reum absentem & contumacem existiment, alteri parti comparenti facultatem concedere citandi contumacem per hoc auditorium, quam quidem facultatem vocant *Processum per audientiam Contradictarum*. Ad hæc Remissoriæ, seu Extractiones, Commissiones, confirmationes privilegiorum, aliáque hujusmodi ab hoc Auditorio conceduntur, ut notat Vestrius (a). Tribunal vero istud variis personis constituitur, atque componitur, ex Auditore scilicet, qui tamquam Judex Ordinarius contradictiones definit, Correctore, qui Bullas corrigit, duobus Lectoribus, qui ex Scriptoribus Apostolicis eliguntur, & Lectores audientiæ contradictarum vocantur, duobus Notariis, ác quatuordecim Procuratoribus, seu partium patronis, qui litteras dictant, quæ in eo Tribunali expediuntur, easque supplicibus, vel litigantibus impertiuntur.

10. Quamquam autem regulariter loquendo literæ Beneficiales in Cancellaria expediantur, possunt aliquando per Cameram expediri ex Constitutione Alexandri VI. 10. incipien. *In eminenti*, confirmata a Sancto Pio V. *in Constitutione* 105. incipiente *Pontifice dignum*. Per Cameram vero regulariter expediuntur Coadjutoriæ, & Regressus; aliæque omnes gratiæ arbitrio Partium possunt per hanc quoque viam expediri, illo dumtaxat intercedente discrimine, quod si per Cancellariam expediantur, literæ

(a) *Lib.* 1. *cap.* 5.

teræ ab Abbreviatoribus, ut supra diximus, judicantur, & revidentur; literæ econtra per Cameram expeditæ revidentur, & subscribuntur a Prosummista, seu Summatore; acceditque quod cum per Cameram expediuntur, uberior quædam taxa Secretariis Cameræ solvitur.

11. Extat proinde alterum munus in Curia, quod Summistæ, seu Summatoris vocatur, ex quo litteras Apostolicas, quæ per Cameram expediuntur, summarie videt, atque recipit, eidemque Summatori, unus Præses, qui vices ejus gerit, & quatuor Recognitores litterarum junguntur, qui Bulla recognita ad Officium Plumbi Bullas transmittunt ab aliquo mox Notario registrandas. Opportuneque notandum est, quod ex Constitutione Pii IV. *incipien. Ingens humanis*, cautum est, literas Apostolicas sub plumbo, ac in forma Brevis expeditas, quæ interesse Cameræ quomodolibet concernant, debere intra tres menses sub pœna nullitatis in eadem Camera registrari; quod provido sane consilio statutum esse nemo non videt, ut difficilius scilicet negociorum Cameralium intereat memoria, utque omnibus fraudibus, quæ prætimeri possent, aditus præcludatur. His accedunt officia Magistri Brevium, a quo aliquando Brevia expediuntur, & Præfectura sollicitatorum, seu Novæ Taxæ a Sixto V. instituta, munus vulgo Pallottum appellatum, ex quo primus hujus Officii possessor Cardinalis Pallottus fuisse credatur; Annatistæ item, qui mediam annatam eorum Beneficiorum exigunt 24. ducatos auri excedentium, quique in septem Collegia vacabilium (prout vacabilia æque sunt, & pecunia comparata officia alia hactenus recensita) dividuntur, nempe Equites S. Petri, Equites

tes S. Pauli, Portionarios, Præsidentes, Cubicularios, Scutiferos, Archivistas, & Jannizzeros, seu Apostolicos Sollicitatores. Item in classe Abbreviatorum Parci Minoris officium exstat Assistentiæ nuncupatum, cui julius unus provisura Bullarum persolvitur; & Scriptores superadduntur Bullarum minoris gratiæ, qui scribere, & taxare dispensationes tertii simplicis, aut tertii & quarti, consanguinitatis, & affinitatis gradus consueverunt.

12. Agendum quidem hic superesset de regulis, quibus Apostolica Cancellaria in expeditione Beneficiorum utitur. Item diluendæ forent querimoniæ eorum, qui Romanæ Sedi infensi sunt, injustasque esse exactiones pecuniarum, quæ a provisis solvuntur, perperam jactitant. Ultimoque loco, ut nihil huic materiæ desiderandum superesset, congrua quædam ratio esset proferenda, qua ejusdem Cancellariæ stylum rationabiliter, & justis de causis invectum fuisse & conservari demonstraretur. Verum de regulis Cancellariæ amplissime alibi disseruimus (*a*). Submovimus etiam, atque undequaque diluimus objecta, quæ circa istas pecuniarum exactiones obtrudebantur, in præcedenti titulo de Datario; unde ne rem jam actam agamus, ea, quæ jam diximus, abstinemus repetere, illudque dumtaxat ad proferendam congruam aliquam rationem praxis & styli Cancellariæ superaddendum arbitramur, quod nempe Summi Pontificis dignitas, quo auctorizante negocia præsertim in Cancellaria expediuntur, summam actarum rerum solemnitatem expostulat; Utque hinc nullatenus possit de gratiarum subsistentia, & realitate dubitari, merito stylus supra memoratus, & jam expositus inolevit. Si quis vero ampliorem

(a) *In Institutionibus Canon. tit. de Collationibus*.

alteram rationem, seu congruentiam exposcat, secum animo reputet, non omnium sane eorum, quæ provide instituta a Legislatoribus sunt, rationem posse exhiberi. Plurimum enim deferendum est eorum auctoritati, quæ etiam præsumere facit, rationabiliter, opportunoque consilio leges editas, evulgatasque fuisse, quibus subditorum hominum est, absque scrupuloso examine prompte expediteque obedire, ut diserte respondit Jurisconsultus *in lege non omnibus ff. de Legibus*. Ampliora tamen de Datario, & Vice-Cancellario, eorumque Officialibus profert Cohellius (*a*).

TITULUS XII.

De Camerario.

QUamvis eo modo, quo a Jure Communi consultum est Episcopis per Vicarios illos, quos communiter natos vocamus, Archidiaconum nempe, & Archipresbyterum, primus quorum forensem, contentiosam que Jurisdictionem exercebat, alter vero Spiritualem, & Ecclesiasticam, ut fusius habetur in Jure Canonico *sub titulo de offic. Archidiac.*, *&* *Archipres.*, nosque in Instit. Can. (*b*) exposuimus. Quamvis, inquam, eo prorsus modo Romanus Pontifex, præsertim tamquam Episcopus Urbis, duos pariter Auditores habere consueverit, quorum primus est Cardinalis Camerarius, qui in locum Archidiaconi, alter vero est Cardinalis Vicarius, vel, ut alii malunt, Pœnitentiarius, qui in locum Archipresbyteri successit; Revera tamen juxta varias temporum, & circumstantia

(a) *In not. Cardin. cap. 17. & a cap. 20. ad 38.* (b) *tit. 12. lib. 1.*

tiarum viciſſitudines, Jurisdictio Camerarii tam in Civilibus, quam in Criminalibus cauſſis nunc fuit adaucta, nunc imminuta, adeo quidem ut vix Archidiaconalis gradus, quem ipſe repreſentat, veſtigia ſuperſint, ut advertit Cardinalis de Luca (*a*).

2. Primis enim temporibus præcipuum ejus munus fuit Eccleſiaſticos redditus pauperibus erogare, ut notavit Glos. (*b*); ſubinde vero hoc muuere, ſeu conſuetudine abolita, certa plane res eſt, in omnibus Urbis, ejuſque diſtrictus prophanis cauſſis immediatam, mediatam vero in toto Statu Eccleſiaſtico jurisdictionem exercuiſſe, ſi ad ejus Tribunal Appellationes interponerentur, prout etiam cauſſas omnes cognoviſſe, quæ ab Ordinariis, & Metropolitanis ad Curiam medio appellationis devolvebantur, ad eumque finem Auditorem pro cauſſis appellationis, Gubernatorem autem Urbis, qui idcirco Vice-Cancellarius dici conſuevit, pro adminiſtratione rerum prophanarum in Urbe, & diſtrictu, & Theſaurarium, cui cura concredebatur Ærarii Principis, & inſpectio cauſſarum Cameralium minorum, pro quibus ſuffragium plenæ Cameræ non requirebatur, eligere conſueviſſe, quæ tamen omnia vel fuerunt omnino ſublata, vel imminuta, vel cum ſola auctoritate Pontificis fiunt, ut notant idem Cardinal. de Luca (*c*), & Cohelius (*d*), qui etiam advertit, munus hoc undique honorificum, & ex primariis Urbis anno 1100. in Cardinales fuiſſe translatum.

3. Tota ergo Civilis, & Criminalis Camerarii poteſtas nunc præciſe reducitur in cognoſcendis cumulative cum Tribunali Cameræ cauſſis appaltuum, aliarumque rerum ad Cameram Apoſtolicam per-

M 2 ti-

(a) *In relatione Curiæ in hoc titulo*. (b) *In C.* 1. 18. *q.* 1.
(c) *Loco cit.* (d) *In not. Cardinal. cap.* 18.

tinentium, necnon in cognoscendis delictis; quæ vel occasione administrationis munerum Cameralium aguntur, vel ex quibus Cameræ Apostolicæ jura violantur, quod ut facilius præstet, ultra Præsulem cum titulo Auditoris retentum, duos alios Domesticos, privatosque habet Auditores, unum pro Civilibus, alterum pro Criminalibus caussis, familiamque ulterius armatam habet pro Camerariatus majestate, & criminum punitione, ut eruitur ex Constitutione Leonis X. 24. *incipien. Licet*, Pauli III. 41. *incipien. Romanus*, Pii IV. 26. *incipien. Romanum*, Clementis VIII. 65. *Incipien. In Conferendis*, aliisque similibus.

4. In memoriam tamen venerandæ antiquitatis, qua ampliora erant Camerarii jura, tam vivente, quam mortuo Pontifice, plures præeminentiæ eidem remanserunt. Nam vivente Pontifice habet præsidentiam, ac interventum pro ejus libitu in Tribunali Cameræ Apostolicæ, cujus caput & Præfectus esse censetur., habet item auctoritatem concedendi usum aliquorum situum publicorum Urbis pro venditione victualium, dummodo inde perpetua occupatio non præsumatur inducta; prout etiam ad Camerarii Tribunal partim absque alio adjuncto, & partim cum Ædilibus Urbis pertinet cognitio caussarum super refectione Viarum, & super materia retractus ad ornatum Urbis, juxta notissimam Constitutionem Gregorii XIII.; unoque verbo in caussis omnibus, quæ ad Clericos Cameræ spectant, sive seorsim, sive unitim decidendæ, Camerarius, si velit, se ingerere potest; unde ratione Primatus & Præfecturæ, quam in Camera habet, convenientes iidem Clerici statis anni temporibus in ejus Ædibus, & præsertim cum pretium carnibus apponendum est, vel altera publi-

publica urget occasio, laute ad mensam tractantur.

5. Major autem huius Card. Camerarii auctoritas esse dignoscitur Sede Papali vacante, seu vacatione imminente, cum isto tempore repræsentare dicatur imaginem antiqui Camerarii, seu Archidiaconi, & Vicarii nati ejusdem Papæ, quatenus est, ut diximus, Urbis Episcopus, ratione cujus repræsentantiæ statim ac Papa est in mortis articulo constitutus, eidem Camerario denegari non potest aditus ad ipsius Papæ cubiculum, sequuta vero morte Pontificis, coram ipso, & Tribunali Cameræ fit recognitio Cadaveris, eique traditur Annulus Piscatoris, qui ab ipso publice frangitur ad exprimendam negociorum interruptionem, quæ annulo Piscatoris signabantur, quæque Sede Pontificia Vacante quiescunt. Suscipit etiam idem Camerarius gubernium, & administrationem Palatii Apostolici, quam distribuit inter Cameræ Clericos, uni v. gr. curam Viridarii, alteri Furni, & sic singillatim curam rerum ad Pontificem, & Cameram pertinentium provide variis Clericis demandando. Peculiaris insuper administratio, & vigilantia eidem committitur in constitutione Conclavis, cujus erectionem pro tempore, quo novendiales exequiæ Pontificis durant, perfici curat, selectos ad hoc Advocatos Consistoriales, aliosque Ministros deputando, iisdemque diebus in signum imperii per Urbem incedit more Principis, præcedente sufficienti numero militum Helveticorum, qui Custodiæ Papæ, dum viveret, destinabantur.

6. Inter easdemque præeminentias ultimo quidem loco adscribenda est facultas doctorandi, tam vivente, quam mortuo Pontif., qui sane gradus licet in Urbis Archigymnasio, vel ab Advocatis Consistorialibus pro utroque Jure, vel a selectis nonnullis

nullis Regularibus pro Sacra Theologia, vel demum a primi ordinis Medicis in catalogum, ut inquiunt, Protomedicorum adſcriptis conferatur; id tamen indiſtincte fit auctoritate Cardinalis Camerarii, ut advertit dictus Cardinalis de Luca (*a*). Quoniam vero diximus ampliorem eſſe Cardinalis Camerarii juriſdictionem Sede Vacante, & ſequuto Pontificis obitu, præſtat, ut quonam jure in hac circumſtantia temporis procedatur, quod *in Titulo de Romano Pontifice* huic reſervavimus loco, uberius exponamus.

7. Primis porro Eccleſiæ Sæculis Pontifice extincto Romanæ Eccleſiæ procurationem habebant ejuſdem Presbyteri; noſtris tamen temporibus novendio ab interitu Pontificis tribus numero Cardinalibus *Capita Ordinum* appellatis, utpote ex tribus Eccleſiaſticis Ordinibus ſelectis, nimirum Epiſcopali, Presbyterali, & Diaconali, eadem procuratio conceditur, cum quibus aſſidet quoque S. Romanæ Eccleſiæ Camerarius, qui per id tempus in publicum prodit ſtipatus Helueticis Militibus, qui Pontificiæ Cuſtodiæ invigilabant, eorum duce equo inſidente, ut ſupra innuebamus. Ea vero differentia inter Cardinalem Camerarium, & Capita Ordinum prætereunda non eſt, quod ſcilicet hujus auctoritas perpetua; ſit econtra illorum, ultra triduum non protendatur. Iis enim elapſis diebus munus concreditum dimittunt, ut alii eodem perfungantur, ſervata temporis ratione, ut ſanxit Pius IV. *Conſtitut. edita nona Octobris anni* 1562. quam ampliavit Clemens XII. *Conſtit. incip. Ad perpetuam*, evulgata 4. *Nonas Octobris anni* 1732. Has vero Conſtitutiones cum dumtaxat allegaverimus in Inſtitutioni-

(a) *Loco cit.*

tionibus Canonicis (*a*), & in d. Titulo superius exposito *de Romano Pontifice*, opere prætium est, ut ea quæ ibi continentur hic fusius proferamus.

8. Pius igitur IV. in dicta Constitutione provide Cardinalibus Capitibus Ordinum vetuit corrigere, aut delere judicio, seu decreto suo etiam subsidiario, alioque quovis ex titulo ea omnia, quæ a præcedentibus fuerint constituta. Id enim privative ad Sacrum Collegium voluit pertinere; quamvisque eosdem una cum Camerario levioris momenti, ac in dies, seu passim occurrentia negocia expedire posse permiserit; si quid vero gravioris momenti, ac indaginis fuerit, id omne ad idem Collegium Cardinalium deferendum esse mandavit. Quamobrem durante Conclavi duplex Congregatio peragitur, una particularis, ut ajunt, quam tres Cardinales Capita Ordinum, & Camerarius constituunt, altera generalis, cui omnes Cardinales intersunt. Qualis autem tempore Interpontificii sit auctoritas Sacri Collegii, declarat præfatus Clemens XII. in d. Constitutione *Ad perpetuam edit. 4. nonas Octobris* 1732. & in Chirographo edito die 24. Decembris ejusdem anni, per extensum relat. apud Ignatium Santamaria (*b*).

9. Olim quidem tempore Novendialium, quibus justa defuncto Pontifici persolvuntur, & Conclave paratur, tot, tantæque habebantur Congregationes, seu Cardinalium congressus, Camerario semper præsente, & suffragante, ut vix certo numero possent præfiniri. In allegato autem Chirographo Clemens XII. earum numerum restrinxit decernendo, ut plures, quam decem, fieri non possint. In prima autem Congregatione, quæ genera-

(a) *In tit. de Card. quinto lib. 1.* (b) *In tract. Rom. Curiæ §. 7. in fine.*

neralis est, & habetur in aula paramentorum, is, qui Sacro Collegio a Secretis est, legit Constitutiones Summorum Pontificum Gregorii X. *incipien. Ubi periculum* Julii II. *de Simoniaca electione* Pii IV., Gregorii XV. Urbani VIII. pariter *de Electione*, & Clementis XII. jam allegatam, præstito sub idem tempus a Cardinalibus jurejurando de iis exacte, & religiose servandis. Item in ea annulum piscatorium nuncupatum, quod imaginem præsefert Sancti Petri Apostolorum Principis sub specie piscantis e navicula, ac plumbum Camerarius infringit. Datarius, ac Subdatarius, & Secretarius Brevium, aut libellorum supplicum capsam Scripturarum præsentant. Confirmatur item, seu noviter eligitur Urbis Gubernator; deliguntur Oratores ad habendas Orationes tum in laudem defuncti Pontificis, tum de novi Pontificis Electione; præficiuntur insuper construendo conclavi Cardinales nonnulli, Camerario nunquam excluso; & demum mandatur, ut extincti Pontificis Cadaver in Basilicam Vaticanam, ubi nox appetit, de more efferatur, & postquam triduo in Sacello Sanctissimi Sacramenti fuerit elatum, vespere, præsentibus Cardinalibus ab eodem Pontifice ad Cardinalitiam dignitatem evectis, in tribus loculis, cupressino, plumbeo, & ligneo, conditum cum Pontificalibus indumentis, & cum Epigraphe, seu inscriptione diei nativitatis, & obitus tumuletur.

10. In altera Congregatione, quæ habetur in Vaticanæ Basilicæ Sacrario, Urbis, ac ditionis Ecclesiasticæ Ministri unico urnæ, seu bussolæ gyro confirmantur, Romæ Conservatores honorifice excipiuntur, necnon a Cardinalibus Deputatis status Conclavis construendi exhibetur.

11. In

11. In tertia vir unus plerumque ex Ordinibus regularibus ad Sacramentales Confessiones in Conclavi deligitur, atque defuncti Pontificis cadaver præsentibus Cardinalibus ab eo renunciatis sepulchro mandatur, ut mox dicebamus. In quarta duo Medici, & Chirurgus eliguntur. In quinta Aromatarius, ac duo barbitonsores cum duobus adjutoribus deliguntur. In sexta postremus Cardinalis Diaconus Cellarum sortes extrahit, & Cœremoniarum Magistri, quos non-participantes vocant, facultates suas Cardinalibus exhibent. Quamvis autem olim Cœremoniarum Magistri ex Constitutione Pii IV. tantum duo, nulla facta mentione famuli, ad Conclave admitterentur, Gregorius, autem XV. iis famulum concessisset; Hodie ex Constitutione Clementis XII. Coeremoniarum Magistri Conclave ingressuri sunt sex, nempe duo participantes, ut ajunt, tres non participantes, & antiquior ex supranumerariis, quibus omnibus unus Famulus permittitur; idemque Clemens in enunciato Chirographo decrevit, ut si primus Magister Cœremoniarum sit Episcopus, Sacerdos una cum illo Conclave ingredi debeat. In septima Congregatione preces pro tertio Cardinalium inserviente porriguntur, aliique deliguntur famuli. In octava de Conclavistarum qualitatibus duo Cardinales ad id deputati, inquirere debent, an scilicet iis prærogativis præditi sint, quæ a Constitutionibus Apostolicis exiguntur, præcipue vero an per annum Cardinalibus inservierint. Inter Conclavistas autem recensentur nedum familiares Cardinalium, sed etiam Sacrista, Subsacrista, & Administer Clericus, qui divina operanti solet adesse, qui omnes creato Pontifice quamplurimis privilegiis cumulantur, quæ amplissime re-

 fert

fert inter alios Rigantius (*a*). In nona ministério Schedularum Cardinales destinantur, qui ad Custodiam Conclavis, & regimen adsistere tenentur. In decima, ac postrema Congregatione Cardinales Ordinibus Sacris minime initiati Apostolicum Breve, quo sibi suffragii in Pontificia creatione ferendi potestas facta est, aliis Cardinalibus exhibent; in eaque demum Fabri lapidarii, & lignarii eliguntur, eorum omnium ratione habita, quos Cardinalis Camerarius ad constructionem Conclavis deputavit. Porro ex hactenus deductis satis, superque colligitur, quanta sit Cardinalis Camerarii tam vivente, quam mortuo Pontifice auctoritas. Nunc ad Pœnitentiarium, qui est alter Pontif. Rom. Minister extra Palatium, gradum faciamus.

TITULUS XIII.

De Majori Pœnitentiario.

POtestas sane illa, quam Sancto Petro primum datam esse constanter profitemur a Christo Domino eidem dicente: (*b*) *Quodcumque ligaveris super Terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcumque solveris super Terram, erit solutum & in Cœlis*; æquali certitudine constat, ad Summos Pontifices Petri successores fuisse transfusam, ne alias subsidiis illis, & salutaribus remediis post D. Petri obitum eadem Ecclesia privata dicatur, quæ ipsemet Christus pretioso suo Sanguine promeruit, ut alias ostendimus in Institutionibus Canonicis (*c*), atque in Institutioni bus Criminalibus (*d*). Eadem vero

(a) *In Reg. 4. Cancell. §. 9. to 1. & in regul. 32. n. to. 3.* (b) *Joannis 21.* (c) *In tit. de Rom. Pontif.* (d) *Sub eod. tit.*

vero poteſtate, quæ proprie poteſtas Clavium appellatur, cum per ſe ipſum non ſemper poſſet immediate Summus Pontifex uti, detentus ſcilicet aliis curis graviſſimis, aut cum in majus vergeret Fidelium emolumentum, quod ab aliis ex delegatione, & commiſſione ejúſdem Pontificis facilius exerceretur; provide hinc cœperant a primis ſæculis iidem Romani Pontifices aptiores quoſdam Sacerdotes in Pœnitentiarios deputare, exemplo forſan Pœnitentiariorum, quos Epiſcopi ex vetuſta Eccleſiæ diſciplina aſſumebant, ut opinatur Vanespen (*a*), qui quidem juxta gráviores, vel leviores exceſſus majorem, vel minorem pœnitentiam imponere, & quandoque etiam Eccleſiaſticam legem, impoſita pariter pœnitentia, relaxare conſueverunt.

2. Horum porro Pœnitentiariorum mentio, & inſtitutio præcipue reperitur circa annum Chriſti CCL. quum tempore ſcilicet S. Cypriani, & S. Cornelii Papæ diu diſceptatum eſt, num relapſi ad Idololatriam recipiendi eſſent, nec ne, aliis cum Novatiano negantibus, aliis vero cum majori parte, quorum opinio prævaluit, affirmantibus; cumque aliqui gravius, aliqui levius deliquiſſent, pro qualitate culpæ iidem ſelectiPœnitentiarii pœnitentiam injungebant; extenſaque deinde eadem diſciplinà ad aliorum quoque delictorum abſolutionem, duo ſignanter legimus Romæ in quavis Parochiali Eccleſia conſtitutos Pœnitentiarios, qui juxta Canones pœnitentiales veniam delinquentibus darent, quorum caput major Pœnitentiarius appellabatur; quod quidem munus tamquam perhonorificum, &

N 2 ſpe-

(a) *In hoc titulo*.

ſpectabiliſſimum uni ex S. R. E. Cardinalibus, qui ſit Presbyter, & in ſacra Theologia, vel jure Canonico doctor, fuit deinde collatum ex Conſtitutione S. Pii V. 83. §. 6.; quamquam Gravatius (*a*) ex Gomeſio, aliiſque auctoribus cenſeat, dignitatem, Cardinalis Pœnitentiarii a Benedicto II. conſtitutam, deindeque Eugenii, Sixtique beneficio auctam, & ampliatam a Pio IV. Conſtitutione 53. *incipien. In ſublimi*, a S. Pio V. *Conſtitutione 83. incipien. In omnibus*, & ab Urbano VIII. *in Conſtit. incip. Regimini*, quæ licet non habeatur in Bullario, refertur tamen a Nicolio (*b*), veteri amplitudine moderata, ad certos fuiſſe limites opportune redactam, ut notat idem Nicolius; & exploratiſſimum eſt, felicius id, & uberiori profectu adimpletum fuiſſe per poſteriores alias Conſtitutiones Innocentii XII. incipien. *Romanus Pontifex* edit. 3. nonas Aprilis anno 1692. Clementis XII. incipien. *Apoſtolatus officium* edit. 4. nonas Octobris anno 1732., & Benedicti XIV. *incipien. Paſtor bonus* edit. idibus Aprilis 1744. quæ eſt in Bullario ejuſdem Pontificis *la 95. to. 1.*

3. Omiſſis igitur antiquioribus facultatibus ejuſdem Pœnitentiarii, hac Benedicti XIV. Conſtitutione, quæ recentior & poſterior eſt aliis, ſequentes facultates eidem tribuuntur. Habet videlicet facultatem abſolvendi quoſcumque ab omnibus peccatis, & cenſuris etiam in Cœna Domini, immo Regulares pro utroque foro, & interdum Sæculares quoque, quando ſcilicet agitur de cenſuris publicis latis a jure præſertim Sedi Apoſtolicæ reſervatis, vel latis ab homine, quando Juriſdictio Judicis expiraverit, vel quando per eoſdem Judices abſolutio ad Ro-

(a) *In Annotationibus ſuis ad cap. 2. Praxis Veſtrii*. (b) *Part. 2. lucubrat. lib. 5. tit. 39.*

Romanum Pontificem fuerit remissa, & quando ligati legiatime impediuntur, quominus hos adeant, a quibus fuerant innodati, dummodo pareant judicato; & satisfaciant parti, quarum altera renuente satisfactionem, poterit Pœnitentiarius pro sua prudentia convenientem arbitrari.

4 Advenientes item Romam, ibique sacra loca visitantes ad effectum lucrandi Indulgentias in Urbe, cum reincidentia tamen finito tempore visitationis præscripto; & similiter revertentes, ac remissos ad proprios Judices pro periculo itineris, cum reincidentia itinere confecto Pænit. absolvere potest.

5. Hæreticos pariter occultos, licet intercesserint actus noscibiles, & ad notitiam deducibiles, dummodo nullus, quem ipsi sciant, aut credant, notaverit, vel adverterit; publicos vero in foro conscientiæ tantum, in iis duntaxat casibus, in quibus necesse non est complices denunciare, exceptis censuris publicis Bullæ Cœnæ, quoad Principes, & Prælatos, quæque sunt circa electionem Romani Pontificis & contra inquirentes per Astrologiam judiciariam de Statu Reip. Christ. seu vita, & moribus Pontificis, contra publicam violationem Immunitatis, seu libertatis Eccles. evulgatæ Potest. Præterea dispensare super quacumque irregularitate, & inhabilitate in occultis, & in foro conscientiæ tantum excepto homicidio voluntario, vel alio gravissimo excessu in Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitanis, etiam cum hæreticis, & Apostatis a fide, & in publicis cum homicidis, bannitis, aliisque criminosis ad effectum ingrediendi Religionem, & cum male promotis in occultis, etiam in casu Simoniæ cum Episcopo commissæ.

6. Convalidare pariter titulos in beneficialibus exce-

excepto casu dilatæ consecrationis Episcopi, & Simoniæ realis scienter contractæ, a cujus condonatione abstinere debebit, prout a compositione quoad fructus male perceptos in non occultis, in occultis vero componit, vel condonat, ut Gallis, Belgis, Germanis, Polonis, & ulterioribus: cum reliquis vero, videlicet Italis, Hispanis, Lusitanis, & adjacentium Insularum personis, discrete procedit in compositione, vel condonatione.

7. Remittere itidem potest partem aliquam circa onera super male ablatis, ac incertis, muneribus acceptis a Religiosis, super dote cum non Virgine, & cum Virgine super ingressu in Monasterium Convertitarum. Relaxare juramenta, quando non agitur de præjudicio tertii; commutare dispensando vota simplicia, immò etiam reservata dispensare, commutando horas Canonicas, & alia his similia pietatis opera injungendo.

8. Speciales item habet facultates pro Regular. super irregular. & inhabilitat. tam ex defectu, quam ex delicto, quandocumque perpetrato, & quomodolibet contracta, non tamen habilitandi ad generalatum quando agitur de publico Natalium defectu., etiam in publicis in utroque foro auditis superioribus, & matura circumspectione, super Apostatis, pariter dispensandi, servata laudabili praxi, quod audito superiore, si in Urbe adsit, injungat reditum, & super transitum ab uno ad alium Ordinem, non tamen ad eos, in quibus non viget regularis observantia, ut plerumque sunt Hospitalares, & Militares, nisi forte ad Ordinem Sancti Joannis de Deo transitus postuletur; eademque facultate perfruitur, aut ad consimiles congregationes super simili transitu Monialium ultra montes, nec non supra

pra censuris, defectibus, peccatis earumdem, & super publica violatione Clausuræ, quando intervenit supplicatio Episcopi, seu Ordinarii, & casus deductus sit ad Congregationem S. R. E. Cardinalium.

9. Ad hæc in matrimonialibus de contrahendo super impediment. impedien. non tamen dirimen. cognat. carn. vel spirit., in contracto tamen abstinet in primo, & secundo etiam occulto, præter quam in secundo tantum, si per decem annos duraverit, & oratores simul publice convixerint, in 3. & 4. occultis contractis item potest dispensare, & in iisdem publicis revalidare ex causa subreptionis, vel obreptionis, præterquam si falsitas consistat in narratione præced. copulæ, quæ revera non intercesserat; revalidatque præterea dispensationes Datariæ in casu reticitæ copulæ, & intentionis facilius impetrandi dispens. super affinit. ex copula illicita, super impedimento criminis, non obstante in prædictis multiplicitate grad. & impediment. nec non prole legitima non tamen in adulterio concepta.

10. Accedunt his facultates, quas pro libito dat minoribus Pœnitentiariis, quos infra innuemus (Cappucinos vero non deputat in iis regionibus, in quibus iidem audiendis Confessionibus operam dare non solent). Item forum pœnitentiale dubia concernentia declarat, ejusque commissio indiscriminatim durat etiam cessante officio, vel eo impedito, centum pariter dies Indulgentiarum in tactu Virgæ ad se pie accedentibus in Hebdomada Sancta, ut dicemus, concedit, habetque exercitium Jurisdictionis suæ etiam Sede Vacante, non vero extra Conclave, & absolvit ab iis etiam censuris, a quibus alias vivente Pontifice ei reperitur adempta facultas, cum reinciden-

dentia tamen, nisi adeatur novus Pontifex; eodemque tempore similiter gravi urgente necessitate in iis casibus dispensat, in quibus alias dispensare non posset. Sede autem vacante, in foro externo penitus conquiescit ejusdem auctoritas, abstinetque a quibuscumque matrimonialibus dispensationibus, absolvit tamen Regulares, præsertim apostatas, & fugitivos, & deputat Confessarios pro Monialibus, & demum quoad omnes quoad reincidentiam a censuris publicis, absolutionem indulget, præsertim cùm pœnitentes sibi beneficium absolutionis ulterius non differri enixe postulaverint, ut fusius in ead. Constitutione Benedicti XIV. continetur.

11. Ex hac vero facultatum amplitudine, & diversitate, plane descendit, merito diversis formulis gratias S. Pœnitentiariæ expediri consuevisse, pro casibus enim occultis, & simplicibus absolutionibus, quæ ad Ordinarios, vel certos Confessarios diriguntur, mittuntur eædem clausulæ ad formam literarum familiarium Sigillo munitæ, & quidem plerumque cum clausula *: Discreto viro Confessario Magistro in Theologia, vel Decretorum doctori ex approbatis ab Ordinario per Latorem præsentium ad infra scripta specialiter eligendo salutem in Domino*, quam sane clausulam licet nimis rigide interpretandam esse contendat Vanespen (*a*), supponendo eos literas istas exequi non posse, qui in aliqua Universitate Theologiam, vel Jus Canonicum docent, si ad doctoris gradum evecti non fuerint, prout etiam non posse per Regulares ad Confessiones cæteroquin approbatos has dispensationes exerceri, licet in suis Ordinibus ad magisterii gradum promotos, nisi vere in aliqua publica Academia magisterium acceperint; a pra-

(a) *Juris Eccles. Universi p. 1. tit. 23.*

A praxi tamen, Pœnitentiariæ non est recedendum, tum quia Confessarii debent ab Ordinariis approbari, unde nulla suspicio fraudis imminet licet Laureati non sint, tum quia alias Tribunal in animarum salutem provide erectum, facile in earum angustiam retorqueretur. Prætereundum tamen non est, easdem obtentas a Pœnitentiaria gratias ad forum internum directas pro sacramentali tantum Confessione suffragari, ad differentiam gratiarum, quæ ad forum externum protrahuntur, ut præcipue accidit, quum executiones Ordinariis committuntur, qui Judices publicos præseferunt, eoque casu nedum in literis ad eosdem Ordinarios directis clausula prætermittitur regulariter a Pœnitentiaria apponi consueta, *quod in foro judiciario nullatenus suffragentur*, verum ulterius eorundem Ordinarorium auctoritas indistincte præservatur, ut conditiones adjiciant, quæ opportuniores videantur, præsertim vero, ut jus tertii sartum, tectumque remaneat; & demum in iisdem publicis casibus, tam ad favorem Regularium, quam sæcularium expediuntur Brevia patentia cum cordula rubra, & sigillo ex cera ejusdem coloris incluso in capsula ovata stanno confecta, ut advertit etiam Cardinalis de Luca (*a*).

12. Perperam vero dictus Vanespen carpere, & redarguere tentat recentiorem praxim ejusdem Pœnitentiariæ, ex quo forum internum ab externo distinguat, cum cæteroquin antiquitus, & cohærenter ad pristinam Ecclesiæ disciplinam forum internum, ut ipse ait, ab externo non distingueretur, nec alio intuitu solius fori interni cognitionem recentius Pœnitentiariæ, asseruit, reservatam, quam ut externa negocia ad Datariam ad exigendas pecu-

(a) *In relat. Curiæ hoc titulo.*

nias, ut ipse pariter ait, remittantur; ultraquod enim plures sunt casus, in quibus etiam pro foro externo eadem Pœnitentiaria, ut dicebamus, se ingerit, absque Datariæ mixtura, ea ulterius opportune sunt pro objecti solutione resumenda, quæ ad vindicandos Datariæ stylos supra congessimus. Diximus, indulgentias 100. dierum intra Hebdomadam sanctam ad eum accedentibus concedere Pœnitentiarium consuevisse, scitum est enim intra eandem Hedomadam ex antiquissima, & immemorabili disciplina singulis annis post prandium ad tres Urbis Basilicas Majorem Pœnitentiarium sese conferre, die scilicet Dominico Palmarum ad Ecclesiam S. Joannis Lateranensis, feria 4. ad Basilicam Liberianam, quinta vero, & sexta ad S. Petrum in Vaticano, ibique super solio tribus, vel quatuor gradibus erecto, manu tenendo virgam Pœnitentialem benigne Pœnitentes excipere, eosque pro casuum absolutione ad minores Pœnitentiarios in iisdem Basilicis existentes remittere, pro gravioribus autem rebus ad suos majores Officiales ibidem pariter præsentes, ut postquam isti rem mature discusserint, et an gratificandi sit locus expenderint, ab iisdem minoribus Pœnitentiariis iidem Pœnitentes absolvantur, omnibus autem accedentibus, & Pœnitentiali virgæ ab eo detentæ caput humiliter subjicientibus 100. dierum indulgentia concessa est.

13. Majores, & minores Pœnitentiarios nominavimus, cùm enim omnia per ipsum Pœnitentiarium immediate nequeant expleri, duo subalternorum Ministrorum genera habet, quorum alii Pœnitentiarii Minores, alii Majores vocantur, qui in officio Pœnitentiariæ eumdem coadjuvant. Porro Pœnitentiarii isti minores in tribus Basilicis prævio examine,

ab

ab eodem Pœnitentiario deputantur, nimirum in Ecclesia S. Joannis ex Ordine Sancti Francisci minor: observantiæ; In Ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris ex Ord. Præd., & in Basilica Sancti Petri ex Societ. Jesu, qui quidem omnes eidem Pœnitentiario in iis, quæ munus Pœnitentiariæ respiciunt, undique subsunt, reservato jure Prælatorum regularium in iis, quæ regularem disciplinam attingunt; æqualique jure Pœnitentiario subduntur, tam Pœnitentiarii, quos ipse in alma Domo Lauretana, vel occasione Jubilæi, vel alia quavis ex caussa deputaverit, quam Procuratores, & Scriptores, qui prævio examine super aptitudine ab eodem seliguntur; spectabiliores vero sunt officiales eundem Card. Pœnitentiarium adjuvantes, qui, ut innuimus, majores dicuntur, nempe Regens, Datarius, Corrector, duo Consultores, & Sigillator, qui una cum tribus Procuratoribus, seu Secretariis, & tribus Scriptoribus, per Cappellanum Pœnitentiariæ quolibet mense convocantur; nec dubitari potest omnes istos Ministros officiales censeri Sedis Apostolicæ, ideoque eorum beneficia, si vacant, Sedi Apostolicæ reservantur (*a*).

14. Primus sane inter istos officiales dicitur Regens, qui est unus ex Præsulibus magis qualificatis, & ut plurimum unus ex Auditoribus Rotæ; Is quidem bis in Hebdomada supplices libellos a se signatos inter tres Procuratores, seu Secretarios jam nominatos distribuit, & opportune decreta Pœnitentiarii vice subscribit, vel cum rescripto *fiat in forma*, si agatur de re facilis expeditionis, vel cum altero *fiat de speciali*, si de re agatur diligentius perscrutanda, vel demum cum formula

(a) *Rigant. in Regul. Cancellariæ tom 1. regul. 1. §. 4. n. 146.*

fiat de expresso, si de re agatur cum Pontifice collata: Ex iisdem vero Romanæ Curiæ Prælatis eligitur etiam Datarius, cujus officium est, in iisdem supplicationibus scribere datam diei, mensis, & anni Pontificatus Papæ Regnantis, cum enunciatione Palatii, ubi Pontifex habitet, propriique nominis & cognominis adjectione, vel expressione Sedis Vacantis, si Sedes Apostolica vacet. Acceduntque Corrector, seu Revisor, Canonista, seu Decretorum Doctor, & Theologus; quorum primus inter Præsules plerumque adscribitur, alter autem nempe Theologus, esse solet e Societate Jesu, & sicuti ad Correctorem, seu Revisorem spectat supplicationes a Procuratoribus, seu Secretariis exaratas corrigere, & recognoscere, an juxta Pœnitentiariæ stylum, & formulas sint efformatæ, ita ad alterum idest Theologum pertinet in magis arduis casibus Majorem Pœnitentiarium consulere. Extatque postremo Sigillator inter Præsules quoque cooptatus, qui publicum Pœnitentiariæ Sigillum retinet, & literas ejusdem Pœnitentiariæ post Correctorem subscribit, easque Sigillo Pœnitentiariæ obsignatas, & gratis expeditas, Procuratoribus tandem remittit. Quumque in Constitutione Sancti Pii V. *incipien. In earum rerum 17. Kalen. Junias* 1569. vetera Collegia Scriptorum, ac Procuratorum Pœnitentiariæ suppressa, sub novo nomine Scriptorum & Procuratorum minoris gratiæ fuerint ad Pœnitentiariam traducta, ad eumdem Sigillatorem cura pertinet expeditionum, & exactionum, quæ per dicta duo Collegia fieri deberent, nec non complicatio, & asservatio regestorum Scripturarum ad Pœnitentiariam pertinentium, quod tamen munus a Prosigillatore substituendo fieri solet.

15. Quam-

15. Quamquam autem prædicta munera magis a Papa, quam a majori Pœnitentiario conferantur, a quo dumtaxat præsentantur Rom. Pontifici, non sic procedit de tribus Secretariis, seu Procuratoribus, aut de aliis tribus Scriptoribus, qui vel memorialia conficiunt, vel decreta Pœnitentiariæ juxta ejusdem stylum, ut diximus, scribunt. Illi enim prævio concursu ab eodem Pœnitentiario immediate eliguntur. Qui vero ulterius praxim desiderat recurrendi ad Sacram Pœnitentiariam, ejusque literas intelligendi, & exequendi pro casibus, quorum absolutio, aut dispensatio ab illa impetratur, adeat Vestrium (*a*), Cardinalem de Luca (*b*), & Cardinalem Petram (*c*); itidemque legat instructionem Parochorum, & Confessariorum editam Romæ anno 1689. nec non alias citatum Patrem Unoldum Plettembergium (*d*), qui eandem praxim diligenter exponit. Idem vero Cardinalis Petra mox allegatus peculiarem edidit tractatum *de Pœnitentiaria Apostolica* typis editum in Urbe anno 1717. ex typographia Josephi Nicolai de Martiis, in quo quidem libello disertissime agit de suprema Pontificis potestate in absolvendis Fidelibus a peccatis, & censuris, nec non de ejusdem auctoritate in reservanda sibi aliquorum casuum absolutione, de Pœnitentiariorum item Romanæ Ecclesiæ origine, & progressu, de officio S. Pœnitentiariæ, de iis, quæ pertinent ad reliquos ejus officiales, de opinionibus servandis in Pœnitentiaria, de facultatibus antiquis, ac recentioribus officii ejusdem S. Pœnitentiariæ, de pluribus pariter spectantibus ad facultates M. Pœnitentiarii, atque de

(a) *In hoc tit. n. 5. & sequen.* (b) *In relat. Curiæ disc. 12.* (c) *Ad Const. Apostolicas const. 23. Sixti IV. tom. 5.* (d) *In relat. Tribunalium Curiæ Rom. cap. 6.*

de minoribus officialibus supra explicatis.

16. Cæterum licet tam in Constitutione Urbani VIII., quam in novissima Innocentii XII. incipien. *Romanus Pontifex* 3. nonas Septembris anno 1690. in Bullario ejusdemPontificis in ordine *là* 12., licet inquam inter alias facultates ex fuerint abolitæ, quæ vivæ vocis oraculo a Pontificibus datæ censebantur; nequit tamen in controversiam revocari, quod si forte Pœnitentiarius unam, vel alteram facultatem a Pontifice habuisse præter expressas assereret, amplissimam sibi fidem adsciseeret, nedum quippe id commune est ex Juris censura cuique qualificato ministro, & præsertim Cardinali, sed diserte insuper in eadem Constitutione Innocentii XII. præservatur; idemque repetitur tam in allegata Constitutione Benedicti XIV. 95. incipien. *Pastor bonus* supra allegata, quam in altera ejusdem Pontificis incipien. *In Apostolicæ*, quæ est 96. in ejus Bullario tom. 1. ubi de Officialibus hujus Tribunalis fusius pertractatur.

17. Quum vero inter alias facultates majori Pœnitentiario in enunciata Constitutione Benedicti XIV. *Pastor bonus* 95 attributas, duæ recenseantur, una nempe permittendiMonialibus transitum de uno ad alterum Monasterium, alteram vero de permittendis matrimoniis, quæ conscientiæ dicuntur, non incongrue superaddendum arbitramur, utramque facultatem cum summa circumspectione, & cautela adhiberi debere, ut monet idem Benedictus XIV. (*a*). Sane quod spectat ad priorem facultatem permittendi transitum Monialium de uno ad alterum Monasterium, quæ conditiones exigendæ sint, uberius explicabimus in titulo de Congregatione Episco-

(a) *In tractatu de Synodo Diæcesana lib.* 13. *cap.* 12.

Episcoporum, & Regularium. Quod vero alteram facultatem respicit permittendi Matrimonia Conscientiæ, non aliter id a Tribunali S. Pœnitentiariæ solet concedi quam servata forma prædictæ Constitutionis Benedicti XIV. *Pastor bonus*.

18. Cæterum edita est ab eodem Pontifice in eamdem rem altera Constitutio incip. *Satis vobis* 35. tom. 1. ejusdem Bullarii, ubi ad præcavenda absurda, & incommoda, quæ ex iisdem Matrimoniis Conscientiæ facile oriuntur, utque proles nascitura rite educetur; & sive in iis, quæ ad vitæ sustentationem pertinent, sive in probatione legitimorum natalium nullum detrimentum accipiat, quæ cautelæ adhibendæ sint, opportunis regulis indicatis edicitur. Quamobrem in omnibus hujusmodi casibus eadem Constitutio, quæ in forma Brevis Epistolaris ad omnes Episcopos directa est, erit religiose exequenda. Nunc ad Judices Ordinarios Urbis, & Districtus progredi oportet, a Cardinali Vicario exordium facientes.

TITULUS XIV.

De Cardinali Vicario.

1

DIximus jam in Institutionibus Criminalibus, Vicarium Pontificis ejusdem Personam in ratione Episcopi Urbis repræsentare, ideoque in Urbe, & Districtu Ordinaria jurisdictione potiri, & quo se extendat criminalis ejus auctoritas, satis ibi discussimus. Quoniam vero amplissima etiam iste perfruitur in Civilibus rebus auctoritate, non incongrue potestas ista Civilis est hic attingenda. Non solum igitur omnia Urbis negocia, quæ Ec-

cle-

(a) *lib. 1. tit. 6.*

clesiasticum forum respiciunt, ex vi ordinariæ hujus Jurisdictionis a Vicario expediuntur, ac Personarum omnium Ecclesiasticarum non exemptarum caput Vicarius repræsentat; verum etiam jurisdictionem delegatam a Concilio Tridentino, & ab Apostolicis Constitutionibus in Ecclesias, & Personas exemptas, quam exposuimus in Institution. Canonicis (*a*), Idem Vicarius libere exercet, exceptis dumtaxat Ecclesiis Patriarchalibus, & uno vel altero Monalium Monasterio, quæ ex speciali privilegio ab Archipresbyteris, vel Cardinalibus Protectoribus gubernantur, ut advertit Cardinalis de Luca (*b*).

2. Hinc eo prorsus jure, quo res, & negocia particularium diœcesum Ordinariis earum diriguntur, etiam in Urbe res omnes in ea contingentes a Sede Apostolica, & Congregationibus Cardinali Vicario committi consueverunt; quodque plus est, ejus oraculo evulgantur edicta ad injungendam residentiam iis, qui cum residere debeant in propriis Diœcesibus, in Urbe morantur. Quumque ulterius Pontifex vel Dataria de aptitudine, ac doctrina concurrentium Romæ ad beneficia præsertim Parochialia instrui vult, vel si ab iis, qui de irrationabili judicio Episcoporum conqueruntur, ad Congregationes provocatur, novum examen in Curia coram Vicario, ejusque Examinatoribus fieri solet ex eodem Cardinali de Luca (*c*). Quamvis enim Urbis beneficia ob peculiarem reservationem Pontificibus, & Datariæ Apostolicæ factam Vicarius conferre non possit; Concursus tamen pro Parochialibus ejusdem Urbis coram ipso, ejusque examinato-

(a) *In titulo de Episcopis*. (b) *In relat. cur. Rom. disc. 13. num. 2.* (c) *Loco citato*.

natoribus debet haberi, eique jus est concurrentes prᶒferre,& Datariæ prᶒsentare, immo eidem pariter committi solet concursus recognoscere extraUrbem, &,ut inquiunt, in partibus habitos, antequam Congregationibus Card.exhibeantur,ut ab iis juste ne, an injuste recurrentes fuerint ex defectu scientiæ a Parochiis per Ordinarios exclusi, judicium proferatur.

3. Habetque ulterius idem Vicarius facultatem amplissimam in approbandis Presbyteris tam sæcularibus, quam regularibus ad confessiones, de quo Monacellus (*a*), & Rigantius (*b*); immo etiam extra Urbem ex peculari privilegio, de quo Benedictus XIV. agit (*c*), Capuccinos eligit, approbatque, ut in Pontificiis Triremibus remigum, aliorumque in iis degentium confessiones excipiant.

4. Inter cæteras vero præeminentias, quibus idem Cardinalis prᶒpollet, est facultas altera, quæ cæteras supereminere videtur, promovendi Clericos nonsolumRomanos,sed etiam exteros, ipsosque Orientales,quiRomæ morantur, adeo quidem, ut etiam si habeant literas dimissorias suorum Ordinariorum, nonnisi præeunte licentia Cardinalis Vicarii, & examine in Urbe coram ejus Examinatoribus Synodalibus habendo, valeant ordinibus initiari; qua tamen in re religiose exequi debet idem Vicarius constitutionesApostolicas, signanter Clementis VIII. & Alexandri VII. incip. *Apostolica*, Urbani VIII. incipien. *A secretis*, Innocentii XII.*incipien. Speculatores*, aliasque per extensum relatas a D. Romualdo Honorante (*d*).

(a) *Tom. 2. tit. 3. formul. 3. n.* 44. (b) *Tom. 2. in Regul.* 24. *Cancell.* 5. 3. (c) *De Synodo Diœces. lib.* 1 *cap* 55. (d) *In praxi secretariæ Tribunalis ejusdem Card. edita Romæ anno* 1746.

5. Neque in hac Ordinationum materia prætereundum arbitramur, quod cum P. Hieronymus Andreucci Societatis Jesu brevem quemdam tractatum edidisset anno 1752. de Episcopis Cardinalibus Suburbicariis, in quo asseruerat, & demonstrasse crediderat, posse eosdem Suburbicarios Episcopos in Cappellis suorum Palatiorum in Urbe subditis suisTonsuram, MinoresqueOrdines conferre, non obtenta CardinalisVicarii facultate, cumque de hoc a cl. mem. Cardinali Guadagno pro eo, quoVicariatus jura zelo tuebatur, certior factus fuisset Bened. XIV. epistolam decretalem sibi directam obtinuit, qua ex solidis fundamentis idem Benedictus XIV. ostendit, excepta prima Tonsura, alios quoscumque Ordines ab Episcopis Suburbicariis inconsulto Vicario in Palatiis suis conferri non posse.

6. Inter hæc vero fundamenta principalius est decretum Tridentini *Seß. 6. cap. 5 de reformat.* ubi literaliter legitur, *Nulli Episcopo liceat, cuiusvis privilegii prætextu, Pontificalia in alterius Diœcesi explere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia*. Profertur etiam Constitutio Alexandri VII. quæ est *la* 126. de Episcopis Suburbicariis, qui suffraganeos non habeant, ubi disponitur, Clericos pro ordinatione ad Cardinalem Vicarium remittendos; & tandem inconcussa adducitur observantia, quæ est optima legum interpres, vi cujus ab Episcopis Suburbicariis licentiam Cardinalis Vicarii requiri perpetuo consuevisse supponitur, a qua quidem non esse recedendum concluditur, ut fusius videre est in eadem Epistola Benedicti XIV. edita anno 1755. ex Typographia Camerali.

7. Ex eadem insuper ordinaria jurisdictione Vi-

Vicarii descendit, quod ne dum etiam Apostolica Sede Vacante ejus auctoritas perseverat, ut observat Fagnanus (*a*), verum etiam ex speciali privilegio, quo alii cæteroquin Vicarii Episcoporum destituuntur, potest Diœcesanam Romani Cleri Synodum indicere, & pro libitu congregare, ut constat ex decreto relato in constitutione Pauli III. 36. §. 10. Bullarii tomo primo, ubi ordinariis facultatibus Cardinalis Vicarii hæc superadditur, *Synodum in Romano Clero pro correctione malorum morum, & pro necessitate in Clero occurente, ubi, & quando libuerit celebrandi, congregandi &c.* licet nunquam, aut perraro eadem Synodus congregetur, cùm præsentia Pontificis, & Congregationum Card. vigilantia, opportune illa præcaveantur absurda, quæ Synodorum convocationem efflagitant, ut notavit Benedictus XIV. (*b*).

8. Varios autem habet idem Vicarius ministros, ut expeditius negocia omnia absolvere possit, præsertim vero Prælatos duos, unum in Episcopali ordine constitutum, ut eo absente, vel impedito Clericorum ordinationes habeantur, qui Vicesgerens dicitur; alterum vero J. C., & in legali materia versatum, qui Locumtenens ejusdem Vicarii vocatur, a quo quidem caussæ contentiosæ definiuntur; quibus accedit Togatus Criminalista pro caussis Criminalibus, qui Locumtenens Criminalis communiter dicitur; a quibus tamen omnibus ad eundem Card. Vicarium in casu gravaminis rite provocatur. Olim quidem ex Constitutione Pauli III. jus quoque erat Vicario visitandi Ecclesias Urbis, earumque ministros mutandi; instituta tamen deinde est Congregatio

 Visi-

(a) *In cap. cum olim num. 69. de majoritate, & obed.*
(b) *De Synodo Diœcesana lib. 7. cap. 3.*

Visitationis, de qua alibi agemus, ex Card., & Præsulibus constituta, cujus exequutores sunt idem Vicarius, & Vicesgerens. Neque est prætereundum præesse etiam eundem Vicarium Congregationi, quæ Præfectorum dicitur, eorum scilicet, qui bonæ disciplinæ Urbis præficiuntur, quæ quidem ex ministris ejusdem Vicarii, & ex vigintiquatuor Parochis constat.

9. Diximus supra, a Locumtenente Civili *caussas contentiosas definiri*, nam vigore Constitutionum Apostolicarum, signanter vero Pii IV. (a quo Vicariatus officium Cardinalium Collegio fuit unitum, & incorporatum, licet antiquitus etiam Prælati simplices, & quandoque etiam Regulares ad Vicarii munus assumerentur) procedere solet Cardinalis Vicarius, sive per se, & immediate, sive mediate, vel ope Vicesgerentis, vel Locumtenentis, vel utriusque, in omnibus caussis, summariis scilicet, exequutivis, & Ordinariis ad instar Tribunalis A. C. omnium locorum piorum, & personarum Ecclesiasticarum, atque indistincte quandocumque Ecclesiarum, & Clericorum mixtura concurrit, ita tamen, ut si pretium, seu valor rei in caussam deductæ summam Scutorum vigintiquinque forsan excedat, & controversia sit inter Laicos, possit æquo jure caussas eorumdem Laicorum absolvere, eamque summam, si res in caussam deducta non attigerit, eo solum casu possit a Vicario cognosci, quo, ut diximus, Clericorum, vel Ecclesiarum mixtura concurrat.

10. Eodemque prorsus modo, quo coram A. C. caussas agitari infra notabimus, nimirum in casu gravaminis recurri ab A. C. ad Auditorem Cameræ met, vel ad Signaturam, juxta quantitatem, seu valorem rerum controversarum; ita in casu gravaminis a Locum-

cumtenente, vel Vicesgerente Cardinalis Vicarii, vel ad eundem Vicarium met, vel ad Signaturam poterit provocari.

11. Quamvis autem aliæ Constitutiones favore Cardinalis Vicarii, ejusque Tribunalis superaccesserint, ampliorque olim extiterit in foro etiam contentioso ejusdem auctoritas; immo vigore Constitutionis Clementis X. editæ die 12. Augusti 1671. quam confirmavit Benedictus XIII. Constitutione edita 16. Kalendas Septembris 1724., & Clemens XII. Constitutione edita anno 1735., cumulativa concessa fuerit eidem Vicario cum omnibus Judicibus ordinariis Urbis potestas ac jurisdictio in caussis etiam Civilibus, & Criminalibus, necnon in caussis Laicalibus, & prophanis: a Benedcto tamen XIV. Constitutione incipien. *Quantum* 44. *edita* 15. *Kalendas Marti* 1741. *tom.* 1. fuit eadem revocata, & facultates Vicarii ad eum statum fuerunt redactæ, in quo erant ante reformationem Pauli V., idemque cautum est ab eodem Pontifice Benedicto XIV. in altera Constitutione incipien. *Romanæ Curiæ*, *edita die* 21. *Decembris* 1745., *quæ est* 15. *eod. tom.* 1. *Bullarii*, de qua uberior infra sermo redibit.

12. Utraque autem Constitutione decernitur privativa jurisdictio Vicarii circa contractus initos etiam in forma Cameræ, quoad loca pia, & personas Ecclesiasticas Urbis; item super matrimoniis, & super institutione beneficii, in causis contra Clericos Romanos; & contra loca pia cumulativa cum solo Tribun. A. C., & locus præventioni decernitur. Si vero ipsi Clerici conveniant, nulla jurisdictio, nisi de paciscentium expresso consensu, stabilitur; Privativa item tribuitur facultas interpo-

ponendi decreta in contractibus Regularium ; Caussas vero mercedis, & summam 25. Scutorum non excedentes judicari posse decernitur tum a Gubernatore, tum a Vicario, etiamsi sit obligatio Cameralis; eundemque demum Vicarium admittere posse ære alieno gravatos ad Beneficium Cap *Odoardus de solutionibus*, in iisdem Constitutionibus stabilitur, aliaque opportune superadduntur.

13. Præscindendo autem ab enunciatis facultatibus, præsertim in dicta Constitutione *Quantum* Cardinali Vicario attributis, & in Constitutione altera *Romanæ Curiæ* renovatis, reliquæ omnes, quæ vigore antiquarum Constitutionum eidem Vicario competebant, fuerunt a Benedicto XIV. in iisdem duabus Constitutionibus abolitæ, & revocatæ, idque cohærenter ad Constitutionem alteram Innocentii XII. incipien. *Romanus Pontifex*, quæ per extensum in citata Constitutione *Quantum* Benedicti XIV. repetitur, & confirmatur. Inter has vero antiquiores facultates principem ea locum obtinebat, qua Neophytorum caussæ privative coram eodem Cardinali Vicario cognoscebantur. Quamvis autem rationabile videretur hoc privilegium, ne scilicet recens ad Fidem conversi, eorumque filii per varia Tribunalium subsellia divagarentur, & a propriis occupationibus, quibus victum quærere sæpe cogebantur, distraherentur, nec incongruum etiam videretur, hujusmodi privilegio alios etiam ad Fidem allicere, eo prorsus modo, quo aliis etiam juribus hujusmodi Neophyti fuerunt a Sancta Sede decorati; cùm tamen sensim, & sine sensu privativa hac jurisdictione Cardinali Vicario concessa iidem abuterentur, tam in dicta Constitutione *Romanus* ab Innocentio XII., quam in alia *Quantum* a Benedicto

cto XIV. Judicibus ordinariis caussæ omnes Neophytorum fuerunt attributæ, sublato privativo jure, quo Cardinalis Vicarius in illis olim perfruebatur.

14. Diximus, aliis etiam privilegiis Neophytos fuisse decoratos; firmum quippe, & constantissimum est, recens ad Fidem conversos ex Constitutione Pauli III. incipien. *Cupientes*, quæ est in Bullario 32. confirmata, & ampliata a Clemente XI. in constitutione incipien. *Propagandæ*, cives evadere illius urbis, in qua Baptismum accepere, unde Rota Romana (*a*) asseruit, eosdem Nobiles etiam fieri, si post Baptismum, viles mechanicasque artes non exercuerint, ut notarunt etiam Tonellus (*b*), Sessa de Judæis (*c*), aliique; certumque insuper est eosdem ad Ecclesiasticum statum assumptos ad quælibet beneficia habiles esse, ut post decretalem Alexandri III. *in cap. Eam te, de rescriptis*, advertunt Lambertin. (*d*), & Rota (*e*); Itemque si regularem statum assumant, ad quaslibet dignitates idoneos reputari, ut referendo Constitutiones S. Pii V. incipien. *Pastoralis*, & Gregorii XIII. incipien. *Muneris nostri* notarunt Confectus (*f*), & Laurentius Peyrinus (*g*); Quibus accedit privilegium exemptionis a patria potestate, & consequutionis paternæ hæreditatis, si Christianam Religionem assumpserint (*h*), quod retulimus in nostris Institutionibus Canonicis (*i*). Nemo autem, qui in jure Canonico non sit undequaque jejunus, affirmabit, ex adempto jure privativo cau-

(*a*) *Decisione 220. parte 3. recent. n. 3.* (*b*) *Manuduct. fidel. ad fidem.* (*c*) *Cap. 21. pag. 69.* (*d*) *De jurepatronatus parte 1. lib. 2. quæst. 7. articul. 14. n. 7.* (*e*) *Decis. 307. n. 1. parte 4. recent. tom. 1.* (*f*) *In libro privileg. sacr. Ord. Mendicant. & non mendicant. pag. 208.* (*g*) *lib. 2. titulo 3. n. 81.* (*h*) *pag. 291.* (*i*) *in tit. de Baptismo.*

caufarum ad Neophytos pertinentium, quo Cardinalis Vicarius fruebatur, hæc pariter, aliaque hujufmodi privilegia revocata fuiffe, quum exploratiffimum fit juris noftri principium, privilegia effe ftrictiffimi juris, & ex ablatione unius, alterum non intelligi revocatum. Idque pari jure erit affirmandum de favoribus, & præeminentiis, aliis quoque Collegiis, vel perfonarum cœtibus attributis; quamvis enim vigore citatæ Conftitutionis Innocentianæ, & Benedictinæ fuerint ablatæ a Card. Vicario, vel a Cardinalibus Protectoribus facultates eorum cauffas cognofcendi, atque omnia ex integro ad Judices ordinarios fuerint remiffa, fi quæ tamen privilegia, & jura ipfis fuerunt a Sancta Sede attributa, nec expreffe, & literaliter revocata leguntur, in fuo robore manent. Uberiora vero de Card. Vicario profert citatus Cohell. (*a*). Nunc ad Auditorem Cameræ, qui alter eft, & quidem præcipuus Romanæ Curiæ Judex, operæ pretium eft, defcendamus.

TITULUS XV.

De Auditore Cameræ.

QUemadmodum diximus fupra exemplo Epifcoporum ultra Archipresbyterum (*b*), qui eft Cardinalis Vicarius, vel, ut alii malunt, Pœnitentiarius, Archidiaconum quoque Romanos Pontifices in repræfentantia Epifcopi Urbis affumere confueviffe, & Camerarium in locum Archidiaconi fufcepiffe, ideoque ad illum antiquitus privative fpectaffe cognitionem cauffarum Forenfium, & con.

(*a*) *In not. Cardinal. cap.* 55. (*b*) *in titulo de Card. Camerario.*

& contentiosarum, quas Summus Pontifex per se gravioribus curis præpeditus, aut ope Cardinalium discutere, & definire nequibat; Ita sane cum similis ratio multitudinis curarum, & negociorum eundem Camerarium a caussarum earumdem discussione retraheret, primum quidem Auditorem propria auctoritate assumere cœpit, deinde verò designari is, & eligi a Pontifice consuevit ex spectabilissimo Clericorum Cameræ cœtu, qui olim septem, nunc ad duodecim extensi sunt, cui quidem causarum earundem Forensium trutina fuit universim demandata, ut advertit inter alios sæpe laudatus Cardinalis De Luca (*a*).

2. Ex summa verò hujus muneris amplitudine, atque præstantia, nedum Clericus ille, cui talis provincia concreditur, unus est ex Prælatis purpuræ proximis, verum etiam, excepto Gubernatore, qui munere Vice Camerarii fungitur, omnes alios Prælatos, ipsosque Patriarchas præcedit, quorum omnium Judex competens dicitur; cum vero ob negociorum frequentiam, atque farraginem, Auditor iste omnia per se ipsum recognoscere, & expedire nequeat, tres Locumtenentes, duo scilicet Civiles ex Prælatorum albo, & unus Criminalis Togatus à Pontifice pro ejus levamine deputantur, quorum alteruter, quoties alicujus caussæ ex partium consensu judicium alter incœperit, in alterius materiis se ingerere nequit, nec potest re non integra a partibus recusari. Novissima verò Constitut. Pont. Benedicti XIV duo superadditi sunt pro criminalibus causis Assessores, iisdemque gradibus, & honoribus perfruuntur, quibus Ponentes Consultæ perfrui solent, ut fusius advertimus in Institutionibus Crimina-

(a) *Discursu 34. in relat. Curiæ Romanæ.*

nalibus (*a*), ubi criminalem hujus Præsulis auctoritatem exposuimus. Acceduntque tandem ultra domesticum, propriumque Auditorem, quinque Notarii, qui in præclarissimo hoc munere Auditoris Cameræ congregationem componunt, ex constitutionibus Apostolicis, & signanter Pii IV. constitutione 74., ut advertit Ridolphin. (*b*), & præventivè notaverat Gravat. ad Vestrium (*c*).

3. Eo autem jure, quo Pontifex ipse non solas Urbis, & Districtus caussas, sed totius Orbis potest cognoscere, simili privilegio Auditor Cameræ, quasi ejus Vicarius decoratur, unde ex duplici gladio, spirituali nempe, & temporali, quem à Christo Domino Pontifex habuit, temporalem quidem pro Urbe, & Districtu Gubernatori datum, de quo infra, Spiritualem vero pro toto Orbe Auditori Cameræ concreditum affirmat citatus Vestrius (*d*)

4. Diximus, Spiritualem gladium pro toto Orbe Auditori Cameræ fuisse concreditum, unde ratione istius potestatis, & juris, quo Pontifex ipse in gradu saltem appellationis caussas omnes cognoscere posset, & gravamina partibus illata reparare, ad eundem Auditorem Cameræ sententiæ aliorum Judicum totius Orbis devolvuntur. Præsertim quia si olim communis Patria Roma dicebatur (*e*), multò magis id est affirmandum translato in Summos Pontifices Imperio, vi cujus translationis Romana urbs Orbis magistra peculiari quodam Elogio designatur

(*a*) *Sub hoc titulo.* (*b*) *in praxi p. 1. cap. 1. n. 19., & 20.* (*c*) *Lib. 2. c. 23.* (*d*) *Libro 2. cap. 4.* (*e*) *ad textum in leg. Roma ff. ad municip leg. 2. Cod. de muneribus, & honoribus, l. 10. leg. in orbe ff. de statu hominum.*

tur (*a*), ut variis SS. Patrum teſtimoniis oſtendunt Baron. Raynaldus (*b*), & Coriolanus (*c*).

5. Æquali autem jure idem Auditor ſe ingerit in contractibus obligatione Camerali munitis, abſque ullo perſonarum etiam Cardinalitia dignitate fulgentium diſcrimine, ex conſtitutione 3. Pii 4. §. 7. & Pauli V. conſtitutione 28. §. 9., in quibus etiam in prima inſtantia manus apponit; prout ex eodem principio cognoſcit cauſſas mercatorum, campſorum, annuarumque penſionum, ubilibet ſint perſolvendæ, earumque omnium obligationum, ad quas partes juramento ſeſe obligaverint; quibus accedunt cauſſæ privilegiatæ, vel virtute *legis unicæ Cod. quando Imperator inter pupillos, & Viduas &c.*, vel quandocumque alterum quodvis privilegium concurrat, ut accidit in familiaribus Papæ, & Curialibus, qui ad formam vulgatæ Conſtitutionis Eugenianæ, de qua latiſſime agit Sabellius (*d*), etiamſi actores ſint, poſſunt reos coram A.C. convenire; In quibus omnibus Cauſſis, prout etiam in appellationibus ad eum interpoſitis (Vicario, Gubernatore, & Senatore unice exceptis) cum inhibitiones, & monitoria in introductione cauſſarum, deindè verò Remiſſorias, & Compulſoriales in earumdem cauſſarum proſequutione, itemque pœnas cenſurarum contra tranſgreſſores promulget, atque ad partes remittat, a quibus quidem cenſuris excepto mortis articulo ſolus ipſe abſolvere poteſt ex prædicta Conſtitutione Pauli V., meritò eum Veſtrius (*e*) omnium cenſurarum Vulcanum, & fulminatorem appellat.

Q 2 6. Ut

(*a*) *In cap. 1. de ſumma Trinit. Cap. antiqua 23. de Privileg. cap. licet, de Foro competente.* (*b*) *in corona aurea Onomaſtici Pontificii verbo Mater.* (*c*) *In ſumma Conciliorum prælud. 9. Coroll. 2.* (*d*) *in Indice materiarum verbo Eugeniana,* (*e*) *Libro 2. cap. 4.*

6. Ut autem, quo se extendant, & intra quos limites facultates A. C. ejusque Locumtenentium in civilibus circumscribantur, facilius percipiatur, tria oportet distinguantur caussarum genera, quæ intelligentiæ jurisdictionis hujus Judicis planam, obviamque viam aperiunt. Vel igitur caussæ sunt exequutivæ, vel summariæ, vel ordinariæ. Exequutivæ sunt, quæ obligatione Camerali, seu pacto aliquo promptam, expeditamque executionem habente roborantur, quæ quidem dicuntur executivæ de facto ad differentiam aliarum, quæ executivæ de jure dici consueverunt, ut sunt caussæ mercedum, alimentorum, provisionum, pensionum, salariorum, aliarumque rerum similium, quæ meritò executivæ de jure, ut innuimus, nuncupantur, quia quamvis obligatione Camerali in aliquo saltem casu munitæ non sint, sunt tamen ex censura juris quantocyus, & celeriter expediendæ. Ad secundam ulterius caussarum classem reducuntur caussæ possessoriæ; cumque possessio, ut in Institutionibus civilibus advertebamus (*a*), vel sit retinenda, vel sit acquirenda, vel sit recuperanda, meritò hinc hujusmodi caussæ, & judicia, quæ inde resultant, vel sunt manutentionis, seu possessionis retinendæ, vel sunt reintegrationis, seu recuperationis, & possessioni recuperandæ respondent. Tertia demum species caussarum illas complectitur, in quibus magis de titulo, & jure, quam de possessione tractatur, nec aut Cameralis obligatio, aut ullum pactum executivum illis inhæret.

7. Quamquam verò amplissima sit jurisdictio Auditoris Cameræ, ejusque Locumtenentium in caussis, & negociis enunciatis, citationesque omnes, in-

(*a*) *in tit. de Interdictis.*

inhibitiones, & provisiones desuper editas impedientes gravissimis poenis subjiciantur in constitutione Benedicti XIV. *incipien. Pastoralis* edita die 30. Martii 1742. , *quæ est* 47. Bull. ejusdem Pontificis *tom. I.* non eò tamen se extendit, ut in causis Cameralibus utriusque Fisci se ingerere possit, aut in illis aliis, quæ apud privativos alteros Judices non suppressos in Constitutione Innocentii XII. incipien. *Romanus Pontifex*, atque in confirmatoria Benedicti XIV. incipien. *Quantum*, edita quintodecimo Kalendas Martii 1741., quæ est 44. tom. I. ejusdem Bullarii, sunt cognoscendæ, prout etiam æquali jure impedire nequit A. C. Episcopos in executione Concilii Tridentini, juxta constitutionem 113. S. Pii V. ampliorem que alteram Benedicti XIV. incipien. *Romanæ Curiae præstantiam* editam duodecimo Kalendas Januarii 1744. confirmatoriam alterius incipien. *Ad militantis* editæ 3. Kalendas Aprilis anno 1742. cujus titulus est *de appellat. & inhibit. conced. vel negand.* quarum prima est *la* 115., altera vero in ordine *la* 48. utraque tomo 1. *Bullarii*.

8. Inhibitiones porrò, & Monitoria hujus Auditoris cum extra ditionem Pontificiam mittuntur, in pergameno expediri consueverunt; cum manifesta tamen veritatis injuria Brevia Apostolica inde ab aliquibus appellantur; multoque injustius Agentes, & Expeditores ampliorem summam unius scuti, quæ pro unoquoque monitorio persolvitur, si extra Statum Ecclesiasticum transmittatur, exigere solent; atque injustissimè tandem Ordinarii, aliique Præsules, ad quos eadem monitoria mittuntur, existimant, sæpe per ea Judices, & Delegatos constitui, ideoque formalem caussarum cognitionem assumunt,
cum

cum de cætero nonnisi citationem contineant, cujus vigore caussa est ad Urbem deferenda.

9. Habet verò Auditor Cameræ, ut præmisimus, quinque Notarios, quorum munus est, non solum alternatim quotidie ante, & post meridiem, festis diebus exceptis, Locumtenentibus adsistere, & decreta ab iisdem, auditis partibus, & Procuratoribus præsentibus, edita describere, verum etiam juxta opportunitatem citationes typis Cameralibus impressas (quæ vulgò citationes Camerales appellantur) ad partes transmittendas iisdem Procuratoribus tradere.

10. Cum autem Benedictus XIV. aliàs decrevisset, nullam inhibendi vim easdem Citationes habere, nisi a Judicibus Romanæ Curiæ subscriberentur; maturiori tamen examine re perpensa ad formam antiquæ consuetudinis easdem citationes etiam non subscriptas inhibere debere decrevit in d Constitut. incipien. *Romanæ Curiæ præstantiam*, quæ est, ut diximus, *la* 115. *tom. I.* Bullarii, cum limitationibus tamen, & clausulis in eadem Constitutione disertius, & cumulatius expositis.

11. Quoniam verò diximus, in tres classes judicia omnia distribui, seu triplex caussarum genus reperiri, executivas scilicet, summarias, & ordinarias, non abs re profectò erit, ut quæ generaliter servanda sint pro unoquoque ex istis Judiciis, quove ordine, seu methodo caussæ sint inchoandæ, & prosequendæ, videamus.

12. Tres porro nullitates, pro unoquoque ex enunciatis judiciis occurrere possunt, quarum prima circa Jurisdictionis defectum, altera citationum, tertia circa Procuratorem, & defectum ejus mandati dirigitur, atque versatur, ideoque illud ge-

generatim est advertendum, quod citatio, seu vocatio Rei ad judicium in quovis actu Judiciali coram Judice competente habeatur; quamvisque Mandatum Procuræ regulariter præsumatur, & nisi alter ex Collitigantibus illud expostulet, necesse non sit illud exhibere: si tamen contra infantes, & & pupillos, qui legitimam non habent personam standi in Judicio, nec possunt Procuratores deputare, lis fuerit instituta, ut judicium legitimum sit, nullamque exceptionem nullitatis patiatur, citandi erunt proximiores Consanguinei ad declarandum, an velint esse Tutores, & Curatores pupilli, sin minus, pro deputatione actoris ad lites per quatuor consimiles citationes instabitur; quam quidem declarationem, si Consanguinei proximiores non fecerint, nec actorem ad litem elegerint; Judex eum ex officio deputabit, qui deputatus cum fuerit, tamquam reus convenietur: Quod si iidem pupilli, vel aliæ quævis personæ ætate majores pro debitis, aliisque caussis conveniantur, quas actor cum eorum defunctis habere prætendat; nec ex alia parte qualitas hæreditaria, quæ necessaria omnino est in hoc casu, probari aliquomodo possit, prætensus hæres erit citandus ad declarandum, an sit, vel velit esse hæres; alias quater coram Judice postulabitur, ut hæreditati jacenti curatorem assignet.

13. Quod si hæres de qualitate hæreditaria docuerit, vel de illa aliunde constiterit, citabitur hæres ad docendum se adivisse hæreditatem cum beneficio Legis, & Inventarii, & de bonis in inventario descriptis rationem reddidisse, alias concedi mandatum executivum etiam contra personam, & bona propria. Judex vero quindecim diebus

bus ad exhibendum inventarium præſcriptis, eo non exhibito, Exequatur etiam contra perſonam, ac bona propria expediet, prout e converſo ſi idem Inventarium fuerit in actis productum, eodem producto, atque legaliter recognito, Exequatur ſuſpendet, donec, & quouſque ab hærede ratio reddatur, eaque reddita ſupra bona hæreditaria mandatum erit exequendum.

14. Propius vero nunc, & practice ad prædict. cauſſas accedendo judicium ſane in cauſſis executivis, ſive cauſſa ſit appellabilis, cujuſmodi eſt, ſi ſumma, de qua diſceptatur, in Diſtrictu ſcuta 50., extra Diſtrictum vero ſcuta centum exceſſerit; ſive ſit recurribilis, quoties ſcilicet prædictam ſummam minime excedat, a citatione, quæ dicitur contra jura, inchoatur, cujus formula habetur ap. Ridolphin. (a); quod unice limitatur; ubicumque petenda eſt executio Inſtrumenti rogati a Notario, per cujus acta proceditur, tunc enim ſat eſt judicium incipere citando ſolummodo ad ſolvendum ad formam Inſtrumenti rogati a Cauſæ Notario.

15. Ad ſubmovenda tamen æquivoca eſt opportune notandum, quod ſi reus ſit extra Curiam, non a citatione contra jura, neque a citatione ad ſolvendum, ſed per citationem Cameralem, de qua inferius tractabitur, Judicium eſt inſtruendum. Quodcumque autem Judicium poteſt inſtitui, aut coram ipſo A. C. & dicitur in capite Citationis *A C. met*, aut coram altero ex duobus Locumtenentibus, & loco illius verbi *met* in capite citationis cognomen ipſius Locumtenentis apponitur, v. gr. *A. C. Simonetto*, vel *A. C. Zelada*, dictaque citatio contra jura (quod de aliis etiam citationibus

(a) *In prax. cap. 2. n. 10.*

bus est intelligendum) data uni ex Papæ Cursoribus qui illam exequitur in domo partis adversæ, dimissa copia, & facta prius per eundem cursorem relatione de executione, veniente prima die juridica in actis reproducitur, eademque die fit productio, & repetitio jurium in Broliardo, de cujusproductione Ridolphin. (a) amplissime loquitur.

16. Sed in Scripturis, quæ producuntur, est distinguendum; Aut enim sunt illæ manu debitoris subscriptæ absque recognitione Notarii, quæ Apocæ privatæ nuncupantur; eoque casu post dictam citationem contra jura, & productionem, citatur Debitor Adversarius ad recognoscendam manum in juribus positam, alias videndum pronunciari pro recognita (b), executa vero & reproducta citatione, obtinetur decretum, eoque intra terminum intimato ad ulteriora proceditur; ut autem terminus currat in decreto assignatus, decretumque executioni mandetur, necesse est, nisi decretum cum præsentia partis edatur, ut intimatio fuerit legitime executa (c); aut pars manum suam ingenue fatetur, seu fuit scriptura a Notario recognita, & proceditur ad ulteriora citando ad solvendum; & quidem sive taceat, & acquiescat sive mordicus neget, eo tamen discrimine, quod aut tacet?, & pariter vigore d. decreti, elapsa prima die juridica post executam intimationem ad ulteriora proceditur, aut negat intrepide mediante juramento?, & tunc per testes, qui medio juramento deponant manum in Apoca existentem vere fuisse illius, qui subscriptus apparet, recognoscere eamdem scripturam necesse est, deficientibus autem testibus per peritos Scriptores solet manus re-

(a) *Parte* 1. *cap.* 2. *n.* 11. (b) *Ridolph. in prax. d. part. cap.* 2. *n.* 35. (c) *Rota decis.* 124. *n.* 23.

cognosci, & caracteris identitas, licet experimentum sit undique periculosum, comprobatur, eaque altero ex dictis modis recognita ut diximus, in judicio ad ulteriora proceditur.

17. Si vero computa laboreriorum, mercedum, functionum, & hujusmodi ad examen reducantur, ad horum sane liquidationem habendam, post productionem computorum in termino dictæ citationis contra jura, oportet citare ad videndum mandari eligi peritum ad effectum taxandi eadem computa in judicium deducta, ad eundemque effectum dandam notam, quam listam appellant, alias ex officio deputari. Judex autem dari listam Peritorum decernit, ideoque intimatur, qualiter Illustrissimus Dominus mandavit dari listam Peritorum, ideo ad dandam nam &c. alias deputari ex officio, & in decreto deputatur Peritus, quo deputato citatur ad informandum N. peritum ab Illustrissimo Domino electum die &c. nec non mandari referri, editoque decreto a Judice, quo mandat referri, intimatur qualiter Illustrissimus Dominus mandavit referri, & reproducta dicta intimatione in actis, factaque per Peritum electum relatione in calce computi, ac in actis emissa, intimatur qualiter peritus retulit, injunctumque munus implevit.

18. Facta igitur citatione contra jura, ac productione cum aliis præparatoriis ad validitatem Judicii supra relatis, citatur Debitor Adversarius ad solvendam summam debitam ad formam jurium, de quibus in actis, quæ quidem citatio ad solvendum potest adjungi in intimatione, qualiter Peritus retulit, quoties de mercedibus a Peritis liquidandis agatur, ideoque citatur idem ad solvendum ad formam Peritiæ: Executa vero, & reproducta d. citatio-

tatione, obtinetur decretum, eoque intimato, elapſa prima die juridica poſt executam d. intimationem, ſi nihil ex adverſo oppoſitum fuerit, reproducta in actis intimatione, expeditur mandatum, & executo *oſtendatur*, quod in dictis mandatis, ſi ſint in Curia, ſecus ſi extra Curiam, ſcilicet extra Urbem, ſolet apponi his præciſis verbis = *oſtendatur* per tres, aut duos dies ante =; dictis duobus, aut tribus diebus elapſis, ad executionem d. mandati, de qua inferius, tandem proceditur.

19. Hoc autem raro, immo fere nunquam contingit, ſæpe enim, aut ex inopia debitoris, aut ex aliis rationibus, plures oppoſitiones, ſeu exceptiones ad dilationes habendas proferuntur, atque inter iſtas quidem primum locum regulariter obtinet, ſeu in ipſo Judicii limine apponitur in actis juxta recentiorem praxim = nihil fieri, niſi ſervatis ſervandis &c. de qua Ridolphin. (*a*). Qua ſtante proteſtatione, debet actor omnia in eadem contenta accuratiſſime implere,&ſi forſan oppoſitum fuerit mandatum Procuræ, juramentum calumniæ, electio domicilii, & hujuſmodi, producat oportet Mandatum Procuræ, juret de Calumnia, eligat domicilium, atque ita adimpletis omnibus ex adverſo proteſtatio indicitur, ſive intimatur Reo, proteſtata eadem, fuiſſe adimpleta, ideoque citatur idem ad videndum procedi ad ulteriora in expeditione mandati, cui ſi nihil relevans opponatur, obtinetur decretum, illudque ſi pars præſens non adfuerit, denunciatur.

20. Opponi itidem poſſunt omnes aliæ exceptiones quomodolibet competentes,præcipue vero præ-

 ſcri-

(a) *In prax. part. 1. cap. 8. n. 6. & ſeq.*

ſcriptionis, præſumptę ſatisfactionis, falſitatis ſolutionis, aliæque his ſimiles; ſi vero actor, pendente ſuperſeſſoria, ſeu dilatione a Judice conceſſa, mandatum exequi fecerit, cum attentatorum, ſpretæque majeſtatis Judicis inhibentis reus evaſerit, citatur ad videndum purgari attentata in ſpretum inhibitionis commiſſa cum omnibus inde ſequutis in expenſis condemnari, obtentoque decreto non poterit actor audiri niſi refectis expenſis.

21. Quoties vero conventio, ſolutio, aut alia similis exceptio per ſcripturas probari non poſſit, ad alia probationum genera erit recurrendum, ideoque ſi exceptio verſetur in facto proprii Adverſarii, aut de quo ipſe eſt undique inſtructus, poterunt fieri poſitiones, ſeu articuli, & Adverſarius ad reſpondendum illis adſtringitur mediantę citatione ad dicendum contra poſitiones, videndum illas admitti, & concedi monitorium ad reſpondendum, alias pronunciari pro admiſſis; & ſi Judex poſitionibus acquieſcat, productis iiſdem in actis cum ſpeciali mandato Procuræ ad illas producendas, in termino citationis ad dicendum contra poſitiones citabitur, de quarum forma Ridolphin. (a); incumbitque onus reſpondendi, aut in margine poſitionum productarum notare reſponſa, aut accepta earundem poſitionum copia in ea reſponſiones debet emittere cum mandato Procuræ ad illas producendas, & deinde poſitionibus fuiſſe reſponſum intimatur, ideoque procedi ad ulteriora in expeditione, ſeu executione mandati, & quoties ex dictis reſponſionibus nil contrarium reſpondenti reſultet, decretum obtinebitur.

22. Cum autem Reus contrariam ſententiam, ſeu decretum definitivum, aut illius vim habens, fuerit

(a) *In prax part. 1. cap. 10. n. 6.*

rit passus, non obstante alia relevante exceptione forsan obiecta a Judice non admissa, aut caussa est recurribilis, aut appellabilis; si recurribilis, Succumbens poterit citare coram Auditore Cameræ met, notando in principio citationis *Illustrissimo Domino A. C. met* per acta Notarii, ubi jam introducta caussa reperiebatur ad dicendum contra recursum in actis petitum, videndum illum admitti, juxta illius formam, & tenorem mandari procedi, & si denegetur ab Auditore Cameræ, Reus adire potest, & solet Auditorem Signaturæ, ut recursum admittat, hoc modo = Signaturæ Justitiæ Præfecto, sive &c. citatur ad dicendum contra recursum &c. Hic autem recursus ab Auditore Signaturæ duobus modis solet admitti, aut in suspensivo, scilicet cum succumbens de gravamine decreti definitivi perspicue docet, quæ quidem clausula in suspensivo omnem suspendit mandati executionem; obtentoque recursu, ac deputato Judice, pars, cujus magis interest, citare debet ad dicendum contra jura, cum repetitione in termino d. citationis omnium actorum coram Judice, a quo gestorum, ac deinde ad videndum mandari exequi Judicatum A. C. N., eoque casu discutitur, an sit confirmandum, vel infirmandum d. Judicatum, idemque observatur si post unum, vel plura decreta definitiva recursus petatur.

23. Aut denegat Auditor Signaturæ recursum, sive appellationem admittit cum aliqua ex clausulis appellationem in suspensivo negantibus, de quibus in Tractatu de Signatura amplius agemus; eoque casu reus ad executionem mandati aliquatenus differendam potest, & solet suscipere terminum, qui est dilatio quædam debitoribus a Lege miseratio-

nis

nis gratia concessa, idemque terminus unus est Statutarius, scilicet 10. dierum, & a quibuscumque Tribunalibus, A.C. excepto tantum obtinetur, alter dicitur terminus A C. scilicet 30. dierum, debet autem alteruter ex dictis terminis pure, & simpliciter, & absque ulla conditione suscipi, in actis sequentem declarationem emittendo = Pro N. contra N. = In officio &c. Procuratore, prout docuit ex chirographo mandati Procuræ in ejus personam facto ad suscipiendum Terminum tenore præsentium, & fatendo debitum ex adverso petitum ad illud solvendum suscepit terminum, aut A.C, aut Statutarium, quo elapso *consensit* &c. deindeque opus est deducere hujusmodi termini susceptionem ad notitiam partis coram illo Judice, & per illa acta, in quibus susceptus est terminus hoc modo = Intimetur qualiter instans suscepit terminum A. C., seu Statutarium, & alias prout in actis, & Illustrissimus Dominus inhibuit in vim termini =; quo quidem termino elapso, aut Debitor solvit, & lis undique evanuit, aut mandatum eo non solvente expeditum executioni demandatur. Non est tamen prætereundum, si terminus sit Statutarius, necessum esse, actorem elapso dicto termino ad solvendum ad formam termini adversarium citare, eoque casu Judex alterum diem temporis dat, quo elapso absque alia interpellatione, aut citatione ad expeditionem, aut executionem proceditur.

24. Diversimodè insuper ad executionem proceditur, vel realiter nempe, vel personaliter. Si personaliter fiat executio, datur mandatum executoribus, qui Reum in carceres ducunt, & donec solvat ibidem detinetur. Si verò realiter mandatum exequi debeat, aut super mobilibus, aut stabili-

bilibus exequi potest; si super mobilibus fit, exequutor vigore mandati aufert mobilia, & illa Depositariæ Urbanæ Officialibus tradit, ut possit ad illorum subhastationem deveniri: si vero super stabilibus, forte quia mobilia non adsunt, vel non sufficiunt pro Debiti satisfactione, & Exequutor una cum Notario caussæ cum duobus testibus super stabilibus mandatum exequitur, ac postea id Depositariæ Urbanæ Officialibus refert, ut possint deinde eadem stabilia subhastari, & deliberari.

25 Postquam autem relatio exequtionis super mobilibus ab Exequutore in dicta Depositaria fuerit acta, citatur ut infra = A.C.N.&c. citatur &c. ad videndum mandari subhastari pignora in executione capta, & quodcumque mandatum de subhastando decerni, & relaxari ad p. d. Inst. &c. = N. Notarius = Obtentoque decreto absque intimatione post elapsos solitos dies dilationis, quos Judex concedit, expeditur mandatum de deliberando, & deliberantur mobilia. Quod si bona subhastanda sint stabilia, affiguntur per Cursores edicta ad valvas Depositariæ Urbanæ, & in aliis locis publicis, & consuetis Urbis, cujus affixionis tenor exponitur a Ridolphin (*a*); & si bona subhastanda sint forsan in partibus, debent etiam edicta in loco, in quo dd. bona existunt, affigi, & evulgari, alias subhastatio esset undique nulla ex Constitutione Pauli Papæ V. de qua infra sermo redibit, fitque insuper Cedula subhastationis per Cursores in qua nomina, & valor ablatorum notantur, & describuntur, de qua Cedula Ridolphin. (*b*). Sic autem expedita dicta Cedula citatur pars adversa ad videndum deliberari bona in executione ca-

(*a*) *Part. 1. cap. 15. num. 71.* (*b*) *Part. 1. d. cap. 15. num. 10.*

capta ultimo, & plus offerenti, & quodcumque mandatum de deliberando in forma concedi decerni, & relaxari ad p. d. Inst. &c. N. Notarius; eaque Citatione exequuta, & reproducta producitur in actis d. Cedula subhastationis bonorum, de quibus agitur, prout in folio Tenoris omni &c.; obtentoque decreto deliberari cum intimatione, eoque intimato hoc modo = A C.N.&c.intimatur qualiter Illustrissimus Dominus mandavit deliberari pignora, & alias prout in actis &c. Notarius N. = elapso que termino absque alia citatione expeditur mandatum de deliberando, quod datur Cursori, ut bona subhastata ultimo, & plus offerenti deliberet, & eadem deliberatione sequuta a Notario Instrumentum publicum deliberationis conficitur. Sæpe tamen etiam solet ad evitandam executionem seu realem, seu personalem dari Executori tantum pecuniæ loco pignorum pro solutione debiti; & deposita per d. Exequutorem d. summa in Depositaria Urbana, debet actor omninò citare, ut infra; A.C.N. citetur ad videndum mandari consignari instanti pecunias in executione captas, & mandatum de consignando concedi decerni, & relaxari ad p. d. Inst. &c. obtentoque decreto, ac executa intimatione, expeditur mandatum de consignando, cujus mandati virtute Depositaria tradit Creditori pecunias,& quietantiam insimul recipit.

26. Soluto igitur pretio, caussaque discussa, & derelicta (dummodo appellatio, seu recursus in devolutivo non pendeat; tunc enim caussa est prius coram Judice in devolutivo expendenda) potest victor expensas repetere, illasque taxatas, & moderatas victus debet persolvere, alias citatur ad videndum taxari, & moderari expensas, illasque taxatas,

xatas, & moderatas solvendum, alias videndum mandari decerni, & relaxari mandatum executivum, & aliud quodcumque respective necessarium, & opportunum ad p. d. Inst. &c. exhibitaque notula, seu lista expensarum, & facta liquidatione a Judice pronunciatur decretum, quo relaxatur, & decernitur mandatum pro dd. expensis, quo decreto intimato = A.C.N. intimatur &c. qualiter Illustrissimus D. relaxavit mandatum, & alias prout in actis Inst. = expeditur mandatum, & executioni committitur.

27. Id tamen est intelligendum, nisi ex altera parte, aut citatur ad dicendum contra recursum, ut supra, quo casu dicitur recursus ab excessiva taxa, qui de jure conceditur in suspensivo, aut interponatur appellatio in actis, quoties caussa sit appellabilis, de cujus ordine, & formula inferius in praxi de Caussis Summariis sermo redibit.

28. Degente autem Reo extra Curiam, opus sane est, ut actor eum interpellet mediante Citatione impressa, quæ dicitur Cameralis, & quæ transmittitur, ut executioni mandetur in loco, ubi Reus commoratur, ac ita legitimè exequuta; & reversa, seu remissa copia d. Citationis Cameralis cum attestatione mandatarii, & recognitione Notarii de illius executione, aut Reus comparet in actis constituendo Procuratorem, cum solito Nihil fieri, & citatur contra jura, in cujus termino reproducitur etiam d. Citatio Cameralis, & deinde proceditur in judicio, ut supra dicebamus; aut post terminum in citatione concessum contumax quoque persistit, eoque Casu fit judicium per Contradictas, reproducitur scilicet in Broliardo Contradictarum d. Citatio Cameralis una cum documento, seu Scri-

 ptura,

ptura, ex qua resultat creditum, seu jus, quod quis habet, & deinde absque aliis Citationibus expeditur mandatum, & executioni committitur altero ex modis supra enunciatis.

29. Hactenus de forma, seu methodo servandà in judiciis, seu caussis executivis tractatum est: Nunc juxta propositam divisionem caussarum in executivas, Summarias, & ordinarias, ad caussas Summarias est transeundum.

30. Judicium igitur Summarium, seu possessorium aut, est ut innuimus suprà, possessionis adipiscendæ, aut retinendæ, aut recuperandæ; loquendo autem de possessione adipiscenda, multifariam profectò, variisque modis possessio comparatur, & primo per clausulam constituti, nam si quis contrahendo constituerit se aliqua bona alterius nomine possidere, veram, & realem possessionem jam quæsitam in eum transferre reputatur, ideoque debet citare partem adversam ad dicendum contra jura, & reproducta citatione, Instrumentum, in quo adest clausula constituti, necnon alia jura opportuna, & necessaria in actis proferre tenetur, & deinde citare hoc modo = A.C.N &c. citetur &c. ad videndum Instantem associari ad possessionem bonorum NN. in vim Clausulæ constituti in juribus in actis productis appositæ, ac mandatum de associando concedi, decerni, & relaxari & dec. &c. Inst. = N. Notarius; obtentoque decreto illud intimatur, quod tamen ita intelligitur, nisi scilicet Instrumentum, in quo est Clausula constituti, sit in actis rogatum, eo enim casu non est necesse citare ad dicendum contra jura, ut superius advertimus in judiciis executivis, sed sufficit citare ad videndum instantem associari in vim clausulæ constituti in Instrumento in actis rogato

to ſub die N. appoſitæ, & mandatum de aſſociando concedi &c., & ſi exceptiones ex adverſo non adducantur, aut deductæ nullius ſint relevantiæ, reproducta Intimatione, & elapſo termino in decreto contento, expeditur mandatum de aſſociando, & hoc mandatum ſic expeditum datur Executoribus, qui actorem ad poſſeſſionem aſſociant, & de hujuſmodi aſſociatione a Notario Actuario publicum Inſtrumentum conficitur. Quoniam verò in poſſeſſione alicujus ſive domus, ſive vineæ ſemper adeſt vel Inquilinus, vel Colonus, vel alter quicumque, neceſſum inſuper eſt citare illum, nimirum ad recognoſcendum in dominum, & videndum mandari confici Inſtrumentum recognitionis, alias gravari in Scutis &c. N. qualibet die, & mandatum de gravando in forma concedi, decerni, & relaxari & dec. &c. ad p. d. Inſt. &c. obtentoque decreto, & intimato, expeditur mandatum de gravando, & niſi accedat ad Notarium cauſſæ, & conficiat Inſtrumentum recognitionis in dominum, gravatur quotidie tot ſcutis, quot in mandato exprimuntur. Poteſt nihilominus Actor loco Citationis ad recognoſcendum in dominum, etiam citare ad videndum mandari expelli, ſeu, ut inquiunt, exfractari a vinea, ſeu &c. poſit. &c., & mandatum de exfractando in forma concedi, decerni, & relaxari, & dec. &c. ad p. d. Inſt., & obtento decreto, ac intimato, expeditur mandatum, datoque mandato executoribus, ipſi reum a d. vinea incunctanter ejiciunt.

31. Alterum præterea eſt adipiſcendæ poſſeſſionis remedium, ſcilicet Salviani interdictum, quod pariter Summarium poſſeſſorium vocatur. Datur autem primo Creditori in bonis ei a Debitore hypotecatis, vel ab ipſo Debitore, ſive a tertio poſſeſſis,

ut de ejus credito ex eorumdem bonorum fructibus, & possessione realiter obtenta, mediante formula judicii, de qua inferius, sibi satisfaciant; sed quia si de eorundem bonorum fructibus intra decennium Creditori satisfieri non potuerit, juxta legem Salviani interdicti competit jus subhastandi dicta bona, ideò aditur Signatura gratiæ, seu ad Auditorem Papæ recurritur, a quo & facile obtinetur commissio, & rescriptum, de cujus formula Ridolphin.(a), quæ quidem commissio signata, & allata ad Bancum Cursoris, & incapsata, Judici, cui directa est, præsentatur, & citatur, ut infra = A C.N. ad dicendum contra Commissionem in actis exhibitam, nec non videndum illam admitti, & juxta illius formam, & tenorem mandari, procedi ad p d. Inst. deindeque iterum citatur = ad videndum sibi præfigi terminum ad probandum, & reluendum bona, de quibus agitur juxta formam Commissionis, & decretum &c. ad p. d. Inst. N. &c. præfixoque aliquo termino a Judice, intimatur parti adversæ, & elapsis paucis diebus in præfixione termini concessis, citatur ad videndum subhastari bona, de quibus agitur, juxta formam commissionis, & quodcumque mandatum de subhastando desuper necessarium, & opportunum decerni, & relaxari, obtentoque decreto *nisi per totam* eadem die, successivè die elapsa expeditur mandatum de subhastando cursori directum, & producta in actis cedula subhastationis, citatur pars ad videndum deliberari, & tandem ad deliberationem bonorum proceditur.

32. Datur item adipiscendæ possessionis remedium etiam Legatario, & Fideicommissario, vel alteri, cui competit actio hypotecaria pro consecutione rei

(a) *In prax. part. 2. cap. 1. num. 42.*

rei legatæ, vel per Fideicommissum relictæ, vel aliàs sibi quomodolibet debitæ, omnibusque hisce casibus Salviani Interdicti monitorium hoc modo expediri consuevit, facta scilicet a Procuratore caussæ brevi narrativa Instantiæ, quam vult intentare, datur alteri ex Notariis A. C. ad arbitrium, qui monitorium cum clausulis necessariis extendit una cum Sigillo, & Monitorium acceptum a Notario uni ex Papæ Cursoribus datur, qui illud exequitur in pede seu calce Monitorii relatione exequutionis adjecta, deindeque producitur in actis hoc modo= Pro NN. contra N. coram D.meque comparuit unus ex SSmi D nostri Papæ Cursoribus, retulit se ad instantiam N. monuisse N. prout in folio tenoris &c., deindeque mediante Citatione ad dicendum contra jura producuntur in actis, & in ejusdem Citationis termino Instrumenta, & jura ad caussam facien. & ex quibus jura resultant, factaque deinde informatione in scriptis, altera Judici, & altera Notario caussæ datur, ut parti adversæ communicet, & intimatur hoc modo = A. C. N. intimetur qualiter fuit relicta Scriptura in manibus substituti, ideo citatur idem ad informandum die &c. hora solita Informationis, alias &c. Inst. &c. = Notarius = & adventa die Informationis in lista = communicari jura decernitur, utque pars spatium temporis habeat ad respondendum, cum venerit altera dies Informationis dicitur = ad aliam = hoc est ad aliam sequentem Informationem, qua pariter adventa, ut adstringatur pars adversa ad respondendum, apponitur in lista, seu nota Caussarum proponendarum = pro servato = & emissa prius Citatione ad terminos substantiales cum repetitione in termino citatur ad sententiam. Expressio autem pro servato a Judice in di-

dictis Citationibus edita durat per 10. dies, in quorum termino potest Judex caussam expedire, quamquam, ut maturius caussæ decidantur, antequam expediantur, responsio ab altera parte expectatur, & deinde auditis per Judicem Informationibus in voce, sensus propalatur dicendo in lista *pro servato ad favorem alterius ex dd. partibus*, in eoque sensu Judices persistere solent, donec momentis ab altera parte productis in contrarium sensum iidem trahantur, vel caussa expediatur.

33. Quod si in hoc, vel alio Judicio possessorio reus citet contra jura, & possessorium cum petitorio quomodocumque voluerit immiscere, sive confundere, poterit actor suspendere petitorium sequenti protestatione in actis = pro N. C. N. in officio &c. protestatus fuit, quod si quid in præsenti Judicio fieri contigerit, quod aliquo modo concernat petitorium, illud tantum fuit ad colorandum possessorium, ideo suspendendo petitorium nihil fieri in petitorio, nisi absoluto possessorio.

34. Diximus, a Judice *pro servato* rescribi; Pars igitur illa, quæ dictum *pro servato* ad sui favorem obtinuit, post factam citationem ad terminos substantiales, interpellare etiam debet adversarium ad libellandum ad primam, articulandum ad octavam, dicendum contra articulos, producendum omnia, dicendum contra producta in terminis substantialibus ad p. d. Inst. &c. N. Notarius. In quo quidem termino repetuntur jura pro N. C.N. in officio &c. eaque repetitio sequenti formula exprimitur: *& facto repetiit omnia & singula jura, & acta gesta in caussa*, &, si voluerit, potest etiam documentum aliquod ad caussam faciens proferre, cum

eum clausula *in parte*, *&* *partibus &c. petens &c. omni &c.* Eaque citatione D. & productione debet actor ad sententiam citare, eaque citatio ita concipitur = *A. C. N. citatur ad videndum reiterari omnes*, *&* *singulos substantiales terminos male forsitan*, *nulliter*, *&* *inculcate obtentos*, *habitos*, *atque servatos*, *in vim quarumcumque facultatum instantem absolvi a censuris ad effectum &c. deferri juramentum in supplementum plenæ probationis*, *quatenus opus sit concludendum*, *concludique mandari videndum in caussa*, *&* *audiendam sententiam definitivam in forma Iust. &c.*, & citatione reproducta *cum proservato*, in ejus termino expeditur sententia, quæ fit in folio ad formam cedularum, de ejusque tenore amplissime Ridolphin. *(a)*.

35. Porro in Judicio Salviani, & aliis possessoriis adipiscendæ, vel reintegrandæ possessionis non datur appellatio in suspensivo de jure, seu, ut dicitur, *sotto banca*; quod quidem jus civile servatur in Urbe, & toto Statu Ecclesiastico inter Laicos vigore constitutionis Ægidianæ, ideoque si quis a sententia lata in judicio possessorio appellare voluerit, omnino debebit adire Signaturæ Auditorem pro supersessoria, & caussam in Signatura, parte citata proponendam curare juxta praxim, quam infra subjiciemus. Id tamen limitatur, si lis forte fuerit inter personas Ecclesiasticas, & agatur de bonis ad Ecclesiam spectantibus, quo quidem casu sufficit appellationem in actis coram Judice, a quo appellatur, interponere, idque sequenti more peragitur; conficitur nempe cedula appellationis, de qua Ridolphinus sæpe citatus amplissime loquitur *(b)*.

Eaque

(a) *In prax. part.2.c.6.n.24.25.* (b) *In prax d. part.2.c.6.n.29.*

Eaque cedula appellationis confecta, antequam transeant decem dies a die latæ sententiæ, producitur in actis d. cedula appellationis, de cujus productione videndus Ridolphin. (*a*), idque satis esse censetur, ut appellatio interposita fuisse dicatur. Cæterum a multo tempore in judiciis manutentionis, & reintegrationis Ægidiana indiscriminatim non admittitur, ideoque etiamsi mixtura sit Clerici, vel Ecclesiæ, appellatio sub banca non datur.

36. Quod si in caussa appellabili appellatum non fuerit, vel fuerit minus legitime appellatio interposita, vel de ejus legitima prosecutione non constet, & agatur de sententia prolata cum citatione domi dimissa copia, tunc elapsis decem diebus datis ad appellandum, debet actor servare quatuor terminos mediantibus totidem citationibus in quatuor distinctis diebus Juridicis reproducendis, quarum citationum formulam profert Ridoldhin. (*b*), atque istis servatis terminis, nisi pars doceat de Appellatione, potest rite ad mandati, seu rei judicatæ executionem procedi, & citatur pro taxa expensarum modo, & ordine supra relatis.

37. Quoties vero appellatio rite interponatur, post d. appellationem, duos habet appellans temporis annos, unum scilicet ad effectum, ut caussam committat, & alterum ut processum transmittat, seu, ut barbare inquiunt, transportet; Id autem quo ordine fiat, & de judicio instruendo coram Judice appellationis, in praxi de Judicibus commissariis, quoties commissio Judici commissario sit directa, & incapsata, tractabimus, prout etiam si commissa sit Auditori Rotæ, in praxi de sacra Rota

(a) *In prax. d. part. 2. cap. 6. n. 29.* (b) *In prax. part. 1. cap. 13. n. 70.*

Rota sermo redibit. Aliud pariter prætereundum non est adipiscendæ possessionis subsidium, remedium scilicet *leg. fin. Cod. de Edict. Div. Adriani tollen.* quod hæredi scripto in testamento pro adipiscenda possessione bonorum hæreditariorum, quæ defunctus tempore obitus sui possidebat, conceditur, exhibito nempe in actis testamento, & probata morte testatoris. Quoties igitur hæres vult immissionem in possessionem bonorum, quæ Defunctus tempore obitus possidebat prætendere, producto testamento coràm Notario, per cujus acta vult agere, & legitimata persona, conceditur ei mandatum cum clausula = *dummodo possessio sit vacans, & sine præjudicio possidentium, & habentium meliora, & potiora jura*, cujus quidem mandati vigore assistentibus Notario, Baroncello, & testibus, in bonorum hæreditariorum possessionem mediante stipulatione Instrumenti possessionis immittitur. Si vero possessio non sit vacans, tunc prævio monitorio, citatione contra jura, & productione, ac caussæ discussione, ut supra diximus de Salviano interdicto, detentor a possessione excluditur, ac legitimus hæres subrogatur.

38. Eadem pariter methodus, quam in remedio *supradictæ legis fin.* servandam esse docuimus, est omnino exequenda in altero Interdicto *quorum bonorum*, quod competit non solum ex testamento, sed etiam hæredi ab intestato, & differt a remedio leg. fin., quod soli hæredi ex testamento conceditur. Eidemque tandem praxi, & ordini Judiciali assimilatur aliud remedium, scilicet *quorum Legatorum*, quod competit signanter hæredi adversus Legatarium, qui rem sibi legatam non de manu hæredis, sed propria auctoritate occupavit.

39. Post interdicta, seu remedia adipiscendæ, & reintegrandæ possessionis Prætorio jure constituta, & in Foro recepta, operæ pretium insuper videtur de remedio alio retinendæ possessionis differere. Paucis autem rem universam absolvimus; quod enim spectat ad remedium possessionis retinendæ, quod est summariissimum, & utroque Jure inappellabile, in eo sane, de plano, & absque rigida executione terminorum, seu absque accurato ordine judiciario proceditur. Nunc reliquum est, ut de Caussis Ordinariis aliqua proferamus.

40. Porro quoties in caussis nec via competit executiva juxta superius tradita, nec etiam summarie agere, seu procedere licet, ordinaria via est procedendum. Caussæ autem ordinariæ, in quibus exquisito, & solemni juris ordine servato proceditur, cum fuerint primæ instantiæ, nec coram aliquo Judice privativo fuerint discussæ, prius sunt in partibus agitandæ, hoc est coram Judice illius regionis, seu civitatis, inter cujus incolas orta est controversia, ac juxta praxim Judiciariam illius regionis debet in caussa procedi, excepto casu, quo forte adsint personæ privilegiatæ, ut sunt pupillus, vidua, vel alia similis persona, cui virtute *leg. unicæ Cod. quando Imperator &c.* electio fori conceditur, vel Curialis, qui vigore *constitutionis Eugenianæ*, si fuerit in partibus conventus, virtute sui privilegii etiam in prima Instantia, antequam Judex de partibus ad caussæ expeditionem procedat, caussam ab eo avocando, mediante monitorio, ejusque executione in partibus facta, potest coram AC. caussam sequenti ordine introducere (a) = *Pro N. C. N. In Officio Notar: Procurator, &*

(a) *Ridolphin. in prax. part. 3. cap. 4.*

& facto reproduxit Monitorium in partibus legitime exequut. p. in folio ten. &c. om. &c. Si vero monitus, & citatus iisdem privilegiis fruatur, probatis probandis mediante productione in actis illius Privilegii, aliorumque jurium, hoc modo reponet = *Pro N. C. N. Inst. &c. N. N. Procurator, & ad docendum &c. tenoris &c. facto produxit &c. prout in folio &c. tenoris &c. causæ &c. omni &c. & protest. pro remissione Caussæ ad partes A. C. N. inter N. qualiter fuerunt producta jura, ideo citatur idem ad videndum moderari inhibitionem nulliter, & indebite extortam, & remitti caussam ad partes, & dec. &c. ad p. Inst. N. principal. sive N. Notarius*, obtentoque decreto, & elapso termino in decreto contento, potest si opus sit, Instrumentum remissionis caussæ ad partes expediri.

41. Pars vero altera, quæ decretum contrarium habuerit, Auditorem Signaturæ, si velit, adibit *ad videndum reintegrari inhibitionem*. Auditor autem Signaturæ aut reintegrationem concedit, & caussa erit in Curia discutienda, reproductoque monitorio citatur contra jura, in cujus termino Instrumenta, & aliæ probationes pro verificando monitorio producuntur, & caussa ut supra diximus in Judiciis summariis instituitur, idemque servatur, cum caussa ex natura sua hic in Curia, & in prima Instantia quomodolibet introducitur, expedito enim monitorio(de cujus formulis scilicet quando caussa est de Curia, & natura sua hic est agitanda, agit Ridolphin. (a)) aliisque servatis solemnitatibus est procedendum, quibus in judiciis summariis agendum esse docuimus; Aut vero Auditor negat reintegrationem inhibitionis, & expeditur

T 2 a par-

(a) *Parte 3. Cap. 2. n. 3. 4. 5. 6.*

a parte, cujus magis intereſt inſtrumentum remiſſionis ad formam decreti A. C. Poſtquam vero Judex de partibus in Cauſſa pronunciavit, Romanam Curiam ita, ſi velit, alter appellat, interponitur nempe appellatio infra legitima tempora, quibus fuit coram Judice a quo in partibus pronunciatum, deinde Copia Sententiæ, & appellationis coram eodem interpoſitæ in forma probante in actis coram A. C. ita producitur = *Pro N. C. N. In officio &c. Procurator, & ad docendum de gravamine ſibi in partibus illato facto prod. copiam Sententiæ latæ per Præſidem, ſeu &c. ad aſſertum favorem N. una cum copia appellationis coram eodem interpoſitæ proparte N. in forma prout in foliis tenoris &c. potens &c.* iiſque peractis, obtinetur citatio cum inhibitione, cujus tenor refertur a Ridolphin. (*a*), atque ita obtenta inhibitio ad partes tranſmittitur, ibique per Nuncium perſonaliter exequuta cum relatione executionis a tergo, ac legalitate alicujus Notarii ad Curiam remittitur, & in actis in Broliardo Judicis, coram quo expedita eſt Inhibitio, hoc modo reproducitur: *Pro N.C. N. In Officio &c. Procurator, & facto produxit citationem cum inhibitione vigore appellationis in partibus legitime execut., cum legalitate a tergo ten. &c. om. &c.* iiſque expletis, cum agatur de cauſſa ex ſua natura appellabili, ut ſunt Cauſſæ ordinariæ, gaudet appellans beneficio biennii, quod antequam expiraverit, debet proceſſum de partibus in actis producere adverſarium ita citando = *A.C.N. cit. N. ad dicendum contra proceſſum de partibus, & jura producta, videndum jurare teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit admitti, committi, man-*

(a) *In praxi Part.* 3. *cap.* 5. *n.* 7.

mandari restitui dim. ad p. d. Inst. N. principali sive &c. in cujus termino, scilicet die quo fit decretum, in d. citatione processus ita exhibetur: *Pro N. C. N. in officio N. Procurator, & in termino &c. facto produxit processum de partibus folior. N. a Notario subscriptorum, pro ut in follis tenoris &c. & repetiit omnia jura producta, & gesta per acta mei in parte, & partibus propriis om. &c.*, & deinde instante eo, cujus magis interest, Informatio in scriptis conficitur, indeque caussa in lista, & die Informationis assignata, coram Judice informationes habentur, ut supra de caussis summariis notabamus, compositaque Sententia, vel super confirmatione, vel revocatione judicati de partibus, caussa definitur, & si confirmativa sit Judicati de partibus, reus Auditorem Signaturæ adibit citando supersederi, ut in praxi de Tribunali Signaturæ fusius notabimus, aliaque peragit, quæ supra agentes de caussis executivis advertebamus.

42. Quamvis autem hactenus deducta *ex Constitutione Benedicti XIV. incipien. Romanæ Curiæ, quæ est la 115. tom. 1. ejus Bullarii* excerpsisse profiteamur, pro coronide tamen istius materiæ, utque ad pauciora, & in unum pene prospectum ea quæ diximus, redigamus, præterire non possumus universamA.C.ejusque Locumtenentium jurisdictionem, imo auctoritatem cujuscumque alterius Tribunalis, de qua infra erit agendum, intelligendam esse cohærenter ad d.Constitutionem 115. *Benedicti XIV.*, aliasque ejusdem Pontif.,quas supra citavimus, quibus quidem Constitut., methodus, & forma, tam pro Tribunali AC. quam pro jurisdictione cujuslibet alterius Judicis, & Magistratus Urbis in posterum servanda statuitur. Quamobrem

obrem non solum A. C. in caussis illis se ingerere nequibit in iisdem Constitutionibus exceptis, & præservatis; Sed si de controversiis illis agatur coram d. A. C. cognoscendis eamdem Constitutionem *Romanæ Curiæ*, aliasque supra nominatas religiose exequetur; in ead. vero Constitutione incip. *Romanæ Curiæ* statuitur, citationes Camerales etiam non subscriptas a Judicibus Romanæ Curiæ valere in caussis, in quibus idem A.C. est Judex competens in prima Instantia, ut supra etiam notabamus, immo etiam postquam caussæ alibi fuerint fortasse introductæ, si partibus variatio Fori reperiatur indulta, ita tamen ut eo casu reassumere nequeant caussas A. C. vel ejus Locumtenentes, nisi in statu, & terminis, refectisque sumptibus factis ab altera parte, transportatisque actis expensis illius, qui forum variare voluerit; Ne insuper iisdem citationibus litigantes abutantur, æquali providentia in eadem Constitutione disponitur, citationes Camerales afficere non debere, si coram Signatura Legatorum, aut Vicelegatorum fuerit caussa introducta, vel si ipsi in alia rescripserint, item si petantur supersessoria, vel subdelegatio antequam Judex de partibus definitive pronunciet; pariter si agatur de summa scuta 25 monetæ in regione currentis non excedente, vel quum adsunt in caussa duo judicata conformia, vel si de mercede, aut alimentis, aut de altera simili re sollicitam expeditionem promerente disceptetur, id intelligendo quoties summa in controversiam deducta, quantitatem scutorum 100. non attingat, ideoque sit caussa recurribilis, alias enim Judicem in partibus subdelegandum esse decernitur, atque in reliquis aliæ Constitutiones in materia Judiciali emanatæ,

præ-

præcipue vero *incipien. Ad militantis edita* 30. *Martii* 1742. que est *la* 44. *tom.* 1. *& altera de appellat. & inhibitionibus concedendis, vel negandis* confirmantur, ac renovantur.

43. Præterea cum caussæ privilegiatæ possint etiam ratione personarum spectari, plura in ead. Constitutione circa eosdem privilegiatos, seu patentatos subduntur, præcipue vero quod privilegia Privilegiatorum, seu Patentatorum iisdem expleto eorum officio auferantur, aliaque opportune statuuntur ad generale Judicum officium pro Urbe, & Statu Ecclesiastico pertinentia. Quoniam vero præter Auditorem Cameræ inter Judices Ordinarios Urbis, & Districtus, etiam Gubernator adscribitur, præstat, ut ad Gubernatorem progrediamur.

TITULUS XVI.

De Urbis Gubernatore.

PRæter Criminalem, & coercitivam jurisdictionem, quam competere Gubernatori Urbis in Init.Crim. (*a*) ostendimus, diximus etiam ad ipsum spectare caussas induciarum, quietis publicæ, & ruptæ pacis, audireque vassallorum adversus Dominos suos querelas, & caussas mercedum cognoscere, easque summarie, ut inquiunt, manuque regia decidere, præsertim vigore Constitutionum Apostolicarum Leonis X. *incipien. Etsi, quæ est 9. in Bullar. novo tom.* 5., *& Constitutionis* 7. Pauli V. incipien. *Universi agri, quæ est* 71. *tom.* 4. *Bullarii*; Cum vero de hac Gubernatoris jurisdictione in caussis civilibus, ejusque ampliori auctoritate tractatum huic reservaverimus loco, præstat, ut datam

(a) *Sub titulo de Gubernat.*

tam implentes fidem,aliqua de ea nunc proferamus. Eo igitur pacto, quo Cardinalis Vicarius auctoritatem ordinariam in caussis etiam Civilibus habet, quæ Personarum Ecclesiasticarum, vel Ecclesiarum locorumque Piorum interesse respiciunt, ita sane Gubernator, alter est ordinarius Judex plerumque ex cœtu Clericorum Cameræ assumptus, non solum in Criminalibus, iisque præsertim delictis, quæ Romanæ Urbis, & Districtus tranquillitatem perturbant, verum etiam in ordine ad Civilia negocia, præcipue Sæcularium, atque Laicorum. Quamobrem ulra duos Præsules assessores, quos pro caussis criminalibus habet, retinet is Locumtenentem civilem a Pontifice electum, qui in aula Gubernii diebus singulis, nonnullis exceptis, jus dicere debet ex d. Constitutione *Pauli V.* itemque Auditorem domesticum, qui eumdem Gubernatorem in studio caussarum Civilium coadjuvat, quique ejus nomine decreta passim interponit.

2. Hujus tamen Auditoris officium est nihilominus ad nutum ejusdem Gubernatoris Urbis amovibile, cum ab ipso pro ejus arbitrio assumatur, & ad instar cujuscumque alterius Auditoris studiorum salarium ab ipso recipiat, ad differentiam Locumtenentis,qui, ut diximus,a Pontifice assumitur, nec potest a Gubern. inconsulto eodem Pontifice amoveri; contra verò nec posset idem Gubernatoris Auditor, si forte Gubernator ab Urbe absit, jurisdictione aliqua nomine Locumtenentis perfungi, nec si præsens sit, in iis, quæ ad Locumtenentem spectant, se ingerere, ne alias principaliori Ministro, qui a Pontifice deputatur, inferat injuriam, & sententiarum confusio facile

oria-

oriatur, ut advertunt Seta (*a*), Galeot. (*b*), aliique. Merito autem civilis hæc jurisdictio Gubernatori tributa est; Cum enim Urbis Gubernator, ut in iisdem Criminal. Institutionibus (*c*) adnotavimus, in locum antiqui Præfecti Urbani fuerit suffectus, mirum non est, si ordinaria jurisdictione in caussis civilibus perfruatur, quæ quidem antiquitus amplior longe & incomparabiliter major erat ea, quæ nunc eidem Gubernatori tribuitur: Nam, quoad incolas Urbis, & Romanos limitata est in novo statuto *lib.* 1. *cap.* 41. immo ex Constitutione 21. *Benedicti XIV. edita die* 21. *Decembris* 1745. in præcedenti titulo allegata, nulla contra Clericos, & loca pia Gubernatori Urbis auctoritas competit, nisi pro caussis, quæ vigintiquinque Scutorum summam non excesserint, extatque altera ejusdem Pontificis Constitutio *edita* 15. *Septembris* 1742. supra pariter allegata, quæ numerum Notariorum & Judicum, etiam pro caussis civilibus sanxit, atque præscripsit.

3. Modus autem, quo in hoc Tribunali plerumque proceditur, est undique planus, summarius, & absque exacto ordine juris, etiam in caussis executivis, & obligatione Camerali munitis, cohærenter ad enunciatam Constitutionem Leonis X. ab aliis Pontificibus confirmatam; quodque plus est, plures termini simul contemporanee junguntur, seu, ut barbare dicunt, conculcantur, v. gr. ad dicendum contra jura, & solvendum, aut ad recognoscendam manum, vel peritum deputandum, & similes alii. Quod si suspicio fugæ imminere videatur, omnes termini copulantur, decretumque a Judice

(a) *De Officio Locumtenentis cap* 12. *n.* 5. (b) *De sacr. Consult. part.* 1. *quæst.* 3. *art.* 9. (c) *Sub eod. titulo.*

cum præfixione unius tantum diei pronunciatur, prout etiam fieri solet, si de solutione mercedum agatur. Immo si de mercedibus rusticis, villicisque solvendis forte tractetur, ad horam earum solutio decernitur, & consentanee ad memoratam Constitutionem Pauli V. *Nonnisi facto Deposito* Reus auditur, depositumque, etiamsi negetur debitum, erit explendum. Neque est prætereundum, caussas easdem mercedum eo privilegio fuisse a Benedicto XIV. in alias citata Constitutione *Romanæ Curiæ* 115. donatas, ut nempe Laici etiam in Tribunali Cardinalis Vicarii, & respective Clerici, & loca pia etiam coram Gubernatore arbitrio actoris valide; & licite conveniri possint, ita ut nec sub prætextu obligationis Cameralis eorum jurisdictio valeat declinari.

4. Quamvis autem in caussis ordinariis, quarum naturam, & indolem supra exposuimus, cùm de Auditore Cameræ dissereremus, monitoria super nullitate, immissione, aliisque similibus controversiarum speciebus permittantur; si tamen e converso per supplicem libellum, seu Memoriale preces Gubernatori fuerint etiam in re juridica forsan porrectæ, poterit idem Gubernator oeconomice agere, & debitores persolvere, suamque obligationem quomodolibet implere detrectantes, intra triduum ad solutionem, implendamque obligationem adstringere. Ea demùm accensenda est Gubernatori Urbis jurisdictio, ut in Visitatione carcerum tam pro caussis civilibus, quam criminalibus, primum inter Visitatores locum obtineat. De qua quidem visitatione præsertim ex Constitutione Bened. XIV. incip. *Justitiæ gladium* edita 12. Maji 1749. amplior sermo redibit, cùm de Congregatione

tione Visitationis agemus. Plura etiam de Urbis Gubernatore profert citatus alias Cohell (*a*). Cæterum cùm quartus, ultimusque Judex ordinarius sit Urbis Senator, qui quidem cum eodem Gubernatore concurrit, immo si in judicio caussarum prævenerit, est præferendus, ordo postulat, ut ad Senatorem Urbis progrediamur.

TITULUS XVII.

De Urbis Senatore.

Urbis porro Senator antiquum Præfectum repræsentat, ut innuimus in Instit. Criminal. (*b*) ratione cujus repræsentantiæ non solum in criminalibus caussis, sed etiam in civilibus ordinaria jurisdictione perfruitur. Cum ergo de Crim. ejusdem auctoritate in iisdem Institutionibus satis egerimus, ac civilem alteram, quam per duos Locumtenentes, & Capitaneum appellationis exerceri ab illo affirmavimus, huic reservaverimus loco, præstat ut fidem datam hìc impleamus.

Vix autem definiri potest, quos intra cancellos eadem jurisdictio civilis Senatoris Urbis circumscribatur, atque consistat, cùm a vario statu Romanæ Urbis nunc magis, nunc minus fuerit protensa. Certum nihilominus est, quod nec in caussis Clericorum, nec Locorum Piorum Senator se ingerit, sed in negotiis Laicorum tantum, & quidem vel originariorum Romanorum, vel Incolarum, cujus rei ratio depromi facile potest, ex quo Senator Præfectum Urbis antiquum, ut diximus, repræsentat, unde cùm Principem sæcularem præse-

V 2 ferat,

(a) *In not. Cardin. cap.* 40. (b) *In Titulo de Urbis Senatore.*

ferat, hinc in iisdem caussis, quæ vel ratione personarum, vel materiarum Ecclesiasticæ sunt, sese immiscere non potest, præsertim quia non tam ex censura sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum, quam Juris municipalis Urbis idem Senator procedit, cujus quidem dispositio nisi expresse caveatur Apostolica Confirmatione, loca pia, & Personas Ecclesiasticas minime afficit, ut est exploratissimum.

3. Amplius tamen porrecta est ejusdem Senatoris, & Curiæ Capitolinæ jurisdictio novissima Constitutione Benedicti XIV. incipien. *Romanæ Curiæ* pluries citata, signanter §. 25. ubi eam etiam extra Urbem, & per omnia, & singula loca Districtus intra 40. lapidem porrigit, ad solum tamen effectum citandi, & procedendi in caussis mere laicalibus, atque alias ad ejus forum spectantibus contra Cives Romanos, vel Incolas, vel qui aliter juxta dispositionemStatuti (*a*) ejusdem Curiæ jurisdictioni subjecti sunt; idque etiam extenditur ad effectum exequendi contra eos, & eorum bona mere laicalia Mandata ab ipsa Curia relaxata, dummodo in personis, vel bonis in aliquo loco jurisdictionali existentibus fiat, & demum dummodo quoad executionem Mandatorum forma ab iisdem statuta religiose servetur.

4. In caussis autem concursus super bonis Laici debitoris, qui cæteroquin juxta dispositionem juris, & statutorum Urbis sit subjectus Curiæ Capitolinæ, in eadem Constitut. definitur competere eidem Curiæ jurisdictionem, etiamsi bona sub concursu posita, sive pro parte, sive in totum sint de proprietate, seu dominio directo Clericorum, Ecle-

(a) *Lib. 1. cap. 41.*

clesiarum, Monasteriorum, atque aliorum piorum locorum; quæ tamen jurisdictio competere declaratur pro eo tantum, quod pertinet ad deputationem oeconomi, ad graduationem Creditorum, necnon ad distributionem, seu consignationem pretii ex bonis emphyteuticis, vel in affictum ad longum tempus dati, retrahendi, postquam fuerint subhastata, & deliberata. Quo vero ad executionem, subhastationem, & deliberationem ipsorum bonorum Emphyteuticorum de proprietate, seu directo dominio Clericorum, vel Ecclesiarum, non spectare ad Curiam Capitolinam, sed ad A. C. aut Cardinalem Vicarium, aut ad aliam Curiam Ecclesiasticam, in eadem Constitutione decernitur. Eo etiam superaddito, quod cedula depositi a Cursore, seu Mandatario non in actis Curiæ Ecclesiasticæ sit deponenda, sed statim & immediate ad Judicem concursus deferatur.

5. Hoc tamen non obstante, nonnisi in caussis levioris momenti eumdem Senatorem etiam inter Laicos jus dicere, experientia plane comprobamus, sive hoc contingat ob satis implexam ejus Tribunalis praxim, quam honestiores Curiales reformidant, sive quia cùm omnes fere contractus obligatione camerali muniantur, quarum cognitio ad Auditorem Cameræ spectat, inde planior seligi solet via recurrendi ad eumdem A. C. aut saltem Pontifici supplicatur, ut Senatori caussam remittat, prævio voto Rotæ, si de gravi caussa tractetur.

6. Cum autem, ut diximus, Senator duos Collaterales tamquam Locumtenentes retineat, in arbitrio partium positum est unum, aut alterum eorum, ut magis libuerit, in caussis ad judicandum eligere, iidemque idcirco Collaterales ultra publicam

cam audientiam, quam singulis diebus non feriatis in aula magna Capitolii habere consueverunt, caussas insuper, quæ ad eos respective pertinent, in propriæ habitationis domo diebus assignatis cognoscunt, atque decidunt; quatenus vero ob qualitatem caussæ, vel naturam illius cognitio collegialiter a toto Tribunali Capitolino adhibenda sit, ad quod forte fuerit appellatum, id sequitur in aula Senatoris, ipso præsidente, cum prædictorum Collateralium, & Judicis maleficiorum, & fiscalis assistentia in forma Tribunalis Collegiati, audiendo partium Advocatos, & Procuratores in scriptis, & in voce, istaque unio, seu Congregatio dicitur *Assettamentum*, quod ex reformatione ven Innocentii XI. tenet vices Signaturæ Justitiæ, eamque repræsentat, ut testatur Constantinus (*a*); qui etiam affirmat (*b*) in caussis non appellabilibus voto assettamenti locum non esse, nisi per Papam facultas judicandi concedatur.

7. Ultra Collaterales vero præfatos, & Judicem maleficiorum, adest alter Officialis togatus ejusdem Senatoris, qui dicitur Capitaneus appellationum, quod scilicet a sententia, vel decretis Senatoris, ac dictorum Collateralium ad istum appellatur; soletque postremo Senator, vel ob remedium nullitatis, vel restitutionis in integrum in caussis applicandum, vel ad evitandam longam, nimiamque instantiarum pluralitatem, quibus idem Forum Capitolinum redundat, sæpe caussæ cognitionem assumere, & ab ipsismet Lateralibus aliquomodo avocare, eoque casu deputare solet, vel Prælatum, vel Advocatum, sive caussarum patronum in Consultorem, vel eligere consuevit aliquem ex Collateralibus, vel

(a) *Voto 190. n. 24.* (b) *Voto 194. n. 4. tom. 1.*

vel ipſum Capitaneum appellationum, præſertim ſi agatur de illis cauſſis, in quibus jam alias judicaverint, & ipſe quidem Conſultor eſt cauſſæ Judex, dum juxta ejus votum eſt deinde pronunciandum.

8. Non eſt tamen pro coronide prætereundum, inter præcipuas Senatoris curas adſcribi Statutorum Urbis obſervantiam, & Notariorum Capitolii privativam deputationem, cauſſarumque omnium ad eos pertinentium cognitionem, quas idcirco excluſis aliis Judicibus Romanæ Curiæ, appellatione remota, &, ut inquiunt, manu regia, diſcutere ſolet, ex motu proprio Sixti V., quem refert Conſtantinus (*a*).

9. Quemadmodum vero Urbis Senator antiquo Præfecto ſucceſſit, ut diximus, ita Urbis Conſervatores, qui in *Aula Capitolina* principem poſt Senatorem, locum ſortiuntur, Romanis Conſulibus ſuffectos eſſe non dubitatur, ratione cujus repræſentantiæ durante Magiſtratu eos conveniri non poſſe teſtatur idem Conſtantinus (*b*). Merito autem diximus in *Aula*, non autem in *Curia*, quamvis enim modica quædam Forenſis juriſdictio iiſdem Conſervatoribus ſuperſit ſuper cognitione paſcuorum, & Tenutarum, ſive Caſalium, non tamen juriſdictio iſta, ratione muneris Conſervatoris, ſed potius ob quamdam Præfecturam, ſeu Conſulatum agriculturę iiſdem Conſervatoribus plerumque adnexum tribuitur, de qua late agit Cardinalis De Luca (*c*), qui de cætero advertit non legalem ſed œconomicam tantum civitatis, & populi, ejuſque ærarii adminiſtrationem tribus Conſervatoribus Urbis incumbere, licet pro occurrentibus circumſtantiis unum juris-con-

(a) *Voto* 45. *n.* 20. *tom.* 1. (b) *Voto* 389. *num.* 3. & 4. *tom.* 3. (c) *Diſcurſu* 39. *Rom. Curiæ*.

consultum, quem Advocatum populi Romani vocant, alterumque practicum caussidicum, qui Procurator Fiscalis dicitur, necnon Secretarium, seu Cancellarium, qui Scribæ Senatus nomen habet, retineant. Utque nihil scitu dignum prætermittatur, superaddendum hic arbitramur, tribus istis Conservatoribus alium etiam superaddi Prioris nomine designatum, quia nempe primus est inter Regionarios, seu Capita Regionum Urbis, qui tamen licet habitu cum Conservatoribus conveniat, æquale non habet publicæ administrationis ministerium; quatuor autem isti officiales quolibet trimestre mutantur, nisi eorum confirmatio, vel vacatio Apostolicæ Sedis id forsan impediat; prout etiam ex Nobilium Romanorum cœtu seliguntur, quorum gradus, & numerus apposite fuit præfinitus a Benedicto XIV. in Constitutione incipien. *Urbem Romam edita* 4. Januarii 1746. quæ est in ordine *la* 156 *tomo primo*; iisque omnibus accedunt alii etiam Ministri, seu personæ Romani populi servitio addictæ; prout etiam quædam vacabilia, seu venalia officia Capitolinæ Cameræ subjiciuntur, ab eaque omnino dependent, quæ referuntur a Cardinali De-Luca (a).

10. Circa hæc vero officia, dubitatum alias fuit, an regula 64. Cancellariæ, in qua revocantur concessiones officiorum Romanæ Curiæ, quæ præventive cum jure expectationis fuerint collata, an, inquam, in officiis Curiæ Capitolinæ æqua lance applicetur, ita ut si vacaverint post obitum concedentis, sint sub illius dispositione comprehensa. Quamvis autem acerrime fuerit disputatum, negativa tamen prodiit responsio; Regula enim loquitur de officiis Ro-

(a) *Sub titulo de Regalibus n. 3. & 4.*

Romanæ Curiæ, quæ ad Curiam Capitolinam non extenditur, ut animadvertit Card. De-Luca (*a*); quemadmodum enim eadem regula non afficit officia dependentia a Camerariatu, Pœnitentiaria &c., quia integrum illorum emolumentum ad Papam non pertinet, sed vel ad Camerarium, vel ad Pœnitentiarium, vel ad Collegia, ita idem in terminis Curiæ Capitolinæ est affirmandum, ut definivit Congregatio particularis deputata a Ven. Innoc. XI. sub die 18. Octobris 1684. Nequeunt tamen inde Conservatores jus ad officia vacatura post Officialium obitum impertiri, aut durante eorum concessione ultra tempus prorogare, nisi expressum Summi Pontificis indultum habuerint, ne alias supplantari Successores in Magistratu videantur, ut advertit Fenzon. (*b*), & plene Rota coram Molines (*c*), ac Rigantius (*d*). Ultimoque loco advertendum in proposito Aulæ, & Curiæ Capitolinæ judicamus, amplioribus privilegiis, ac favoribus hanc Cameram nuper fuisse decoratam. Benedictus enim XIV. in Constitut. incip. *Sinceræ Fidei* edita die 2. Decembris 1743. *quæ est* 64. *tom.* 2. *Bullar.* ad formam Chirographi Clem. XII. signati 23. Septembris 1731. concessit Conservatoribus, ut Præsulem Civem Romanum in Judicem privativum causarum Cameræ Capitolinæ eligere possint, non obstantibus Constitutionibus super reformatione Tribunalium, & abolitione Judicum ab eodem Benedicto XIV. evulgatis, quas pluries supra citavimus; idemque Benedictus XIV. speciali motu proprio edito die 5. Decembris 1750. qui

(a) *De offic. Vacabil. Rom. Curiæ cap.* 2. *n.* 13. (b) *Ad statut Urb. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 4. (c) *Decis.* 682. *n.* 2. *& decis.* 758. *n.* 1. *& seq.* (d) *In d. Reg.* 64. *n.* 44.

est in Bull. 35. methodum servandam in Congregationibus Capitolinis super caussis criminalibus locorum feudalium Populi Romani, nempe Maliani Coræ, Vitorchiani, & Barbarani provide præscripsit, criminalemque jurisdictionem Conservatorum, & Prioris capitum ultra œconomicam confirmavit; postremo ad excitandos, alliciendosque studiosos juvenes ad picturæ, & sculpturæ studium, Constitutione *Inter curas edit.* 17. Kal. April. 1753. Gymnasium publicum, seu Academiam variis statutis privilegiis, & sub protectione Card. Camerarii in ædibus Capitolinis erexit.

11. Quoniam vero supra (a) advertebamus, præter Fiduciarios Ministros, sive intra, sive extra Palatium extantes, ordinariosque Judices in Urbe, & Districtu pro administratione Justitiæ selectos, alios etiam Præsides, sive Officiales a Pontifice assumi consuevisse, quorum aliqui œconomicis rebus præficiuntur, ut sunt Thesaurarius, Præfectus Annonæ, Grasciæ, Militiarum, Viarum, & Zecchæ, aliqui vero præstantiores longe sunt, & in Cardinalitio ordine constituti, iique vel administrationi principaliorum Ecclesiarum destinati; cujusmodi sunt Archipresbyteri Basilicarum Urbis, & Cardinales Titulares, vel Provinciarum Pontificiarum gubernio præpositi, ut sunt Legati a Latere; ordo hinc institutus efflagitat, ut ad istos omnes progrediamur, a Thesaurario, qui inter alios Præsules mox enunciatos principem locum sortitur, exordium facientes.

TI-

(a) *In introductione.*

TITULUS XVIII.

De Thesaurario.

Antiquissimum sane est munus Thesaurarii, & in jure etiam communi non undique ignotum; Cum enim ærarii Principis cura pacis, bellique subsidium, & Reipublicæ fundamentum videretur (*a*), Leges etiam plurimi fecisse munus illud exploratum est, cui Principis ærarii cura adnexa erat, ut habetur *in titulo ff. de Officio Quæstoris*, & in altero *Codicis de Officio Comitis sacrarum largitionum*. Merito autem Thesaurarius *Quæstor* in jure passim vocatur, a pecuniis scilicet quærendis, ut aiunt Pomponius (*b*), & Varro (*c*); vetustissimumque ejus usum apud Romanos fuisse testatur Ulpianus (*d*) licet quandoque Quæstores, quandoque Præfecti ærarii, quandoque Dispensatores, quandoque demum Susceptores fuerint vocati, ut notat Bartolus (*e*), & Comites etiam sacrarum largitionum dictos aliquando fuisse testatur Cassiodorus (*f*); extatque titulus in Codice, quem supra citavimus; frequentius tamen ex loco, ubi pecunia per eosdem collecta asservatur, Thesaurarios consuevisse appellari advertit Pancirolus (*g*).

2. In horum ergo locum, vel munus Thesaurarius Papæ successit, eumdemque ex cœtu Clerico-

(a) *Besol. in disc politic. de ærario, Conringius de ærario boni Principis.* (b) *In leg. necessariam 2. §. Deinde quum ærarium ff de off. judic.* (c) *Lib. 4. de L.L.* (d) *In lib. 1. ff. de off quæstoris.* (e) *In leg. instar 2. Cod. de jure Fisci lib. 10.* (f) *Lib. 2. variar.* (g) *In notit. Imper. Occidental. cap. 34. & seq.*

rum Cameræ Pontifices ſeligere plerumque conſueverunt, forſan ex eo quod Cardinalis Camerarius, cui Apoſtolici ærarii cura ratione muneris competere debuiſſet, gravioribus curis detentus, eidem vacare nequibat, congruumque hinc erat, ut loco illius, unus e Cameræ Clericis eandem Præfecturam obiret. Hujus vero Præſulis auctoritas, ſeu juriſdictio non ſolum in civilibus locum habet, ſed etiam ad cauſſas criminales extenditur, in quibus procedere ſolet ſummarie, de plano, & appellatione in ſuſpenſivo remota, quamviſque non habeat ſatellitum ducem, familiamque armatam diſtinctam ab aliis Judicibus, nempe a Cardinali Vicario, Auditore Cameræ, & Urbis Gubernatore, tamen juxta occurrentias fraudum, aliaſque caſuum contingentias, aliorum Judicum, ſeu prædict. Tribunalium ſatellitibus utitur.

3. Dixi *Theſaurarii juriſdictionem in civilibus quoque cauſſis locum ſibi vindicare*. Eſt enim Judex competens omnium cauſſarum in prima Inſtantia, in quibus de Cameræ Apoſtolicæ intereſſe tractatur, atque in iis omnibus cumulative cum Auditore Cardinalis Camerarii procedit, in aliiſque omnibus negociis æquali jure ſe ingerit, quæ Cameræ Apoſtolicæ adminiſtrationem concernunt, unde incidentia omnia, vel emergentia, quæ Appaltus, vel novas Gabellarum impoſitiones, vel impoſitarum ſuppreſſiones, vel novorum montium erectiones, vel illorum extinctiones, aut attergationes, aut alium ſimilem actum pro publico montium commercio habendum reſpiciunt, ad ejus examen rediguntur.

4. Ratione vero hujus præſtantiſſimi muneris non ſolum caput eſt Congregationis, quæ *Montium* dicitur,

citur, nec non alterius, quo computa, seu rationes appaltatorum, aliorumque Officialium Cameralium discutiuntur, itemque Congregationis Baronum, quæ a Clemente Papa VIII. ad adstringendos Barones ad propria, vel majorum debita dissolvenda fuit opportune instituta; verum etiam singulis hebdomadis coram se, proprieque domi, nedum pro civilibus, sed etiam pro criminalibus caussis Congregationem habet cum Advocato, & Procuratore Fisci, Commissario Cameræ, ejusque substituto Commissario, & quandoque etiam ipsius Auditore Domestico, quorum consilio, & voto uti solet, ut vel deinde ex officio procedat, vel si necessitas urgeat, Summi Pontificis, quem bis in hebdomada adire solet, oraculum capiat.

5. Non est tamen hoc loco prætereundum, inter providas curas Benedicti XIV. ad publicum bonum directas, non ultimum locum sortiri, duas providas Constitutiones circa munus Thesaurarii evulgatas, unam nempe editam *sub die* 21. *Decembris* 1745. *incipien. Romanæ Curiæ*, quam supra pluries citavimus, quæque est *la* 115. *tom.* 1. *Bullar.* alteram vero incipien. *Apostolicæ Sedis ærarium*, quæ est *la* 6. *in eodem Bullario tom.* 2. in prima quarum decernitur, vincula imposita super locis Montium, officiis vacabilibus, ac depositis pecuniarum alicui oneri suppositis a nullo Judice adimi, aut deleri posse sine præcedenti *exequatur* ejusdem Thesaurarii pro locis Montium, & Datarii pro vacabilibus; ulterius quod si ex caussa permutationis, vel subrogationis vinculorum deletio petatur, consensus omnium interesse habentium accedat, & quoties bona subroganda in statu Ecclesiastico extent, & si de pretio locorum Montium investiendo tractetur, non-
nisi

nisi in stabilibus, aut censibus perpetuis, vel Communitatum, aut locorum piorum Status Ecclesiastici fiat, eorumdem interesse habentium consensu semper requisito; aliaque opportune circa modum exequendi citationes eorumdem interesse habentium tam pro casu, quo iidem in Statu Ecclesiastico degant, quam si absint, servanda statuuntur. In altera vero ejusdem Benedicti XIV. Constitutione, nova Methodus in conficiendis, retinendisque rationibus proventuum, & expensarum Cameræ Apostolicæ sub præsidentia Thesaurarii indicitur, præcedentesque Motus proprii in eandem rem conspirantes recensentur, ac confirmantur, ut fusius in eadem Constitutione continetur.

6. Cæterum circa enunciatam Congregationem Baronum, cujus caput esse affirmavimus Thesaurarium, videtur hìc pro coronide subjiciendum, dubitari alias contigisse, an nunciata Constitutio exteris quoque, & Forensibus suffragari posset, ut eà contra Debitores subditos pro debitis extra Statum Pontificium contractis uterentur; cumque hinc inde Doctorum placita abirent, ipsaque Rota fuerit satis implexa, prodiit tandem resolutio contra exteros, eo præsertim fundamento subnixa, quod Clementina Constitutio tam in litera, quam in spiritu ad solos subditos fuerit directa, ut videri potest ex magistrali decisione in Romana, seu Florentina pecuniaria edita die 3. Martii 1723. coram Lancetta (a). Quoniam vero post Thesaurarium nonnulli alii succedunt Cameræ Apostolicę Clerici, quibus rerum publicarum cura concreditur, cujusmodi sunt Præfecti Annonæ, Grasciæ, Viarum, Militiarum, & Zecchæ, ad istos properabimus.

TI-

(a) *Quæ est 93. tom. 6.*

TITULUS XIX.

De Præfectis Annonæ, Grasciæ, Viarum, Militiarum, & Zecchæ.

Summi quidem Pontifices graviſſimis Eccleſiæ univerſalis curis detenti, & per ſe impares œconomicis præterea rebus Romanæ Urbis, & Status animum adjicere, diverſas Præfecturas erexerunt, inter quas Annonæ, Graſciæ, Viarum, Militiarum, & Zecchæ præcipue adſcribuntur, Clericis Cameræ demandari conſuetæ.

2. Porro Annona, ut in Inſtit. criminalibus (a) ſatis advertimus, & ratio nominis indicat, omnia complectitur, quæ vel neceſſaria ſunt ad vivendum, vel cum quibus humana vita commodius ſuſtentatur; atque in tres ſpecies olim dividebatur, una ſcilicet, quæ populo in urbe Roma, & civibus Romanis, necnon Conſtantinopoli tradebatur, altera, quæ Palatinis, tertia, quæ viris militiæ mancipatis, ut notat Gothofredus (b). Quemadmodum vero nihilo magis indigemus ad vitam, quam frumento, ita rei frumentariæ providendæ, aſſervandæque, plurimam Romani ſollicitudinem olim habuerunt. Conſtat enim, a Julio Cæſare Ædiles Cereales creatos fuiſſe anno urb. condit. 709. à Cerere Dea nuncupatos, ulteriuſque curatores frumento comparando Romæ conſtitutos habemus in *Leg. Lucius* 21. *ff. ad municipal.*, qui quidem Curatores, quaſi ædilium Miniſtri reputabantur, atque in eo etiam ab ædilibus diſcrepabant, quod ædiles an-

(a) *In titulo de crimine fraudatæ Annonæ.* (b) *In Cod. Theodoſiano par.* 5. *lib.* 14. *tit.* 17.

anno uno, curatores vero triennio, aut etiam diutius perdurarent, undeCujacius (*a*) ait, *& ædilis Curator non est rei Annonariæ, sed quam curator Annonam redegerit, in ea probanda ipse operam navat*. Præfectum quoque frumentarium ab Augusto institutum testatur Suetonius (*b*), ut urgente fame, vel caritate impellente, vel ad conciliandam etiam benevolentiam Populorum frumentum divideretur. Quibus quidem omnibus animadversis, mirum non est, si Romani etiam Pontifices, ut æquali vigilantia subditis prospicerent, Præfectum Annonæ, unum nempe Præsulem ex Clericis Cameræ ad placitum duraturum elegerint, eidemque, ope Ministrorum subalternorum providendi, & conservandi frumenti curam concrediderint.

3. Quum vero iste Præfectus in locum ædilium cerealium successerit, ut infra videbimus, cùm de Consulibus Agriculturæ aliqua proferemus, eo sane jure eidem traditur potestas coercitiva contra delinquentes, seu fraudem quomodolibet in frumentaria materia patrantes, quo firmum est antiquis cerealibus ædilibus coercitivam hanc facultatem competiisse *ex Lege Imperatores 3. §. 3. ff. ad Legem Juliam de Annona*; atque id quidem ultra potestatem alteram civilem, per quam contractus omnes frumentarii, & Pistorum ad ejusdem Præfecti cognitionem devolvuntur non solum ex dispositione juris *in lege Mensores 19. ff. de excusationibus*, *leg.* 12. *Cod. Theodosiani de Pistoribus*, verum etiam ex peculiari Bulla Urbani VIII. quam illustribus commentariis exornavit Antonius Antolinus Picænus ad Bullam Pistorum. Porro inter facultates amplissimas, quas habet iste Præfectus, illa etiam adscri-

(a) *In 2. observation. 27.* (b) *In Augusto cap. 40.*

ſcribitur, & recenſetur, ne frumentum de loco ad locum ipſo inconſulto aſportetur, ex Conſtitutione 85. Gregorii XIII. incipien. *Inter cætera*, quæ tamen prohibitio non comprehendit extrahentes quantitatem neceſſariam ad ſuſtentationem ſuam, ſuarumque familiarum uſque ad novam meſſem; nec pauperes, qui ſpicas in agro colligunt pro victu unius diei, nec mendicantes religioſos, qui eleemoſynam pro communi Conventuum ſuorum victu quærere ſolent ex Conſtitutione 30. Urb. VIII. incipien. *Superna*.

4. In hoc vero munere plures habet Miniſtros, quorum opera utitur, nempe Commiſſarium Generalem, Computatorem, Cuſtodem frumentorum, Cuſtodem clavium pro horreis, duos, qui menſuris præſunt, unum Exactorem, & unum, qui ſchedulas colligit, in quibus ad portam notatur Annona in Urbem invecta. Prætereaque Commiſſarios in variis locis habet pro comparandis frumentis, proprioque Notario, & Apparitoribus utitur.

5. Diximus, eumdem Præfectum Annonæ plures habere Miniſtros, eoſque opportune recenſuimus; ad hanc vero claſſem abuſive ſaltem, & improprie redigi poſſe videntur *Conſules Agriculturæ* nuncupati, cum nemo non videat, quantum agrorum, prædiorumque cultura, & paſcuorum, perſonarumque omnium huic rerum generi addictarum bene ordinata ratio ad conſervandam, augendamque annonam inſerviat; quamvis autem ex cœtu Nobilium plerumque aſſumantur, & magiſtratum quemdam conſtituant, maximam tamen opem ipſimet Præfecto Annonæ præbent, multumque ad minuendos eius in munere labores ſuffragantur. Quemadmodum ergo ad inſtar ædilium curulium, qui olim in Ro-

mana Republica extabant, Magistri viarum fuerunt provide instituti, quos infra innuemus, ita in locum ædilium cerealium præter Præfectum Annonæ erectus est agriculturæ Magistratus ex 4. Consulibus constitutus, atque resultans in arte agraria peritis, quorum duo, singulo quoque trimestre mutantur, ut qui de novo eliguntur per duos antiquiores instruantur, eorumque munus est damna data æstimare, facultates retinendi animalia pro pretio pascuorum definire, aliaque his similia decernere, quæ quomodolibet ad hoc genus reducuntur, ut advertit Cardinalis De-Luca (*a*), quod ut rite præstent, Assessor his assignatur ex Curia selectus, de cujus voto procedere debent, nec non proprius Notarius, & si forte Assessor ipse a partibus tanquam suspectus recusetur, Consultor alter, sive Curialis, sive Advocatus, sive etiam Prælatus, pro qualitate caussarum, Consulumque arbitrio seligitur.

6. Quamvis vero ex sui instituto Præfectus Annonæ omnibus aliis cibariis deberet prospicere, eo tamen modo, quo ultra Annonæ Præfectum alter fuit ab Augusto creatus sub nomine Præfecti Urbis, ut asserit Suetonius (*b*); ita æquali industria Romani Pontifices alterum Reverendæ Cameræ Clericum elegerunt, qui carnibus, aliisque comestibilibus opportune invigilaret, eodemque jure, quo etiam huic Præfecto merum, mixtumque imperium antiquitus concedebatur, mutuando ab aliis Judicibus, si opus foret, armatam familiam, ita rerum comestibilium Præfecto, quem vulgo Præsidem Grasciæ vocant, facultas tribuitur adulterina cibaria, vel a Principe non approbatis ponderibus vendentes, vel monopolia, & fraudes quo-

(a) *Discursu 39. in relat. Cur.* (b) *In Augusto cap. 37.*

quomodolibet committentes exilio plectere posse, multis pecuniariis afficere, vel ad triremes etiam damnare, si ita circumstantię suadeant, consentanee etiam *ad text. in leg. Annonam 16. ff. de extraordinariis criminibus*.

Succedunt his alii duo Cameræ Apostolicæ Clerici, quorum unus Viis præest, alter vero Militiæ Pontificiæ præficitur; Primi sane cura est, non solum viarum decentiam, & munditiam procurare, sed etiam corruentes reficere, & tam in Urbe, quam intra districtum extructis, opportunis pontibus pro itinerantium commodo easdem vias meliores efficere, ordinare, sternere, & communire; quamvisque in hanc rem adhibere soleat consilium quorumdam Nobilium, quos Magistros viarum vocant, de quibus infra sermo redibit, necnon domestici Auditoris, Fiscalis, aliorumque Ministrorum, exemplo forsan Romani Imperii, quo curandarum viarum munus Censoribus a Senatu destinatis, seu ædilibus Curulibus deferebatur, ut ait Rosinus (a); certum tamen undique est, quod coercitiva facultate, seu mero, & mixto Imperio ipse solus perfruitur, ratione cujus regiam manum habere dicitur, & potest ex chirographis Pontificiis pœnam carceris, aliasque afflictivas contumacibus, & refractariis imponere, ex Constitutione signanter Martini V. aliorumque Pontificum, quas amplissime Innoc. XII. Constitutione, quæ incipit *Sacerdotalis*, edita die 26. Novembris 1692. *quæ est in Bullario ejusdem la* 14. confirmavit, & Benedict. XIV. Constitutione incip. *Cum omnibus*, *quæ est* 67. *to* 3. *Bull.* renovavit. Cum vero utraque Constitutio, tam scilicet Innoc. XII., quam Benedicti XIV. amplio-

Y 2

(a) *Antiquitat. Roman. lib. 7. cap. 29.*

pliorem indaginem postulare videantur, abs re non erit aliquantulum desuper immorari.

8. Et quidem primo de eadem Constitutione Innoc. XII. agentes, prævia pretii, ac impensæ expeditionis restitutione, facta ei, qui olim Magistrorum viarum Assessor erat, eo prorsus modo, quo Clericatuum Cameræ, & Officiorum quorumcumque venalitatem raro exemplo idem Pontifex sustulit pretio restituto, cit. Pont. in Constitut. incipiente *Ad hoc unxit* 13. idem officium assessoris penitus suppressit, & abrogavit. Præterea caussas omnes juris congrui, seu retractus, aliasque adnexas, in quibus S.R.Eccl. Camerarius, & Assessor procedebant, ad Camerarium spectare decrevit, gravatisque ad Præsidem viarum, & ab illo ad Tribunal plenæ Cameræ appellationem indulsit; voluit insuper, officium Magistrorum viarum ab antiquioribus Pontificibus erectum, & confirmatum in suo robore remanere, iisdemque momentaneam tantum coercitionem, tam in Urbe, quam in districtu contra contravenientes eorum, vel Tribunalis viarum mandatis concessit, semper tamen & indistincte jure Præsidis præservato, eique auctoritate relicta, prout etiam Præsidi facultas retenta est, procuratorem Fiscalem, ratiocinatorem, & exactores taxarum deputandi; Præterea proventus & jura super foro agonali olim Cardinali Camerario competentia Tribunali viarum univit; certas ad hæc taxas pro Apothecis unius Julii singulis trimestribus solvendi, itidemque curruum, seu rhedarum præscripsit, earumque prout etiam expurgationis Urbis appaltum, aliosque fieri solitos meliorem conditionem offerenti a Præside, & Ministris ejusdem Tribunalis stipulandos sancivit, nec ullam exemptionem ad evaden-

dendam solutionem taxæ prodesse decrevit, & demum, cæteris omissis, vias consulares districtus Urbis, semel in anno per eosdem Magistros revidendas, & opportune providendum edixit, omni appellatione remota, aliaque opportune in eadem Constitutione firmantur.

9. Quoniam vero Officiales, & Ministri ejusdem Tribunalis amplissimis facultatibus sibi in eadem Constitutione concessis abutentes, propria auctoritate vias reficiebant domibus contiguas, idemque facere consueverant in aliis viis, vineis, & prædiis rusticis proximioribus, ad exuberantes deinde solutiones refectionis factæ dominos impellentes; idcirco Benedictus XIV. citata Constitutione *Cum omnibus*, possessoribus domorum, & prædiorum viis adjacentium facultatem concedendam proprio impendio vias reficiendi expresse decrevit, eoque unico casu a Præside, & Officialibus Tribunalis vias reficiendas permisit, quo post opportunas interpellationes iidem possessores eas facere neglexissent.

01. Innuimus supra, in locum Censorum viarum, seu ædilium Curulium, qui in Romana Republica olim extabant, Magistros viarum fuisse suffectos, eorumque electionem ex cœtu Nobilium fieri consuevisse, atque in Constitutionibus Apostolicis, præsertim Innoc. XII. fuisse approbatam; ultra enim Præsidem viarum, cujus dignitatem, & munus hactenus exposuimus, Apostolica Sedes duos Nobiles, vel Incolas Romanos ad nutum Papæ amovibiles voluit assumere, cum juris professore Togato, proprio Notario, & Procuratore Fiscali, qui in forma Tribunalis, viis, pontibusque reficiendis, cloacis expurgandis, & contributionibus ad hos esse-

effectus exigendis præessent, facultate tamen, & jure relictis iis, qui se gravatos conqueruntur, ad Præsidem viarum in secunda instantia, & ad plenam Cameram in tertia, sive intra, sive extra Urbem, & in districtu, libere provocandi.

11. Subsequitur autem post enunciatos Præsides spectabilissimus gradus Commissarii armorum, illius scilicet Cameræ Apostolicæ Clerici, cui Militiarum Pontificiæ ditionis Præfectura demandatur; sane etsi preces, & lacrymæ Clericorum sint arma, pro decore tamen Ecclesiastici Principatus plurimum decet a summo Pontifice militiam, belligerasque copias retineri, præsertim quia non solum ipse est Caput Ecclesiæ, sed principatu etiam temporali extenso ad provinciam Avenionensem, & Beneventanam Urbem perfruitur, juris autem ratio postulat, deterioris conditionis ipsum non esse ab aliis sæcularibus Principibus, quorum præcipuum, maximumque præsidium in armorum potentia consistit; Quibus accedit, quod utraque potestas, spiritualis scilicet, & temporalis, qua Summus Pontifex gaudet, omnino alias vilesceret, cùm nullo prorsus in numero communiter æstimetur auctoritas illa, per quam resistentes Legislatorum mandatis, & perturbantes publicam pacem non possunt impediri, & vim vi repellendo, propria saltem jura nequeunt sustentari, ut nemo non videt. Merito igitur deputari consuevit unus ex Clericis Cameræ, qui ejusdem Pontificis militiæ præesset; imo recentioribus hisce temporibus duobus Clericis eadem Præfectura committitur, quorum unus præesse solet militibus totius Ecclesiasticæ ditionis, sive qui habentes militare stipendium, semper bello debent esse parati, militaremque vitam principaliter agere dicuntur, sive

five aliis, qui ex toto populo tam urbano, quam villico feliguntur, nulloque licet fint ftipendio conducti, in occafionibus tamen Principatus arma fumere tenentur, habentque idcirco ampliffima privilegia eis conceffa ab Alexandro VIII., ut notant Cardinalis De Luca (*a*), & Campellius (*b*). Alter vero præeffe itidem folet militibus Præfidiariis Caftri S. Angeli, & triremium Pontificiarum.

12. Certa tamen undique res eft, utrumque hunc Præfulem mero, & mixto Imperio perfrui, coercitivamque habere in milites, & militares cauffas auctoritatem. Quemadmodum enim incontrovertibile eft, Præfectum Prætorio, qui olim Prætorianis Militibus Palatii Principis cuftodiam agentibus præerat, criminali hac, feu coercitiva poteftate fuiffe decoratum, ut, cæteris omiffis, litteraliter patet *ex textu in leg. Magifleria poteftati 6. Cod. de jurifdic. omnium Judic. & de foro competent.* Item *ex leg. contra publicam* 14. *Cod. de re militari*, *auth. ut ordinariæ Præfecturæ Urbanæ collat.* 5. *tit.* 19. ubi Magiftri Militum inter Judices ordinarios nominatim recenfentur, *leg.* 2. *Cod. de Off. Præfect. Prætor. Africæ Militum*, *leg. Milites* 4. *Cod. eodem*, & late probant Carleval (*c*), Enenkel (*d*) aliique.

13. Ita cum poft notiffimam fuppreffionem Ducis Pontificiæ ditionis, qui Capitaneus Generalis S. R. E. vocabatur, in locum antiqui Magiftri Militum, feu Præfecti Prætorio, uterque ifte Præful fuerit fubrogatus, ut advertit Cardinal. De Luca

(a) *De jurifdictione difc.* 33. *n.* 5. *&* 6. (b) *Ad Conftit. Ducat. Urbin. par.* 2. *in adnotatione ad decretum* 109. *num.* 80. 82. 83. (c) *De Judiciis tom.* 1. *fect.* 4. *de foro milit. n.*462. (d) *De privilegiis Militum lib.* 2. *cap.* 6. *aliique.*

ca (*a*), consectarie descendit, eadem privilegia iisdem Præsulibus debere competere, quæ præfato Capitaneo Generali, & Præfecto Prætorio olim concedebantur; Præsertim quia maxime expedit, militum caussas absque inutili Tribunalium circuitu a suo Judice quantocius absolvi, ut notavit citatus Enenkel (*b*); unde etiam ex decretis Reformat Tribunalium Urbis approbatis a Ven. Innoc. XI. (*c*) Judex Militum inter Judices Ordinarios Romanæ Curiæ recensetur.

4. Quamvis autem a decretis utriusque hujus Præsulis appellari non possit, exemplo pariter antiqui Præfecti Prætorio, a quo provocari nequibat (*d*), ad submovenda tamen quævis æquivoca duo videntur hic superaddenda, unum nempe intelligi id oportere de delictis intra milites actis, & quæ capitali pœna digna non sint, quidquid enim dici potest in puncto juris, de potestate scilicet horum Præfectorum Militiæ ultimo etiam supplicio damnandi Milites, qui ob patrata scelera se dignos morte reddiderint, experientia tamen nos docet, in similibus contingentiis Præsules præfectura militum decoratos, remittere reum a militari ordine exauctoratum ad Urbis Gubernatorem, seu curiam Gubernii, perpetuo consuevisse, ut prout de jure contra delinquentem procedat; Alterum vero quod quidquid pariter in puncto juris asseri posset de competentia horum Præfectorum circa caussas militum executivas, vel ordinarias, an scilicet etiam ad istas eorum jurisdictio porrigatur: Ex provida tamen Constitu-

(a) *De Jurisdict. & foro competente discr. 78. num. 3. ad 26.*
(b) *De privilegio Milit. lib. 2. privilegio 5. n. 2.* (c) *Sub §. de Sportulis, & propinis n. 3.* (d) *Ad text. in leg. 1. ff. de Off. Præfecti Prætorio.*

ſtitutione Benedicti XIV. incip. *Romanæ Curiæ præſtantium*, *quæ eſt la* 115. *tom.* 1. fuitque alias & quidem pluries citata, cautum eſt, cauſſas militum ordinarias, vel executivas, quæ militiam non tangunt, ad ſuos Judices competentes eſſe remittendas; ſatiſque etiam innuitur in Conſtitutione ejuſdem Pontificis incip. *Quantum*, *edita* 27. *Februarii anno* 1742., ubi decreta Innocentii XII. emanata 28. Septembris 1692., & 3. Martii 1693. confirmantur. Si quis vero delicta a militibus plerumque committi ſolita, pœnaſque omnes, quibus coercentur, ſcire deſiderat, adeat Franciſcum de Oja (*a*).

15. Poſt expoſitas Clericorum Cameræ Præfecturas, prætereunda ſane non eſt Præfectura altera Zecchæ alteri ex Clericis Cameræ cum dependentia a Cardinali Camerario tribui ſolita. Ad hanc vero Præfecturam, ſeu Præſidentiam ſpectat monetarum cuſio, valoris peregrinæ pecuniæ pro Statu Eccleſiaſtico taxatio, fraudum obviatio, & juſtitiæ in publicis commerciis tuitio. Sancivit autem S. Pius V. in Conſtitutione 3. incip. *Cum nihil magis*, ut Tonſores monetæ tam aureæ, quam argenteæ, ultimo ſupplicio puniantur, quod approbavit etiam Urbanus VIII. in Conſtitutione 75 incip. *Superna*, ubi monetam adulterantibus, vel Inſtrumenta ad hunc effectum retinentibus pœnam triremium ad decennium impoſuit.

16. Præter enunciatas hactenus Præfecturas aliæ ſuperaccedunt ex Pontificum vigilantia inſtitutæ, & Clericis Cameræ pariter demandatæ, inter quas præcipue recenſentur Præſes Archivii, cujus cura eſt publicorum Inſtrumentorum, & ſcripturarum, tam in Ur-

(a) *In tractatu Legum pœnalium cap.* 4. *& ſeq.*

Urbe, quam in universa Ecclesiæ ditione conservatio, & custodia, ad quem effectum Visitatores, & Commissarios debet opportune deputare. Riparum quoque Præses subsequitur, cui eorum, quæ per flumen vehuntur, & ad Urbem deferuntur, cura concreditur, & præcipue injungitur, ut ne dum de lignis, comestibilibus, & carbonibus Urbi prospiciat, sed etiam Monopoliis, & fraudibus, quę facile contingere possunt, provide præcaveat, debitis pœnis delinquentes coercendo, ut advertunt Cardinalis De Luca (*a*), & alias citatus Cohellius (*b*), qui de Cardinal. Camer. & de Clericis Cameræ Præfectura aliqua decoratis amplissime tractat.

17. Hactenus de Præsidibus tractatum est a Pontifice, & Sede Apostolica, œconomicis præsertim Urbis, & Districtus negotiis destinatis. Nunc ad præstantiores alios, & nobiliores ejusdem Pontificis Ministros, qui nonnullis Ecclesiis, earumque regimini pręficiuntur, cujusmodi sunt Cardinales Archipresbyteri, & Titulares, operæ pretium est progrediamur; Mox de illis tractaturi qui e latere Papæ in aliquam provinciam mittuntur, ut ejus vice, & nomine delegationem exerceant.

TITULUS XX.

De Cardinalibus Archipresbyteris, & Titularibus.

INter privilegia porro, & jura, quibus Cardinalium dignitas decoratur, neminem latet Jurisdictionem in Ecclesiis suorum Titulorum adscribi, & recenseri, vi cujus thronum obtinent, eriguntque, primam Tonsuram, minoresque Ordines con-

(a) *In relat. Rom. Cur. discurs.* 40. (b) *In not. Card. a c. 39. ad* 52.

conferunt, & beneficia, quæ S. Sedi non sint reservata, impertiuntur, unoque verbo quasi Episcopalem, & ordinariam potestatem exercent, ut fusius in Institutionibus Canonicis exposuimus (*a*). Mirum ergo non sit, si cognitio omnium caussarum Ecclesiarum suarum, sive civiles, sive criminales existant, *inspecto jure communi* ad eos privative pertineat, eaque amplior existat in Cardinalibus Archipresbyteris Basilicarum Urbis, non quidem ex majoritate rationis, sed ex majoritate subjecti, seu majoris numeri Canonicorum, & Clericorum, quibus jus dicere solent, eo proportionabiliter modo, quo uberiorem auctoritatem habere dicitur, ampliorique jure perfungi Episcopus, cui Diœcesis magis extensa concreditur, præ altero Episcopo, vel Ordinario, cui minor Cleri, & Populi numerus subest, ut advertit Cardinalis De Luca (*b*). Dixi, omnium caussarum cognitionem competere *inspecto jure communi* Archipresbyteris, qui Patriarchalibus, vel Titularibus, aliis Ecclesiis Urbis præficiuntur, seu ut barbare dicunt, incardinantur. Etenim a qualitate ordinariæ jurisdictionis cognitio istarum caussarum dependet, ideoque tam Cardinales Archipresbyteri, quam Titulares Prælatum quemdam, tamquam Generalem Vicarium pro earumdem caussarum cognitione merito retinere consueverunt (*c*).

2. Dixi insuper, ad eosdem Archipresbyteros, & Titulares collationem beneficiorum, quæ non sint Sanctæ Sedi reservata, pertinere. Sed circa beneficia in tribus Basilicis vacantia iterum est memoriæ revocanda animadversio a nobis deducta *in*

Z 2 *Inst.*

(a) *In Titulo de Cardinalibus*. (b) *In relatione Curiæ in hoc titulo*. (c) *Card. De Luca in relat. Rom. Curiæ discursu* 20.

Inst. Canonicis (a), beneficiorum scilicet inferiorum collationem, per turnum divisam esse inter Cardinales Archipresbyteros, & Capitula, unde in Basilica Vaticana, una hebdomada ad Cardinalem Archipresbyterum, altera ad Capitulum spectant, in Basilica vero Sanctæ Mariæ Majoris duabus hebdomadis a Cardinali Archipresbytero, & una a Capitulo eadem Beneficia inferiora conferuntur, ut testatur Rota (b); cumque in Basilica Sancti Johannis in Laterano vetus quædam concordia vigeret, qua Cardinalis Archipresbyter beneficia intra Ecclesiam existentia, Canonici vero vacantia extra Urbem conferrent, sublata hinc prædicta concordia, ac consuetudine, Innoc. XII. per Constitutionem editam anno 1698. expresse mandavit, quod in posterum omnium beneficiorum collatio inter Archipresbyterum, & Capitulum simultanee habeatur, diviso inter ipsos per hebdomadas collationis exercitio.

3. Addidi tamen, & consulto addidi, *inspecto jure communi* cognitionem caussarum ad Archipresbyteros, & Titulares pertinere; nam ex Constitutionibus Apostolicis, signanter vero Benedicti XIV. incipien. *Quantum*, edita die 27. Februarii 1742. tom. 2. Bullar. adempta Cardinalibus Archipresbyteris, & Titularibus, eorumque Vicariis privativa cognitione caussarum, eadem facultas, seu jurisdictio unice reservatur in iis, quæ circa servitium Ecclesiæ, disciplinam Ecclesiasticam, & morum correctionem versantur, ut literaliter cavet eadem Constitutio, loquiturque etiam in terminis Cardinalium Protectorum, prout præventive etiam statuerat Innocentius XII. in Constitu-

(a) *Sub titulo de Collationibus* §. 1. *n.* 29. (b) *Decis.* 98, *num.* 23. *part.* 19. *Recent.*

ſtitutione 25. ejuſdem Pontificis, ubi Cardinalium Protectorum juriſdictionem, quavis altera cauſſarum cognitione interdicta, ad ſimplicem præeminentiam, & vigilantiam pro ſacrarum Familiarum regimine, & Conſtitutionum obſervantia redegit. Neque eſt prætereundum, quod cum Urbanus VIII. per breve confirmatorium decreti Congregationis Viſitationis lati die 5. Septembris 1641. declaraſſet, poſſe per Cardinalem Archipresbyterum Baſilicæ Vaticanæ Sacramentum Confirmationis in eadem Baſilica, & Civitate Leonina conferri, Sacr. Congregatio Concilii anno 1648. decrevit, id eſſe intelligendum, quoad perſonas Canonicorum, Beneficiatorum, & Miniſtrorum inſervientium Baſilicæ, nec non pro Vaticani Seminarii Convictoribus, excluſis quibuslibet aliis, & ſacræ Congregationis decretum Clemens X. confirmavit. In eodemque decreto literis dimiſſorialibus Archipresbyteri Cardinalis indigere ſtatuitur eos, qui cum ſint de gremio Capituli, ad Ordines aſcendere volunt, quod fuſius declaratur a Benedicto XIV. in Conſtitutione incipien. *Ad honorandam*, quæ eſt *la 59. ejuſdem Pontifi is tom. 3. Bullarii*, ubi ampliſſima Vaticanæ Baſilicæ, ejuſque Archipresbyteri privilegia recenſentur.

4. Tota ergo nunc eorumdem Cardinalium poteſtas præſertim reſtricta videtur ad jus, ut inquiunt, correctionale, per quod poſſint exceſſus Canonicorum, aliorumque Officialium Eccleſiæ in Choro, vel in eadem Eccleſia commiſſos corrigere, atque punire, eo prorſus jure, quo Tridentina Synodus (a) expreſſe derogando cuicumque conſuetudini tam ordinariæ, quam immemorabili, facultatem emendandi, vel corrigendi Capitulum Epiſcopo clar-

(a) *Cap. 6. Seſſione 25. de reformat.*

elargitur; quod quidem eodem, aut potiori jure Cardinalibus competit in Ecclesiis Titularibus; ideoque, sicuti etiam si Decano, aut antiquiori alteri Canonico eadem potestas competeret, intelligeretur semper cumulativa, & simultanea cum Episcopo ex deductis per Gallemart. (*a*) aliosque relatos a Rota (*b*); Ita omnino verificaretur in Cardinalibus, si ratione consuetudinis invaluisset, quod unus ex Canonicis correctionale hoc jus exerceret, cum quidquid de Episcopo in materia jurisdictionali affirmatur, quæ non sit expresse per Constitutiones Apostolicas vetitum, sit ad Cardinales in Ecclesiis Titularibus protrahendum.

5. Illud vero pro coronide non est omittendum; quod cum Pœnitentes sive in Urbe extantes, sive ad hanc accedentes, ad dispensationes matrimoniales obtinendas (ut non habentes in ære, aliquid in corpore luant) nonnullas pœnitentias in operibus præcipue servilibus consistentes in Basilicis ab immemorabili tempore explere consuevissent, cumque ex alia parte dignos pœnitentiæ fructus non agerent, cum turmatim, vel irreligiose se gererent, provida hinc a Benedicto XIV. edita est Epistola Encyclica ad tres Cardinales Archipresbyteros Urbis sub die 18 Januarii 1754. ubi regulæ ab iisdem pœnitentibus observandæ, antequam a Dataria Dispensationem matrimonialem obtineant, statuuntur. Æquali autem zelo idem Pontifex *in Constitutione incip. Inter arduas* præcedenter edita, nempe 22. Aprilis 1749. eosdem Cardinales Archipresbyteros, vel Titulares cohærenter *ad Constitutionem S. Pii Quinti*,

(a) *Discept. forens. cap.* 154. *n.* 40. (b) *In Magistrali dec. Hispalen. juris præsidendi in Choro cor. del'Almo, quæ est dec.* 16. *apud Scarfant. ad Ceccoper.*

ti, *& decreta Synodi quintæ Lateranensis* est adhortatus, ut in testamentariis tabulis, quibus de sacris supellectilibus, aliisque rebus ad usum sacrum destinatis favore suarum cappellarum disponunt, Ecclesias illas præ oculis habeant, quarum titulum, vel regimen habuerunt.

6. Extabant quidem olim in Romana Curia alii Judices particulares Montis Pietatis, Hospitalium S. Spiritus in Saxia, S. Sixti, Sancti Jacobi Incurabilium, & Consolationis, itemque Societatis Annunciatæ, Collegii Germanici, aliique plures, quos recenset præd. Cardinalis De Luca (a); iisque accedebant Protectores Religionum, vel Confraternitatum Sæcularium, qui quidem si non ex dispositione, & censura Juris, saltem de facto in Regularium, vel sæcularium, negociis sese passim ingerebant. Sed cùm inhærendo saluberrimo, providoque Decreto Innocentii XII. quod est 65. inter impressa in ejus Bullario, ad evitandum inutilem Tribunalium circuitum, & Judicum confusionem declinandam, omnes istas facultates, a prædictis Judicibus, aliisque similibus ademerit Benedictus XIV. *in citata Constitutione Quantum*, solumque exceperit jurisdictionem Cardinalis Decani sacri Collegii pro Ostien. & Veliternen. Ecclesiis, necnon Præfecti Palatii Apostolici, decernendo, quod aliæ quævis caussæ, vel ad A. C. in civilibus, vel ad A. C. in criminalibus remittantur; idcirco supervacaneum est de istis Judicibus jam abolitis, uberius disserere, unde ad Legatos in Provincias missos, qui tamquam repræsentantes personam Pontificis amplioribus privilegiis perfruuntur, properamus.

TI-

(a) *Discursu 42. in relatione Romana Curia.*

TITULUS XXI.

De Potestate Legatorum.

SUpposita ex jure Canonico, ejusque Institutionibus (*a*) differentia Legatorum in tres classes, scilicet in Legatos a Latere, natos, & missos, quod nempe Legati a Latere sunt Cardinales, qui cum ex vi sui officii lateri Papæ in Urbe adsistere teneantur, quasi a latere Papæ dimissi videntur, cum in aliquam Provinciam exercendæ legationis caussa mittuntur: Nati sunt, qui ex vi Archiepiscopalis gradus, quem habent, legationem exercent: & tandem missi, qui ex Præsulum albo ad aliquem Regem mitti consueverunt: Superfluum jam videtur hic attingere potestatem Legatorum natorum, ea enim ipsa omnino est, ac potestas Ordinariorum, de qua tam in Inst. Canonicis, quam in Inst Criminalibus (*b*) pertractavimus Quamobrem res jam acta inutiliter ageretur, si ea, quæ ibi protulimus, repeterentur. Unice ergo in præsenti tit. prælibanda est potestas Legatorum a latere, & Legatorum missorum, quos etiam Nuncios vocamus, de quibus licet egerimus *in præd. Inst. Canon. sub d. tit. de Legat.* aliqua tamen pro uberiori materiæ tractatu videntur subjicienda.

2. Hos igitur quemadmodum certum est in Christiana Republica substitutos fuisse antiquis Proconsulibus, & Præsidibus Provinciarum, qui in provincia sibi commissa amplissimam jurisdictionem habebant, & mero, ac mixto imperio, ubi extant, paci-

(a) *Sub titulo De Legatis.* (b) *Sub iisdem titulis.*

pacifice adhuc fruuntur (*a*), ita eſt undique certum, familiam armatam poſſe ab iis retineri, & ultra civilem, coercitiva, ſeu criminali eos decorari poteſtate, atque hinc quomodolibet poſſe contentioſam, & forenſem auctoritatem exercere. Præſertim quia exploratiſſimum eſt, cui mandata eſt juriſdictio, ea omnia intelligi, & cenſeri commiſſa, ſine quibus eadem Juriſdictio exerceri non poteſt; unde cum utrique Legati idcirco mittantur, ut nimirum evellant, deſtruant, ædificent, & plantent, ſeu, quod idem eſt, ut ſcandala eripiant, bonamque diſciplinam reſtaurent, plane inde deſcendit, quod ſi ad aſſequendum hunc finem, pœnarum quoque impoſitio contra delinquentes, & exterioris, ſeu Forenſis juriſdictionis exercitium expedire videatur, non eſt certe iis denegandum. Acceditque, eoſdem Legatos majori prærogativa ex juris cenſura pollere, quam Epiſcopi, & Archiepiſcopi gaudeant (*b*); Unde ſicuti iidem Epiſcopi, vel Archiepiſcopi criminali, & forenſi poteſtate donantur: ita æqualis, imo major juris ratio ſuadet, eandem poteſtatem iiſdem Legatis tribui oportere.

4. Quamvis autem hæc vera ſint inſpecta Juris cenſura, & æque de Legatis a latere, ac de miſſis aſſeri poſſint, præſertim quia utrique Legatorum generi ſpirituales, ac politiceæ cauſſæ a Summo Pontifice per quandam cumulationem ſupremi Sacerdotii, ac Principatus ſæcularis committuntur; quia tamen Legati a latere ad regendas illas provincias plerumque ablegantur, quæ Eccleſiaſti-

(a) *In cap. Legatos de Off. Legat. in 6. & in l. ſi in aliquam ff de Off Pro Conſulis.* (b) *Gloſſ. verbo reputantes in cap 2. de Offic. Legati in 6., & in cap. Si Abbatem de Electione eod. titulo.*

cæ ditionis sunt, & temporali Romani Pontificis subduntur Imperio; contra vero Nuncii in dissita, aliisque Principibus in temporalibus subdita Regna plerumque mittuntur, inde est, quod licet pari ratione civiles, aut mixtas caussas æque omnes cognoscere, & in iis, quæ spirituale regimen respiciunt, sese ingerere valeant, tamen liberum officium, & exercitium potestatis competens Legatis a latere non æquali jure Legatis missis, seu Nunciis Apostolicis permittitur, atque tribuitur, qui idcirco contra resistentes mandatis Nunciaturæ, aut adhibere debent Ministros Episcoporum, aut, si necessitas postulet, sæculare brachium implorare tenentur, nisi peculiares carceres habeant, armatamque familiam detineant, ut in Nuncio Neapolitano contingit, unde Vanespen. (*a*), quo præcise se extendat in Belgio, & Gallia Nunciorum Apostolicorum auctoritas, refert.

5. Idem vero est asserendum de Legatis Apostolicis, qui ob privatam aliquam, vel etiam publicam caussam nomine sanctæ Sedis extra Ditionem tamen Pontificiam deputantur; quamvis enim nonnulli Canonistæ, & signanter Decius, & Felinus (*b*) affirmaverint, criminalem, Forensem, externamque potestatem usque ad executionem sententiarum inclusive illis competere, contrariam tamen sententiam tenuit Abb. (*c*), & sequitur Marth. (*d*), qui cum aliis pluribus eandem communem, & usu receptam affirmat, eosque aliorum ministerio, & curia uti debere arbitratur, pro sententiarum, & Decretorum executione, quæ forum externum utcumque respiciat. 6.Cæ.

(a) *Juris Eccles. Univers. p. 1. sub titulo De Legatis, & Nunciis*. (b) *In cap. Significasti de Offic. Delegat.* (c) *In d. cap. Significasti*. (d) *De Jurisdic. part. 2. cap. 9. n. 17.*

6. Cæterum quod supra diximus, tam Legatis a latere, quam Nunciis, inspecto jure communi, in forensibus, & contentiosis negociis Jurisdictionem competere, cohærenter ad idem jus commune est intelligendum, quo quidem attento post decretum Tridentini (a), sicuti nequeunt Ordinariorum, aliorumque Judicum auctoritatem in civilibus perturbare, ita idem proferendum est judicium in caussis criminalibus, nisi fortasse circa exemptos, sive Regulares, sive sæculares agatur, quorum quidem sive civiles, sive criminales caussæ existant, etiam in prima instantia poterunt a Legato a latere absolvi, ac definiri, cum Tridentina Synodus sartam, tectamque reliquerit Legatorum auctoritatem, vulgatumque sit, Legatos a latere etiam in prima instantia exemptorum etiam in prima instantia Judices esse; ut est textus litteralis *in Cap. Si Abbatem de Electione in 6.* & advertunt ibi Repetentes, quos *in Inst. Canon.* recensuimus. Non sunt tamen silentio prætereundæ peculiares quædam facultates Legatis Provinciarum Pontif. concessæ, quas refert inter alios Maserus (b).

7. Præmittit quidem idem Auctor, Gregorium XI. postquam Avenione discessit, ibi ob longam ab Urbe distantiam, cui Sedem restituit, Legatos reliquisse. Item a tempore, quo Pontifices Avenione degebant, Legationem Æmiliæ erectam esse, ut Legati Tyrannos reprimerent, & facinorosos extirparent; Legationes etiam Bononiensis post tempora Julii II. Ferrariensis tempore Clementis VIII., & Urbinatensis tempore Urbani VIII., dum Apostolica Sedes istorum Statuum, seu Dominiorum possessionem recuperavit, fuisse

A a 2 præ-

(a) *Sess. 24. cap. 20. de reformat.* (b) *De Legatis, & Nunciis lib. 10. cap. 74.*

præstitutas; deindeque subdit, uberrimos, & nullis pene limitibus circumscriptos jurisdictionis actus tum in civilibus, tum in criminalibus caussis, iisdemLegatis fuisse impertitos. Ad easdem vero facultates in specie descendendo, prætermissisque iis, quæ in negociis civilibus, vel œconomicis, & politicis inter omnes personas emergunt, quæ iisdem Legatis concessæ reperiuntur, & solas facultates criminales innuendo idem Miserus concludit, eosdem Legatos ob Privilegia Apostolica iis attributa, libere posse Feudis, & Baroniis etiam sine Judicis declaratione, Feudatarios privare: Insuper non data copia Indiciorum, nec præfixo termino ad defensiones, neglectisque aliis Juris solemnitatibus ad capturam reorum posse devenire. Bannitos pariter, eorumque receptores, & fautores summarie condemnare, & non obtenta etiam pace a parte offensa in pristinum statum delinquentes restituere; unoque verbo cum in spiritualibus, & temporalibus Vicarii Papæ declarentur, iis unice exceptis, quæ nominatim Pontifices sibi reservarunt, omnia & singula etiam in criminali materia agere posse, quæ expresse non prohibentur, ut etiam eruitur ex Apostolicis Brevibus, omnibus, & singulis Legatis a latere enunciatarum Provinciarum expediri solitis, & per extensum apud cit. Maserum (a) relatis.

8. Extat vero circa negocia civilia, aut mixta a Legatis a latere discuti solita, Constitutio Benedicti XIV. incip. *Concreditum*, *quæ est* 50. *Bullar. tom.* 2., qua licet iis permittatur, posse renovationes investiturarum, terrarum, & bonorum ad Sedem Apostolicam spectantium expleto tempore renovare, tamen prohibentur in casu devolutionum, & ca-

(a) *Libro* 2. *appendice* 43. *&* 44. *de Legat. & Nunc.*

& caducitatum inconsulto Summo Pontifice novas investituras concedere. Atque hæc de Legatis protulisse sat est. Nunc de Cardinalium Congregationibus, ut promisimus, est differendum, quibus graviora Apostolicæ Sedis negocia committuntur.

9. Cum igitur omnia Romani Pontifices gravioribus Supremi Pontificatus curis distracti, nequeant per se ipsos explere, quæ ad utramque politiam, spiritualem & temporalem reducuntur, ut alibi innuimus, experientiaque itidem compertum habuerint, graviorum præsertim negociorum trutinam, tutius, & facilius a plurimorum Judicio pendere, ut notavit Gloss. (*a*), & disertius dicitur *in leg. Quæstionem* 32. *Cod. de Fideicomissis*, unde Cassiodorus relatus a Perez (*b*): *uni*, inquit, *acceptum fuisse interdum gratiæ est, multis placuisse judicium*; meritissimo hinc jure ultra Præsules peculiaribus ministeriis addictos, & Magistratus in diversis muneribus provide institutos, quos hactenus recensuimus, distinctas pariter Congregationes Cardinalium erexerunt, quarum quidem aliquæ, ut a principio præmisimus, ad trutinam negociorum solius Urbis rediguntur, quæ per Congregationem Visitationis examinantur; aliæ ad universum Statum in figura Principis temporalis ampliantur, nempe Congregationes Consultæ, Boni regiminis, Aquarum, Confinium &c., & demum aliquæ pro regimine Ecclesiæ universalis reperiuntur institutæ, ut sunt Consistorialis, universalis Inquisitionis, Rituum, Indicis, Indulgentiarum, Propagandæ Fidei, Concilii Tridentini, Episcoporum, & Regularium, Disciplinæ Re-

(a) *In Can. De quibus, verbo pluribus distinctione 20. & in cap. Prudentiam, de Officio Delegati.* (b) *In Codicem lib. 10. tit. 65. n. 7.*

Regularis, Immunitatis Ecclesiasticæ, & Fabricæ; quibus accedunt tribunalia magis contentiosa, & forensia, quæ caussas, & negocia utriusque Principatus Ecclesiastici, & temporalis, necnon Episcopatus Urbis pro Instantiarum diversitate promiscue tractant, cujusmodi sunt Tribunalia Rotæ, & Cameræ, Judices Commissarii, necnon Signatura Justitiæ & Gratiæ, de quibus omnibus seorsim, & sigillatim est differendum. Quoniam vero de auctoritate, & vi Decretorum ab enunciatis Congregationibus editorum, hinc inde a nonnullis controversiæ, & dubia, præsertim vero ab iis, qui ultramontes degunt, proponuntur, non abs re erit, antequam singulas Congregationes in specie exponere aggrediamur, de efficacia eorundem decretorum in genere aliqua in medium proferre, arreptaque hac occasione, de relevantia, & vi Decisionum Rotalium, aliorumque Tribunalium aliqua innuere.

TITULUS XXII.

De Congregationibus S. R. E. Cardinalium in genere, necnon de Rotæ, aliorumque Tribunalium forensium auctoritate.

Congregationum sane Urbis responsa, seu resolutiones vim legis sortiri, & in universo Orbe obtinere, ultra Cohelium (a) advertunt Rodriquez (b), Cherubinus (c), Salas (d), aliique; e contra mere doctrinales esse, nec tamquam leges, Fi-

(a) *In notitia Cardinal.* (b) *Quæst. Reg. tom. 1. q. 11. art. 2.* (c) *In Bullario in Sixtum V. Constitut. 74. Schol.* (d) *De leg. tract. 14. disput. 21. sect. 12.*

Fideles universim adstringere docuerunt Sanchez (*a*), Villalobos (*b*), Bonacina (*c*), aliique. Utramque tandem sententiam alii conciliarunt cum Tapia (*d*) affirmantes, generatim, & indistincte enunciatas Congregationum Declarationes vi legum destitui, summo licet obsequio sint excipiendæ, & tamquam supremi Ecclesiæ Senatus placita executioni mandandæ. Ut autem in particularibus casibus vim legis obtineant, idem Tapia, aliique plures ab eo allegati, & præsertim Hurtado (*e*), Torreblanc. (*f*), aliique apud Leurenium (*g*), requiri arbitrantur, ut in eadem resolutione exprimatur, Summo Pontifice consulto, editam extitisse; Ulterius ut constet ex sigillo, & subscriptione Cardinalis Præfecti, & Secretarii de ejusdem resolutionis veritate; Et tandem, ut similes declarationes publice evulgentur.

2. Et merito quidem conditiones istæ exiguntur. Quod enim spectat ad primam de Summi Pontificis auctoritate, cum certum undique sit, verba illa Petro, & Petri successoribus directa (*h*) *Pasce oves meas*, quibus auctoritas, & legislativa vis in universa Ecclesia Summo Pontifici tribuitur, ad Cardinales non porrigi, plane inde sequitur, Cardinalium resolutiones inconsulto Pontifice editas, legem in tota Ecclesia nequaquam inducere. Accedit, id expresse in Bulla 74. Sixti V. *tomo 2. Bullarii veteris*, & 117. *tom. 4. Bullarii novæ Editionis, p.399.* cautum fuisse, & postremo stylus, & praxis Urbis in

(a) *De Matrim. tom. 3. lib. 8. disput. 2 n* 10. (b) *Tom.1. Sum. tract. 2. dub. 7. n. 5.* (c) *De Leg. disp. 1. q. 1. punct.8.* (d) *Q.8. art.8.* (e) *De Residentia tom.1. Resolut.3. pag.206.* (f) *In praxi lib. 4. cap.3.* (g) *Tom.1. q. præliminar. q. 24.* (h) *Joan. 21.*

in eandem veritatem confpirat, qua principaliores præfertim refolutiones a Cardinalibus evulgatæ, a Pontificibus approbari confueverunt.

3. Debent ulterius pari jure, figillo, & fubfcriptione Cardinalis Præfecti,&Secretarii eædem refolutiones muniri;Ultra quod enim de illarum veritate,& identitate facile dubia aliàs excitarentur,idemque item ftylo, & praxi Romanæ Curiæ plane cohæret; Accedit,ita præfcriptum fuiffe ab Urb. VIII. de earumdem refolutionum auctoritate tractante, ut refert Barbofa (*a*). Tertium denique requifitum promulgationis,probatione non eget, cum ex iis, quæ alibi innuimus (*b*),nullius momenti fit Conftitutio, quæ non fuerit a Principe promulgata, neque quis ea lege poffit adftringi, quam ignorabat, ut dixit etiam Juftinianus (*c*).

4. Quamquam vero earundem facrarum Congregationum refponfa iifdem conditionibus roborata, legem, ut diximus, faciant, congruumque plurimum fit ex Gavanto (*d*) ut Epifcopus in fua Diœcefi earundem obfervantiam,præfertim fi ad Clerum dirigantur,inculcet,verbis aliquibus in edicto, vel altera quavis Epifcopali lege, vulgari fermone fuperadditis, quibus cauffas, & rationes exponat, propter quas refolutiones emanarunt, nequaquam tamen id ita eft intelligendum, ut fi contrarium quidquam refolutionibus a Prædeceffloribus Epifcopis editis,per earundem Congregationum Refponfa, vel legitima alia confuetudine præfcriptum extiterit, debeant Epifcopi ex vi earundem Refolutionum fubditos ad obfervantiam compellere, cum nec

(a) *In Summa verb.Congregatio n. 8.* (b) *Lib. 1. tit. 1.Inftit. Canonicar.* (c) *Novella 66. cap. 1. & in l.leges Cod. de legibus.* (d) *In praxi part. 2. n. 39. & feq.*

nec contraria Synodorum ſtatuta, nec legitimos locorum uſus eædem Reſolutiones invertere, ac labefactare cenſeantur; Unde quamvis a Sacra Congregatione Concilii pluries fuerit deciſum, de rigore juris non poſſe a Parocho prohiberi, ne in publicis Oratoriis intra ſuæ Parochiæ fines ſacra ante Miſſam Parochialem celebrentur (*a*); ſi tamen Epiſcopus contrarium juſſerit, ne populus a Miſſa Parochiali, & concione per Parochum habita retrahatur, vel ſi contrarius uſus inoleverit, Epiſcopi præceptum, vel uſus prævalebit, ut egregie advertit Benedictus XIV. (*b*). Neque prætereundum arbitramur, licet lato modo, & abuſive Sacrarum Congregationum reſolutiones Sedis Apoſtolicæ reſponſa cenſeantur, eas tamen falſificantes, vel quomodolibet adulterantes nec vigore *cap. Ad falſariorum de crimine falſi*, nec ex cenſura Bullæ in Cœna Domini, excommunicationem Summo Pontifici reſervatam, aliaſque pœnas contra falſificantes reſcripta Sedis Apoſtolicæ incurrere, ut alibi advertimus (*c*).

Hæc quidem circa declarationes ſacrarum Congregationum theorice expoſuiſſe ſat eſt. Tria vero ſunt pro praxi ſuperaddenda. Primum nempe, cauſſas contentioſas, ſeu negocia formam, & ordinem judiciarium requirentia, *regulariter* in Cardinalium Congregationibus cognoſci non poſſe, ut declaravit Innocentius XII. (*d*), qui cauſſas contentioſas eas eſſe decrevit, in quibus neceſſarius eſt proceſſus judicialis, aut fieri debent probationes part. cit. ſive mediante Jurium, & Inſtrumentorum

(a) *Lib. 16. Decretorum pag.* 331. & 543. (b) *De Synodo Diœceſana cap. 7. lib. 12. §. 7.* (c) *In Inſtit Criminalibus lib. 2. tit. de Crimine falſi.* (d) *Decret. 71. ejus Bullar.*

productione, ac reproductione, sive mediante examine testium in Curia, sive mediante expeditione literarum remissorialium, vel compulsorialium facienda, aut si interponendum sit aliquod decretum judiciale, sublata idcirco iisdem Congregationibus, earumque Præfectis, ac Secretariis, omnibusque aliis facultate caussas prædictas reassumendi, adversus Judices ordinarios, aut quovis modo judicialiter procedendi. Quod si secus fuerit actum, omnia acta, resolutiones, ac decreta ipso jure nulla, perinde ac si non emanassent, extitura declarantur. Dixi *regulariter*; si enim partes expresse, & in scriptis consentiant, in eodem decreto opportune cavetur, in iisdem Congregationibus caussas posse agitari, ita tamen, ut etiam pro hoc casu, acta, & processus probatorii coram ordinariis Judicibus fiant, a quibus deinde ad easdem Congreg. remittantur, ut fusius in eodem decreto Innocen. statuitur, ubi sola Congregatio Boni regiminis, de qua infra, pro exactione onerum Communitatum excipitur.

6. Providoque plane consilio hæc Constitutio edita est. Indecorum enim nimis videbatur, & Cardinalitia dignitate undique indignum, eosdem Cardinales pro caussarum contentiosarum examine, Judiciali alea, quæ sine strepitu fieri non potest, perturbari, eademque hinc prohibitio abstinendi ab examine caussarum, quæ judicialem ordinem postulant, renovata est a Benedicto XIII. per organum Secretariæ Status sub die 17. Aprilis 1728. sequenti Decreto *Sanctissimus: Dominus noster per Organum Secretariæ Status jussit, per sacram Congregationem non amplius recipi, nec agnosci caussas contentiosas tam civiles, quam criminales ordinem judiciarium cum processu, & probationibus*

nibus requirentes secundum Bullas 53. Sixti V. & Innoc. XII., quas omnino servari mandavit.

7. Alterum item est serio advertendum, scilicet post aditam unam ex sacris Congregationibus aliam sub pœna nullitatis actorum adiri non posse, ut declaravit idem Pontifex Innocentius XII. *Decreto 65. ejusdem Bullarii*, etiamsi mediante rescripto Pontificis fuerit ad alteram Congregationem caussa remissa; idque etiam opportune cautum est, ad impetrantium calliditatem coercendam, qui ubi primam Congregationem tanquam negocii instructam eorum petitioni contrariam habuerunt, vel habere suspicantur, studiose, & subdole tentant, aliam adire, ut tamquam minus informata ipsis concedat, quod prima denegavit, vel denegasset, ut totidem fere verbis in enunciato decreto idem Pontifex loquitur. His denique accedit, quod licet amplissima sit Congregationum auctoritas, non debent tamen de facili a legitimis Superioribus caussas avocare, ne iidem sine solido fundamento, suo jure procedendi in prima Instantia contra sacrorum Canonum, & Tridentinæ Synodi censuram in *vulgatissimo cap. Caussæ omnes* priventur; Unde usus invaluit, quod subditorum instantia ad ipsosmet Prælatos, sive Sæculares, sive Regulares ææedem Congregationes remittant, ut testatur Ursaja (*a*).

8. His circa Decreta S. Congregationum prælibatis, paucis profecto res absolvitur, si ad decisiones Rotales, aliorumque Forensium Tribunalium sententias, oculos convertamus. Quidquid enim dixerit Garzias (*b*), explorata plane res est, quod etsi eædem Decisiones, & Tribunalium sen-

(a) *Part. 2. discept.* 8. *n.* 40. (b) *De Benefic. p. 1. cap. 5. num. 199.*

tentiæ, utpote a primis post Cardinales subselliis editæ, obsequenter sint ab omnibus excipiendæ, vim tamen legis in universo Orbe non habent, cum ab ipsamet Rota in aliquibus circumstantiis mutato turno, de quo amplior sermo redibit, a prioribus sententiis, vel suis Decisionibus recedatur, quodque plus est, sacræ Urbis Congregationes, & præsertim Concilii, a Decisionibus sacræ Rotæ dissentire quandoque consuevit, ut testatur Bened. XIV. (*a*), idemque asserendum est de Camera, & Signatura, ut advertunt Fagnanus (*b*), aliique citati per dictum Leurenium (*c*), qui aliud per dictas Decisiones Rotales, vel Tribunalium sententias non induci concludit, præsertim si sint uniformes, nec amplius revocatæ, quam Romanæ Curiæ stylum, ab illis tantum, qui Curiam sequuntur, observandum. Nunc ad Congregationes in specie transeamus, in qua quidem classe cum primo sese offerant Congregationes illæ, quæ ad Episcopalem Urbis sollicitudinem reducuntur, quò præcipue spectant Congregationes Visitationis, de iis mox pertractandum.

TITULUS XXIII.

De Congregationibus Visitationis Apostolicæ, & Visitationis Carceratorum.

QUamquam Auctores omnes, qui de Romana Curia, ejusque praxi scripserunt, sub titulo, & nomine Congregationis Visitationis eam intellexerint, quæ ad visitandas Urbis, & Districtus Ecclesias provide fuit instituta, & Congregatio

(a) *De Synodo Diœcesana lib.13.cap.9.n.55.* (b) *In cap. 12. de Judiciis.* (c) *In Jus Canonicum q.25.*

gatio Apostolica dicitur, quia a Pontifice sub figura Episcopi Urbis juxta varias repræsentationes, quas eidem Pontifici competere alibi advertimus (*a*), per Cardinalem Vicarium, aliosque Ministros fieri solet, ut inter alios adnotarunt Vanespen (*b*), & Cardinalis De Luca (*c*). Nos tamen alteram quoque Congregationem hic attingendam decrevimus, quæ ad visitandos carceres fuit etiam erecta, unde carceratorum vocatur. Nec sane immerito, Etsi enim carcerum visitatio per Gubernatorem Urbis, aliosque ejusdem Tribunalis Ministros præcipue agatur, ut infra videbimus, unde magis Laici, & sæcularis Judicis actum, quam Ecclesiastici Magistratus auctoritatem præseferat; Re tamen vera, vel promiscue ad utramque potestatem Ecclesiasticam, & sæcularem redigi potest, vel ad Pontificem etiam sub figura solius Episcopi eadem pertinet, cum nihil antiquius habuerint Episcopi a primis etiam Ecclesiæ temporibus, quàm miserabilibus Personis opportune prospicere, ut ostendimus in Institutionibus Canonicis (*d*); inter quas quidem personas non ultimum locum habent, qui carceribus detinentur, unde non incongrue in numero Congregationum, quæ ab eodem Pontifice in figura Episcopi Urbis fuerunt institutæ, utramque recensemus, de Congregatione Visitationis Apostolicæ primum agentes, de altera Visitationis Carceratorum mox tractaturi.

2. Ne minor igitur esset Romani Pontificis cura Urbis Romæ in repræsentantia, & figura ejus Episcopi, quàm aliorum Episcoporum, qui ju-

(a) *In Instit. Can. lib. 1. de Rom. Pontifice*. (b) *Jur. Eccl. univer. p. 1. titulo 22. &c.* (c) *In relat. Curiæ tit. 24.*
(d) *Lib. 3. tit. 1. n. 17. & sequentibus*.

juxta Canones, & censuram Tridentinæ Synodi; (a) tenentur quotannis, vel per se, vel per alios, Diœceses visitare: provido sane consilio Clem. VIII. anno 1592. Constitutione 8. incipien. *Speculatores* Congregationem Visitationis erexit, cujus munus foret Ecclesias Urbis, Monasteria, aliaque loca pia visitare, abusus forsan irreptos corrigere, implementum onerum Missarum recognoscere, & Ecclesiasticam disciplinam enixe promovere, eandemque Congregationem ex uno Præsule Secretario, nonnullis Cardinalibus, aliisque Prælatis in Consultores adscitis restauravit Alexander VIII. & ad Ecclesias in Districtu Romano positas extendit, atque porrexit, peculiari Actuario, seu Cancellario Fiscali, aliisque Ministris adjectis in Constitutione 15. incipien. *Cum in pastorali*. Præterea vero Innocentius XII. eo quo præpollebat augendi divini cultus, & Religionis ampliandæ zelo, nedum Visitationem omnium Ecclesiarum, & locorum piorum Urbis indixit, verum etiam Cardinalibus, & Prælatis in adjutorium assumptis, amplissimas facultates concessit, præsertim vero, ut appellatione remota eorumdem Cardinalium ordines executioni mandarentur, ut nullo privilegio, aut exemptionis titulo suffragante, Ecclesiæ omnes, & loca pia visitarentur, & personæ qualibet ad tradenda documenta ad eundem effectum opportuna compellerentur; Ut insuper Pontificalia munera in iisdem Ecclesiis, locisque piis libere exercerentur, celebratio Missarum ab altaribus, ad quæ ob earum multitudinem celebrari non possunt, ad alia altaria posset transferri; & demum, ut caussæ omnes occasione Visitationis pendentes tam civiles, quam criminales,

(a) *Sessione 24. cap. 3. de Reformat.*

les, & mixtæ, ad eosdem electos Judices avocarentur, aliasque similes facultates adjecit, quæ fusius describuntur in Constitutionibus ejusdem Pontificis prima *incipien. Agrum* 11. *Jan.* altera *Cum in pastorali* 16. ejusdem mensis, tertia *Officii nostri*, quarta *Ut in prosequendo*, quinta *incipien. Quoniam eadem die* 16. *Jan.* anni 1693. editis, quæ extant in Bullario ejusdem Pontificis *a n.* 17. *ad* 20.

3. Cum ergo per hanc Congregationem a prædictis vetustioribus Pontificibus erectam, & ab eodem Innoc. magis, ut diximus, ampliatam, nihil sit pro regimine, optimaque directione Ecclesiarum, & locorum piorum Urbis, & Districtus ulterius desiderandum, ea forsan ratio est, ob quam licet antiquioribus sæculis aliquando legamus, ab ipsis Pontificibus tamquam Episcopis Urbis Romanum Clerum coram se in Synodo congregatum fuisse, juxta exempla, quæ profert Benedictus XIV. (*a*); imo licet etiam Card. Vicarius jus habeat Synodum indicendi, ut supra advertimus (*b*): raro tamen hujusmodi Synodos coactas fuisse recentius comperimus, tum scilicet, quod Romana Diœcesis unius Urbis mœnibus pene concluditur, ita ut Pontificis, Vicarii, & Cardinalium vigilantia facile possint, si qui occurrant abusus, removeri, tum etiam, quia per hanc præcipue Visitationis Congregationem ad instar Synodi, celerius, & facilius scandala arcentur, Cleri, Populique mores reformantur, & Ecclesiastica Disciplina amplissime restauratur, ut egregie advertit idem Benedictus XIV. (*c*). Nunc ad alteram Congregationem, quæ Visitationis Carceratorum dicitur, progrediamur.

4. Pro-

(a) *De Synodo Diœcesana lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 3. *& lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 7. (b) *In tit. de Card. Vicario.* (c) *Loco citato.*

4. Probe quidem, optimeque intelligens Paulus V. inter alias omnes personas Pastoralem Pontificis sollicitudinem, & vigilantiam promerentes, etiam in ratione, & prospectu Episcopi Urbis, eos præcipue esse accensendos, qui Carceribus mancipantur, hinc ut facilius & celerius eorum caussæ expedirentur, in alias cit Constitut. 71. Congregationem, quæ Carceratorum, ut innuimus, dicitur, instituit, & in certam formam redegit, eamque congregationem jussit ex Gubernatore Urbis, Auditore Cameræ, Præside Carcerum, qui est unus ex Clericis Cameræ, Advocato Fisci, & Procuratore Generali Fiscali, duobus item Locumtenentibus criminalibus Gubernatoris Urbis, Locumtenente criminali Auditoris Cameræ, Advocato Pauperum, duobus pariter Procuratoribus Pauperum, uno scilicet a Pontifice deputato, & altero a Congregatione Charitatis electo, Visitatore Carcerum Secretorum, Commissario Remigum, Locumtenente criminali Cardinalis Vicarii, itemque duobus Prælatis, qui duabus piis Congregationibus pro patrocinio, subventione, & liberatione Carceratorum institutis præficiuntur, Congregationis scilicet charitatis, & alterius pietatis Carceratorum constitui, atque hunc quidem ordinem pro Carceribus olim Turris novæ ad viam Juliam ab Innoc. X. postea translatis servari mandavit. In Visitatione enim Carcerum Capitolii Præsides Carcerum dictos duos Prælatos, Advocatum Pauperum, Advocatum Fisci, Procuratorem Fiscalem, & enunciatos duos Procuratores Pauperum, Senatorem, ejusque Auditorem, tres Conservatores, Collaterales, Judicem criminalem, seu Maleficiorum, Procuratorem Fiscalem, & Capitolii, Commissarium Carcerum, & Re-

& Remigum voluit intervenire, Gubernatoremque postremo Urbis, tanquam Camerarium Romanæ Ecclesiæ repręsentantem, primum inter omnes locum habere.

5. Tres vero hujus Congregationis species enumerantur, seu tribus modis Congregatio eadem convocatur; Prima est Congregatio *Ordinaria*, quæ etiam continua dicitur, & qualibet hebdomada die Jovis habetur a Gubernatore cum enunciatarum Personarum interventu; eaque vel mediante Processuum impinguatione, aut repetitione, graviorum causarum expeditio decernitur, vel ad Triremes delinquentes mittuntur, vel incidentia eamdem transmissionem remorantia resolvuntur, vel si de levioribus causis agatur, exilio, aut alia arbitraria pœna delinquentes puniuntur, prout etiam illis, qui ob caussas civiles debitorum extra secretiores Carceres extant, vel constito de inopia de alimentis prospicitur, vel alias opportune, & summarie providetur. Altera est Congregatio *minus continua*, quæ semel in mense peragitur, ad eos pręsertim visitandos, qui ex gravioribus causis in secretis detinentur, eorumque Processuum expeditioni, interpositis necessariis Decretis, consulitur. Tertia demum *solemnis*, seù *gratiosa*, vocatur, quæ bis in anno imminentibus solemnitatibus Nativitatis, & Resurrectionis D. N. J. C. fieri solet, in eaque pro levibus delictis detenti in obsequium earumdem solemnitatum relaxantur, præsertim si pars offensa non obstet; pro caussis vero civilibus eadem benignitas cum debitoribus exercetur, instante præsertim aliqua ex duabus Congregationibus pro liberatione, & levamine Carceratorum erectis, quæ vel de proprio, vel conquisitis eleemosynis concordat Credi-

tores, & debitores dimitti e Carceribus postulat.

6. Verum cum ampliori methodo, & ordine Benedictus XIV. in Constitutione incipien. *Justitiæ gladium*, *edita* 12. *Maji* 1749. quæ est 8. ejusdem Pontificis *tom.* 3. Carcerum Visitationi prospexerit, cumque alibi ejusdem Constitutionis summam in hoc titulo recensituros fore promiserimus, præstat, ut datam fidem hic impleamus. In enunciata igitur Constitutione *Justitiæ galdium* præmittitur reorum omnium differentia, qui vel ad Carceres novos, vel Capitolinos sunt transmittendi, atque statuitur Capitolinos carceres illis destinari, qui de ordine Senatoris, aut alterius cujuslibet Judicis Capitolini, & consequenter Tribunalium Agriculturæ, Viarum, Riparum, Rectoris, studii, & e contra novi Carceres ad viam Juliam ab Innoc. X. translati illis præfiguntur, qui de ordine Cardinalis Vicarii, Gubernatoris, A. C., Thesaurarii, & cujuscumque alterius Judicis, Tribunalis, & Congregationis Urbis in carceres detrudantur, atque in utroque carcere tres Congregationes, quas supra exposuimus, statuuntur, *ordinaria* scilicet, *extraordinaria*, *& gratiosa*, & die Jovis cujuslibet hebdomadæ alternatim *ordinaria* visitatio præscribitur, in alterutro ex dictis Carceribus peragenda.

7. Item Gubernatorem Urbis una cum Auditore Cameræ, duobus Ponentibus Consultæ in Assessores Gubernii destinatis, aliisque Ministris supra pariter recensitis, ad visitationem Carcerum novorum accedere debere mandatur; prout etiam Senatorem, & Conservatores, aliique Capitolinæ Curiæ Officiales Capitolii carceres visitant, inter quos sedendi ordo statuitur; exclusis item caussis civilibus pro materiis in eadem visitatione tractandis

dis a Procuratoribus die Mercurii visitationem antecedenti, duas detentorum in carceribus notulas cum qualitatibus caussarum distribuendas sancitur, reosque super exacta observantia Constitutionis Pauli V. ab eodem Benedicto XIV. confirmatę, & ampliatæ in Constitutione incipiente *Rerum humanarum* 16. *Decembris* 1747. quæ est 44. *tom.* 2. *ejusd. Bullarii*, interrogandos esse, accito, & interrogato Judice caussę injungitur, ut opportuna desuper decreta promantur; prout etiam dimittendos esse in caussis civilibus, & pecuniariis eos, qui solvendo omnino impares sint, vel nulliter in carceres detrusos constiterit, ita tamen, ut Visitatores circa merita caussarum se ingerere nequeant, sed eas ad suos Judices respective remittant; quodque demum decreta in antecedente visitatione facta describantur, ut an fuerint exequuta nec ne in sequenti visitatione recognoscatur. Ad hæc nihil circa caussas, sive civiles, seu criminales attingendum in Visitatione *extraordinaria* quolibet mense habenda cavetur, sed unice oculari inspectione recognoscendas Cameras, Officinas, aliaque omnia ad habitationem Reorum destinata, prout etiam ciborum qualitatem, & copiam illis dari consuetam, & multo magis de gravaminibus, vel molestiis, quę a custodibus, vel alio quovis iis inferantur, eosdemmet reos interrogandos esse mandatur.

8. Eandem vero *extraordinariam* Visitationem pro carceribus quidem Capitolii a solo Senatore cum uno ex Pręsulibus in Assessorem Gubernii, ut diximus, destinatis, Pręsule Congregationis Pietatis, Advocato Pauperum, Fiscali, & Procuratore Pauperum Capitolii; novorum vero carcerum a solo Gubernatore Urbis cum altero Assessore, Pręsule

Congregationis Charitatis, Advocato Pauperum; Fiscali Generali, & duobus Procuratoribus Cameræ, & Charitatis, exclusis aliis visitatoribus, habendas esse sancitur; & postremo circa solemniorem visitationem, quæ *gratiosa* dicitur, quamque supra pariter exposuimus, Reorum relaxationem ad formam Constitutionis 71. Pauli V. fieri debere decernitur, præcipue vero pro levibus delictis Visitatorum arbitrio, pro pecuniariis autem, & civilibus caussis obtenta, sive per Confraternitatem Pietatis, sive alio quovis modo Creditorum quietantia. Hactenus de duabus Congregationibus tractatum est, quæ a Pontifice sub repræsentantia Episcopi Urbis reperiuntur erectæ; nunc ad illas progrediendum, quæ in bonum totius Pontificiæ ditionis æquali sollicitudine, & vigilantia fuerunt institutæ, inter quas cum principem sibi locum vindicet Congregatio Consultationis, sive Consultæ, de illa erit pertractandum.

TITULUS XXIV.

De Sacra Consulta.

INter præcipuas porro Cardinalium Congregationes pro Pontificiæ ditionis utilitate a Sixto V. in alias citata Constitutione 74. institutas illa Consultationis, seu Consultæ est recensenda ex satis apto Cardinalium, & Prælatorum numero cum Præsule Secretario resultans, & bis in hebdomada convocari consueta, diebus scilicet Martis, & Veneris, ne Sede quidem vacante excepta, quo quidem casu vacationis Sedis, Secretarius captam juxta circumstantias a Congregatione resolutionem tribus

Capi-

Capitibus ordinum refert. Ejufdemque Congregationis munus eft tam in criminalibus, quam in civilibus cauffis fubditis providere. Quoniam vero in Inft. Crimin. (*a*) de hujus Tribunalis, feu Congregationis facultatibus circa criminalia negocia, & in ordine ad criminalem Jurifdictionem, quam obtinet, verba ampliffime fecimus, præftat, ut quæ ibi in ordine ad auctoritatem civilem eidem Congregationi pariter competentem prætermifimus, opportune nunc proferamus.

2. Tria igitur funt præcipua capita, ad quæ eadem Jurifdictio civilis redigitur; primum nempe excipit querelas a Vaffallis contra Barones interpofitas, eifque œconomice, & prudentibus temperamentis, feu civiliter modum imponit. Ad hunc autem effectum licet raro ob alterius Congregationis inftitutionem, quæ *de Confinibus* dicitur, fe ingerere foleat, quia tamen infrequenter Congregatio ifthæc de confinibus convocatur, in controverfiis etiam illis quandoque Confulta fe ingerit, quæ inter Barones, vel loca fuper confinibus excitantur, ut advertit Cardinalis de Luca (*b*).

3. Altera item ejufdem Tribunalis civilis auctoritas eft fanitati optimæque valetudini fubditorum accurate profpicere, publicamque tranquillitatem procurare, unde quandocumque, vel peftifera lues prætimetur, vel alterius contagiofi morbi metus exoritur, vel quid fimile accidit, quod incolumitatem, vel tranquillitatem Status imminuere poteft, provifiones capit, quæ publicum bonum, fartum tectumque cuftodiant, & fubditos ab imminenti periculo oportune præcaveant.

4. Tertia denique ejufdem Tribunalis civilis aucto-

(a) *Sub hoc eodem titulo*. (b) *In relat. Curiæ difcurfu 25.*

ctoritas, & *frequentior* est Canonicæ Ministrorum publicorum electioni præesse, atque decernere, ut rite illi eligantur, electionemque alias factam revocare, eodemque jure Decreta interponit, in admissione in albo Nobilium, vel eorum, qui inter cives cooptari contendunt, quos quidem si recognoscat iis qualitatibus prædiros, quæ a statutariis Constitutionibus decernuntur, mandat admitti, sin minus, jubet excludi; meritoque dixi *frequentiorem* hujus Tribunalis curam in hoc rerum genere esse repositam; In dies enim contingit similes instantias fieri, ac promoveri, unde non leves vigilantiæ nervos expedit adhiberi, ne si de facili vulgares plebeique homines inter honestiores cives, vel viros nobiles adscribantur, gradus isti cum summo Reipublicæ detrimento, & civitatum dedecore deturpentur, atque vilescant. Cæterum non est in hujus Tribunalis arbitrio repositum, Communitatum leges, & stylos evertere, & licet nomine Papæ rescribat in causis ad illam delatis, tamen contra claram literam Apostolicarum Constitutionum quidquam decernere nequit, ut notat Constantinus (*a*), nisi forte Secretarius, vel Card. Præfectus, qui solet esse Secretarius Status, in particularibus circumstantiis Pontificis oraculum capiat, cujus auctoritate, quemadmodum in dictis Inst. Crimin diximus, posse Gubernatoribus Laicis caussas Clericorum committi, aliudque simile fieri Constitutionibus Apostolicis, & Sacris Canonibus oppositum; ita, immo eò magis poterunt justa concurrente caussa Communitatum Constitutiones, vel consuetudines revocari. Cum vero altera extet Congregatio, quæ promovendo ampliandoque Pontificiæ ditio-

(a) *Vot. 309. tom. 2. n. 21. & seq.*

tionis bono erecta provide est, nempe Congregatio *Boni Regiminis*, ad hanc est merito properandum.

TITULUS XXV.

De Congregatione Boni Regiminis.

QUamquam Sixtus V. politico, civilique Regimini Ecclesiastici Status consulere volens Congregationem, quæ Consultæ dicitur, in pluries memorata Constitutione 74. instituisset, de qua supra tractavimus, adhuc cum deesse videretur Tribunal alterum, quod œconomico Communitatum ejusdem Status Ecclesiastici guberrio opportune præesset, Clemens VIII. ejusdem Sixti Successor in Constitutione 10. incipien. *Pro commissa* Congregationem istam erexit, quæ alterius, quæ Consultæ dicitur, filia videtur, ut notat Cardinalis De Luca (*a*), & Boni Regiminis nuncupatur. Hujus vero Tribunalis, quod ex quibusdam Cardinalibus, Prefecto, & Secretario componitur, præcipuum munus est, non solum singularum Communitatum statum diligenter revisere, eisque modum imponere, quo resecatis inutilibus sumptibus publica onera congrue ferant, verum etiam privative quoad omnes Judices ordinarios, vel delegatos caussas appellationum debitorum earumdem Communitatum, defalcationum, remissionum &c. quavis appellatione remota cognoscere; unde eadem Congregatione inconsulta nequeunt earumdem Communitatum bona alienari, vel ab iis census imponi, vel contractus alii, ex quibus vel leve resultare possit earundem præjudicium, expleri, cum ad instar Tutoris supra perso-

(a) *In relat. Curiæ disc. 26.*

personas, & res pupillares Congregatio isthæc supra Communitates præesse censeatur; eandemque jurisdictionem ampliavit Paulus V. in Constitutione 28. incipien. *Cupientes* eidem Congregationi concedendo, ut omnes, & singulas caussas tam civiles, quam criminales, & mixtas Status Ecclesiastici, exceptis unice causis Urbis, quæ per ordinarios Judices, vel Civitatum, quæ per Cardinales Legatos administrantur, per se, vel per suos Officiales, & ministros cognoscere posset, injunctisque etiam opportunis pœnis contra Debitores, vel delinquentes procederet. Ut vero eædem Communitates liberius possent in Urbe, & Curia gravamina, si quæ forte haberent, deducere, Agentes selecti, & deputati sunt, qui earundem Communitatum negocia pertractent, in quibus, ut ad rem advertit d. Card. De Luca (*a*), illud esset maxime optandum, ut cum rerum agendarum peritia, æqualem zelum in adsistentia Communitatum conjungerent, neque assignata illis stipendia ad beneficia simplicia, nihil prorsus agendo, reducerent.

2. Plura autem sunt, in quibus Benedictus XIV. editis a se, vel renovatis antiquioribus Apostolicis Constitutionibus, Communitatum Ecclesiasticarum commodo cumulatius prospexit; ne dum quippe Constitutione incipien. *Veterata*, quæ est *la* 38. *tom.* 3. *ejus Bullarii*, modum expeditiorem, & faciliorem judicandi caussas de damno dato, quæ frequentius easdem Communitates vexabant, præscripsit, atque in certam formam redegit, verum etiam revocando Constitutionem Sixti V. *editam* 9. *Aprilis* 1588. *incipien. Romani Pontifices*, & confirmando posteriorem alteram Constitutionem Clementis VIII. *edit.*

(a) *In relatione Curiæ h. tit.*

edit. 10. *Maji* 1592. pœnas damnorum datorum iisdem Communitatibus præstandas esse sancivit, Judicum, Officialium, & Executorum emolumentis pro faciliori exactione ad eundem effectum assignatis. Accessit altera ejusdem Pontificis Constitutio incipien. *Quamvis*, quæ est *la* 62. *ejusdem Bullarii tom.* 3. qua licet Ecclesiasticis jus interveniendi, & sententiam dicendi in consiliis super rebus, & negociis eorum interesse tangentibus definierit, omne tamen inde Communitatum Ecclesiasticarum detrimentum variis legibus opportune præcavit; quodque plus est, generali altera Constitutione incipien. *Gravissimarum edit.* 1. *Octobris* 1753. novam præscripsit formam in Communitatum caussis exequendam, nec solum in variis punctis Cardinalis Præfecti jurisdictionem restrinxit, sed in ea præsertim parte, qua liberum iisdem Communitatibus jus, & facultatem competere declaravit, proprios agentes deputandi, sublata Cardinali Præfecto aliter disponendi facultate, ita tamen, ut originarios, vel cives in Urbe morantes cæteris præferre eædem Communitates tenerentur. Verum cum inter præcipuas optimi regiminis partes censeatur, ut qui gradu, & genere cæteros antecellunt, suum quod est, aliis rite impertiantur, & Creditoribus satisfaciant; item quod Baronum bona arbitrarie, & sine caussa non alienentur; postremo, ut subditi, & Populus, sive impositione, sive exactione Tributorum plus æquo non prægraventur; cumque idcirco ultra Congregationem Boni Regiminis, de qua egimus, Congregationes aliæ, *Baronum* scilicet, *Confinium*, & *Gravaminum* fuerint institutæ, ad has in præsenti, quæ in bonum totius Ecclesiastici Status pariter tendunt, est transeundum.

TITULUS XXVI.

De Congregationibus Baronum, Confinium, Gravaminum &c.

PLurimum sane oeconomico Status Ecclesiastici Regimini confert, ut mox innuebamus, quod Creditoribus absque litium impendio satisfiat, ab illis præsertim, qui cum generis nobilitate præfulgeant, facilius pecunias mutuas ab aliis inveniunt. Id vero probe, optimeque animadvertens Clemens VIII. Constitutione 41. incipien. *Justitiæ* Congregationem pro satisfactione Creditorum cujuscumque Baronis in Statu Ecclesiastico instituit, cujus quidem munus est, exhibitis a Creditoribus mandatis executivis per Judices relaxatis contra Barones, super quibuslibet bonis ad commodum Creditorum, ea exequi facere, elapsoque mense eadem bona subhastare, pretiumque inde retractum iisdem Creditoribus solvere, & si quid supererit, ipsis Baronibus, si bona vendita nulli fuerint oneri, aut fideicommisso subnoxia; sin minus, in aliorum bonorum stabilium cum præcedentibus oneribus, emptionem erogare. Habet verò hæc Congregatio Notarium distinctum, & in forma juridica caussæ ibi disputantur, eamque Præfectus, aliquot Clerici Cameræ, Advocatus Fisci, Commissarius Cameræ, & Auditor Thesaurarii componunt, qui omnes voto decisivo fruuntur; cumque locorum Montium erectio stabilibus æquipolleat, idcirco hæc Congregatio de reductione, privilegiis, & commercio Montium agere itidem solet; eaque omnia accurate servare debet in earum rerum examine, quæ in Con-

Constitutione incipien. *Romanæ Curiæ* 115 Benedicti XIV. opportune statuuntur, quam supra agentes de Thesaurario protulimus.

2. Eodem autem jure consulendi œconomico Status Ecclesiastici bono, quod certe postulat, ne castra, & dominia in Statu Ecclesiastico posita, inconsulto Principe, in exteros, aut etiam subditos alienentur, quod provide vetuerant Sixtus V. in sua Constitutione 3. incipien. *Sollicitudo*, Clemens VIII. in Constitutione 78 incipien. *Romanum*, Paulus V. in Constitutione 108. incipien. *Pastorale*, & Urbanus VIII. in Constitutione 65. incipien. *Decens*; eodem inquam jure idem Urbanus in Constitutione 73. incipien. *Debitum* Congregationem alteram, quam Confinium dixit, provide erexit, ut alienationes, aut dispositiones quæcumque castrorum, & dominiorum inconsulto Pontifice factæ irritarentur.

3. Neque est hoc loco prætereunda Congregatio altera, quam Sixtus V. in pluries citata Constitutione 74 utpote ad eumdem scopum promovendi œconomicum Status Ecclesiastici bonum directa, pari sollicitudine erexit, quamque de Gravaminibus sublevandis vocavit. Etenim ne populus S. Sedi subjectus plus æquo, vel impositione, vel exactione vectigalium a Ministris facta gravaretur, Congregationem nonnullorum Cardinalium, & & Prælatorum cum Secretario instituit, quæ gravamina quæcumque vectigalium, & tributorum, cujuscumque generis illa sint, eorumque exigendi rationes, Quæstorum injurias, Commissariorum extorsiones, Judicii forma plane postposita, manuque regia audiret, atque cognosceret, item si possit, controversias componeret, & si res transigi nequiverit, eam ad Pontificem tandem deferret, ut is, quod

 æquum

æquum fuerit, ejusdem Congregationis consilio definiat. Caussas vero omnes, in quibus Judicialis ordo requiritur, propriis Judicibus de jure decidendas, & reliquendas esse mandavit.

4. Porro præter Congregationes hactenus recensitas aliæ etiam numerantur ad eumdem finem providendi Ditionis Ecclesiasticæ bono pariter ordinatæ, præcipue vero Congregatio *Montium*, quæ quasi filia Congregationis Baronum esse censetur, ut supra de Congregatione *Baronum* agentes advertebamus, quæque idcirco Congregationes licet diversæ sint, pro unica tamen reputantur, ut advertit Cardinalis De Luca (*a*); Item Congregatio altera, quæ dicitur *Computorum*, qua coram eodem Thesaurario, & in ejus domo cum Advocato, & Commissario Cameræ, & uno, aut altero Cameræ Apostolicæ Clerico, computa Ministrorum Cameralium, & Appaltatorum, item Nunciorum, & Collectarum Apostolicarum revidentur, a cujus quidem Congregationis decretis, prout ab altera *Montium*, ad plenam Cameram appellatur, cum de cętero a Congregatione Barorum ad solam Signaturam Gratię possit provocari; Istisque omnibus accedunt Congregationes Annonę, Grascię, Viarum, & Aquarum, quę tamen prolixiorem trutinam non exposcunt, sive quia raro convocantur, sive quia ampliores illæ facultates, quæ antiquitus istis competebant, in distinctos, & separatos Præsules, quos supra exposuimus, videntur esse transfusæ. Quamobrem absolutis Congregationibus ordinariis pro œconomico, & temporali bono Pontificiæ ditionis erectis (de extraordinariis enim, quæ juxta occurrentes circumstantias pro arbitrio Pontificum convocan-

(a) *Discurs.* 28. *in relat. Curiæ*.

vocantur, agi non potest, ut quisque videt) ad eas est Congregationes progrediendum, quæ non in simplici repræsentantia Episcopi Urbis pro Urbe, & districtu, nec in altera Principis temporalis pro Ecclesiastico Statu, sed pro spirituali universi Orbis Catholici bono a Summis Pontificibus in figura Supremi Pastoris, & visibilis Ecclesiæ Capitis sunt institutæ, quas inter cum Principem sibi locum vindicet Consistorium, & Congregatio Consistorialis, de ea nunc differendum.

TITULUS XXVII.

De Consistorio, & Congregatione Consistoriali.

PORRO si rerum Ecclesiasticarum initia repetamus, primis Ecclesiæ sæculis aliud non extitisse videtur Romani Pontificis Consistorium, quam Synodus cum interventu Episcoporum ad Urbem vocatorum, vel in eadem Urbe forte existentium, & Cleri Romani in figura Episcopi Urbis, sive Metropolitæ Italiæ, sive Patriarchæ Occidentis, sive etiam Capitis Ecclesiæ, ob quadruplicem repræsentantiam in Romano Pontifice residentem, quam in Institutionibus Canonicis exposuimus (a), juxta circumstantias rite coacta. Unde Romana Synodus sub Bonifacio II. celebrata hoc initium habet = *Post C. Lampadii & Orestis V.C.C. sub die VIII. Id. Decembr. in Consistorio B. Andreæ Apostoli, præsidente Ven. Viro Papa Bonifacio*. Consistorium vero in enunciatis verbis locum designat, sive Ecclesiam huic Apostolo dedicatam, quam Basilicæ Sancti Petri

(a) *Sub tit. De Rom. Pontifice.*

fueverunt; unde Consistorium locum illum ex posteriori disciplina, & praxi prefefert, in quo Pontifex, & Cardinales pro definitione graviorum negociorum conveniunt, sive consistunt; Exemplo enim Senatorum, quibus apud Romanos in more positum fuit ad graviora negocia tractanda, sive in templum, sive in alium determinatum locum una simul solemniter congregari, ut referunt Gellius (a), & Alexander ab Alexandro (b), quod & Servius docuit exponens illud Virgilii (c):

Tectum augustum ingens centum sublime columnis, ubi, *& nisi*, inquit, *in loco augusto Senatus Concilium habere non poterat*; Etiam S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui tum ratione honoris, & dignitatis, tum ratione muneris, & officii antiquis Senatoribus Romanæ Urbis successisse videntur, ut fusius advertimus in Inst. Canon. (d), æquali pompa, & decore in Consistorio in speciem Senatus coram Pontifice aliquando convenire cœperunt, unde vel a consistendo Consistorium dicitur, quia Princeps cum suis primariis Consiliariis una simul collectis consistit, vel a consultando, quia eosdem de rebus publicis, majorisque momenti consultat, ut Gothofredus (e), & Vanespen (f) opportune notarunt.

3. Est autem duplex Cardinalium Consistorium, primum scilicet est *extraordinarium*, *magisque solemne*, ad quod ultra Cardinales Prælati etiam, aliique Ministri, necnon Principum Oratores, cæterique Magnates admittuntur, illudque præcipue agi-

(a) *Lib. 14 Noct. cap. 7.* (b) *Lib. 4. dierum genial. cap. 12.* (c) *7. Æneid.* (d) *Sub tit. de Cardinalibus.* (e) *In notis ad leg. 3. Cod. de Off. omn. Judicum lib. 1. tit. 10.* (f) *Juris un. p. 1. tit. 22. cap. 2.*

tores Regis Christianissimi in observationibus ad decreta reformationis in Concilio Tridentino evulgatis circa ea, quę statuuntur *sessione* 24., tempore celebrationis ejusdem Concilii contenderint, non plures eos esse debere, quam viginti quatuor, itemque, ut ex omnibus Christiani Orbis Regnis, & Provinciis assumantur, ita tamen, ut ex eadem Urbe, & Diœcesi duo eligi nequeant, illi autem, qui eligendi sunt, pietate, & conditione præstantes, neque triginta annorum ætate minores, neque fratres, aut nepotes ex fratre, aut sorore Romani Pontificis, aut alicujus Cardinalis viventis esse deberent, nulloque Archiepiscopatus officio, beneficio Ecclesiastico, aut alia quavis caussa a perpetua assistendi Romano Pontifici sollicitudine revocandos, & denique providendum, ut quorum eadem est dignitas, æqualis quoque sit redditus, ut totidem verbis refert Vanespen (a); Obtinere tamen id nequiverunt, ex quo scilicet persuasum merito esset, nemini licere, præscribere Romano Pontifici, quid in eligendis Cardinalibus esset servandum, ut idem Vanespen testatur; & merito quidem, ut dixi; Supposito enim, quod Cardinales sint Pontificis Laterales, & Consiliarii, ut penes omnes est certum, aspero nimis jugo fuisset Pontificis auctoritas subjecta, si propositas has a Regiis Legatis leges servare debuisset.

5. Alterum vero quoad Electionem Episcoporum advertendum pariter arbitramur, quod in iisdem InstitutionibusCanonicis(b)ex industria prætermisimus, rationabiliter scilicet hujusmodi Episcoporum electionem Romano Pontifici fuisse reservatam.

 Etsi

(a) *Juris Eccles. universi cap.* 1. *n.*23. (b) *Titulo de Electione*.

Etsi enim in prædictis Institut. caussam hujus reservationis protulerimus, prægrandes scilicet abusus qui in electione primitus diversimode acta contingebant; his etiam præcisis, suprema universæ Ecclesiæ procuratio, quam Christus Dominus D. Petro, ejusque successoribus dedit (*a*), in illud certe conspirat, ut dignos, idoneosque viros ipsemet Pontifex subalternis, & inferioribus Ecclesiis præficiat, ut solide advertit inter alios Frances (*b*). Quemadmodum enim Petrus Apostolorum Princeps ordinaria auctoritate Apostolos ad prædicandum Evangelium destinavit, & licet iidem Apostoli subinde per universum Terrarum Orbem Episcopos elegerint; id tamen nonnisi potestate extraordinaria, & delegata a Petro, quæ in ipsis evanuit, præstiterunt, ut inter alios notavit Paulutius (*c*); Ita asserendum est de quovis altero Archiepiscopo, vel Patriarcha Episcopos assumente, ut scilicet id nonnisi consulto Romano Pontifice, delegataque auctoritate ejus fieri valeat, ut concludunt citati per Thomassinum (*d*), & fuse repetit Rigantius (*e*).

6. Ne tamen præpropere, & immaturo consilio ad Episcoporum creationem Pontifices Romani deveniant, processum præmittendum esse voluerunt de vita, doctrina, aliisque qualitatibus Promovendi, in ea præsertim electione exequentes monitum Apostoli (*f*): *Nemini cito manum imposueris*; quamobrem cum Tridentina Synodus (*g*) expresse non

(a) *Matth.* 21. *&* *Joannis* 2. (b) *De Ecclesia Cathedrali cap.* 3. *n.* 152. (c) *Jurisprud. Sacr. tom.* 1. *lib.* 2. *tractatu* 2. *capite* 15. (d) *Tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 6. *per tot.* (e) *In regul.* 1. *Cancellariæ tom.* 1. *n.* 33. *& seq.* (f) *Ad Timoth. cap.* 1. (g) *Sess.* 22, *cap.* 2 *de reform.*

non definiisset, qua forma Instructio, sive Inquisitio de qualitatibus assumendi fieri deberet, id diserte statuerunt Gregorius XIV. (*a*), & Urban. VIII. (*b*). In iisdem vero Constitutionibus cautum est, ex personis omni exceptione majoribus, & a quibus quævis absit suspicio fraudis, optimos mores, honestatem natalium, & sanam doctrinam assumendorum comprobari, & desuper Processum confici debere; qui cum fuerint extra Urbem, a Nunciis, & Apostolicæ Sedis Legatis confectus esse debebit, ab iisdemque regionibus, ubi morantur, ad Summum Pontificem erit remittendus, ut auditis Cardinalium suffragiis deinde Episcopum eligat.

7. Eo autem jure utimur cùm vigore prædict. Constit. de Episcopi electione tractatur, ut processus iste ad Urbem remissus, vel in Urbe actus, si promovendus in Urbe degat, ab aliquo Cardinali cum assistentia aliorum trium in Consistorio proponatur, ea intercedente differentia, quod si de Ecclesia spectante ad nominationem alicujus Regis agatur, Cardinalis proponens illius Regni Protector esse debebit, qui tres alios Cardinales, nempe primum Episcopum, primum Presbyterum, & primum Diaconum habere in socios consuevit, eoque casu bis fit in duplici Consistorio propositio, quarum prima vim electionis, altera confirmationis sortitur, ut in cit. Inst. Canonicis (*c*) advertebamus; si vero a Papa proponatur electus, una fit propositio, quæ electionis simul, & confirmationis obtinet auctoritatem, forsan ex eo, quod si-

(a) *Constitutione incipiente Onus Apostolicæ, edita 1. Maji 1591. quæ extat tom. 2 Bullar.* (b) *In instructione pro Processuum confectione edita anno 1629. quæ refertur a Barbosa lib. 1. Jur. Eccles cap. 8.* (c) *Dict. tit. de Electione.*

cuti Cardinali proponente ad aliud Consistorium Episcopi electio differtur, ut interim ampliores circa Eligendi personam notitiæ ab aliis Cardinalibus exquirantur, qui idcirco defectus omnes promovendorum, si eorum notitiam habeant, denunciare tenentur, ut adnotavit Cardinalis Palæotus (a): ita superfluæ videantur eædem diligentiæ, cum a Pontifice quisquam proponitur; cum plurimum illius judicio sit deferendum, & quascumque alias instructiones supplere is videatur. Cæterum formula, qua in utroque casu Episcopus tandem assumitur, ita concipitur=*Auctoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, Ecclesiæ N. de persona N. providemus, ipsumque illi in Episcopum præfigimus, curam, & administrationem ipsius eidem in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo*(b).

8. Neque silentio est prætereundum, Benedictum XIV ut necessario Episcoporum assumendorum delectui magis, magisque consuleret, Constitut. incipien. *Ad Apostolicæ*, *edita* 17. *Octobris* 1741. particularem Congregationem quinque Cardinalium, & Auditoris Pontificii erexisse, ut promovendi ad Episcopatum qualitates secreto, & diligenter exquireret, ac Pontifici deinde suggereret. Verum præter processum de moribus, doctrina, rerum agendarum peritia, aliisque qualitatibus promovendorum ad Episcopatus, quem præmitti, & Cardinalibus in Consistorio referri debere affirmavimus, pro Episcopis, vel Archiepiscopis Italiæ alia etiam solemnitas adhibenda est, antequam ad Archiepiscopalem, vel Episcopalem digni-

(a) *De Sacro Consist. p. 4. q. 2.* (b) *Vanespen Juris Eccles. univer. p. 1. tit. 14. cap. 4. n. 17.*

dignitatem assumantur. Exemplo enim examinis, quod Tridentina Synodus voluit ad parochiales Ecclesias præmitti oportere (*a*), de quo etiam tractavimus in Institutionibus Canonicis (*b*), Gregorius XIV. qui antequam inter Cardinales adscriberetur, tamquam Episcopus Cremonensis Concilio Tridentino interfuerat, ad Pontificatum evectus, examen pariter promovendorum ad Episcopatum fieri jussit (*c*), immediatusque ejus successor Clemens VIII. in Cardinalium Congregatione ad hunc effectum erecta, & coram Pontifice pro tempore convocanda, antequam Episcopatuum propositio in Consistorio fieret, examen istud præmitti mandavit. Constat autem hæc Congregatio ex variis Cardinalibus, & Prælatis, quibus accedunt etiam qualificati Regulares, sive in jure Canonico, sive in Theologia peritissimi, fixumque inter Examinatores locum obtinent Vicesgerens, & Magister Sacri Palatii, cum de cætero reliqui pro Pontificis arbitrio seligantur. In hunc vero modum examen peragitur, ut scilicet duo inferiores Examinatores interrogent, promovendus autem quæsitis sive in jure Canonico, sive in Theologia sibi propositis, genuflexus respondeat: Deinde alter ex Cardinalibus ejusdem Congregationis interroget eo prorsus modo, quo priores, & sic perficitur Examen, nisi forte Pontifici placeat quoque per se ipsum Promovendum interrogare: Tandem Examinatores Prælati, & Regulares exeuntes e loco examinis genuflexi testantur de idoneitate examinati per hæc verba: *Est idoneus*. Superest nunc, ut de Monasteriis Consistorialibus, quæ pariter in Consistorio conferuntur, aliqua dicamus. 9. Mo-

(a) *Sess. 24. cap. 8 & 12. de Reform.* (b) *Lib. 1. tit. 23. §. 40.* (c) *Constitut. 6.*

9. Monasteria porro ista, seu Abbatiæ, licèt in Consistorio plerumque conferantur (possunt enim consulto Pontifice etiam per Datariam absque Consistorio expediri (non inde tamen id profluit, quod concordia quædam inter Pontifices, & Cardinales desuper inita fuerit, ut ex Perardo Castel (*a*) asserit Vanespen (*b*), cujus quidem concordiæ nullum extat vestigium, nec ex verbis, quæ a Pontifice providente proferuntur = *De Fratrum Consilio* = eadem concordia deducitur, cum eadem loquendi forma in omnibus pene negociis, quæ in Consistorio tractantur, adhiberi consueverit, sed potius ex eo, quod cum hæc Monasteria sint insigniora, magisque conspicua, expediens visum fuit, ut cum majori solemnitate in Consistorio conferantur; ut notarunt Fragos. (*c*) & Cardinalis De Luca (*d*), qui etiam advertunt, ea omnia, quæ pro electione Episcoporum requiruntur, pro harum quoque Abbatiarum provisione debere concurrere, Ideoque ubi Episcopatus ad Regum nominationem conferuntur, etiam ista Monasteria ad eorundem Regum præsentationem providentur. Dicuntur autem Consistorialia ea Monasteria, quæ communi æstimatione 200. florenorum redditum excedunt, ut advertit Rigant (*e*), qui insuper notat, unum ducatum de Camera, qui constituitur ex uno scuto auri in auro, & uno Julio argenteo, per hanc monetæ speciem conflari pluraque alia in hanc rem erudite pertractat. Quoniam vero, ut res in Consistorio tractandæ maturius digerantur, Congregatio, quæ Consistorialis dicitur, instituta est, tamquam Con-

(a) *In tractatu de usu, & praxi Curiæ Rom. p. 35.* (b) *Juris Eccles. p. 1. tit. 22. cap. 2. n. 12.* (c) *De Regimine Reipublic. Christian. tom. 2. lib. 3. disp. 9. §. 3.* (d) *De benefic. disc. 4. n. 2.* (e) *In regul. 2. Cancell. §. 2. tom. 1. n. 4.*

Consistorii Consultrix, ut inquit Cardinalis De Luca (*a*), præstat, ut de ea aliqua proferamus.

10. Igitur ex competenti Cardinalium, & Prælatorum numero cum Secretario, composita est hæc Congregatio, in eaque præcipue discutiuntur Suffraganeorum Episcopis assignatorum deputatio, Coadjutorum iisdem Episcopis datorum provisio, Episcopatuum erectiones, eorumque resignationes, aut translationes, de quibus aliqua non incongrue hic attingemus.

11. Suffraganeorum sane nomine veniunt Episcopi, qui Archiepiscopo, seu Metropolitæ subduntur, ut in Institutionibus Canonicis advertebamus (*b*), vel qui alterius Diœcesim in actibus tum Ordinis, tum Jurisdictionis administrant, vel demum, qui exceptis actibus jurisdictionis, ministerium Ordinis agunt, ut expendit Benedictus XIV. (*c*). Igitur quod spectat ad deputationem horum Suffraganeorum, Congregationis Consistorialis munus est diligenter, & serio investigare, an conditiones concurrant ad hunc effectum a sacris Canonibus requisitæ, præcipue vero, ut vera urgeat necessitas eruta, sive ex habituali Episcopi infirmitate, vel senectute, sive ob Diœcesis amplitudinem, ita ut ipse non valeat per se Ordinis munia exercere; ulterius, ut precipue constet hujusmodi Suffraganeos in eadem Diœcesi alias destinari consuevisse; tertio, ut Presbytero titulo alicujus Episcopalis Ecclesiæ in partibus insignito, vel qui insigniri postuletur, Suffraganei gradus conferatur, eademque persona illis debebit qualitatibus præpollere, quæ in promovendis ad Ecclesias Episcopales exiguntur; quarto

(a) *In relatione Curiæ sub tit. de Consist.* (b) *Sub tit. de Episcopis.* (c) *Lib. 13. cap. 14. de Synod. Diœcesana.*

to demum, quod tercentorum ducatorum certa solutio, & assignatio Suffraganeo constituatur, ut referendo decretum consistoriale desuper editum a Sancto Pio V. notavit Fagnanus (*a*); His autem requisitis concurrentibus, alterum quoque Episcopo Suffraganeum quandoque Apostolica Sedes indulsit, sarta tamen, tectaque servata alia congrua priori Suffraganeo praescripta; cumque vix aliquando par esse possit, & sufficiens eadem congrua Suffraganeorum sustentationi, patitur etiam justa concurrente caussa Apostolica Sedes, & clementer indulget, ut Canonicatum, aut alia his similia beneficia retineant, dummodo divinus cultus inde non minuatur.

12. Alterum quoque rerum genus, circa quas Congregatio Consistorialis versatur, esse solet Coadjutoris cum futura successione in Episcopatu deputatio. Diximus jam in Institutionibus Canonicis (*b*), auctoritate Romani Pontificis (cui ex decreto Tridentini (*c*) facultas dispensandi in iis, quæ disciplinam respiciunt, præservata literaliter est) posse Coadjutores Episcopis cum futura successione deputari, atque nonnulla earundem Coadjutoriarum etiam antiquitus actarum exempla protulimus. Ut autem obloquentium querelæ removeantur, ad Congregationem Consistorialem spectabit diligenter exquirere, an ea sit Episcopi, qui Coadjutorem postulat, conditio, ut Ecclesiæ suæ gubernio amplius præesse non possit, an ulterius designatus Coadjutor iis qualitatibus polleat, quibus Episcopatu dignus existat; & demum, an interesse habentium; aut scilicet Electorum, aut Principum, cui jus no-

(a) *In cap. Episcopali n. 48. & sequent. de privilegiis.*
(b) *Titulo 14. libri primi.* (c) *Cap. 21. Sessione 25. de reformat.*

nominandi fuerit a S. Sede concessum, consensus accedat, atque concurrat. Iis vero omnibus conditionibus investigatis consecrabitur quidem Coadjutor, ut ea, quæ Ordinis sunt, valeat obire, at assumpto titulo Ecclesiæ alicujus in partibus infidelium, titulo illius Ecclesiæ, cujus administrationi præficitur, durante vita Coadjuti, privabitur, ne a duplici Episcopo una, eademque Ecclesia regi videatur.

Accedunt his Episcopatuum erectiones, necnon Episcoporum translationes, vel renunciationes, quę pariter a Congregatione Consistoriali discutiuntur. Sane quod spectat ad Episcopatuum erectiones, res paucis absolvitur. Quemadmodum enim perspicua sunt verba Cœlestini III. *in Capitulo Sicut unire, de excessibus Prælatorum*, quibus unire Episcopatus, atque potestati subjicere alienæ, aut alio quovis modo de iis disponere ad Summum Pontificem pertinere declaratur, quibus quidem verbis consonant alia Joannis XXII. *in extravagante Sedes Apostol. de concessione præbendæ*, ita Congregationis Consistorialis erit inquirere, an eæ circumstantiæ interveniant, quæ uniones, vel dismembrationes, vel novas erectiones Episcopatuum expostulent. Agentes autem primo de translatione, mox ad renunciationem progredientes. Quoniam, ut innuimus in Institutionibus Canonicis (a), urgens caussa necessitatis, vel majoris utilitatis pro translatione Episcopi intervenire, & concurrere debet, hanc omnino debebit Congregatio Consistorialis perscrutari, itemque an Episcopus per plures annos in priori Ecclesia rite resederit. Et licet, si de Cardinalibus sermo sit, qui velint a vinculo suarum Ecclesiarum eximi, ut in Urbe Romano Pontifici adsi-

(a) *Lib. 1. tit. 15.*

adſiſtant, cauſſæ probatio rigide probanda non ſit, in illis tamen pari jure requiritur, ſi ad aliam Eccleſiam migrare contendant, ut notavit Fagnanus (*a*). Ejuſdemque cauſſæ probatio Congregationi Conſiſtoriali pariter exhibebitur, ſi de renunciatione tractetur, præcipue vero ſi Epiſcopum inviſum odioſumque Eccleſiæ ſuæ evaſiſſe conſtiterit, vel ex quovis tandem capite, ſive morum, ſive morbi, ſive plebis, minus aptus ejuſdem Eccleſiæ regimini videatur, ut fuſius in iiſdem Inſtit. Can. (*b*) adnotavimus. Neque erit altera prætereunda probatio redditüum Eccleſiæ, qui pares ſint detrahendæ penſioni pro Reſignantis ſuſtentatione quatenus idem Reſignans de proprio ſe ſuſtentare non poſſit, ſuper quibus omnibus eidem Congregationi una cum articulis teſtes proferentur. Nunc ad Congregationem ſupremæ Inquiſitionis, ſeu S. Officii, per quam pariter univerſi Orbis bono proſpicitur, tranſeamus.

TITULUS XXVIII.

De Congregatione Sacræ Inquiſitionis, ſeu S. Officii.

QUamquam plura de hujus Tribunalis origine & methodo, qua procedere ſolet, protulerimus in Inſtit. Criminalibus (*c*), cùm tamen aliqua conſulto prætermiſerimus in hac Romanæ Curiæ praxi exponenda; præſtat, ut quæ ibi deſiderantur, quæque huic reservavimus loco, opportune nunc ſubjiciamus. Quum igitur ex variis hæreti-

(a) *Cap. Niſi cum pridem n. 57. de Renunc.* (b) *In Inſt. Can. tit. de Renunc.* (c) *In lib. 1. ſub hoc eodem titulo.*

reticorum erroribus diverso tempore disseminatis, experientia plane demonstraverit, vere fuisse ab Apostolo Paulo prolatum (*a*). *Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant in vobis*; Nihil antiquius habuit Ecclesia, quàm opportunis, salutaribusque remediis præcavere errores futuros, & in iisdem erroribus insordescentes debitis pœnis tam pro eorum emendatione, quàm pro aliorum exemplo coercere, eamque potestatem eidem Ecclesiæ amplissime inesse satis suadent verba Christi Domini Petro: *Tibi dabo Claves Regni Cælorum* (*b*), & (*c*) *Pasce oves meas*. Hoc ipsum insuper innuunt verba (*d*) ad omnes Episcopos directa: *Attendite vobis, & universo Gregi &c.* Confirmatur ulterius, ex quo alias non verificarentur verba ejusdem Apostoli (*e*), & Joannis (*f*) *Unus Deus, una Fides &c.* Si enim cuique impune fas esset, quod magis liberet dogma recipere, inutiliter omnino Caput Ecclesiæ, seu Rom. Pontifex oves sibi concreditas pasceret, & æque inutiliter Episcopi commisso sibi gregi invigilarent, si in confessione unius Dei, uniusque fidei persistere recusantes damnare non possent; talique saltem medio in viam veritatis, & salutis eosdem redigerent. Quodque plus est, deterioris esset conditionis Ecclesia, quàm Synagoga, cui tamen dedisse Deum potestatem puniendi ad Idola accedentes exploratissimum est, ut egregie ponderat Sanctus Cyprianus (*g*). Accedunt his, in idemque conspirant tùm verba Apostoli (*h*): *Quid mihi de iis, qui foris sunt*: ut probe hinc intelligamus de iis, qui foris non sunt, Ecclesiam posse, & debere judi-

Ff 2 cium

(a) *Ad Corinthios* 2. (b) *Matt.* 16. (c) *Joannis* 20. (d) *Actorum* 20. (e) *Ad Ephes.* 4. (f) 14. (g) *Lib. de exhort. Martyr. cap.* 5. (h) *Ad Corinth.* 5.

cium pronunciare, tum etiam perpetua, & constans observantia, seu Ecclesiæ disciplina, qua saltem post Constantini baptismum, redditamque eidem Ecclesiæ pacem, coercitivam hanc potestatem exercuit, ultimoque etiam supplicio hæreticos condemnavit.

2. Licet autem Episcopi tamquam inspectores Dominici gregis non solum contra hæreticos possint, sed teneantur inquirere, ut signanter habetur *in capitulo Ad abolendam, de hæreticis in 6.* unde dicuntur Inquisitores nati, & per Congregationem Inquisitionis erectam, de qua infra, ademptam iis non fuisse inquirendi contra hæreticos potestatem, luculenter inter alios ostendit Benedictus XIV. (*a*); Quia tamen difficile potuissent soli ipsi contra delinquentes in materia Fidei inquirere, atque procedere, idcirco oportuit Religiosos quosdam deputari, subindeque in variis Regnis, Inquisitionis Tribunal provide fuit institutum, nempe anno 1483. in Hispaniis a Sixto IV., anno 1531. in Portugalliæ Regno a Clemente VII. & demum a Paulo III. anno 1542. in Urbe amplius pariter fuit Tribunal ad hunc effectum erectum, cum facultate creandi Inquisitores, supremamque exercendi in universa Ecclesia auctoritatem, ut patet ex Constitutione ejusdem Pontificis incip. *Licet, quæ est tertia*, & ex aliis Constitutionibus Apostolicis ejusdem confirmatoriis, quas Sixtus V. in sua pluries citata Constitutione 74. renovavit, & ampliavit.

3. Cum vero in forma veri Tribunalis eadem Congregatio Inquisitionis Urbis fuerit redacta, non solùm certo Cardinalium numero, qui a Paulo III. ad sex, a Pio IV. ad octo fuerat redactus, post Constitut.

(a) *De Synodo Diæcesana lib. 9. cap. 4.*

tut. autem Sixti V. 74. duodenarium numerum non ſolet excedere, niſi aliud Pontifici videatur, ſed opportunis etiam Miniſtris proviſa eſt; Inquiſitore ſcilicet tamquam Judice ordinario, qui (excepta Tuſcia, & nonnullis Civitatibus dominii Veneti, ubi a PP. Conventualibus, necnon Hiſpania, ubi a Clericis ſæcularibus Inquiſitoris munus exercetur), ſolet eſſe ex Dominicana Familia in memoriam Sancti Dominici, qui vel primus creditur Inquiſitor, vel quia plurimum pro hujus Tribunulis erectione adlaboravit, licet primum Inquiſitorem, ſi non quoad nomen, ſaltem quoad munus conſtitutum fuiſſe B. Petrum de Caſtronovo Monachum Ordinis Ciſtercienſis in Cœnobiis Fontis frigidi in Francia teſtetur Ludovicus Paranus (*a*); Notario inſuper, vel Notariis pro Inquiſitoris arbitrio; Promotore Fiſcali, qui ſupplet vices Accuſatoris, & Fiſci; Reorum advocato, qui pro Reis ſcribere ſolet; Depoſitario, qui reddituum Tribunalis curam habet, ex quibus ſalaria Inquiſitorum, aliorumque ſumuntur; & demum Aſſeſſore, qui Inquiſitorem, ſeu ordinarium Judicem adjuvat, & quaſi cum eo eandem in cauſſis operam præſtat, niſi affirmare velimus amplius longe pondus ab Aſſeſſore ſuſtineri propter examen cauſſarum civilium ad Tribunal ipſum ſpectantium, eorumque omnium, qui Tribunali inſerviunt, vel ejuſdem patentalibus litteris muniuntur, quorum quidem omnium cauſſæ civiles, criminales, & mixtæ, ratione exemptionis a quovis altero Judice, privative ab eodem Aſſeſſore noſcuntur, cum jure tantum recurrendi in ſecunda Inſtantia in plena, ut inquiunt, Cardinalium Congregatione. Quibus omnibus accedit, & tamquam ſubalternus Miniſter adſcri-

(a) *Lib. 2. de Origine Inquiſ. cap. 1.*

adſcribendus eſt Capitaneus, ſeu Dux ſatellitum, qui prævio Inquiſitoris, ſeu Aſſeſſoris mandato cum armata familia Tribunalis ad capiendos delinquentes eſt deſtinatus, *ex Clementin. Nolentes porro, de hæreticis*.

4. Decipiuntur autem, & inſigniter profecto ii omnes, qui Inquiſitionis nomen propter ideatum quendam nimium rigorem pertimeſcunt, ut ſolide oſtendit Benedictus XIV. (*a*); Præſertim quia ſtylus ille, quo in criminalibus cauſſis procedi regulariter ſolet, ne dum alienus non eſt a diſpoſitione, & cenſura juris communis, ſed eidem eſt undequaque conformis; Et licet ſumma omnium perſonarum in confectione Proceſſus contra reos, vel ſponte comparentes, vel Inquiſitionis auctoritate ad Tribunal vocatos Religio exigatur in ſecreto ſervando, ſub pœna excommunicationis ipſo facto, aliiſque arbitrariis, prout aliorum etiam ad quos talis notitia forte pervenerit, ne interim poſſint delinquentes criminis conſcientia perciti fugam arripere, & Tribunalis auctoritatem eludere; Præmittitur tamen indiſtincte, antequam decernatur captura, & ſemper præſupponitur ſemiplena ſaltem delicti probatio ex legitimis Judiciis reſultans, atque in actis redacta, eoque uberiora deſiderantur, ſi de perſona nobili, optimæque famæ tractetur, ut firmant Farinaccius (*b*) & Carena (*c*); Reoque in carceres detruſo, eo prorſus modo proceſſus eſt conficiendus, quo quævis altera criminalis cauſſa expeditur, retenta ſcilicet triplici illa ſpecie proceſſus informativi, repetitivi, & defenſivi, & ab iiſdem fontibus probationes mutuando, vel teſtium ſcili-

(a) *De Synod. Diœceſana lib. 1. cap. 11. §. 7. & ſequent.*
(b) *Quæſtione 181. n. 7.* (c) *Part. 3. titul. 2. n. 25.*

ſcilicet, vel ſcripturarum, vel confeſſionis ejuſdem Rei, prout in aliis cauſis fieri ſolet, noſque in Inſtitutionibus Criminalibus expoſuimus (*a*).

5. Neque profecto diſpar eſt ratio hujus Tribunalis circa reorum torturam; ea enim, quæ in materia tormentorum, de eorum ſpeciebus, item de eorumdem gradibus, & de cauſſis, in quibus tormenta inferri non poſſunt, de jure communi ſtatuuntur, etiam in Tribunali ſacræ Inquiſitionis exequi ſolent per ea, quæ late expendit Bordonus (*b*); Cumque demum in aliis criminalibus cauſſis facto experimento innocentiæ, vel reitatis reorum per torturam, ſententia proferatur, idipſum omnino agitur in hoc Tribunali, adeo tamen, ut ſi reo pœna capitalis ſit inferenda, quia Eccleſia a ſanguine abſtinet, tradatur is Curiæ ſæculari, ut eamdem ſententiam exequatur, ut late advertunt P. Hunoldus Plettembergius Soc. Jeſu praxim hujus Tribunalis ampliſſime exponens in libro edito Hildeſii anno 1693. quem inſcripſit, *Notitia Congregationum, & Tribunalium Curiæ Romanæ*, extatque in eamdem rem opus inſcriptum *Sacro Arſenale, overo Pratica dell'Offizio della Sacr. Inquiſizione del P. Inquiſitore Tomaſo Menchini Domenicano*, quod editum fuit Rom. an. 1730. ex Typographia S. Michaelis ad Ripam.

6 Materiæ porro, quæ in hoc Sacro Tribunali tractantur, illæ ſunt, quæ ad Religionem aliquo modo rediguntur, ſive illa ſunt crimina, per quæ, vel falſum dogma ab aliquo ſuſtinetur, vel ſuſpicio falſi dogmatis præſefertur, quò ſpectant hæreſis, blaſphemia hæreticalis, ſortilegia, abuſus Sacramentorum, ſollicitatio ad turpia, aliaque hujuſ-

(a) *Lib. 3. per tot.* (b) *In Manuali Conſultor. ſect. 76. de Tortura Reorum.*

hujusmodi, ut ex variis Apostolicis Constitutionibus se manifestat. Quamobrem procedit contra Saracenos, qui ad Christi fidem conversi ad Saracenorum sectam redierunt (*a*): contra Christianos ad Judæorum ritus transeuntes, & Judæos conversos ad eosdem redeuntes (*b*): contra Hæreticos judicialiter confessos, & obstinatos, etiam illorum Diœcesanis irrequisitis (*c*): contra Hæreticos, eorumque Fautores, & processui Inquisitionis sese opponentes (*d*): & contra quoscumque etiam exemptos in caussis Fidei (*e*). Præterea contra quoscumque Regulares in caussa hæresis (*f*), etiamsi eorum Superiores prævenerint (*g*); Ulterius contra Concionatores proferentes propositiones scandalosas, vel a Fide aberrantes (*h*); contra Maleficos (*i*); contra sortilegos cum diabolo facientes pactionem, ac a fide apostatando alios lædentes (*k*); contra Astrologos Judiciarios (*l*); & contra eosdem, qui de Statu Reipubl. Christianæ, vel Sedis Apostolicæ, seu de vita Romanorum Pontificum, aut ejus Consanguineorum judicia facere, necnon eos, qui illos desuper consulere præsumpserint (*m*); contra omnes pariter Regulares audentes in publicis concionibus, conclusionibus, & aliis quibuscumque acti-

(a) *Greg. XI. Constitutione 2. incipien. Admodum*. (b) *Nicolaus IV. Constit. 1. incipien. Turbato*. (c) *Alexander IV. Constit. 9. incipien. Ad capiendum*. (d) *Innoc IV Constit. 16. incipien Quia*. (e) *Alexander IV. Constit. 22. incip. Ne commissæ, Pius IV. Constit. 51. incip. Pastoralis, Paulus V. Const 26. incip Romanus*. (f) *Clemens VIII Constit. 27 incip. Cum sicut*. (g) *Paulus V. Const. citata*. (h) *Paulus III. Const. 3. incip. in Apostolicis*. (i) *Innoc VIII. Const. 1. incip. Summis*. (k) *Gregor. XV. Constit 46. incip. Omnipotens Dei*. (l) *Sixtus V. Constitutione 17. incip Cœli, & Terræ Creator*. [m] *Urbanus VIII. Constit. 8. inscrutabilis*.

actibus publicis asserere, Beatissimam Virginem cum peccato originali fuisse conceptam, ex decreto Congregationis Universalis Inquisitionis habitæ in Palatio Apostolico coram Paulo V. 31. Augusti 1617. idque contra asserentes idem in Sermonibus, scriptisque privatis extendit eadem Sacra Congregatio coram Gregorio XV. (*a*); & tandem cum ad conservandam sanam, orthodoxamque doctrinam plurimum conferat librorum lectio, & retentio ab omni erroris macula immunium, huic etiam Congregationi concessum est, libros posse interdicere, quos erroneos deprehenderit, eorumque lectionem, & retentionem, si subversionis, & scandali periculum absit, permittere, ex Constitutione Gregorii XV. incipien. *Apostolatus Officium* 40. Quibus accedunt delicta alia sacræ Inquisitioni pariter reservata, nempe sollicatio ad turpia in sacramentali confessione, & mulierum pœnitentium ad inhonesta facta provocatio (*b*), quod amplissime confirmavit Bened. XIV. (*c*); celebratio item Missarum, vel Sacramentorum ministratio ab iis exercita, qui ad Sacerdotium promoti non sunt (*d*), quod itidem renovavit Benedictus XIV. (*e*); & demum absolutio Pœnitentibus denegata, nisi complices manifestent (*f*), quod pariter statuit Benedictus XIV. (*g*).

7. Quoniam vero diximus, a Benedicto XIV. antiquiores Constitutiones Apostolicas in triplici præsertim puncto fuisse renovatas, & ampliatas, nem-

(a) 24. *Maji* 1622. *Barbosa in Collectione Bullar. V. Inquisitores*. [b] *Pius IV. Const.* 31. *incip. Cum sicut*. [c] *Constit.* 20. *&* 120. *tom.* 1. *Bullar.* [d] *Urbanus VIII. Constit.* 79. *incip. Apostolatus*. [e] *Const.* 97. *tom.* 1. *& Const* 4. *tom.* 4. [f] *Gregorius XV. Const. incip. Universi*. [g] *Constit. incip. Suprema, quæ est octava in Bullario tom.* 2. *part.* 2.

pe pro eo, quod respicit sollicitationem ad turpia, item denegatam a Confessariis absolutionem ob non factam complicium manifestationem, & demum ob celebrationem Missæ, vel sacramentales Confessiones exceptas ab illis, qui Sacerdotes non sunt, præstat, ut istas Constitutiones Benedictinas uberius exponamus. Igitur quod spectat ad delictum sollicitationis ad turpia, de quo late tractavimus in Institutionibus criminalibus (a), nedum ab eodem Pontifice confirmatum reperitur generale decretum Congregationis sacræ Inquisitionis 5. Augusti 1745. circa onus denunciandi, & pœnas a denunciatis subeundas, quod etiam refertur in appendice ad tomum 2. ejus Bullar n. 8. sed præcedenter in Constitutione *Sacramentum Pœnitentiæ*, *Kalend. Junii* 1741. quæ est *la 20. tom. 1. ejus Bullar.* ad magis retrahendos Confessarios ab hoc execrabili scelere, quo, medium ad animarum salutem inventum, & meritis Christi institutum, in contrarium effectum temere retorquetur, inhabiles declarantur sollicitantes in mortis articulo ad sacramentalem absolutionem iis impertiendam, cum quibus forte deliquerant. Quæ tamen Constitutio ad meliorem trutinam inde redacta, per posteriorem alteram Constitutionem ejusdem Pontificis incip. *Apostolici, editam* 8. *Februarii* 1745. quæ est *la* 120. *tom.* 1. provide fuit declarata, scilicet præcedenti Constitutione anni 1741. inhabilitatem absolvendi Confessariis complicibus in peccato turpi statutam, locum non habere, si Sacerdos alter non existat, qui Pœnitenti moribundo sacramentalem absolutionem valeat impertiri, immo eadem inhabilitas remissa undique est, si Infamiæ, aut Scandali periculum absit, quod tamen

[a] *Sub titulo de delictis Clericorum.*

men præverti, aut amoveri jubetur, ita tamen, ut si amotum forte, & prӕventum ex industria non fuerit, adhuc valida sit absolutio, si aliunde poenitens sit satis dispositus; Sacerdos tamen majorem excommunicationem, aliasque poenas incurret in eadem Constitutione enunciatas.

8. Fuit porro alias quæsitum, an personæ sollicitationem passæ admonitæ a Confessario de onere denunciandi sollicitantem, antea rem possent denunciando communicare, ut adeundo sacrum Tribunal sibi præventive consuleret, egregie autem controversiam tractat Benedictus XIV. (a), qui quidem a generica quæstionis resolutione præscindens, in specie definit, fraternam monitionem non suffragari, nec ab onere denunciandi sollicitatum eximere, etiamsi fraternam monitionem præmittere voluerit, idque variis etiam congestis DD. sententiis in idem tendentibus firmat.

9. Æquali autem providentia idem Bened. XIV. *in citata Constitutione 97. tom. 1. Bullar.* anteriores Constitutiones Pontificum circa aliud punctum confirmavit, & ampliavit, quod celebrationem Missæ, vel sacramentales Confessiones respicit ab iis exceptas, qui ad Sacerdotium non fuerunt assumpti; in eadem quippe Constitutione, ne dum hujusmodi reos a Judicibus Inquisitionis, Curiæ sæculari tradendos edicitur, verum etiam ad hujus criminis probationem statuitur, Testes singulares sufficere, si non ad poenam, saltem ad torturam. Fisci item intentionem ex relatione ordinariorum probari, & onus probandi contrarium in reum transfundi. Ampliantur itidem Constitutiones Apostolicæ contra celebrantes unam partem Missæ, dummodo

 ele-

[a] *De Synodo Diœcesana lib. 6. cap. 11. §. 9. & sequen.*

elevationem sacræ Hostiæ peregerint, & demum eædem pœnæ contra non promotos ad Sacerdotium extenduntur, excepto dumtaxat casu, quo absolutionis formam non protulerint. Idque amplius idem Pontifex declaravit Constitutione incip. *Divinarum, humanarumque Legum, edita Idibus Augusti* 1757. quæ est *in ejus Bullario tom.*4. qua quidem declaravit, ad utriusque criminis pœnas incurrendas sufficere, si Reus in primo generali constituto quomodolibet reatum suum fateatur; adhuc enim Curiæ sæculari eumdem tradendum esse decernitur.

10. Neque demum prætereunda est Constitutio ejusdem Pontificis incip. *Suprema*, quæ est *in Bullar. tom.* 2. qua onus denunciandi statuitur contra Confessarios denegantes Pœnitentibus absolutionem nisi complices manifestent, credendo forsan hanc praxim licitam, & honestam esse, quo quidem in casu in dogmate errant, alias enim a simplici Ordinario puniendos esse cavetur; quod etiam habetur in Epistola Encyclica ejusdem Pontificis ad Episcopos Portugalliæ, & Algarbiorum directa, quæ est *la* 124. *tom.* 1. *Bullar.*, ubi etiam pœnæ contra hujus criminis reos cumulate exponuntur.

11. Solet postremo hæc Inquisit. Congregatio se ingerere in Dispensationibus matrimonialibus ab illis petitis, qui solemni castitatis voto obstringuntur, ut eo scilicet non obstante ad sæcularia vota pertranseant; Quamvisque in iis, qui Subdiaconatus dumtaxat ordine initiati sunt, concurrente publica causa, præsertim servādæ, ampliandæque Religionis, aliquando id permittere consueverit, imo ex simili caussa non hæsitaverit aliquando cum ipsis Presbyteris, & cum Regul. professis dispensare, quibus ultra præceptum Ec-

[a] *Lib.* 2. *tit.* 8.

Ecclesiæ sacro Ordini adnexum, solemne etiam votum ab ipsis diserte emissum resistit, rara tamen est hujus dispensationis concessio, ne sensim, & sine sensu obligatio servandi castitatem in Ecclesia Latina ob frequentiam dispensationum tepescat, ac minuatur. Late de hoc Rigantius (*a*), nosque etiam in Institutionibus Canonicis hac de re amplissime egimus.

12. Ter porro in hebdomada Congregatio isthæc convocatur, primo scilicet die Lunæ in ædibus Tribunalis ejusdem prope Sanctum Petrum erectis, qua quidem die processus contra reos, sive in Urbe, sive in partibus facti referuntur, aliæque provisiones in caussis emergentibus opportune a Consultoribus, Assessore, & Commissario capiuntur. Horum autem Consultorum duo stabiles extant ex Ordine Prædic. assumpti, nimirum Magister Generalis Ordinis, & Magister Sacri Palatii, quibus æque stabiliter Consultor ex Ordine Conventualium adjungitur, forsan ex eo, quod pari animorum consensione, & zelo uterque Ordo in hujus Tribunalis tuitionem, & conservationem conspiraverit. Die item Mercurii, si non sit impedita, vel a Consistorio, vel a Festo, tunc enim die Martis antecedenti fit Congregatio in Conventu Sanctæ Mariæ supra Minervam cum Cardinalium præsentia, quibus resolutiones die Lunæ a Consultoribus captæ referuntur. Et tandem Congregatio die Jovis coram Pontifice agitur, a quo, si nihil obstet, decreta in utraque Congregatione edita confirmantur, & approbantur, itemque casus aliquis magis urgens, & specialis deciditur.

13. Cæterum cum inter hujus Congregationis facultates, ut supra innuimus, recenseatur, libros de erro-

[a] *Reg.* 14. *Canc. tom.* 2. *Reg.* 42. *tom.* 3. *Reg.* 49. *tom.* 4.

errore suspectos, eorumque lectionem, retentionemque interdicere, & si subversionis periculum absit, eosdem permittere, non immerito ad revidendos, examinandosque libros ultra Officiales, seu Ministros expositos Qualificatores destinantur, a qualificatione censuræ dicti, ut existimat Vanespen (a), iique licet nunquam ad Congregationem accedant, nisi ad referenda negocia ipsis commissa, nec ullo hinc privilegio donentur, æquali tamen secreti obligatione pro iisdem negociis obstringuntur. Cum tamen forma, & methodus, qua iidem Qualificatores sensus suos in revisione librorum aperire debeant, disertissime expresserit Benedictus XIV. *in Constitutione incipien. Sollicita*, *edita die 7. Julii* 1753. qua methodus præscribitur in examine, & proscriptione librorum, ejusdem Constitutionis summam proferre judicamus. Primo igitur Pontifex sanxit, ut uni ex Qualificatoribus, aut Consultoribus a Congregatione designando liber tradatur, quem is attento animo legat, ac diligenter expendat, tum censuram suam scripto consignet locis indicatis, & paginis, in quibus notati errores continentur. Mox ut liber cum animadversionibus Revisoris ad singulos Consultores mittatur, qui in Congregatione singulis feriis secundis haberi solita de libro, & censura sententiam dicat. Ipsa deinde censura cum libro, & Consultorum suffragiis ad Cardinales erit transmittenda, ut hi in Congregatione feria quarta haberi solita de tota re definitive pronuncient; Postea vero ab Assessore acta omnia ad Pontificem referatur, cujus arbitrio judicium omne absolvetur. Cum autem sit ex veteri institutione receptum, ut auctoris Catholici liber non unius tan-

[a] *Juris Eccles. univer. titulo* 22. *n.* 27.

tantum Relatoris censura illico proscribatur, ad normam Decreti Mensis Julii 1750. eadem praxis retineri jubetur, ita ut si primus Censor librum judicet proscribendum, alteri Revisori liber, & censura tradantur, suppresso primi nomine: si autem secundus Revisor primo assentiatur, utriusque animadversiones ad Cardinales mittentur, ut de libro decernant. At si secundus a primo dissentiat, tertius Censor eligatur, cui suppresso priorum nomine censura communicatur, ejusque relatio deinde Cardinalibus immediate tradetur, si a priori Consultorum sententia non abscedat, alias iterum Consultores suffragium ferent, & Cardinalibus omnia proponentur. Quod si Pontifex coram se in Congregatione feriæ quintæ libri causam referri voluerit, tunc satis erit eidem, & Cardinalibus Consultorum suffragia communicare. Verum amplior hac de re sermo redibit, cum de Congregatione Indicis pertractabitur.

14. Quoniam vero supra dicebamus, Assessorem hujus Congregationis, (qui quidem licet olim esset Togatus, nunc ex albo Præsulum semper assumitur) non levem operam in decidendis eorum caussis impendere, qui servitio Tribunalis addicuntur, vel alias sunt patentati, reliquum est, ut pro coronide hujus materiæ, quæ a Benedicto XIV. in Constitutione incip. *Ad supremum*, *die* 21. *Julii* 1755. quæ inscribitur *Super deputationibus*, *&* *privilegiis Officialium Ministrorum Sacr. Inquisitionis* statuta sunt, exhibeamus. In eadem igitur Constitutione, præmissa distinctione patentatorum, inter privilegiatos, & simplices, inter alia statuitur pro Urbe, & Statu Ecclesiastico Patentatos privilegiatos quinque excedere non debere, nempe Inquisi-

quisitorem, Fiscalem, Procuratorem Reorum, Notarium, & Mandatarium, idque in locis, ubi Inquisitores residere consueverunt, ubi enim Vicarii Foranei simpliciter extant, ternarium numerum excedere non debere cavetur, Vicarium nempe, Notarium, & Mandatarium; eosque omnes a Congregatione deputandos per literas patentales gratis concedendas, ne dum bona præditos fama esse debere, sed nec milites, nec Sacerdotes, aut alterius Curiæ Ministeriis addictos, nisi aliud necessitas urgeat; iisque inter alia privilegia jus deferendi arma non prohibita etiam pro famulo, exemptio ab oneribus commutativis personalibus, & realibus ad instar Clericorum conceditur: quod variis tamen limitationibus, & cautelis in praxi servandis amplissime declaratur. Quod insuper spectat ad Patentatos simplices, qui aliquo modo Tribunali Inquisitionis inserviunt, ut sunt Consultores, ii quidem, si Regulares sint, a Conventu, ubi extant, inconsulta Congregatione amoveri non posse statuitur, pro sæcularibus vero præter Indulgentiarum gratias privilegium delationis armorum ad famulum extendibile, ut supra de Patentatis privilegiatis dicebamus, conceditur; eosdem vero Consultores ab Inquisitoribus localibus nonnisi per patentales literas a Cardinalibus Inquisitoribus approbandos, secus autem per particularia eorundem Inquisitorum bilie cta eligendos esse cavetur. Ad hæc pro Tenuta Conchæ in agro Romano posita, & a Sancto Pio V. domui Inquisitionis Urbis attributa, plura in eadem Constitutione adjiciuntur, præsertim vero, quod hujus Tenutæ Patentati comprehensis personis Affictuariorum, & eorum famulorum n. 150. excedere non possint; quodque his eadem privilegia ad instar Patentatorum

supra

ſupra expoſitorum conceſſa intelligantur, excluſa ſemper Immunitate Locali, quæ tam eorum domibus, quam univerſe Tenutæ expreſſe denegatur. Atque hæc de Tribunali ſacræ Inquiſitionis dicta ſufficiant. Cum vero inter media cæteris utiliora ad ſacroſanctam Religionem conſervandam cenſeatur Congregatio Rituum, ad eum præciſe finem inſtituta, ut nihil ſuperſtitioſum in Eccleſiaſticis præſertim actibus exerceatur, ſed omnia ſancte peragantur, merito ad hanc Congregationem, quæ in aliquo ſenſu Congregationis Inquiſitionis appendix appellari promeretur, incunctanter pertranſimus.

TITULUS XXIX.

De Sacra Rituum Congregatione.

CÆteras inter profectò Congregationes, quas ſummoChriſtianæ Reipublicæ emolumento inſtituit Sixtus V. in pluries citata Conſtit. 74. incip. *Immenſa*, Congregatio pro ſacris Ritibus, cœremoniis, aliiſque rebus ad divinum cultum pertinentibus erecta merito adſcribitur. Nemo enim eſt, qui non videat, quantum Religionis interſit, quod debitus in ſacris functionibus ordo ſervetur, quodque ii, quorum cultum Eccleſia Fidelibus proponere intendit, nonniſi prævio maturo examine, accuratiſque cautelis ad eundem cultum promoveantur. Dixi, *debitus in ſacris functionibus ordo ſervetur, quodque ii, quorum cultum Eccleſia Fidelibus proponere intendit, nonniſi prævio maturo examine, exactiſque cautelis ad eundem cultum promoveantur.* Duo quippe ſunt negotiorum genera, quæ in hac

Congregatione præcipue tractantur; unum nempe respicit quæstiones de præcedentiis, & præeminentiis Cleri sæcularis, & Regularis in publicis præsertim supplicationibus, atque functionibus, aut etiam inter Ecclesiasticos, & Sæculares, prout etiam approbationes Officiorum, concessionem facultatum celebrandi Officia, seu Missas Sanctorum, ritumque, quo celebrari debeant, assignandi, Sanctos item in Patronos, seu Protectores Civitatibus, & locis concedendi. Quibus accedit etiam facultas deferendi comam suppotitiam, seu adscititiam, vel usum pileoli celebrantibus, justa cæteroquin concurrente caussa dari consueta. Hanc enim facultatem privativo jure sibi eandem Congregationem reservasse constat ex decreto edito die 3 Januarii 1626. & 24. Aprilis ejusdem anni apud Gavantum (*a*), quod cum amplissime expendatur a Benedicto XIV. (*b*), eum adibit, qui plura desiderat. Addendæque insuper sunt aliæ hujus Congregationis materiæ a Card. De Luca relatæ (*c*), qui apposite advertit, in harum rerum examine, & signanter in materia Præeminentiarum, efformationem processuum, aliosque Juridicos actus non prærequiri, ideoque hanc Congregationem in hoc rerum genere contentiosi Tribunalis imaginem præseferre, quum resolutio caussarum istarum a probatione consuetudinis præcipue pendeat, quæ utpote in facto consistens, solidis argumentis debet demonstrari.

2. Alterum vero caussarum genus circa Servorum Dei Beatificationem, & Canonizationem dirigitur, atque versatur, unde eadem Congregatio in

(a) *In Com. ad Rubric. Missalis parte 1. tit. 2.* (b) *De Synod. Diæcef. lib. 11. cap. 9. §. 5.* (c) *Disc. 18. Relat. Rom. Curia.*

in duas species videtur esse divisa, quarum prima *ordinaria*, altera *extraordinaria* vocatur, utraque vero componitur ex Cardinalibus, & Prælatis, qui plerumque in Congregatione extraordinaria tres esse solent antiquiores Rotæ Auditores, veluti, qui præsumuntur Canonum peritissimi, atque ultra Cardinalem Præfectum, & Præsulem Secretarium accedunt, ubi Sanctorum caussæ tractantur (quod in extraordinaria Congregatione contingit), Fidei Promotor, unus ex Protonotariis participantibus in memoriam venerandæ antiquitatis, quùm a primis etiam Ecclesiæ initiis certum undique sit Protonotarios constitutos fuisse, qui acta Martyrum scriberent, unde Protonotariorum Collegium fuit institutum, itemque plures Theologi ex Regularibus præsertim Ordinibus, quos Consultores dicimus, inter quos recensentur Mag. Sacr. Palat. ex Ordine Prædicatorum, & Sacrista ex Augustiniana Familia, nec non Medici, & Chirurgi in Philosophia excellentiores, qui mature dijudicent, an vi naturæ fieri potuerint ea, quæ de Servis Dei miracula prædicantur, & demum Magistri Cœremoniarum Pontificis in eadem Congregatione admittuntur, quorum Suffragium, si de sacris Ritibus sermo sit, passim exquiritur. In unaquaque vero caussa Cardinalis Ponens a Secretario deputatur, qui rei statum proponit, & quamquam si de caussis primi generis, nempe Præeminentialibus, vel aliis in Congregatione ordinaria discuti solitis sermo sit, nec ipse, neque alii suffragantes secreto adstringantur; contrarium tamen servatur, si de caussis ad sacrum cultum directis tractetur, in quo quidem caussarum genere sub pœna excommunicationis ipso facto secretum custodire adstringuntur, eademque secreti

lege tenentur duo Familiares, quos Cardinales, & Secretarius in adjutores ſtudiorum pro his cauſſis adſciſcere valent, & unus, quem Auditores Rotæ poſſunt aſſumere, ad quod quidem ſecretum ſervandum jurisjurandi Religione omnes indiſcriminatim obligantur.

3. In Palatio ſane Apoſtolico ordinaria Congregatio convocatur, ſolique Cardinales Suffragium ferunt; & regulariter de cauſſis Sanctorum, ſeu de eorum Canonizatione ibi non agitur; altera vero in ædibus, ut dicitur, Cardinalis Ponentis, ſeu Relatoris habetur, ſi Antepræparatoria ſit, ut illam appellant, ſeu ad Congregationem in Palatio Apoſtolico coram Pontifice habendam præambula. Aliquando tamen pro arbitrio Pontificis particularis Congregatio agitur, ad quam aliqui Cardinales, & nonnulli Conſultores cum Secretario, & Fidei promotore adſciſcuntur. Neque eſt prætereundum, nunquam Conſultores ad ſuffragandum in ea cauſſa admitti, in qua de beatificando, vel canonizando viro ejuſdem Inſtituti, ſeu Religionis tractetur, a qua quidem regula ſoli Epiſcopi Regulares, & Magiſter S. Palatii excipiuntur. Cum vero fuerit iteratis Congregationibus tam ſuper virtutibus, quam ſuper miraculis cauſſa digeſta, primum coram Cardinalibus in Conſiſtorio ſecreto, poſtea in ſolemniori altero Conſiſtorio præſentibus Epiſcopis in Urbe adſtantibus a Pontifice deveniri poſſe ad Canonizationem definitur, & demum Pontifex ipſe eandem ſolemniter perficit ſequenti decreto = *Ad honorem Sanctæ Individuæ Trinitatis, & exaltationem Fidei Catholicæ, & Chriſtianæ Religionis augmentum, auctoritate ejuſdem Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & BB. Apoſtolorum Pe-*

Petri, & Pauli, ac nostra, de fratrum nostrorum Consilio decernimus, & definimus, bonæ mem. NN. Sanctum esse, & Ss. Catalogo adscribendum, ipsumque Ss. Catalogo adscribimus, ut universæ hujus functionis seriem, & ordinem disertissime inter alios refert Gonzalez (*a*). Cæterum cum alia, quæ Ss. Beatificationem, & Canonizationem antecedunt, comitantur, & subsequuntur, seu qua forma, & methodo ad Beatificationem, vel Canonizationem sit procedendum, luculenter exposuerit Benedictus XIV. in opere *de Canonizatione Sanctorum* juxta recentiorem editionem in 12. *tomos* diviso præsertim *lib.* 1., & pressius *cap.* 16. cujus titulus est *de Sacra Rituum Congregatione*, quod brevius etiam repetitur in Synopsi libri septimi P. Azevedo Soc. Jesu appendice nona, superfluum est amplius rem istam exponere.

4. Gratis vero, immo cum manifesta veritatis injuria hæretici, vel alii Romanæ Curiæ nimium infensi obloqui solent, indaginem Rituum Sacrorum, & functionum Ecclesiasticarum examen Romanæ Sedi reservari non debuisse, eoque minus Canonizationem, quam hæretici quidem perperam carpunt, asserentes cum Gentilium apotheosi confundi, quæ solemnis erat alicujus hominis inter Deos adscriptio, aliqui ex Catholicis, inepte licet, Episcoporum Judicio remittendam arbitrantur, quibus diu, & per multa sæcula competiisse non dubitatur. Quod enim Ecclesiæ, ejusque capiti sit reservandum de Ritibus, sacrisque Cœremoniis decernere, cæteris argumentis omissis, prævalida, urgensque ea congruentia suadet, quod alias uniuscujusque hominis arbitrio concreditum foret, novos Ritus, & Cœremonias invehere cum summa Reipub. Chri-

(a) *Comment. in Jus Canon. in cap. Audivimus, de Reliq. & Venerat. SS. n.* 8.

Christianæ perturbatione. Unde illud, quod olim in veteri Lege sequebatur, ut licet paucissimi Ritus haberentur sub Moyse, ad magnam tamen copiam inde redacti, ut tres libros Numerorum, Levitici, & Deuteronomii facile implerent, in novo etiam Testamento facile reviviſceret. Accedit, quod cum Apostolus Paulus de Institutione Eucharistiæ differens a Domino illam accepisse testetur (*a*), Ritus autem in ejusdem Sacramenti Ministerio servandos deinde se dispositurum affirmaverit (*b*), inquiens: *Cætera cum venero disponam*; cumque nunquam fuerint deinde ab Apostolo dispositi, relicti hinc, & reservati censeri debent potestati Ecclesiæ, & consequenter ejusdem visibili capiti, ut disponantur, ut egregie concludit Angelicus Doctor (*c*).

5. Quod vero Gentilium apotheosis nullatenus confundi possit cum Canonizatione Sanctorum, ex eo præsertim eruitur, quod per hanc non inter Deos, sed inter Servos Dei, & amicos Servi ipsius adscribantur, ac cooptentur, ut advertit inter alios cit. Benedictus XIV (*d*); utque id clarius intelligatur, abs re non erit Theologorum doctrinam proferre de cultu, qui dicitur *Latria*, de eo, qui vocatur *civilis*, *& observantia quædam humana*, de eo, qui appellatur *Dulia*, necnon de alio *Hyperdulia* communiter dicto. Sane tres sunt species excellentiæ, divina videlicet, & infinita, cui respondet prima cultus species, quæ vocatur *Latria*: humana, seu naturalis, quę posita est in virtutibus, ac dignitatibus humanis, cuique cultus, qui dicitur civilis, *& quædam observantia humana* respondet; tum

(a) *Ad Corinth.* 7. (b) *Ad Corinth.* 11. (c) *In* 1. *ad Corinth.* 11. (d) *In cit. opere de Serv. Dei Beatif. & Canoniz. lib.* 1. *n.* 13.

tum vero media, quædam excellentia inter divinam, & humanam est accensenda, qualis est gratia, & gloria Sanctorum, cui quidem cultus Duliæ ob excellentiam, majoremque præstantiam tribuitur. Quia vero humanitas Christi si seorsim consideretur singulariter propter unionem cum Verbo, creaturas, Sanctosque omnes excellit, ac supereminet; & similiter B. Virgo, ut Mater Filii Dei inter alios Sanctos ita major existit, ut dici merito possit Domina & Regina nostra, quod de Sanctis aliis nequaquam nisi admodum imperfecte asseri potest; Hinc iidem Theologi dividentes *Duliam* in *Duliam* proprie dictam, & hyperduliam, seu supraduliam illam Sanctis ceteris, hanc vero soli humanitati Christi, ac Deiparæ Virgini competere docent. Ex qua quidem divisione, plane intelligitur, tantum abesse, ut cultus creaturis tribuatur, ut potius inferatur omnino, cultum omnem occasione Beatificationis, vel Canonizationis Dei Servis exhibitum in Deum præcise refundi.

6. Neque vero subsistit, quod Judicio Episcoporum Sanctorum Canonizatio sit reservanda; Cum enim materia isthæc sit de gravioribus caussis, quæ judicio Ecclesiæ subjiciuntur, omnis æqui, bonique ratio postulat, quod ab Apostolica Sede præviis Cœremoniis, & Ritibus descriptis in Cœremoniali Romano (*a*), solemniter peragatur, præsertim quia cum vel a sæculo octavo, ut asserit Bellarminus (*b*), vel a sæculo X. ad Romanos Pontifices fuerit in hoc negotio perpetuo, constanterque recursum, cumque Decretalis *Innoc. III.* relata *in Capitulo* 1. *de reliquiis, & veneratione Sanctorum*, qua Romanæ Sedi privativa istarum caussarum cogni-

(a) *Lib.* 1. *sect.* 6. (b) *In controv. de Beatificatione Sanctorum lib.* 1. *cap.* 8.

locis imminutis, relicto tamen onere Missam audiendi, ut actum fuit pro nonnullis Diœcesibus Hispaniæ decreto 62. Item pro Diœcesi, Nycien. decreto 128. Pro nonnullis pariter locis Regni Poloniæ decreto 138. relatis in *Bullario tom.* 1. quibus alia pro diversis regionibus successerunt. Subsequitur item aliud decretum solemnis celebrationis indictæ Festi Apostolorum Petri, & Pauli per totam octavam Romæ celebrandi, (quod est 3. *eod. tomo*) cum destinatione Capellarum in diversis Ecclesiis, ubi pretiosa extant eorundem Apostolorum monumenta, a præstantioribus Urbis Ordinibus singulis octavæ diebus habendarum, & injuncto variarum Confraternitatum ad easdem Ecclesias accessu. Item alterum de retinenda crucifixi Salvatoris imagine palam, & visibiliter exposita super altaribus, ad quæ Missarum Sacrificia peraguntur, quod est 17. *tom.* 2. *ejusdem Bullarii*, reprobato usu Missam celebrandi in altaribus, quæ carent Imagine Crucifixi, vel si ipsa incommode statuatur ante celebrantem, vel si ita tenuis, & exigua sit, ut Sacerdotis & populi adsistentis oculos penitus effugiat, aliasque circa Crucis elevationem provide in eodem decreto definiuntur. Quibus accedit alterum in eodem Rituum genere Decretum evulgatum ad conservandam inter Episcopos, & Archiepiscopos cum Gubernatoribus in ditione Ecclesiastica existentibus animorum consensionem, abususque omnes irreptos in honoribus sibi invicem deferendis removendos, quod certis constitutis legibus idem Pontifex statuit; eademque decreta in *Appendic. tom.* 1. *Bullarii* referuntur.

8. Has vero, aliasque hujus Pontificis Constitutiones coronavit amplior illa occupatio ab eodem

Pontifice habita in reformatione Breviarii Romani, quod cum S. Pius V., Clemens VIII., & Urb. VIII. inconsulta Sede Apostolica immutari posse vetuerint, ut in ejus fronte legitur, cumqne aliqua emendatione indigere recognitum fuerit, incredibili plane labore idem Pontifex, accitis eruditis, doctissimisque viris, manus operi admovit, quod licet adhuc ineditum fuerit, speratur aliquando Sedis Apostolicæ auctoritate fore imprimendum.

9. Neque profecto intra Urbem, ejusque districtum hujus Pontificis zelus, & vigilantia in Ritibus statuendis, vel reformandis stetisse deprehenditur, sed in dissitas etiam, exterasque regiones, vel Regna porrecta fuit, atque ampliata, qua quidem in classe repeti possunt Constitutiones editæ 57. de Ritibus ab Italo-Græcis tenendis 59. de Ritibus, seu Cæremoniis Sinens. 87. de Ritibus Grecorum, 107. de Ritibus Orientalium, 114. de Ritibus pariter Sinensibus, 129. de Ritibus Coptorum; quæ omnes extant *tomo* 1. *ejusdem Bullarii* locis mox allegatis; Quibus superaddi promerentur æque utiles Constitutiones emanatæ, una nempe, quæ ad removendos excessus, summasque exuberantes pro taxatione expensarum in Beatificatione, vel Canonizatione, sub die 14. Aprilis 1741. edita fuit, quæque per extensum refertur *Appendice* 15. *ad librum* 1. *operum de Canonizatione ejusdem Pontificis c.* 6. *novæ editionis*. Altera item Constitutio, ut in posterum Beatificationes, & Canonizationes cohærenter ad decretum Alexandri VII. in Basilica Vaticana celebrentur, certa Secretario ejusdem Basilicæ contributione in singulis Beatificationibus, & Canonizationibus, & summa præfixa, quæ est *la* 36. *in Bullario tomo* 1. quæque etiam refertur appendi-

pendice secunda ad primum librum eorundem Operum novæ editionis *cap. 3.*; Et postremo tertia, quoad ritum in posterum servandum in Servorum Dei Canonizatione, incipien. *Sollicitudini nostræ*, *edita die 1. Octobris 1745. In 141. tom. 1. Bullar.* quæque inscribitur *De cautelis in conficiendis processibus super fama Sanctitatis Servorum Dei*; quas quidem, aliasque hujus Pontificis Constitutiones innuisse sat est, quin eorum tenorem per extensum referamus, ne alias brevis hæc Romanæ Curiæ tractatio in volumen excrescat. Cùm autem præter Congregationem Inquisitionis, & Rituum, quas exposuimus, Indicis quoque, & Indulgentiarum, ac Sacrarum Reliquiarum Congregationes ad sartam, tectamque Sacrosanctam Religionem conservandam, & ab erroribus expurgandam optime fuerint institutæ, ad has oportet descendamus, primum de Congregatione Indicis, mox de altera Indulgentiarum, ac Sacrarum Reliquiarum tractaturi.

TITULUS XXX.

De Congregatione Indicis.

DIximus, ad Sacrosanctam Religionem conservandam plurimum Indicis Congregationem conferre, qua, ut notum est, certo assignato numero Cardinalium, & Consultorum cum Secretario ex Ordine Prædicatorum assumpto libri de errore suspecti imprimi, & retineri prohibentur, nec (nisi absit subversionis periculum,) legi, & retineri permittuntur. Quàm verò rationabiliter Congregatio isthæc fuerit constituta, planè suadet rerum omnium magistra experientia, quæ comprobavit

eorundem suspectorum, & multò magis hæresim continentium librorum lectione homines corrumpi, atque in doctrinas a vero dissitas passim abire, cui certè maximo Christianæ Reip. detrimento avertendo supremus præsertim Ecclesiæ Pastor debuit opportunè prospicere; Præsertim quia Apostolica, Ecclesiastica, & civilia etiam monumenta in idem conspirarunt: Apostolica quidem, in actis quippè Apostolicis legitur (a): *Multi autem ex eis, qui erant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt*, iisque libris combustis adauctum fuisse, atque insignitèr confirmatum numerum Fidelium Sanctus Lucas testatur (b) inquiens: *Fortitèr crescebat verbum Dei, & confirmabatur* S. Clemens item seu alius auctor Constitutionum Apostolicarum refert, Apostolos prohibuisse ab initio Fidelibus libros Gentilium, & falsorum Prophetarum. Scribit etiam Eusebius (c), Dionysium Episcopum Alexandrinum, qui floruit anno 250. a Fidelibus repræhensum, quod libros legeret hæreticorum; in eamdemque imo laudabilem praxim Imperatores etiam consenserunt. Constat enim, Constantinum primum Imp. Christianum jussisse Arianorum libros comburi pœna Capitis imposita eos clàm retinentibus, ut referunt Socrates (d), & Sozomenus (e). Libros etiam Eutichetis, & Apollinaris Valentiani, & Martiani Impp. jussu combustos fuisse constat ex *leg. Quicumque Cod. de hæreticis*, quæ etiam repetitur *in Lege Damnato Cod. eodem*; similisque rex pari jure *in lege Mathematicos Cod. de Episcopali audientia* profertur, ubi Honorius, ac Theodo-

(a) *Cap. 19. v. 19.* (b) *Ibidem v. 20.* (c) *Lib. 7. Hist. Ecclesiastica cap. 6.* (d) *Lib. I. Hist. c. I.* (e) *Lib. I. Histor. cap. 22.*

dosius Imperatores solemniter edixerunt, a Mathematicis omnibus libros, in quibus aliquid Catholicæ Religioni aversum reperiebatur, sub oculis Episcoporum cremari debere, plurimaque alia congerit Bellarminus(*a*); Quibus sanè exemplis ab Apostolica, Ecclesiastica, & Civili Historia depromptis adacti, meritò Summi Pontifices *tam in Bulla Cœnæ*, quæ singulis annis solemnitèr in die Cœnæ Domini evulgatur, quàm *in Indice Librorum prohibitorum*, de quo infra, hæreticorum, vel alios supectos libros vetuerunt.

2. Et quidem perspicua sunt verba ejusdem Bullæ, quæ ità concipiuntur = *Excommunicamus hæreticorum libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine authoritate nostra, & Sedis Apostolicæ scientèr legentes, ac retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes ex quavis caussa publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore.*

3. Dixi autem, & rationabiliter, ultra Bullam Cœnæ *in Indice etiam peculiari eosdem* libros Pontifices vetuisse; Etenim sanctum Gelasium primum in Concilio 70. Episcoporum habito Romæ anno 496. Indicem librorum vetitorum confecisse testatur citatus Bellarminus (*b*); licet alii arbitrentur (*c*), Indicem vere hunc non fuisse, tum quia ibi lectio in Ecclesia tantum publica agenda prohibetur, tum quia ii etiam libri in eodem Indice continentur, qui ab Ecclesia recipiuntur. Parique exemplo constat, auctoritate Pii IV., a quo negocium hoc librorum prohibendorum Tridentinæ Synodo fuerat remissum, absoluto Concilio Indicem a Deputa-
tis

(*a*) *De Laicis Lib. 3. Cap.20.* (*b*) *Loco cit.* (*c*) *Vanespen. tomo I. juris Ecclesiastici tit. 22. Cap.40.*

tis actum fuisse approbatum, ut liquet ex litteris ejusdem Pii IV. die 24. Martii 1564. incipien. *Dominici gregis*. Certumque item habemus, praecedenter a Paulo IV. anno 1557. Inquisitoribus Romanis injunctum fuisse, ut Indicem librorum efformarent; & prostremò exploratissimum est, Clementem VIII. in d. *Const. incipien. Sacrosanctam* novum Indicem confecisse. Nec defuere, qui novos Indices adjunxerint, ut Pater Catalanus (*a*) Presbyter Congregationis Oratorii S. Hieronymi Charitatis Urbis, vir in Ecclesiastica præsertim Historià versatissimus, testatum reliquit. Verum, ut maturius negocium Prohibitionis librorum ageretur, Sanctus Pius V. Congregationem ex nonnullis Cardinalibus, & Consultoribus anno 1571. solemnius instituit, quàm præcedenter extaret, & licet non reperiatur Constitutio, ex regestis tamen Congregationis apparet, novasque facultates Sixtus V., & Clemens VIII. auxerunt, qui facultatem pariter Cardinalibus dedit non solùm libros, sive impressos, sive imprimendos prohibendi, verum etiam aliis permittendi, ut libros vetitos legere possent (*b*).

4. Cum verò non omnes hæreticorum, & aliorum male de fide scribentium libri sint comburendi, vel prohibendi, operæ pretium erit pro clariori hujus materiæ Intelligentia divisionem prohibiti nis indicare. Triplicis igitur generis sunt libri ab Indice proscripti, videlicet I. II., & III. classis. Ad primam sane classem pertinent libri, qui propter ipsos auctores *Hæreticos* fuerunt damnati, atque prohibiti. Itemque omnes ab Auctore hæretico, vel de hæresi publicè suspecto compositi, qui de *Religione* ex professo pertractant; sicuti sunt libri hæreticorum, qui

(*a*) De Secret. Cong. Ind. Cap. 6. (*b*) Catalanus cap. 7. & 8.

qui hæresim invenerunt, aut suscitarunt, vel hæreticorum capita, aut duces fuerunt, ut *Lutherus*, *Zuinglius*, *Calvinus &c.* quorum quidem libri omnes, & singuli, quamvis de *Religione* non tractent, nec hæresim contineant, sed de quacumque alia re agant, prohibentur, idque consentaneè ad juris communis regulam, quà edocemur: *Damnato auctore damnantur ejus Scripturæ, libri, & opera*, ut habetur in *Cap. Fraternitates tit. de hæreticis*. Imo relati libri, non solùm ab Indice, sed etiam per Bullam Cœnæ supra enunciatam proscribuntur. Libri verò II. Classis non propter Auctorem, sed propter non sanam, suspectam, aut moribus Fidelium repugnantem, quam continent, doctrinam, prohibentur, quales sunt etiam libri Catholicorum de rebus lascivis, & obscænis pertractantes. Item libri eorundem Christianis moribus, aut fidei contrariam, vel in hac materia suspectam doctrinam continentes. III. demum Classis libros pariter prohibitos, ob doctrinam malam, quam sive in genere *moris*, sive in genere *Religionis*, & *Fidei* complectitur. Cujuscumque verò classis libri indicantur in Indice librorum prohibitorum, ad libros primæ Classis apposita Rubrica *Auctores primæ classis*, vel Rubrica *Certorum auctorum libri prohibiti*, iique ordine alphabetico designantur, sicut in primæ classis serie *incertorum Auctorum* libri prohibiti exprimuntur, & quidem plurimi alphabetico Ordine recensentur, ut egregie advertit inter alios Reinfestuel (*a*).

5. Ex his autem descendit, non omnes hæreticorum libros esse comburendos, vel indiscriminatim vetandos, immò aliquando servandos, & retinen-

(*a*) *Lib. 5. Decretal. tit. 7. §. 9.*

tinendos, ut eorum errores confutentur, & rejiciantur. Secundò libros hæreticorum prohiberi non quod Catholici his malè utantur falsa interpretatione eorum, quæ vera in ipsis continentur, ut hæretici perpetuo jactitant, sed quod revera falsa, & perniciosa dogmata doceant 3. prefatos libros nec omnibus concedendos, nec omnibus prohibendos, sed immò permittendos his, qui possunt eos ad trutinam revocare. 4. demùm Scripturam vernacula quaque lingua translatam meritò prohiberi, non quod reipsa ejus lectio noceat, & obsit, sed ne ex ejus sinistra lectione, vel interpretatione, aut interpolata traductione, nulla Ecclesiæ auctoritate, & approbatione edita, Plures erroris ansam arripiant. Quoniam verò diximus ultra Cardinales, & Consultores etiam per Secretarium ex Ord. Prædicatorum Congregationem Indicis constitui, præstat, ut de hoc Secretario aliqua innuamus.

6. Ejus igitur munus est Congregationem indicere, seu convocare, in qua denunciationes, vel accusationes librorum legit, qui ad Congregationis Tribunal deferuntur, eosque ad Consultores transmittit, ut stata Congregationis die, quæ fit in Apostolico Palatio, sensus suos exponant, ut deinde Cardinales judicent, posteaque Cardinalium vota, seu Resolutiones Summo Pontifici pro Confirmatione denunciat, a quo etiam obtinere solet, ut qui libros in Congregatione retulerit, inter Consultores adscribatur. Potest postremò idem Secretarius novas licentias ad triennium pro legendis, ac retinendis libris vetitis impertiri, & novas prorogare: quamobrem singulis sabbatis expedire eas solet solo suo nomine apposito, & Cardinalis Præfecti sigillo munire; eædemque licentiæ gratis sunt concedendæ. Quam-

7. Quamvis autem nunc in Palatio Apoſtolico, nunc in Regione Campi Martii in via Paulina, in loco vulgo dicto *Babuino* Secretarii hujus Congregationis habitare cum ſociis conſueverint, a tempore tamen Alexandri VII. in Conventu Minervitano ſtabiliter permanent; idque Clemens VIII. peculiari Brevi edito die 16. Junii anni 1604. pro ipſo, ac ſocio ejuſdem Ordinis, & uno Scriptore ſtatuit, nec non 10. ſcuta in ſingulos menſes anticipate ſolvenda, annuamque penſionem ducentorum ſcutorum Cameræ iis aſſignavit. Atque hæc circa Congregationem Indicis, ejuſque Secretarium dixiſſe ſit ſatis; qui plura deſiderat, adeat Patrem Catalanum, qui peculiarem tractatum in eamdem rem, ut ſupra innuimus, eruditè congeſſit.

8. Generalis autem regula circa licentias legendi libros obtentas eſt, ut nonniſi ad triennium concedantur, quod plane tamen, & facilè eo elapſo prorogatur; idemque dicendum de Magiſtro Sacri Palatii pro Urbe, & de Congregatione Sacræ Inquiſitionis pro toto Orbe, quibus omnibus indultum a Summis Pontificibus eſt, poſſe aliis facultatem legendi, & retinendi libros prohibitos impertiri, & quidem præmiſſo teſtimonio Ordinarii, ſi de ſæcularibus, & Prælati Regularis, ſi de Regularibus agatur, quod eàdem licentia non ſint abuſuri, aut ſaltèm, quod alterius Teſtis fide digni auctoritate idem comprobetur. In eademque facultate excipi perpetuo ſolent libri ſuperſtitioſi, opera Gumenii, Caroli Molinæi, Petri Bayle, Nic. Macchiavelli, Lucretii italicè traducti, Conſtantini Grimaldi, Ado Marini, cæteraque de obſcœnis ex profeſſo tractantia; Hiſtoriæ item Ludovici Maimburgi, & Petri Giannoni, Hiſtoria Eccleſiaſtica

Gallicè ab Anonymo, Italice verò a Selvaggio Canturano edita, & libri Hæreticorum, in quibus ex professo Religio catholica impugnatur, quos etiam in Bulla Cœnæ vetitos esse docuimus. Quoniam vero plures sunt controversiæ, quæ circa intelligentiam hujus decreti a Doctoribus excitantur, abs re non erit, ut nihil huic materiæ desiderandum supersit, aliqua subnectere. Et quidem, cum ut innuimus ex duplici fonte prohibitio librorum vetitorum oriatur, nempè ex Bulla Cœnæ, & ex Indice; illud communiter admittitur, quod libri Hæreticorum vel Hæresim continentes sub pœna excommunicationis ipso facto expressa *in Bulla Cœnæ* prohibeantur, alii vero omnes, qui doctrinas falsas, & erroneas, vel etiam bonis moribus oppositas complectuntur, sub pœna peccati gravis, aliisque Episcopis benevisis interdicantur, ut eruitur *ex regula decima Indicis Librorum, & ex Constitut. Alexandri VII. super observantia ejusdem Indicis, edita Anno 1664. incipien. Speculatores, estque 15. inter Constitutiones ejusdem Pontificis tom. 5. Bullar.* qui quidem Pontifex nedum novum librorum Indicem efformari mandavit, verum etiam decem regulas Indici ceteroquin antiquo cohærentes adjunxit, quæ per extensum referuntur a Reinfestuel (*a*).

9. Ut autem excommunicatio latæ sententiæ, quæ contra legentes, retinentes, imprimentes, vel defendentes hæreticorum libros in Bulla Cœnæ, ut diximus, statuitur, incurratur, primo requiritur, ut auctor sit hæreticus, secundò ut de Religione pertractet, vel hæresim contineat, tertiò ut scienter nempè cum notitia auctoris hæretici, & de Religione tractantis, ac hæresim continentis legatur, vel

(*a*) *In lib. 5. Decret. tit. 7. de haret. §. 3. n. 101.*

vel retineatur, vel imprimatur, vel defendatur, quartò demum, quod sine facultate Apostolica directe, vel indirectè concessa id peragatur.

10. Errant tamen, qui sibi falso blandiuntur, Epistolas, Conciones, brevesque alias Scripturas hæreticorum sub hac prohibitione non contineri, ex quo forsan agatur de re odiosa, & stricte intelligenda, qua quidem in re breves istæ Scripturæ librorum nomine non comprehenduntur; idem affirmando si manuscriptus sit liber, ut senserunt Sanchez (*a*), Bonaccin. (*b*), aliique, melius enim judicasse arbitramur Farinac. (*c*), Suarez (*d*), aliosque, qui cum æquale periculum perversionis in grandi, ac parvo libro, modo Hæretici sit, vel hæresim habeat, recognoscant, ęquale sustinent proferendum esse judicium; præsertim quia posterior hæc sententia declaratione sacræ Congregationis Concilii, quam innuit citatus Reinfestuel (*e*), munitur, ac confirmatur.

11. Æqualique insubsistentia alii arbitrantur, Bullam Cœnæ, vel Indices librorum prohibitorum illas Regiones non afficere, in quibus non fuerunt recepti; destruit enim hoc assumptum jus condendi legem Ecclesiasticam, absque Populi acceptatione, cui quidem contrarium asserere vetitum est propofit 28. Alex VII. ac ratione ipsa ab intrinseco confirmatur, quia quidem, sicuti compertum habemus non a Populo, sed a Christo jus condendi leges Ecclesiam habuisse, ita populo non indiget, ut obligationem inducant, ut fusius alibi advertimus (*f*). Postremo gratis, aut saltem sine solido fundamento alii asserunt, Indulto Apostolico non indigere Regula-

 res,

(a) *Lib. 2. Moral. cap.* 10. *num.* 29. (b) *Disput. II. de censuris q.* 5. *punct.* 4. (c) *De hæresi quæst* 80. *n.* 30. (d) *Disput.* 20 *sect.* 2. *n.* 10. (e) N. 43. (f) *Lib. I. tit. I. §. 2. instit. Can.*

res, ut libros vetitos legant, atque retineant, ex quo, ut inquiunt, Gregor. XIII. Societati Jesu hanc facultatem concesserit, & per communicationem privilegiorum ad alios etiam Regulares, præsertim Mendicantes, seu verius ad Superiores eorundem Ordinum jus indulgendi subditis facultatem legendi libros inconsulta Sede Apostolica translatum videatur, ut dixit inter alios Pellizzarius (*a*).

12. Aliud enim statuerunt posteriores Pontifices, signanter vero Gregor. XV. in Constitut. *Apostolatus Officium* 40. *tom.* 3. *Bullarii*, & Urbanus VIII. in altera incipien. pariter *Apostolatus Officium* 116. *ejusdem Bullarii*, necnon Alexander VII. in citata Bulla incipien. *Speculatores* 15. *tom.* 5. *Bullarii*, ubi, nedum Bullam Cœnæ, & Indicem librorum esse religiose servandum, verum etiam quæcumque forent concessiones, & facultates legendi expresse abstulerunt, & revocarunt, ut ex earundem Constitutionum lectura se manifestat. Quamobrem quemadmodum in genere edixit Sanctus Carolus Borromæus in primo Mediolanensi Concilio, cui præfuit anno 1565. *Ut Episcopi regulas Indicis de libris vetitis ab iis, qui illi negotio a Tridentina Synodo præfecti fuere ex auctoritate Pii IV. editas ab omnibus librorum Impressoribus, cæterisque omnibus Laicis, & Ecclesiasticis Personis servari juberent*; Id sibi etiam Prælati Regulares indictum dijudicabunt: Præsertim quia cùm aliàs Regulares Præsides auctoritatem Episcopis, & Inquisitoribus in 4. Indicis regula datam de permittenda lectione, aut retentione Sacrorum Bibliorum vulgari lingua editorum sibi arrogassent: hinc quartæ Indicis regulæ hæc, quæ sequuntur, jussu Clementis VIII. fuerunt.

[a] *In Manual. Regul. antiquæ editionis tractatu 1. cap. 5 n. 37.*

runt ſuperaddita : *Animadvertendum eſt circa ſuperaddita, quartam Regulam Indicis fel. record. Pii Papæ IV. nullam per hanc impreſſionem, & editionem de novo tribui facultatem Epiſcopis, vel Inquiſitoribus, aut Regularium Superioribus concedendi licentiam emendi, legendi, aut retinendi Biblia vulgari lingua edita, cum hactenus mandato, & juſſu Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis ſublata eis fuerit facultas concedendi hujuſmodi licentias legendi, vel retinendi Biblia vulgaria, aut alias Sacræ Scripturæ tam novi, quam veteris Teſtamenti partes, quamvis vulgari lingua editas, ac inſuper ſummaria, & compendia etiam hiſtorica eorundem Bibliorum quocunque vulgari idiomate conſcripta, quod quidem inviolate ſervandum eſt*; ut refert etiam Benedictus XIV. (*a*). Concurrente autem etiam relate ad alios libros rationis identitate, idem pari jure videtur affirmandum. Nunc de Congregatione Indulgentiarum, & Sacrarum Reliquiarum brevius agendum.

TITULUS XXXI.

De Sacra Congregatione Indulgentiarum, & Sacrarum Reliquiarum, ſeu Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſita.

INnuimus in Inſtitutionibus noſtris Canonicis (*b*), præter Sacramentum Pœnitentiæ alium extare in Eccleſia Dei Theſaurum Indulgentiarum, per quas

[a] *De Synodo Diœceſana lib. 6. cap.* 10. [b] *Lib.* 2. *tit.* 8. *in fin.*

quas, applicatis Fidelibus meritis Christi, Deiparæ, & Sanctorum, pœna, quam pro peccatis luere deberent, relaxatur, atque deletur, Variosque Auctores, per quos hæc veritas ab Hæreticorum calumniis solide vindicatur, ibi opportune protulimus. Cum vero Tridentina Synodus, qua hoc catholicum dogma definitur (*a*), subdiderit = *In iis concedendis moderationem juxta veterem, & probatam in Ecclesia consuetudinem esse adhibendam, ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur* (quod ipsum antea provide injunxerat Innocentius III. in Concilio Lateranensi, ex quo desumptum est *c.Cum ex eo, de Pœnitentiis, & Remissionibus*) (*b*) probe animadvertens, quantum detrimenti in Christianam Rempublicam vergat, si ex superstitione, irreverentia, aut aliàs quomodolibet in Indulgentiarum materia abusus invehatur, eosdem abusus ab Episcopis ad Romanum Pontificem deferendos injunxerit: Provido hinc, opportunoque consilio Clemens IX. Indulgentiarum Congregationem certo Cardinalium, Prælatorum, aliorumque Consultorum numero, & Secretario constitutam erexit *in ejus Constitutione 36. incip. In ipsis Pontificatus, edit. anno* 1669. cui quidem auctoritatem concessit, *falsas, apocryphas, indiscretasque Indulgentias typis imprimi vetandi, impressas recognoscendi, & examinandi, & post relationem Romano Pontifici factam illius auctoritate rejiciendi*. Quod æquali sollicitudine pro Ecclesia Mediolanensi, & Suffraganeorum Diœcesibus statuit Sanctus Carolus Borromeus (*c*): *Ne scilicet edantur Sum-*

[a] *Sess.* 25. *in Decreto de Indulgentiis*. [b] *In eodem Decreto De indulg. sess.* 25. (c) *In Conc. Provin. Actor. Eccl. Mediol. pag.* 1203.

Sammaria Indulgentiarum, nisi collationata, & subscripta ab Ordinario loci, seu ejus Vicario, & Bullarum transumptis fides non adhibeatur, nisi sint subscripta, & sigillo munita alicujus Metropolitani, seu ejus Vicarii. Omnesque Indulgentiæ Episcopis examinandæ tradantur, qui legitimas probabunt, reliquas nulla auctoritate roboratas rejicient.

2. Hinc inter præcipuas hujus Congregationis curas adscribitur illarum Indulgentiarum examen, ut nimirum quas apocryphas, & suspectas deprehenderit, abolendas injungat; qua quidem in re cum Pater Theodorus a Spiritu Sancto ejus Congregationis Consultor in universo opere *de Indulgentiis* nuper composito Bullas, Brevia, & Decreta retulerit, quibus plurium Indulgentiarum proscriptio continetur, in more hinc positum habet eadem Congregatio, quandocumque de evulgatione alicujus Indulgentiæ tractatur, quæ in iisdem Bullis forsan declaratur apocrypha, eandem rejicere; præsertim si nullum afferatur authenticum documentum, quo illius concessio resultet, neque ex antiquissimi temporis lapsu, aut gravi altera circumstantia erui possit earundem Indulgentiarum identitas, & subsistentia, ut advertit etiam Benedictus XIV. (*a*).

3. Pari autem jure spectat etiam ad eandem Congregationem materiam communicationis Indulgentiarum, quomodolibet interpretari, & vel pro revocatione Romanum Pontificem in peculiaribus circumstantiis consulere (ut factum extitisse deprehendimus prævio ejusdem Congreg. decreto a Bened XIV. Constitutione incip. *Romanus Pontifex*, quæ est 94. *tom.* 1. revocata communicatione Indulgentiarum inter

[a] *In Tractatu de Synodo Diœcesana lib. 13. cap. 18.*

inter Confratres B. Mariæ de Monte Carmelo, & Tertiarios S. Francisci) vel etiam eidem Pontifici supplicare, ut si de subsistentia Indulgentiarum perspicue non constet, dubiarum loco alias certò substituat, ut ab eodem Benedicto XIV. eadem Congregatione consulente factum apparet Ecclesiis Filialibus, & aggregatis Basilicæ Lateranensi, cujus Constitutio, quæ incipit: *Assiduæ sollicitudinis*, refertur *n.* 45. *tom.* 3. *ejus Bullar.*

4. His accedunt Altaria privilegiata, quorum concessio, sive in perpetuum, sive ad septennium fiat, nonnisi certo Missarum numero diem, & quidem stabiliter celebrandarum præfixo ab eadem Congregatione expeditur, item Indulgentiæ Stationum, quæ a S. Gregorio primum datę creduntur aliquibus Ecclesiis Urbis, quas Fideles statutis diebus conveniebant, quæque aliquando ad alias ab eadem Congregatione etiam extra Urbem amplianttur. Ad hæc concessio Indulgentiæ plenariæ occasione solemnis Communionis in aliqua Ecclesia peragendæ; similis pariter Indulgentia in Festis Sanctorum, quorum titulo Ecclesiæ decorantur; necnon in septem Festivitatibus B. Mariæ Virginis, præsertim si eidem Ecclesia fuerit dedicata; eoque pronior esse solet eadem Congregatio in impertiendis Indulgentiis cuilibet indiscriminatim Ecclesiæ in sextis feriis Quadragesimæ, ut tali scilicet medio Fideles ad recolenda Reparationis nostræ mysteria facilius alliciantur, pro quibus tamen omnibus gratiis ultra decretum a Cardinali Præfecto, & Secretario subscribendum, Brevia etiam, omniaque gratis, a Secretario Brevium obtinentur, ut de concessione Indulgentiarum solemniter constare dicatur.

6. Cum vero inter Catholicæ religionis verita-

tes

tes non solum Indulgentiæ, sed sacrarum quoque Reliquiarum cultus accenseatur, huic etiam sacra isthæc Congregatio cohærenter ad dictam Constitutionem Clementis IX. prospicere debet. Ad submovenda tamen æquivoca Lectores monitos volumus, quod quemadmodum Congregationi Inquisitionis privative competit eos, qui Indulgentiarum potestatem Ecclesiæ relictam fuisse perperam impugnarent, vel qui Sanctorum Reliquias non esse venerandas assererent, debitis pœnis coercere, cùm utrumque fidei dogmati, primum nempe a Tridentino definitum dicta *sess. 25. De Indulgentiis*, alterum in eadem *Sess. 25. in Decreto de Sanctorum Reliquiis*, opponatur; Ita, qui non in jure, seu in dogmate, sed in facto delinqueret, vel suppostitias Indulgentias evulgando, vel falsas Reliquias pro veris exponendo (ut execranda prorsus audacia factum fuisse a quibusdam Clericis, & Monachis Divus Gregorius (*a*), & Divus Augustinus (*b*) testantur) hujus Congregationis Indulgentiarum Judicio subjiceretur; Quamobrem ad hanc Populi Christiani seductionem, quam serio evitandam esse alias statuerat Innocentius III. in dicto Concilio Lateranensi, cujus definitio refertur in *cap. Cum ex eo, de Reliquiis, & Veneratione Sanctorum*, summam sollicitudinis partem ab hac Congregatione impendendam esse non dubitatur, licet rarus sit casus quo ad praxim illam reducat, præventa a Cardinali Vicario, & Vicesgerente, seu a Custode Reliquiarum, qui detineri consuevit, ut cryptas, seu cœmeteria Urbis pretioso Martyrum sanguine redundantia) quæque idcirco antiquorum etiam Fidelium diurna Visi-

 tatio-

[a] *Lib. 3. Epist. 12. & 30.* [b] *Lib. de Opere Monachor. cap. 28.*

tatione, nocturnisque vigiliis fuisse frequentata referunt inter alios Ferrandus (*a*), Ricciolus (*b*), & novissime P. Marangonus (*c*) perlustret, collectasque Martyrum Reliquias Fidelibus opportune distribuat, irreptosque omnes in materia Reliquiarum abusus tempestive Cardinali Vicario denunciet, ut hujus auctoritate tollantur, novisque aditus praecludatur. Hactenus de Congregationibus tractatum est, quae ad vindicandam, expurgandamque ab erroribus Catholicam Religionem institutae sunt; nunc ad alteram accedamus, quae ad eandem Religionem ampliandam fuit provide erecta, quaeque idcirco Congregatio Propagandae Fidei vocari consuevit.

TITULUS XXXII.

De Congregatione Propagandæ Fidei.

QUamquam ab Ecclesiæ nascentis exordio ad hæc usque tempora constantissime, & perpetuo voluerit Ecclesia, ne dum Evangelicam doctrinam a Christo, & Apostolis haustam a quavis labe erroris immunem a suis Fidelibus conservari, sed ulterius illam in dissitas etiam, remotasque Regiones transferri curaverit, probe, optimeque memor præcepti a Christo Domino Apostolis dati: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ* (*d*); Quemadmodum tamen non ante sæculum 13. Romani Pontifices Congregationem, quæ Inquisitionis dicitur, & quam supra exposuimus, utpote ad inquirendum contra hæreticam pravitatem

[a] *Disquisitione Reliquiarum lib. 1. cap. 8.* [b] *Lib. 1. Lucubrationum fere per totum.* [c] *In Historia dè Cœmeteriis.* [d] *Matth. 4.*

tem erectam instituerunt: ita licet perpetuo fuerit a piis, Religiosisque viris Evangelium disseminatum, ut præclarissimorum Martyrum ex omni sexu, & genere exploratissima gesta, & Historiæ cumulate testantur, cum tamen sæculo præsertim 15. per navigationem maris Oceani variæ detectæ essent Regiones *Indiarum* nomine nuncupatæ, occasione hac arrepta Paulus III. plures in illas electos Missionarios transmisit, subindeque Gregorius XV. Congregationem ex Cardinalium, & Prælatorum numero cum Secretario ad instar aliarum Congregationum erexit, sub vocabulo *Congregationis Propagandæ Fidei*, cujus quidem auctoritas, & jurisdictio erecto per Urbanum VIII. ad radices Pincii Montis conspicuo ædificio ad congressus habendos, & pro Secretarii, inferiorum Officialium, & Missionariorum ad Urbem forte advenientium habitatione, peramploque item Collegio ad educandos Juvenes pro Missionibus transmittendos, insignibus ad hunc effectum assignatis redditibus, aliorum quoque munificentia sæpissime adauctis, instituta pariter Typographia pro omnibus linguis, fuit notabiliter ampliata (*a*).

2. Quamvis autem primarium hujus Congregationis institutum sit idoneos Missionarios in illas regiones transmittere, quæ diro Othomannorum vel hereticorum subduntur Imperio, ut Christianos, & respective Catholicos in sacra Religione confirment; Infideles vero, quantum circumstantię patiuntur, ad Fidem reducere satagant; ad quem quidem effectum, ne dum iis eadem congruos redditus opportune suppeditat, verum etiam auctoritate Summi Pontificis curat, aliquem Epi-

(a) *Cardinalis de Luca in relat. Rom. Cur. dis. 23.*

ſcopum, vel Archiepiſcopum in Vicarium Apoſtolicum deſtinari; aliquando tamen etiam in negociis forenſibus ſe immiſcet, & quæſtiones decidit inter Miſſionarios, aliaſque perſonas ſibi ſubditas emergentes, qua quidem in re laudabiliter adeo procedere ſolet, ut Samuel Puſendorſius (*a*) auctor cæteroquin hæreticus, laudem hanc Romanæ Religioni vel invitus tribuere coactus ſit, aſſerendo, quod ſive ſtudium pacis inter Operarios, & Evangelicos Miniſtros promotum, ſive Religionis ampliandæ zelum ſpectemus, Romani Pontifices, Proteſtantium, & Infidelium mores in immenſum pene ſuperaſſe videantur.

3. Quum vero, ut diximus, hujus Congregationis ſcopus præcipuus ſit, ut Miſſionariorum ope, Infideles ad Fidem redigantur, fideles autem magis confirmentur: Hinc inter principaliores ſollicitudines ab eadem adhibitas duæ recenſentur, una ſcilicet cavere, ne Chriſtiani in Turcicis regionibus degentes, vel infideles converſi Turcarum, vel infidelium moribus ſe ullo modo ita conforment, ut Turcicæ, vel alterius cujuſvis ſectæ profeſſores exiſtimentur, licet intimo corde Chriſti Fidem retinere fateantur; Et merito quidem: ſuppoſita enim Redemptoris noſtri denunciatione, qua ſe ultima Judicii die illos minime in ſuos agniturum affirmat, quos puduit ipſius Sectatores ſe profiteri (*b*): *Qui me erubuerit &c. hunc Filius hominis erubeſcet, cum venerit in majeſtate ſua*, exploratiſſimum eſt, nec nomina Turcica, nec aliud Turcicæ profeſſionis argumentum poſſe ab iis retineri, qui Chriſtum ſequuntur, & definitum pariter fuit a Bened. XIV. in

(a) *In ſuo lib. de Monarchia Pont. Romani* §. 4. (b) *Luc. cap.* 9.

in Constitutione incip. Inter omnigenas, quæ est 89. tom. 1. Bull. & in Epistola Encyclica ad Archiepiscopos, Episcopos, Parochos, & Missionarios Albanenses directa, incipiente Quod provinciale Concilium, edita die 1. Aug. 1754: Alterumque insuper enixe curare consuevit hæc Congregatio, ut ne dum Missionarii statum Missionum accurate, frequenterque describant, confectasque relationes ad Congregationem transmittant, ut opportunæ provisiones capiantur, sed ut etiam Episcopi, si quas ederent Synodos, ad Sedem Apostolicam pro approbatione, & confirmatione transmittere curent, prout ab omnibus fere Episcopis fieri consuevisse notavimus in Institutionibus nostris Canonicis (*a*).

4. Quamobrem scimus, Synodum a Petro Episcopo Beritensi Vicario Apostolico in Tunkino celebratam in pago Diughieu Provinciæ Kinam die 14. Februarii 1670. quæ Provincialis potius, quam Diœcesanæ indolem videtur prætetulisse, post ejusdem examen præmissum ab hac sacra Congregatione confirmatam fuisse a Clemente X. per Apostolicas literas datas 23. Decembris 1673. quæ extant inter Constitutiones Apostolicas pro Missionibus Sinarum, Tunkini &c. *typis Parisiensibus impressas an. 1676. part. 1. pag. 121. & seq.* Similiter a Paulo V. approbatum fuisse Concilium Provinciale Meclíniense anni 1607. constat ex ejusdem Brevi, quod conciliaribus sanctionibus inseruit Harduinus *suæ collectionis tom. 10. columna 1969.* aliaque his similia exempla non desunt.

5. Cæterum ut Apostolica Sedes Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos Orientales ad labores pro Religione acriter suscipiendos alliceret, prę- teri-

(a) *Sub tit. De Episcopis lib. 1. tit. 4. §. 3.*

terire non debemus, ne dum amplissimis privilegiis & juribus eos decorasse, sed Orientalibus Patriarchis Catholicis latinum Pallium poscentibus illud quandoque concessisse, ut a Clemente XI. factum novimus anno 1710. favore Patriarchę Alexandrini, itemque a Benedicto XIV. anno 1750. Patriarchę Armenorum in Cilicia, ut ipse testatur in *Tractatu de Synodo Diœcesana* (a); ubi etiam allocutio in Consistorio habita, qua universæ rei materies continetur, accurate refertur. Hactenus egimus de Congregationibus ad Fidei conservationem, vel ampliationem destinatis, ordo nunc postulat, ut de illis aliqua proferamus, quæ disciplinam respiciunt, cujusmodi sunt Congregationes Concilii, Episcoporum & Regularium, Disciplinæ regularis, Immunitatis Ecclesiasticæ, & Fabricæ, de quibus mox disserendum.

TITULUS XXXIII.

De Sacra Congregatione Concilii.

NE Sacræ Tridentinæ Synodi decreta pro universo Catholici orbis bono evulgata debita executione fraudarentur, aut in diversos sensus, temere extorquerentur, exemplo Justiniani Imperatoris, qui *in l. 1. Cod. de veteri jure enucleando §. nostram autem* expresse vetuerat, ne ad Codicem a se repetitum commentaria ab aliis ederentur, nedum Pius IV. cujus auctoritate, & Constitutione Tridentina Synodus fuerat absoluta, confirmata, & evulgata in Constitut. *incip. Benedictus Deus*, edita 7. Kal. Februarii 1563. prohibuit commentaria, & glos-

(a) *Lib. 13. cap. 15.*

& glossas ad Tridentinum Concilium fieri, sed subindè amplius declaravit, ut quatenus necessitas foret, ab iis dumtaxat conciliares dispositiones interpretarentur, qui intentionem, & mentem conciliarem plane perspectas haberent, ad quem quidem effectum octoCardinalium consessum,seuCongregat. in Const.incip. *Aliàs nos*, edita 4. nonas Augusti sequentis anni 1564. providè instituit, quæ religiosæ exactæque ejusdem Concilii executioni provideret, &,si quod dubium occurreret, Pontifici denunciaret.

2. Quoniam vero sive ex circumstantiarum, & temporum vicissitudine, sive ex alia qualibet excogitabili causa experientia compertum est, Conciliares sanctiones, aut consulto semper & indiscriminatim Pontifice executioni demandari non posse, aut dubitari, an casus nonnulli sub decretis conciliaribus comprehenderentur, exemplo hinc ejusdem Justiniani, qui postquam *in l.1. Cod. de vet. jur. enucl. §. nostram* vetuerat, ne ad suum Codicem commentaria ederentur, prudentibus verò deinde interpretandarum legum auctoritatem concessit *in cit. l. 1. §. His itaque*: Hujusmodi inquam exemplo innixi primum S. Pius V. ut advertit Fagnanus *in cap. Quoniam, de Constitutionibus*, deinde vero Sixtus V. in Constitutione *Immensa* 11. *Kal. Februar.* 1587. eidem Congregationi facultatem indulsit in iis, quæ morum reformationem, vel disciplinam respiciunt,dubia interpretandi, ampliores que alias facultates concessit in aliàs citata Constitutione 74. Decreta Synodorum Provincialium recognoscendi,Episcoporum postulatis circa dioecesum statum respondendi, ea,quæ ad divinum cultum, christianique Populi mores spectant, demandandi, aliaque hujusmodi ab eadem Con-

Congregatione indulsit posse decerni in eadem constitutione contenta; quæ ut rite, & qua decet maturitate exequatur, habet hæc Congregatio suum ad instar aliarum Congregationum Præfectum, qui cum Secretario ex albo Præsulum selecto, apposito sigillo litteras, & Decreta subcribit, & vel bis in mense, prout fit hyemali tempore, vel semel, prout fit in æstivo, Congregationem eandem in Palatio Apostolico convocat, ex iis præsertim Cardinalibus constitutam, qui in jure Canonico magis versati judicantur; subscriptio autem, & sigillum adeo requiruntur, ut de hac quoque Congregatione statuerit Urbanus VIII. 2. Aug. 16.32. quod supra de Congregatione Rituum advertebamus, declarationibus scilicet sive impressis, sive imprimendis, ac etiam manuscriptis nullam fidem in judicio, vel extra debitam esse, nisi in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Cardinalis Præfecti, & Secretarii ejusdem Congretationis fuerint munita.

3. Frustra vero Vanespen (*a*) hujus Congregationis erectionem redarguit, eo præsertim ex capite, quod non accitis e singulis Provinciis, aut saltem ex illis, unde difficultas orta est, intelligentibus viris, ut a Tridentino (*b*) fuit insinuatum, sed potius ex Cardinalibus, & plerumque Italis, & Curiæ Romanæ opinionibus, ut inquit, unice imbutis, & assuetis, Congregatio isthæc fuerit instituta; Ultra quod enim in objecto decreto Tridentinæ Synodi remissum undique fuit Pontificis arbitrio, ut vel evocatis eisdem viris, vel commodiore alia quavis ratione ei visum fuisset, decretorum Conciliarium exe-

(a) *L. 1. tit. 22. Jur. Eccles. Univer. cap. 5.* (b) *Sess. 25. in fin. de recipiendis, & observandis decretis Concilii.*

executionem procuraret. Nemo ulterius non videt, quanto melius ac salubrius bono Ecclesiarum provideatur per hanc Congregationem erectam, & sufficienti Cardinalium in jure præsertim Canonico peritorũ numero constitutam, cùm arduum nimis, & difficile alias foret in unaquaque controversia viros istos ex dissitis Provinciis accitos, & itineribus prægravatos in Urbe expectare. Cui etiam accedit, quod nedum regulariter Cardinales exteri de Provinciarum moribus informati, & in Urbe morantes huic Congregationi inteveniunt, sed quod plus est, nunquam, aut perrarò negocia in hac Congregatione expediuntur inauditis Ordinariis, quorum judicio, & relationi plurimum deferri consuevit.

3. Diximus supra, inter alias facultates huic Congregationi concessas adscribi decreta Synodorum Provincialium recognoscere, Episcoporum postulatis circa Diœcesum statum respondere, eaque demum, quæ ad divinum cultum, Christianique populi mores spectant, decernere; Et quidem quod attinet ad recognitionem decretorum ab Archiepiscopis, vel Episcopis in suis Synodis editorum, meminisse iterum oportet eorum omnium, quæ in Institutionibus Canonicis (*a*), & alibi etiam innuimus (*b*), nimirum ad tramites Constitutionis Sixti V. incip. *Immensa*, quæ est 107. *tom.*4 *Bullarii part.* 4. debere Archiepiscopos *Provinciales Synodos* ad Urbem transmittere a Congregatione Concilii revidendas, & approbandas. Dixi *Provinciales Synodos*, tantum enim abest, ut ad id teneantur Episcopi relate ad Synodos Diœcesanas, ut contrarium evidenter appareat, ex responso ejusdem Congre-

(a) *Tit* 2. §. 3. *num.*50. (b) *Hoc lib. sub tit. de Congregatione Propagandæ fidei.*

gationis, quæ rogata, ut recognoſceret acta diœceſanæ Synodi Strongolenſis die 17.Junii 1645 Reſpondit, ſe non conſueviſſe revidere, & approbare, niſi Synodos Provinciales ex Conſtitutione Sixti V. & quod idcirco Epiſcopus uteretur jure ſibi ex ſacro Concilio competente, ut habetur *lib.* 17. *decretor. pag.* 484.

4. Quæri ſolet, an ſi Provincialia Concilia, vel facto verbo cum Pontifice, vel immediate ab ipſo Pontifice confirmentur, ut de Conciliis Provincialibus Mediolanenſibus a Gregorio XIII. confirmatis teſtatur Giuſſanus (*a*) pro hoc ſaltèm, caſu univerſam Eccleſiam adſtringant; Rem autem negativè reſolvit Fagnanus cum aliis ab eo citatis (*b*), advertendo confirmationem, adjicere quidem vires actui confirmato, ulterius tamen illum minime extendere, niſi aliud Superior expreſſerit, id unice limitando, ſi de rebus agatur alias ab Apoſtolica Sede approbatis, vel in corpore juris redactis, in quibus terminis egregiè applicatur vulgatum juris Eloquium (*c*). *Noſtra facimus, quibus noſtram auctoritatem impertimur*.

5. Diximus ulterius alteram hujus Congregationis facultatem eſſe reſpondendi Ordinariis circa Eccleſiarum ſuarum ſtatum eam conſulentibus; Qua quidem in re repetenda opportune eſt Conſtitutio Benedicti XIV. incip. *Decet*, quæ eſt 8. *in Bull. tom.* 1., qua quidem ne dum obligatio iiſdem Ordinariis injuncta a Sixto V. in Conſtitutione incip. *Romanus Pontifex* de viſitandis per ſe, aut per alium Apoſtolorum liminibus, alteraque ejuſdem Si-

(a) *In vita S. Caroli lib.* 6. *cap.* 2. (b) *In Cap. Canonum ſtatuta n.* 13. *de Conſtitutionibus*. (c) *L.* 1. *Cod. de Vet. jure Enucleand.*

Sixti V. Constitutio incip. *Immensa*, quam supra citavimus, de reddenda ratione statuS Ecclesiarum eidem Pontifici confirmavit, sed particularem quandam Congregationem ex Cardinali Præfecto, & Secretario pro tempore Congregationis Concili, & nonnullorum Prælatorum Romanæ Curiæ cum Secretario Latinarum Epistolarum erexit, eidemque Congregationi Concilii hanc veluti appendicem adjunxit, decernendo, ejusdem Congregationis Secretarium negocia ab Ordinariis ad Congregationem remissa, diligenter expendere debere, ut in peculiaribus Congregationibus relata, & resoluta Romani Pontificis judicio per Secretarium Concilii subjicerentur.

6. Postremo diximus, huic Congregationi injunctum esse decernere, quæ reformationem morum, divinumque cultum respiciant. Quoniam vero difficile est generali aliqua regula amplissimam hanc nullisque penè limitibus coercitam facultatem definire, magis enim a particularibus actibus, seu circumstantiis, quam a generico, & indefinito jure ejusdem Congregationis dependet; merito Card. de Luca sequentes materias magis obvias, & ab eadem Congregatione resolvi consuetas, quæque ad caput reformationis morum, vel ampliandi divini cultus reducuntur, enumerat (a); ad Episcoporum scilicet, aliorumque beneficiatorum residentiam, ad reductionem Missarum ex causa decrescentiæ fructuum, ac redditauum pro earum celebratione destinatorum, ad causas professionis Religiosæ ab illis emissæ, qui per metum eam emisisse fatentur, vel qui velint post quinquennium adversus eam reclamare, ad alias item dispensationes matrimonia-

(a) *In Relat. Rom. cur. discur.* 15.

niales, vel in impedimentis dirimentibus, vel in alia quavis materia a Tridentino prohibita, ad dispensationes pariter ab aliqua irregularitate publica, præsertim ex causa homicidii voluntarii contracta, prout etiam ad uniones beneficiorum, quæ ad tramites ejusdem Concilii, aut Seminario, aut Canonicatibus, aut Ecclesiis Parochialibus fiant, ad permutationes insuper vel resignationes ab iisdem Ordinariis admissas, ad justas vel injustas rejectiones a Parochialibus eorum, qui in concursu ad eas adspirabant, & demum ad quæstiones jurisdictionales cum Prælatis inferioribus super jurisdictione activa; vel cum exemptis super visitatione ac jurisdictione passiva, quæ in concernentibus curam animarum sæpe excitantur; quas quidem materias summis saltem labiis attingere pro ulteriori eruditione non in opportunum judicamus.

7. Porro circa Episcoporum, aliorumque beneficiatorum residentiam ea sunt in memoriam revocanda, quæ in InstitutionibusCanonicis(a) cumulatè protulimus, præsertim vero de onere residendi beneficiis parochialibus, & residentialibus injuncto, de causis a residentiæ onere excusantibus, de fructibus, quos lucrantur residentes simul, & interessentes, ad differentiam aliorum, quos soli residentes acquirunt, & de aliis ad hanc materiam spectantibus, quæ consulto hìc præterimus, ne actum agere videamur; illudque ad effectum, de quo nunc agimus, innuisse sat erit; quod nempe extra casus a jure permissos, quos in eisdem institutionibus (b) exposuimus, Romanum Pontificem sacramque Congregationem Concilii adire oportebit, ad quam privative pertinet, a quovis tandem jure residentiæ onus

(a) *Lib.I. tit.25.* (b) *Loco mox citato.*

onus descendat, beneficiarium ab eodem onere dispensare, & vel Præbendarum fructus, quos *grossos* barbarè dicunt, simpliciter reservare, vel etiam minutos in distributionibus consistentes, si ita circumstantiæ suadeant.

8. Progredimur jam ad alterum caput reductionis Missarum ob diminutionem reddituum iis celebrandis destinatorum; circa quam quidem est opportune adnotandum, quod licet in puncto juris disceptari possit, an Episcopi, aliique Ordinarii diminutis redditibus, Missarum onera, quæ stabiliter, & perpetuo celebranda forent, reducere valeant, per ea quæ advertit Fagnanus (*a*), qui etiam decretum Tridentinæ Synodi (*b*) profert, tamen cum deinde superaccesserint decreta Urbani VIII. confirmata ab Innoc. XII. per suam Constitutionem incip. *Nuper*, per quam Missarum reductio privative S. Sedi reservatur, hinc ad Summum Pontificem, sacramque Congregationē Concilii necesse erit recurrere, cum de eadem reductione tractatur, quæ inspectis circumstantiis id statuet, quod in Domino expedire crediderit.

9. Quamvis autem eadem Congregatio Concilii delegare consueverit Episcopos, aliosve Prælatos, ut ejus nomine Missarum onera reducant; imo quamvis BenedictusXIII.in decreto impresso inConcilio Romano anno 1725.(*c*) celebrato, ad omnes Episcopos, qui per se, vel per alium eidem Concilio interfuerant, decretum alias ab Innocentio XIII. favore omnium Superiorum regularium indultum reducendi onera Missarum extendisset; Tamen tam pro istis, quam in genere pro Episcopis, vel aliis Or-

(a) *In cap. ex parte n.41. & seq. de constitut.* (b) *Sess.25. cap.4. de reformatione*. (c) *Tit.15. cap.8.*

Ordinariis, quibus facultas reducendi delegatur, data eadem semper intelligitur exceptis subsidiis dotalibus, vel aliis dispositionibus a defunctis quomodolibet factis, quæ sub nomine Missarum non comprehenduntur, & servatis aliis conditionibus, quæ continentur in instructione, quæ inseri solet in facultate iisdem Episcopis, & Ordinariis attributa.

10. Hæc vero ad has conditiones redigitur, quod scilicet imminuti fuerint redditus pro onere Missarum assignati, ita ut ab altero, cui de jure competerent, suppleri non possint, ut late ostendit præter alios Pasqualigus(*a*). Ulterius ut Missæ perpetuæ ad rationem scutorū 60. regulariter reducantur. Item, quod si testator Missas Cantatas præscripserit, ipsæ primò reducantur, ut quod ex redditibus cuicumque legato assignatis supererit in celebrationem Missarum lectarum erogetur. Præterea quod remissis, seu condonatis Missis retracto tempore non celebratis infra octavam Commemorationis omnium Defunctorum, Anniversarium pro iis, a quibus relictæ fuerant, nec celebrari potuerunt, celebretur. Et demum quod si Missæ perpetuæ sint reducendæ, ad rationem Missæ manualis, seu illius Eleemosynæ, quæ juxta stylum regionis pro manualibus Missis præfixa est, reducatur, adauctisque redditibus, Missarum quoque numerus augeatur, ut disertissime exposuit Benedictus XIV. qui edita Constitutione 30. Junii 1741. incip. *Quanta*, *quæ est la 22. in Bull.* cohærenter ad antiquiores Constitutiones generaliter sanxit, a quolibet Sacerdote (de Missis manualibus loquendo) stipendium, seu Eleemosynam majoris pretii pro celebratione Missæ retinendo, non posse alteri Sacerdoti Missam hujus-

(a) *Quæst.* 1168. *de Sacrificio novæ legis.*

jusmodi celebraturo minus stipendium , seu eleemosynam erogari , imo quamlibet mercaturam , & negociationem in Missis fieri sub gravissimis pœnis prohibuit in Encyclico Brevi , quod est in Bullario *num.23. eod. Tomo* 1. , a quo plurima ex iis , quæ protulimus , sicuti ex *tractatu de Synod. Diœcesana lib.3. cap.*11. excerpsisse profitemur.

11. Subsequitur nullitas professionis Religiosæ ab iis in judicio promota , qui per vim , & metum, vel alia quavis ex causa nulliter professionem emisisse contendant , eamque post quinquennium revocare conantur ; prout etiam dispensatio matrimonialis , quæ vel in impedimento dirimente , vel in alia quavis re a Tridentino prohibita postulatur , quæque pariter ad hujus Congregationis indaginem regulariter spectat . Cum vero de utroque rerum genere amplissime tractaverimus in Institutionibus Canonicis,de primo quidem *tit. ult. lib.* 1. de altero itèm *lib.* 2. *tit.* 9. nec non supra *de Dataria Apostolica* agentes , illud superaddendum unice judicamus, nimirum a Benedicto XIV. providam editam fuisse die 4. Martii 1748. Constitutionem incip. *Si datam*, quæ est *la* 47. *tom.* 2. *Bull.* qua in causis prætensæ nullitatis professionis regularis hęc methodus servanda præscribitur . Distinguitur scilicet ibi nullitas professionis , quæ intra quinquennium a die ipsius professionis introducatur , ab alia , quæ quinquennio jam completo proponitur : Et ad primum quidem genus quod attinet , inter alia cavetur , quinquennium computari debere a die Professionis etiam in casu metus permanentis , & impedimenti ad reclamandum , item actionem intentatam intra quinquennium licet desertam , tamen ab Ordinario, & a Superiore regulari esse judicandam ; pariter per Su-

Superiorem regularem ad effectum, de quo agitur, intelligi Superiorem localem de tempore motæ litis, & idem esse pro Monialibus affirmandum, si regularium regimini subsint, quo casu ab Ordinario loci simul, & a Superiore Regulari caussa erit cognoscenda, ad differentiam alterius casus, quo soli Ordinario subjiciantur, tunc enim a solo Ordinario judicium proferetur. Cavetur insuper, Apostatas repelli a limine judicii, nisi ad Religionem redierint, ac Judicium inniti debere rigorosis probationibus, & processibus judicialibus, in eoque judicio citari debere defensores Monasterii, & omnes interesse habentes. Ad hæc ab omnibus locorum Ordinariis defensorem professionum statuitur deputandum, & si ad Judicem secundæ instantiæ appellatum fuerit, vel si eadem caussa sit renovanda, in omnibus judiciis defensorem professionis semper adesse debere. Postremo a prima sententia pro nullitate lata per dictum defensorem appellandum esse decernitur, ac executionem unicæ sententiæ pro nullitate suspendi, donec in secunda, & ulteriori instantia caussa ab aliis Judicibus, ad quos de jure post sententiam Ordinarii in gradu appellationis devolvitur, revideatur, ita tamen, ut una cum Superiore Regulari monasterii ejusdem Ordinis, iidem Ordinarii indistincte procedere debeant, unico excepto casu, quo causa apud Apostolicam Sedem cognoscatur.

12. Progreditur deinde Constitutio ad casum, quo post quinquennium ab emissa professione ejus nullitas proferatur, quo casu restitutio in integrum petitur, & hanc ab Apostolica Sede privative concedendam statuitur, ejus tamen concessionem Judicibus inferioribus aliquando delegandam, nec nisi præ-

si prævio processu, & examine caussarum, & sub poena nullitatis actorum,defensorem professionis adsistere debere, tam confectioni processuum de caussis restitutionis in integrum, quam examini caussæ principalis apud Sanctam Sedem agendæ, duplici examine requisito antequam Ordinarius, & Superior etiam in puncto restitutionis in integrum procedere valeant; & denique prohibetur, ne quis sub clypeo unicæ resolutionis pro concessione restitutionis in integrum editæ e religiosis claustris migrare, & habitum regularem deponere audeat.

13. Pari autem vigilantia non solum idem Pontifex necessariæ discussioni caussarum ad obtinendas dispensationes matrimoniales allegatarum prospexit in Constitutione incipiente *Ad Apostolicæ*, quæ est la 45. *in Bull. tom.* 1. cujus alias meminimus *in tit. de Datario*; sed ut frequentiæ caussarum earundem, quæ ad obtinendam declarationem nullitatis matrimoniorum, vel dispensationis super matrimonio rato, in Tribunalibus Urbis, & præsertim in Congregatione Concilii, vel coram Pontifice proponebantur, alteram Constitutionem evulgavit 8. Novembris 1741. incipientem *Dei miseratione*, quæ est *in Bull. tom.* 1. *n.* 33. In hac vero Constitutione Pontifex sapientissimus,quod ad Judices pertinet, quibus extra Romanam Curiam pro litigantium commodo causæ matrimoniales committuntur, relatis encyclicis litteris ad Ordinarios die 26. Augusti 1741. scriptis, in quibus ea præscripserat, quæ sacris Canonibus, & Concilii Tridentini decretis consona sunt, illis adjunxit, quod quamvis Decretum Concilii Tridentini, quo causæ matrimoniales subtractæ fuerunt a Judicum inferiorum judicio, & Episcoporum examini reservatæ, pro-

cedat de iis inferioribus Judicibus, qui dd. caussarum cognitionem sibi adrogabant; nihilominus caussas matrimoniales non nisi Episcopis, & his deficientibus Judicibus synodalibus committendas mandavit, statuitque, ut ab omnibus Ordinariis in suis respective Diœcesibus persona aliqua idonea eligatur, quæ matrimoniorum defensor nominabitur, ad cujus officium spectabit hujusmodi causas coram Judice disceptare, isque debebit in quolibet actu citari, & matrimonii validitatem tueri, & ad Judicii validitatem persona necessaria censeatur, sive unus, sive ambo ex conjugibus in judicium veniant; Defensor autem, cùm ei munus hujusmodi committetur, juramentum præstabit; & quæ peracta fuerint eo non citato irrita declaravit, & si a Judice pro matrimonii validitate judicabitur, & nullus sit qui appellet, ipsum etiam ab appellatione abstinere mandavit, sin autem contra matrimonii validitatem sententia proferatur, defensor appellabit adhærens parti, quæ validitatem postulabat. Insuper post unicam sententiam sive appellatum sit, sive non, nemini licere ad alia vota transire sub pœnis contra Polygamos statutis injunxit.

14. Circa defensoris insuper officium, quæ in prima instantia præfinivit, eadem in secunda instantia custodienda mandavit; Et si Judex in secunda instantia fuit Metropolitanus, aut Nuncius, aut Episcopus vicinior, Matrimonii defensor erit, qui ab ipsis fuerit electus, prout etiam si commissa sit caussæ cognitio Judici Commissario, qui jurisdictionem ordinariam non habeat, voluit, ut idem utatur defensore illius Ordinarii, in cujus Diœcesi & Curia caussa cognoscetur. Post duas vero conformes esse in arbitrio conjugum voluit novas nuptias contra-

trahere, nisi appellatum sit, vel alicui eorum ob aliquod impedimentum fuerit vetitum, vel nisi aliquid novi detegatur. Pro istis denique caussis coram Cardinali Vicario in Urbe discutiendis in prima instantia, ab eodem defensorem Matrimonii deputandum. Pro caussis extra Urbem, quas omnes judicari voluit in sacra Congregatione Concilii, vel in caussarum Palatii Auditorio, defensorem a Cardinali Præfecto, vel si in Palatii Auditorio, a Decano, vel demum in Congregatione particulari a persona ejusdem Congregationis digniore esse eligendum, & in omnibus hisce Tribunalibus unicam sententiam super nullitate Matrimonii minime sufficere voluit ad tribuendam facultatem novas nuptias contrahendi, sed rursus in iisdem Tribunalibus caussam ad defensoris instantiam reproponendam; decrevitque demum, instantiam pro dispensatione Matrimonii rati, & non consummati non recipi a dictis Congregationibus absque remissione Pontificis, nec absque ejus oraculo posse definiri.

15. Accedunt his, & inter facultates Congregationis Concilii item recensentur dispensationes ab irregularitate ex homicidio voluntario, item uniones beneficiorum, necnon permutationes, & resignationes ad formam Conciliaris dispositionis agendæ, de quibus abunde in Institutionibus Criminalibus, & Canonicis actum est, in criminalibus quidem *lib.4. tit.* 4. ubi plura de irregularitate congessimus; circa quam unice superaddimus, non deesse exempla similium dispensationum a Congregatione Concilii indultarum, tam pro illis, qui ad Ordines jam erant promoti, quam pro aliis, qui voluntarii homicidii crimen egissent, antequam Ordinibus initiarentur, dummodo tamen gravissimum

crimen per atteſtationem Ordinarii, aliorumque qualificatorum virorum diuturna, & publica pœnitentia expiatum fuiſſe, & de utilitate in proximum ex diſpenſatione obventura conſtaret, ut teſtatur Benedictus XIV. (*a*). De unionibus autem *tit.* 12. *lib.* 2. & de permutationibus, vel renunciationibus *tit.* 16 *lib.* 1. *Canonicarum Inſtit.* pertractavimus, ad quos Lectorem remittimus, illud dumtaxat hic ſubjiciendo, quod licet ex Conſtitutione S. Pii V. incipiente *Quanta*, quæ eſt *la* 58. *Bullarii veteris tom.* 2. qua vetitum fuit Ordinariis, aliiſque collatoribus, in quorum manibus reſignationes, vel permutationes fierent, ne idem beneficium ſuis, aut reſignantis conſanguineis, vel familiaribus darent, de qua quidem Conſtitutione ampliſſime agit Inſtitutio Benedicti XIV. 91. latinæ editionis; conſtans tamen fuit Congregationis Concilii mens, eandem Pianam Conſtitutionem, neque ad permutationes bona fide, & citra fraudem factas, neque ad vacationem per obitum, neque ſi a Romano Pontifice fiant, porrigi debere, ut pluribus citatis advertit idem Benedictus XIV. (*b*).

16. Rejectiones poſtremo ab Ordinariis factę eorum, qui ad Parochias adſpirant, & præeminentiales quæſtiones ab iis promoveri ſolitæ, qui qualitatem Nullius, ſeu territorium ſeparatum habere præſumunt, inter materias hujus Congregationis occurrunt. De utroque autem genere ſatis tractatum eſt in aliàs citatis Inſtitutionibus Canonicis, nimirum de concurſu habendo ad beneficia curata *lib.* 1. *tit.* 23. Illudque unice in hanc rem ſuperaddendum arbitramur, nimirum pro beneficiis, quibus cura ani-

(a) *De Synodo Diœceſana lib.* 16. *cap.* 10. §. 19. (b) *Lib.* 13. *cap.* 24. *de Synod. Diœceſana.*

animarum adnexa est, sive a Romano Pontifice ob sequutam in mense Apostolico vacationem, sive ex alio affectionis, & reservationis titulo conferantur, nec ad Ordinariorum spectent collationes, ex censura Constitutionis Bened. XIV. incip. *Cum illud*, quæ est 68. §. 19. *ejus Bullarii tom.* 1. cautum fuisse, ut vacante beneficio curato reservato Sanctæ Sedi ratione mensis, habitoque concursu, ejus Acta ad Datariam ab Ordinariis non transmittantur, sed dumtaxat Datario significandum, quem ipsi magis idoneum existimant; Si vero ex alio quovis titulo beneficium reservetur, habitum tunc concursum ad Datariam mitti oportere per familiares litteras ad Datarium conscriptas, designando, quem ipsi censeant digniorem, & an quisquam ex concurrentibus occulto aliquo crimine sit irretitus. Quamvis autem pro eo præsertim casu, quo Parochiarum, vel beneficiorum Curatorum collatio ab Ordinariis dependeat, fas undique sit ab eorum judicio ad Congregationem Concilii provocare, abstinere enim debent a judicio, quando collatio Apostolicæ Sedi reservatur; Debet tamen univocis, & luce meridiana clarioribus probationibus irrationabilitas ista Judicii constare, cùm in quovis dubio Ordinariorum electioni sit deferendum.

17. Resolutio autem quæstionum præeminentialium inter Episcopos, & Prælatos inferiores, cùm unice pendeat a qualitate territorii separati, de qua quidem tractavimus in iisdem Institutionibus Canonicis (a), ad eas pariter Lectorem remittimus, ne plus æquo in rebus, quas summis labiis degustaturos promisimus, immorari videamur. Verùm cùm eo jure, quo privativa interpretatio decretorum Con-

(a) *Lib.* 1. *tit. ult.*

Concilii Tridentini huic Congregationi, quæ idcirco Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum nuncupatur, attributa est, aliis etiam Congregationibus competat, & præsertim illi, quæ *Episcoporum*, *& Regularium* dicitur, executionem Decretorum ejusdem Concilii decernere, merito ad Congregationem Episcoporum, & Regularium properamus.

TITULUS XXXIV.

De Congregatione Episcoporum, & Regularium.

Dominici sane Gregis cura Romano Pontifici concredita præcipue flagitat, ut inter Regulares familias promoveatur concordia, divinus cultus augeatur, & gravamina illa, quæ aliquando a Prælatis in subditos inferuntur, removeantur, ac moderentur. Proindeque Sixtus V. in pluries memorata Constitutione 74. inter alias Congregationes erectas illam, quæ *Episcoporum*, *& Regularium* dicitur, provide instituit ex Cardinalibus, & uno Prælato, qui Secretarii munus gerit, compositam, ut in forma summaria, &, ut inquiunt, extrajudiciali, seu, quod idem est, absque strepitu, & figura Judicii caussas expediret.

2. Triplex vero est procedendi modus, qui juxta diversitatem negociorum in hoc Tribunali servatur; vel enim agitur de negociis ordinariis, aut quæ moram non patiuntur, & a Secretario una cum Cardinali Præfecto præviis necessariis informationibus extrajudicialiter præmittendis, & aut ab Ordinariis, aut si ipsi suspecti sint, a Metropolitanis, vel vicinioribus, vel ab aliis etiam qualificatis perso-

nis

nis requisitis, resolvuntur, assumpto nomine Congregationis, ejusque auctoritate, idque vel per epistolas ab utroque subscriptas, vel per ordines, aut in scriptis, aut oretenus datos præsertim Episcopis præsentibus in Curia, si agatur de eorum Diœcesibus, vel Procuratoribus Generalibus, si res inter Regulares agatur.

3. Alia item negociorum genera sunt, quæ ampliorem indaginem flagitant, atque ista quidem proponenda sunt a Secretario in plena Cardinalium Congregatione, ut maturius resolvantur, in qua quidem Congregatione Secretarius, qui refert, voto caret, refertque dumtaxat supplicum libellorum porrectorum a partibus accuratum restrictum, sive compendium cum documentis, quæ gratiam retrahere, aut faciliorem reddere possunt.

4. Ultima demum negociorum qualitas eorum est, quæ graviora cæteris reputantur, & in quibus partes hinc inde scripturas distribuunt, aut ipsemet Secretarius opportunè credit materiam pertractandam a Cardinalibus Congregationem componentibus examinari, quo quidem casu unum Cardinalem in Ponentem, seu Relatorem deputare solet, qui in plena Congregatione, quæ singulis feriis sextis, nisi aliquid obstet, in Palatio Apostolico habetur, iisdem Cardinalibus a partibus, eorumque Advocatis, vel Procuratoribus præventive informandis referat, atque proponat.

5. Quemadmodum verò tam in Congregatione Rituum, quàm Concilii decreta debent esse a Cardinali Præfecto, & Secretario subscripta, & sigillo munita, ut sibi fidem adsciscant (a), ut in suis locis

(a) *Vanespen Jur. Eccl. tit. 22. n. 6. Card. De Luca in rel. Curiæ hoc tit.*

locis innuimus, ita de hac Congregatione est afferendum, cujus etiam decreta, vel per litteras in forma Brevis, vel per monitoria Auditoris Cameræ executioni sæpe mandantur, ut notavit Card De Luca (*a*). Neque est circa eadem decreta, vel rescripta hujus Congregationis prætereundum, quod ut ea exactius custodiantur, non solùm in Regestis per extensum describuntur, sed ulterius indicantur in altero libro, quem *Vacchettum* barbare dicunt, in quo quidem libro separatim negocia colliguntur Episcoporum, vel Diœcesum, aut Regularium virorum, aut demum Monialium, ut deinde habita notitia rescriptorum editorum, & dierum, quibus edita sunt, in regestis integre recognoscantur, nisi fortasse res fuerit de negociis secretis, quæ quidem in peculiari altero libro, quem *Vacchettum secretum* vocant, describuntur, atque notantur, ne aliis absque expresso ordine Secretarii manifestentur, sive ad evitandum scandalum, quod aliàs sequeretur, sive ex aliis prudentialibus, & œconomicis motivis, quæ in iis, qui huic Tribunali præsunt, peculiari quodam jure desiderantur.

6. Porro tam ex titulo hujus Congregationis, quam ex divisione materiarum, quas innuimus, probe, optimeque intelligitur, vel circa Episcopos, vel circa Regulares universas hujus Tribunalis materias esse directas; & quemadmodum Episcoporum nomen latissime accipitur pro omnibus Prælatis, Ordinariis, Vicariis, & Officialibus quibuscumque, ita Regularium nomen in æquali extensione usurpatur, ut mendicantes, & non mendicantes, aliosque omnes comprehendat, quos in Institutionibus Canonicis(*b*) sub hoc nomine intelligi affirmavimus; imo

(a) *In hoc tit. in relatione Curiæ.* (b) *Tit. ult. lib. 1.*

imo eorum bona sub hac denominatione imbibuntur, quæ ad Ecclesias ipsas, vel Ecclesiasticas personas quomodolibet pertinent. Illud vero in more habet hæc Congregatio, cùm de prima specie negociorum tractatur, ut quandocumque contra Ordinarios recursus proponuntur, præmissa necessaria informatione, de qua supra, debitam justitiæ administrationem gravatis injungendam esse decernat.

7. Quod si ita circumstantię suadeant, & de justo timore constet, quod sævities contra aliquem ab Ordinario exerceatur, illud etiam adjungitur, ut scilicet procedere nequeat Ordinarius ad actus irretractabiles excommunicationis, carcerationis &c. nisi aut eadem Congregatione, aut Metropolitano satis instructis, obtentaque ab ipsis facultate procedendi, ut notavit Pignattellus (*a*). Quod tamen non extenditur ad casum, quo quis in gravi crimine in fragranti deprehenderetur (*b*).

8. Imo si de criminibus ab iisdem Ordinariis forte patratis, vel de infamia per eosdem contracta; ratione cujus impares administrandæ Ecclesiæ videantur, agatur, gravioribus etiam, & extraordinariis remediis uti hæc Congregatio consuevit, vel vocandi Episcopos ad Urbem, vel in Monasterium eos saltem ad tempus detrudendi, vel Vicarios Apostolicos deputandi; quæ quidem una est ex facultatibus peculiari jure huic Congregationi attributis in citata Constitutione 74. Sixti V.; quorum quidem Apostolicorum Vicariorum cùm meminerimus in Institutionibus Canonicis (*c*), cumque inter alios Præsul Jo: Baptista Bassi de Vicario Apostolico accuratum tractatum ediderit, uberiora prętermittimus;

(a) *Consultatione* 124. *tom.* 10. (b) *Ex decret. ejus Congreg.* 5. *Martii* 1660. (c) *Lib.* 1. *tit.* 13.

mus; Illudque unice superaddimus, ne dum pro eo casu a Congregatione Episcoporum Apostolicum Vicarium deputari consuevisse, quo ex Episcopi culpa publica infamia contracta sit, ut ab Episcopatus administratione idcirco suspendatur, aut removeatur, sed etiam cùm metus urget, ne diutius Ecclesia viduata Pastore remaneat, sive cùm adversa valetudine affectus Ecclesiam gubernare non potest, aut demum cùm in Vicarii Capitularis electione ob scissuras forte in Capitulo exortas, vel ob negligentiam in eligendo, alter a Congregatione deputatur, ut advertit Benedictus XIV. (a), qui etiam præcedenti cap. 9. adnotavit, Vicarium Capitularem semel electum, non posse inconsulta hac Congregatione revocari (b).

9. Hæc circa Episcopos, aliosque Ordinarios innuisse sat est, nunc ad Regularium negocia, quæ ab eadem Congregatione absolvuntur, transeamus, in quorum classe cùm præcipue adscribantur Fundationes Monasteriorum, & Conventuum, transitus ab uno ad alterum Monasterium, egressus a clausura Monialibus aliquando permissus, licentia Puellis indulta, ut in Monasterio educentur, Famularum quoque pro Monialium servitio introductio, dotis pariter augmentum, vel diminutio juxta circumstantias, & Monialium qualitates præscripta, dispensationes pro eligendis, seu pro iis, qui eligere non possunt, Confessariorum extraordinariorum deputatio, exfiliationes item de uno in alterum Conventum Regularibus viris permisse, Religiosorum graduum iisdem concessio, recognitio gravaminum iisdem Regularibus, quandoque a Prælatis inflictorum, & inspectio seu indago electionum,

(a) *De Synodo Diœcesana lib. 2. cap. 10.* (b) *Ex Barbosa de Canonicis, & dignitatibus cap. 42.*

num, vel alienationum, quæ inconsulta Sede Apostolica fieri non possunt. Ad has idcirco rerum, & negociorum species explanandas accedimus, ut retenta eadem methodo, qua in recensendis facultatibus S. Congregationis Concilii usi sumus, facultates hujusCongregationis in his omnibus proferamus.

10. Fundationes igitur Conventuum primo sese offerunt inter materias Regularium ab hac Congregatione cognosci consuetas; Exploratum quippe est ex censura textus *in cap. Religionum 55. de Religios. domibus in 6. & in c. Cum ex ea, de excess. Prælator. pariter in 6.* novorum Monasteriorum aquisitionemRegularibus fuisse interdictam, itemque Constitutione Innocentii X. quæ extat *num.* 17. *in Bullar. Rom. tom.* 4. Monasteriorum, & Conventuum erectionem præsertim in Italia, Insulisque adjacentibus, Sedis Apostolicæ, & hujus Congregationis judicio esse reservatam. Quamvisque Trident. (*a*) edixerit, Monasteria sive Virorum, sive Mulierum, inconsulto Episcopo, in cujus Diœcesi sita sunt, erigi non posse, nihil tamen inde ademptum est (quidquid sit de Hospitiis) primævo juri Sedis Apostolicæ, ut animadversum fuit a Rota in Heiftetten. fundationis per tres Decis. Unam die 10. Maji 1726. alteram die 26. Aprilis 1728., quæ repetuntur & tertiam aliarum confirmatoriam coram bon. mem. Ratto, quæ est 258. *tom.* 3.

11. In approbandis autem Conventibus, & Monasteriis illud præ oculis habere solet isthæc Congregatio, an scilicet concurrant conditiones, & requisita præscripta a Constitutionibus Apostolicis, præsertim Clementis VIII. *Constit.* 74. *in Bullar. novo tom.* 3. & Gregorii XV. *Constitut.* 31. qui am-

Oo 2 plian-

(a) *Sess. 25. de Regul. cap.* 3.

pliando Constitutionem Clementis VIII.in qua præscribebatur,novos Conventus fundari non posse,nisi auditis Religiosis illius loci, ubi erigi volebant, illud adjecit, ut præter eosdem audiantur, qui per quatuor millia passuum in illis circumvicinis locis existunt, ne scilicet ex nova erectione Missarum, aut aliarum obventionum eleemosynæConventibus, & Ecclesiis jam erectis minuantur, divinus cultus decrescat, & inter Regulares familias perturbationes, & rixæ facile excitentur, quæ quidem caussæ si cessent, aliquando idem consensus defectus distantiæ suppleri, & relaxari consuevit, ut notarunt inter alios Lezana (*a*), Rodriquez (*b*), Ventriglia (*c*),aliique.

12. Transitus etiam de una ad alteram Religionem nedum a Sacra Pœnitentiaria, ut supra notavimus, sed ab hac quoque Congregatione Regularium indulgetur, & quidem sive Religiosis, sive Monialibus. Ad Religiosos quod attinet, passim hujusmodi transitus præsertim ad strictiorem conceduntur etiamsi forte fugitivi sint, & Apostatæ Regulares transire volentes,juxta distinctionem, quam in Institutionibus Criminalibus (*d*) notabamus. Requiritur tamen indistincte,ut ad aliumOrdinem commigretur, in quo regularis vigeat observantia, ex *Tridentin. sess.* 25. *de Regularibus cap.* 4. item ut Superior alterius Ordinis paratus existat ad eum recipiendum;& demum quod recta via ad alteramReligionem transitus fiat ex Constitutione Bened. XIII. incipiente *Licet* 112. *tom.* 12. *Bull. Rom.* novæ editio-

(a) *De dubiis Regular. verbo Monasterium n.* 5. (b) *Quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 35. *art.* 7. (c) *In praxi de nov. Monast. ædific. adnot.* 18. *§. unico.* (d) *Sub titulo de Apostasia.*

tionis, & ex altera Bened. XIV. incipiente *Pastor bonus*, quæ est 95., ubi, excepto ordine S. Joannis de Deo, ad militares, vel hospitales Ordines vetitum est commeare; Imo si de Religiosis Soc. Jesu tractetur, excepta Religione Cartusiana, post nuncupata tria simplicia vota nequeunt ad aliam Religionem pertransire, ex Constitutione Gregorii XIII. confirmata a Clemen. XI. in Constit. *Sacri Apostolatus* 264. *pag.* 2. *tom.* 11. *Bullarii Romani* novæ editionis.

13. Transitus Monialibus quoque aliquando ab hac Congregatione conceditur, si ob sævitiam aliarum Monialium, vel aerem insalubrem diutius in Monasterio persistere nequeant, soluta tamen nova dote Monasterio ad quod, nisi ex culpa Monasterii a quo caussa discessus contigerit (a). Egressum item a Clausura Monialibus pariter hæc Congregatio impertitur, si graves circumstantiæ illum expostulent, quarum quidem tres præcipue referuntur in Constit. S. Pii V. incipiente *Decori*, *& honestati*, quæ est 8. *tom.* 2. *Bull. Vet. &* 13. *tom.* 4. *part.* 2. novæ impressionis, magni nimirum incendii, lepræ, & epydemiæ, seu pestis; deinde tamen magis spiritum, quam corticem Pianæ Constitutionis attendendo ad alios similes casus fuerunt auctoritate Sedis Apostolicæ eædem causæ extensæ, nimirum si Moniales valetudinis caussa Cœlum aeremque meliorem debeant immutare, aut necesse habeant salubres aquas potare, vel earum balneis mergi in locis, in quibus e naturali fonte erumpunt, vel si insania corripiantur, aut si phthysi, vel scorbuto adeo inficiantur, ut sine aliarum Monialium periculo, nequeant in Monasterio persistere, in quibus sane casi-

(a) *Bened. XIV. de Synod. Diœcef. lib.* 13. *cap.* 12.

casibus solet ab hac Congregatione Ordinariis committi egressus a Monasterio, dummodo honestis Matronis Moniales tradantur, nisi Patris, vel patruorum, vel fratrum, vel matris fidei, aut aliarum honestarum mulierum custodię consanguinitatis vinculo junctarum commodius, & securius possint concredi; item quod nunquam Monialis habitum dimittat; & demum, quod recta a Monasterio discedant, & recta ad Monasterium, cessante morbo, vel alia caussa, revertantur: Late Bened. XIV. (*a*), qui etiam iteratis Constitutionibus cohærenter ad antiquiores privative S. Sedi reservavit facultatem egrediendi a Clausura Monialibus dandam, in Constitutione incipien. *Cum Sacrarum* 21. & in altera incipien. *Salutare* 40. *tom.* 1. *Bull.*

14. Subsequuntur licentiæ puellis datæ, ut intra Monasteria educentur, vel ut in qualitate famularum Monialibus serviant, nec non dispensationes vel circa dotem, vel circa habilitationem ad suffragandum, vel circa officia, vel demum circa Confessarios extraordinarios. Et sane circa licentias puellis datas, ut in Monasteriis educentur, usus invaluit, ut pro Urbe, & Italia typis Cameralibus imprimantur, & subscriptæ a Secretario ejus Congregationis exhibeantur Episcopis, qui in Monasteriorum visitatione præcipue recognoscere adstringuntur, an pro educandis locus a Monialibus separatus existat, an summa pro alimentis in pecunia numerata fuerit anticipate soluta, alięque conditiones a Decretis Apostolicis præfixæ, quas refert inter alios Pellizar. (*b*) religiose serventur. Quod vero ad ancillas, & famulas spectat, servanda omnino

(a) *De Synod. Diaces. lib.* 13. *cap.* 12. (b) *De Monialibus cap.* 5. *num.* 185.

nino est, prout servari ab hac Congregatione consuevit, Constitutio Bened. XIV. incip. *Per binas*, *edita die* 24. *Januarii* 1747. quæ est *la* 18. *tom.* 2. *Bull.* ubi præscribitur ordo servandus pro ingressu puellarum educandarum, sive famularum in Monasteria, ad quæ admitti non possunt sine legitima authenticaque Sedis Apostolicæ licentia toties, quoties opus fuerit impetranda, & prævio examine super moribus, fama, habilitate, & necessitate educandarum, vel famularum per Antistites locorum Ordinarios tantummodo habenda, sub canonicis censuris, ac pœnis contra Moniales, & quascumque fœminas cum facultate impertita Episcopo absolvendi de præterito tantum, aliisque etiam ad hunc effectum subdelegandi.

15. Dotis pariter diminutionem iisdem puellis profiteri in Monasterio volentibus aliquando hæc Congregatio impertitur, aliquando vero illius augmentum exposcit. Qua quidem in re peculiariter perscrutatur, an iis redditibus Monasterium provisum existat, quæ sustentandę Moniali pares existant, cohærenter ad censuram Tridentini *cap.* 3. *&* 5. *de Regular.* statuentis, ut in Monasteriis, & domibus tam virorum, quàm mulierum is tantum numerus constituatur, qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis congrue possit sustentari; Quamobrem si Monialis supra numerum recipiatur, vel si inhabilis sit ad aliquod Monasterii munus obeundum, quod debeat per aliam suppleri, vel si alia similis circumstantia concurrat, dos duplicata esse debebit, aut saltem erit augenda; minuenda contra, si inops præsertim sit Virgo accipienda, vel aliqua qualitate decorata, ratione cujus ejus receptio sit Monasterio proficua,

ficua, vel si redditus Monasterii sint adeo excreti, & ad eam copiam adaucti, ut ex eadem receptione nullum sit illi incommodum obventurum, ut relatis S. Congregat. Decretis notavit Monacellus (*a*).

16. Sæpe etiam ab hac Congregatione dispensatur iis, quæ vel eligi non possunt, vel alias eligere nequeunt. Porro circa eas, quæ eligi non possunt, repetenda sunt, quæ in Institutionibus Canon. (*b*) late protulimus; nimirum de requisitis, quæ in Monialibus exiguntur, ut ad regimen Monasterii assumantur, quorum quidem si aliquod desit, sacram hanc Congregationem oportet adire, ut inspecta qualitate, & merito ejusdem Monialis, præmissoque Judicio Ordinarii, opportune dispenset; Prout æqua lance agendum est, si de dispensatione tractetur iis concedenda, quæ sive quia plures sunt sorores, sive ob delictum commissum privantur jure suffragii, ut citatus Monacellus exponit (*c*).

17. Postremo non solùm a Pœnitentiaria, ut supra innuimus, sed ab hac quoque Congregatione Confessarii extraordinarii sive sæculares, sive Regulares deputantur; etsi enim Regularibus sine hujus Congregationis Decreto vetitum sit Moniales alloqui, & ad earum claustra accedere, nisi forte sint in primo, vel secundo gradu conjunctæ, quo casu possunt Episcopi facultatem impertiri ex animadversis a Tambur. (*d*), & Monacell. (*e*); Tamen si de earum Confessionibus excipiendis agatur, tantum abest, ut id sit ullo modo prohibitum, ut Constitutione Bened. XIV. incipien. *Pastoralis Curæ* 56. *ejus*

(a) *Form. Legal. pract. tom.* 1. *Annotat. tit.* 11. (b) *In tit. de electione*. (c) *Form. Regul. pract. tit.* 11. *num.* 20. *& seq.* (d) *De jure Abbatiss. disp.* 26. *quæst.* 3. *n.* 1. (e) *Dict. tit.* 11. *tom.* 1. *form.* 18.

ejus Bullarii tom. 2. suadeatur Episcopis horum Confessariorum deputatio unicuique etiam Moniali juste eam petenti concedenda; Pariterque Superioribus Regularibus injungitur, ut saltem quotannis iisdem Monialibus sibi subjectis, sive ex Clero sæculari, sive ex altero Regulari Instituto Extraordinarium Confessarium designent, *iisque negligentibus* Episcopis, deputatio subsidiarie committitur.

18. Præter negocia Monialium, ampliora longe sunt, quæ circa Regulares viros ab hac Congregatione expediuntur, præsertim verò exfiliationes de uno in alterum Conventum Regularibus permissa, Religiosorum graduum concessio, gravaminum a Prælatis iisdem Regularibus inflictorum cognitio, & demum generica inspectio electionum, vel alienationum, inconsulta Sede Apostolica quæ fieri non possunt.

19. Non in omnibus sane Monasteriis, & Conventibus exfiliationes admittuntur, sed in illis dumtaxat, in quibus cùm vita communis saltem perfecta introducta, & recepta non fuerit, nec professio summæ saltem, arctissimæque paupertatis exerceatur, Livellorum hinc usus invaluit. Sunt autem livella portiones reddituum ad instar peculii Castrensis, vel quasi Castrensis a Religioso ex propriis laboribus, V. G. ex Concionibus, Cathedris, vel aliis similibus industriis, aut etiam ex paternis redditibus in professione reservatis ad Religiosum usum constitutæ, quarum quidem exempla in Monialibus æque, ac Religiosis viris paupertatem, vitamque communem saltem perfectam non profitentibus passim occurrunt. Qui de vita communi, ejusque præstantia uberiora desiderat, adeat Bened.

XIV. (*a*), necnon Tractatum Romæ impressum anno 1695. De vita Communi.

20. In istis ergo Virorum Conventibus, præsertim Ordinis Prædicatorum, Conventualium, S. Augustini &c. filiationes fuerunt etiam vigore Constitutionum admissæ, vi quarum inter alios effectus ita intelligitur Religiosus Conventui aggregatus, seu, ut inquiunt, incorporatus, ut quemadmodum Pater adoptivus, multoque magis naturalis, filio succedit, ita Conventus post obitum Filii Religiosi, quem affiliatum habebat, quidquid sive in pecunia, sive in mobilibus, sive in libris, sive in altera rerum specie superfuit, liberè acquirit. Quoniam verò sæpè contingit, sive intuitu hujus successionis, sive ob meritum alicujus Religiosi, sive ex alia quavis rationabili causa, ut transitus ad alium Conventum pro nova filiatione postuletur, debet pro hoc casu ad Sacram hanc Congregationem recurri, quæ licet audito Priori Generali consensum filiorum Conventus a quo dispensare soleat, ac relaxare, generaliter tamen, & indistinctè consensum filiorum Conventus ad quem exigere consuevit, ne alias alteri Conventui invitis illius filiis inferatur injuria, & quisquam aggregatus eidem Conventui cum summa omnium perturbatione remaneat, juxta praxim, de qua Card. De Luca (*b*), & quam petiit etiam Ursaya (*c*).

21. Graduum quoque Religiosorum concessio sæpè ab hac Congregatione à Regularibus petitur, quando præsertim desunt iis requisita a Constitutionibus.

(a) *De Canoniz. Sanctorum lib. 3. cap. 41.* (b) *De Benef. discur. 11. num. 10. & de Canon. discur. 28. num. 6., & de Regul discur. 53. num. 4.* (c) *Discept. Eccles. tom. 3. part. 2. discept. 296. & seq.*

nibus volita, ſed hoc non obſtante per æquipollens iis munitos eſſe ſibi blandiuntur, ut ſi alicui officio, vel miniſterio vacaverint, quod æque debeat apud cordatos viros reputari, & ita in Religione ipſa fuerit alias exiſtimatum. Atque huc ſpectant Magiſteria, Paternitates Provinciæ, Diſcretatus, aliique his ſimiles honores plerumque conſtituti in jure ſuffragii in Capitulo Generali, vel Provinciali, & in præcedentia ſupra reliquos Religioſos; In quo quidem rerum genere quamquam prævia informatione Prioris Generalis, aliquando Congregatio non abnuat, cautè tamen ſe gerit, ne honores illi, & Privilegia iis a Conſtitutionibus Ordinum jure, meritoque præfinita, qui gradatim per meritorum ſemitam inceſſerunt, nimia deindè facilitate, & cum aliorum injuria vileſcant.

22. Utinam verò inter frequentiores, magiſque obvias Regularium inſtantias non occurrerent recurſus pro gravaminibus, & moleſtiis a Prælatis ipſis illatis, quorum ratione ſæpe fugã arripere, & Religionẽ deſerere compelluntur. In qua quidẽ rerum ſpecie monitos Regulares volumus, quod licet variis Religionibus pro ſimilibus recurſibus evitandis plura fuerint Privilegia conceſſa, ut gradatim, & ordine ſuo a Religioſis ad Superiores provocetur, nempè a Guardiano, vel Priore ad Provincialem, a Provinciali ad Generalem &c. appellatione quavis altera prohibita, nunquam tamen intelligitur inde excluſa hæc Congregatio, etiamſi omiſſo medio ad illam recurratur, tum quia quoties in hoc Tribunali Cauſæ diſcutiuntur, intra eundem Ordinem Regularem examinari, & judicari cenſentur, ut notavit Card. De Luca (a), & ſimat etiam Thomas de

 Jeſu

(a) *In hoc tit. n.16.*

Jesu (a); tum quia etiam pro casu vetitæ appellationis, id debet intelligi de appellatione frivola, insulsa, nec solito fundamento munita, ut advertimus in Institut. Canon. (b). Quibus accedit, vix, ac ne vix quidem fieri posse, ut recursus etiam immediatus ad Principem, & ministros illum repræsentantes intelligatur exclusus, quin ipse Princeps seipsum imperio expoliasse videatur.

23. Illud etiam inter gravamina Religiosis inflicta aliquando accensetur, de quo in hac Congregatione conqueruntur, ut scilicet eos a Religione tanquam incorrigibiles dimittere Prelati Regulares contendant, quando aut incorrigibiles verè non sunt, aut incorrigibilitas ista non est undequaque probata. Mandat autem hæc (vel altera quævis Congregatio sive Concilii, sive Disciplinæ Regularis, de qua infra,) *ut decreta alias edita religiosè serventur*. Antiquioribus autem Decretis omissis, quæ leguntur penes Pasqualigum super controversiis Laureti de Franchis, anno 1693., nova prodierunt Innocen. XII. approbante, quibus cautum est, ut annalis carcer in pœnitentia, & jejunio antea ab Urbano VIII. statutus ad sex menses contraheretur, & Provinciales, assentientibus sex ex eadem Provincia Religiosis designandis in Congregatione Provinciali, & a Generali confirmandis, incorrigibiles expellere possint, reservato jure eidem Generali, & multo magis Apostolicæ Sedi sententiam expulsionis infirmandi, & revocandi ut advertit Ben. XIV. (c). Neque est in hoc genere prætereundum, quamlibet expulsionis solemnitatem abesse, si de Presbyteris Congregationis Missionis, vel Philippinis,

(a) *De visit. Regul. Tract. 3. cap.* 17 (b) *Lib. 3. tit.* 17.
(c) *De Synod. Diœcesan. lib. 3. cap.* 11.

pinis, vel Piis Operariis agatur, qui cum vota permanendi in Religione minime emittant, inde libere possunt abire, & æquali libertate dimitti.

24. Parum verò immorandum esse credimus in electionibus, quarum nullitates passim in hac Congregatione ad trutinam, ut præmisimus, revocantur, in quarum quidem examine opportunè distinguitur, num vitio intrinseco eadẽ electio fuerit infecta, an secus; & licet priori casu eandem sacra isthæc Congreg. soleat infringere, & infirmare, seu verius nullam, & invalidam declarare, in altero tamen casu œconomicè potius, quam juridicè agendo eandem sanare consuevit, ut testatur citatus Ursaya (*a*). Postremo attingendas non credimus alienationes Bonorum ad Regulares quomodolibet, immo ad Ecclesias quaslibet, & loca pia etiam sæcularia pertinentes, quæ inconsulta hac Congregatione fieri nequeunt cum de istis in Institutionibus Canonicis amplissimè tractaverimus (*b*); unde abstinemus ea, quæ, diximus, in medium proferre, ne rem jam actam agere videamur. Quum tamen Appendix, & filia Congregationis Episcoporum, & Regularium altera videatur, quæ *Disciplinæ Regularis dicitur*, ad illam progredimur.

TIT.

(a) *Part. I. discept. 36. num. 231., & part. 2. discept. 16. num. 49., & alibi passim*. (b) *Lib. 2. tit. 20.*

TITULUS XXXV.

De Congregatione Disciplinæ Regularis.

QUamquam iteratis Sanctionibus Tridentinæ Synodi (*a*), itemque Clementis VIII. generalibus Decretis anno 1596., & 1599., necnon Innocentii, & Alexandri VII. pro Novitiorum receptione, & Professorum educatione salubriter editis sperari potuisset, nihil ulterius fore ad optimum Regularium Familiarum regimen desiderandum; cùm tamen experientia planè comprobasset, faciles nimium se præbere Prælatos in Novitiorum admissione, ut sic numerus Regularium excresceret, providas insuper Fundatorum Leges a Novitiis accuratè servandas manifestè contemni, aliaque his similia contingere, quæ præclarissimos cæteroquin, & de universa Ecclesia optimè meritos Regularium Ordines minus, quàm par est, Ecclesię eidē proficuos insipientibus saltem, quibus etiā debitores sumus ex Apostolo (*b*), credere faciunt; hinc opportuno planè consilio præter Congregationem Episcoporum, & Regularium a Sixto V. institutam, de qua hactenus egimus, alteram erexerat Innocentius X. *super statu Regularium* nuncupatam, & ex nonnullis Cardinalibus, & Romanæ Curiæ Præsulibus compositam, ad eum præcisè finem, ne scilicet ex parvis Regularium cœtibus, & ex difficultate inde eruta exequendi Regulas pro unoquoque Ordine præfixas Regularis rueret disciplina. Hac verò Congregatione erectà novam instituit, aut saltèm antiquam restauravit Innocentius XII.

(a) *Sessione 25. de Regul.* (b) *Prima ad Tim. 7.*

XII. *in Constitutione 96.* ejus Bullarii, quam *Disciplinæ regularis* vocant, cui quidem omnes illas facultates attribuit, quæ ab Innocentio X. Congregationi *super statu Regularium* fuerant attributę.

2. Inter has porrò facultates præcipuè recensentur, posse intra fines Italiæ, Insularumque adjacentium, designare Conventus, Monasteria, & domos quorumcumque Regularium virorum pro Novitiis, & Professis, eosque mutare, transferre, supprimere, prout utilitas, & necessitas postulaverit, nec non licentiam Prælatis Regularibus indulgere, recipiendi Novitios, Religiosorum numerum statuendi, eumque juxta circumstantias augendi, & minuendi; ad eandemque demum Congregationem spectat præcipuè insistere super institutione, & educatione Novitiorum eorumdem ad formam Constitutionis Clementis Octavi, & exequendi Constitutionem Innocentii X. incipien. *Instaurandæ*, & decretum ejusdem incipien., *Ut in parvis, edit. die* 10. *Februarii* 1654., quibus omnes Conventus supprimebantur, in quibus sex saltèm Religiosi honestè sustentari non possent, subjiciendo Ordinariorum potestati illos, in quibus duodecim saltèm Religiosi juxta alteram Constitut. Urbani VIII. non alerentur.

3. Meritò autem ad formam alterius, quæ *super statu Regularium* dicebatur, Congregatio isthæc fuit, ut diximus, instituta, ut admittendorum scilicet Religiosorum numero, & Novitiorum educationi præesset. Scimus enim causam, cur tot reperiantur profugi, apostatæ, ejecti, & pravis moribus imbuti Regulares, potissimùm esse redundantem eorum numerum, nimiam insuper facilitatem, qua ad habitum assumuntur, & postremò

mò contemptum Regularum, quæ ad probandam Novitiatus tempore eorum vocationem institutæ providè sunt, ut in principio hujus tituli advertebamus, & totidem ferè verbis advertit Benedictus XIV. (*a*), qui appositè subdit, nihil inde detractum eximio Regularium Ordinum merito, quibus veluti firmissimis munimentis Ecclesia fulcitur, Catholicis probatissimæ vitæ ratio exhibetur, hæreticis autem confusio, ut notavit etiam Raynaldus (*b*).

4. Sane ùt istis omnibus absurdis opportuno consilio prospiceretur, Benedictum XIV. *Constitutione 47. tom. 2. Bullarii* non modicas Pastoralis sollicitudinis partes direxisse intelligimus. Circa numerum verò Religiosorum ad mittendorum repeti potest literale decretu Trid. (*c*), quod supra innuebamus de Congregatione Episcoporum, agentes nimirum ut in prædictis Monasteriis, & domibus virorum, & mulierum is tantum numerus constituatur, ac in posterum conservetur, qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis congruè possit sustentari; quod quidem decretum ab Innocentio X. innovatum fuit in Constitutione incipientè *Apostolici Monasterii* §. 14. confirmata a Benedicto XIII. per aliam incipien. *In supremo Militantis Ecclesiæ*; ampliorique plane modo huic etiam puncto prospexit Innocentius XII. in suo decreto *de ejectis, & ejiciendis* anno 1693., & ulterius Regularium Ordinum bono consulere volens præ-

(a) *De Synodo Diœcesana lib.3. cap.II.* (b) *Tom.17. suorum operum, & præsertim in opere, quod inscribitur De Apostasia a Religiosis Ordinibus pagina 17. & sequentibus.* (c) *Sessione 25. cap.3. de Regularibus.*

prædictam, ut diximus, Constitutionem evulgavit, in qua hanc Congregationem erexrit, & per summa capita sanxit, in unaquaque Provincia destinandum esse Conventum, in quo vita communis religiosè servetur, in eoque Novitios esse recipiendos, in Conventibus item ad Novitiatum destinatos nonnisi graves exemplaresque Religiosos intra eum numerum, qui ex eorum redditibus, aliisque obventionibus ali possint, recipiendos, aliaque his similia in eadem Constitutione præsertim circa vitam communem in Conventibus introducendam providè statuuntur.

5. Antequam insuper Novitii ad Habitum admittantur, hujus Congreg. licentia præmittenda est, quam petere adstringuntur omnes Cismontanæ Provinciæ, eaque obtenta, Minister Provincialis debet in sua Provincia concursum indicere, & concurrentes in definitorio servatis servandis receptos, seu admissos cum eorum requisitis Generali præsentare, ut ipse consulto Procuratore Generali ex eis eligat, quos noverit in Domino magis idoneos, intra numerum tamen a Congregatione permissum.

6. Postremo quod spectat ad alteram hujus Congregationis facultatem de numero duodecim Religiosorum in Conventibus exigendo, & de supprimendis illis, ubi sex saltèm Religiosi commodè congrue non possint, non est prætereundum, quod licet d. Innoc. X. in citato decreto *Ut in parvis* suppressos jam Conventus Religionibus restituerit, subjici tamen eosdem voluit Ordinariis, si duodecim Religiosi sustentari non possint, quoad alios verò in suppressione ab eo facta non comprehensos, visitationi, & subjectioni Ordinariorum, tamquam Apostolicæ Sedis Delegatorum pari jure

ſubjecit, ſi ſex Religioſi non alerentur, quorum ad minus quatuor Presbyteri forent, ut conſtat ex decreto ejuſdem Pontificis per extenſum relato a Monacello (*a*), qui etiam varias declarationes ad nonnulla dubia circa interpretationem Conſtitutionis *Inſtaurandæ*, & decreti, *Ut in parvis* accuratiſſimè refert. Cum ergo aliquando oporteat eoſdem Conventus, vel ſuppreſſos, vel ſupprimendos, attenta qualitate Locorum, Inſtantiis Principum, & præſertim defectu alterius Eccleſiæ, ubi populus Sacramenta recipiat, Regularibus reintegrari, vel etiam Conventus ſupprimere, aut ſaltèm contingat dubia circa interpretationem Innocentianæ Conſtitutionis excitata definire, hujus Congregationis erit hoc munus obire.

7. Mirabitur fortaſſe quiſquam, quod Congregationem hanc *Diſciplinæ Regularis* in numero aliarum adſcripſerimus, quæ totius Orbis bono præficiuntur, cùm cæteroquin intra fines ſolius Italiæ ejus juriſdictio, ut diximus, circumſcribatur. Mirari tamen deſinet, ſi ſeriò animadvertat filiam hanc eſſe Congregationis Epiſcoporum, ut ſupra pariter præmiſimus; Item ſæpè etiam ultra Montes vigore ſpecialium facultatum a Pontifice obtentarum eandem Congregationem procedere. Poſtremò abuſivè ſaltem vocari poſſe Congregationem in totius Orbis bonum directam, cùm nemo ignoret, quantum in univerſum Orbem emolumentum, & commodum ex optima, accurataque Regularium diſciplina reſultet. Nunc de Congregatione Immunitatis agendum.

T I-

(a) *Ad formularium legale practicum pagina 438. tomo primo.*

TITULUS XXXVII.

De Congregatione Immunitatis.

QUàm impensè curaverit Apostolica Sedes, ut debita locis, rebus, & personis Deo dedicatis Immunitas illæsa, & sarta tecta custodiretur; ex alia verò parte ne Delinquentes, & Rei eadem Immunitate abuterentur, aut extra sacrorum Canonum fines eadem Immunitas arbitrariè extenderetur cumulatissimè visum est in Institutionibus Canonicis (*a*), ubi Immunitatis originem, species, & effectus abundè protulimus. Cùm igitur expediret, certum aliquod Tribunal instituí, quod occurrentibus dubiis circa eandem immunitatem, quæ a Laicis præsertim excitantur, commodè posset adiri, provido hinc opportunoque consilio S. Mem. Urbanus Octavus Congregationem hanc jurisdictionis, & immunitatis Ecclesiasticæ erexit. Diximus, ab Urbano Octavo hanc Congregationem erectam; antiquitus enim per alteram Episcoporum & Regularium negocia ad immunitatem spectantia tractabantur, ut asserit Cardinalis De Luca (*b*), quamquam incerta res undique sit, num vivæ vocis oraculo, an per decretum Consistoriale, aut per Constitutionem aliquam, quæ in Bullario ejusdem Pontificis relata non sit, eadem institutio fuerit acta.

2. Privativa porrò immunitatis cognitio, quæ huic Congregationi reservatur, extrajudicialiter & summariè plerumque exercetur per Epistolas ad Nuncios, aliosque Prælatos directas, quibus provi-

(a) *Lib. 2. tit. 3.* (b) *In Relat. Rom. Curiæ sub hoc tit.*

ſiones, & reſolutiones captæ præviis neceſſariis informationibus denunciantur.

3. Quod ſi contingat, cauſſam aliquam graviorem proponi, ea quidem per Prælatos a Pontifice deputatos, & mediante reſtrictu ex proceſſibus, ab Ordinariis, aliiſque Judicibus tranſmitti ſolitis eruto, Cardinalibus hanc Congregationem componentibus referri conſuevit. Immo plerunque quatuor ſunt Præſules ſtabiliter, & fixè ad hanc Congregationem deputati, Secretarius ſcilicet, unus ex Auditoribus Rotæ, unus ex Clericis Cameræ, & Advocatus Fiſci, ultra alios pro arbitrio Pontificum ſelectos. Præeſt quoque huic Congregationi Cardinalis, qui Præfectus dicitur, & ſigillum aſſervat, quique regularitèr ſemel in menſe Congregationem convocat die Martis in Palatio Apoſtolico habendam; & ſi graviores controverſiæ contingant Pontificem adit; ut quatenus juridica remedia non proſſint immunitatis Eccleſiaſticæ refractarii, prudentibus illis, & œconomicis temperamentis, & proviſionibus compellantur, quas rerum circumſtantiæ ſuadeant.

4. Cæterum principaliores Cauſſæ in hac Congregatione propoſitæ, præſcindendo ab illis, quæ cum Supremis Principibus pertractantur, quæque per organum Secretariæ ſtatus, aut Congregationis particularis reſolvuntur, rediguntur ad examen criminum, quæ immunitate non gaudeant juxta Conſtitutiones Apoſtolicas in iiſdem Inſtitutionibus noſtris Canonicis allegatas, vel ſuper modo, vel ſuper loco capturæ, prout etiam ſuper vectigalibus, & Gabellis, quas Magiſtratus, vel Communitates Sæculares perſonis, & locis piis imponere audeant. Circa quæ quidem negocia qui reſolutiones, & decreta à Congregatione Immunitatis edita in unum

unum collecta desiderat, adeat Petrum Andream Riccium Abbatem Generalem Congregationis Refor. S. Bernardi Ordinis Cistercienſium, qui Typis Taurinenſibus anno 1719. Synopſim eorundem accurate evulgavit. Non eſt tamen pro coronide prætereundum, ad ſatis tenuem molem hujus Congregationis negocia ætate noſtra fuiſſe redactam, cùm Benedictus XIV. ſummo, quo effervit zelo conſenſions & pacis inter Sacerdotium, & Imperium, varias concordias cum Principibus Laicis iniverit. Concordata porro celebriora ſunt inter Sanctam Sedem, & Regem Sabaudiæ, quæ impreſſa leguntur typis Taurinenſibus anno 1741., quæque refert Rigantius (*a*). Alia item extant inter S. Sedem, & Regem utriuſque Siciliæ typis Neapolitanis, quæ refert idem Rigantius (*b*); & demùm concordata circa beneficia vacantia in Hiſpaniis his acceſſerunt, quæ licet non impreſſa, nec typis adhuc (quod ſciamus) mandata, omnibus tamen notiſſima ſunt.

TITULUS XXXVII.

De Congregatione Fabricæ.

UT fatiſcentem, & ob ſui vetuſtatem reſtauratione indigentem Baſilicam Sancti Petri in ampliorem formam Summi Pontifices redigerent, pari animorum fœdere, & zelo conſpirarunt. Julius porrò II. in Conſtitutione incipiente *Liquet*, quæ eſt 22. uberrimas Indulgentiarum gratias illis con-

(a) *Ad Regulam 2. Cancell. Tomo I. §. 1.* (b) *Ad Regulas Cancellariæ in regula 24. Cancel. §. 3. Tom. 2. num. 5., & ſequent.*

concessit, qui eleemosynam, aut operam ejus structuræ conferrent, commissariosque huc illucque pro eleemosynarum collectione transmisit, eorumdemque Commissariorum facultatem Leo X. Constitutione 10. ampliavit, statuens eos posse pia, & incerta Legata Fabricæ applicare. His verò facultatibus cùm Commissarii abuterentur, Clemens VII. Constitutione tertia Collegium 60. virorum ex universis Nationibus selectorum instituit, a Jurisdictione Cardinalis Archipresbyteri ejusdem Basilicæ eos eximendo in iis, quæ fabricam respicere possent, iisque facultatem concredidit Judicem deputandi, qui debitores compelleret, istudque Collegium eo usque creditur pervasisse, donec ædificii moles ad designatam ab initio formam redacta videretur. Sixtus itèm V. Constitutione 102. Cardinali Archipresbytero jurisdictionem supra hoc Collegium attribuit cum facultate eosdem viros mutandi, corrigendi, aliaque decernendi, quæ in fabricæ commodum redundarent. Clemens ulterius VIII. Constitutionibus prætermissis aliorum Pontificum, *Constitutione septima*, *& octava* eodem Collegio suppresso, peculiarem Congregationem Fabricæ erexit, in qua præter Cardinalem Præfectum, designatosque alios Curiæ Prælatos, nempè Auditorem Cameræ, Thesaurarium, Præfectum Apostolici Palatii, Decanum S. Rotæ, & unum ex Clericis Præsidentibus Cameræ, nec non Judicem Ordinarium ipsius Fabricæ, ejusdemque Fabricæ Generalem Œconomum, tamquam Congregationis Secretarium, & Fabricæ Advocatum, plures alios Cardinales, & Prælatos adjunxit, cum Perito ratiocinatore, qui computorum revisioni præesset, alteroque Ministro, qui in fabricæ directione se ingere-

re-

reret, easdemque Constitutiones Innoc. XII. Constitutione III. *in ejus Bullario fol.* 12. confirmavit, & tandem Benedictus XIV. Constitutione incipien. *Quanta* 53. *ejus Bullar. tom. III.* easdem pariter declaravit, confirmavit, & ampliavit.

Ad duas autem classes hæc Congregatio dividi solet, seu duæ hujus Congregationis species recensentur; una dicitur *major*, ex Cardinalibus simul, & Prælatis composita, eaque *generalis* etiam vocatur; altera *minor*, seu particularis ex Officialibus, & ex antiquiore ejusdem Congregationis Cardinali, seu ex Præfecto uti capite constituta. Utraque verò Congregatio duo caussarum genera distinguit, quarum aliæ sunt contentiosæ, œconomicæ aliæ. In contentiosis porro pro Urbe, & Statu Ecclesiastico agitur contra Defunctorum hæredes, vel alios, ad quos spectat pro piarum dispositionum exequutione, aut cum Legatariis, qui incapaces prætendantur, seu quod iis exclusis fabrica subingrediatur, quod quidem in iis præsertim casibus accidit, quibus vel ob propriam incapacitatem, sive juris, sive facti, vel quia ignorant, cui hæreditates, vel legata tradere debeant, ex quo is est undique incertus, fabricæ sunt applicanda, ut latius ostendunt Quaranta, & Ursaya (*a*). In quibus sane controversiis in prima instantia ad instar aliorum Magistratuum per supradictum Judicem fabricæ sententia profertur, & si suspectus is sit, Prælatus alter hujus Congregationis a Cardinali Præfecto deputatur, idque procedit, si caussę sint appellabiles, si enim fuerint executivæ, coram prędicto Cardinali Pręfecto summarie discutiuntur, ejusque definitioni si partes non acquieverint, ad plenam Congregationem deferuntur; nisi for-

(a) *In Compendio Privilegiorum Fabricæ S. Petri.*

forte de graviori aliqua caussa tractetur, quę prę-
vio voto Rotę resolvi quandoque consuevit, ut notavit Cardinalis De Luca (a).

3. Ad œconomicas autem hujus Tribunalis facultates quod attinet, eæ porro reducuntur in sumptibus pro sarta tecta servanda fabrica Templi S. Petri, aliisque Vaticanæ Basilicæ opportunitatibus perscrutandis, quos quidem si quingentorum scutorum summam non excesserint, etiam sine Congregationis particularis, aut Summi Pontificis assensu Cardinalis Præfectus, una cum Oeconomo fieri jubent, aliàs enim Congregationis particularis judicio subjiciuntur, cui quidem Congregationi singulis 4. mensibus computa generalia erunt exhibenda, excitata Constitut. Bened. XIV. incipien. *Quanta 53. tom. 3. Bullar.* qui novam Congregationem ad dirigenda negocia œconomica ex Cardinali Præfecto & tribus Cardinalibus compositam provide erexit; & quemadmodum in Congregatione Generali bis quolibet anno habenda caussas contentiosas, ita in dicta œconomica particulari Congregatione caussas rerum ad œconomiam spectantium tractari mandavit.

4. Compositio porro una est ex frequentioribus materiis, quæ ab hac Congregatione, vel ab ejus Secretario expediuntur, cujus nomine intelligitur remissio, seu condonatio Missarum non celebratarum, pro quibus recepta est eleemosyna, vel fructus in caritativum stipendium pro earum celebratione, & applicatione addicti fuerunt in diversos usus erogati. Quamvis autem certa plane res sit, tam condonationes easdem, quam reductiones Apostolicæ Sedi esse reservatas, neque Episcopos,

(a) *Disc. 20. in Relat. Curiæ n. 26. & 27.*

pos, aliosque Ordinarios in iisdem se posse immiscere, errant tamen, qui reductiones, cum condonationibus, seu remissionibus gratis confundunt; reductiones enim Missas in futurum celebrandas, quæque ob tenuitatem reddituum diminutorum celebrari non possunt, respiciunt, easque per organum Congregationis Concilii relaxari supra asseruimus (*a*); Condonationes contrà circa Missas in preteritum non celebratas, & pro quibus eleemosynæ receptæ sunt, ut innuimus, diriguntur, quæque per Congregationem Fabricæ prævia compositione ab instantibus facienda condonantur, perpensis tamen prius omissionum caussis, aliisque circumstantiis animadversis, quæ condonationem eandem concedi flagitant, vel denegari. Verum si condonatio, ut plerumque accidit, indulgeatur, non aliter id fieri solet, quam congruum per instantes Missarum numerum ab aliquibus Cappellanis huic muneri destinatis in Vaticana Basilica celebrari faciendo, modicamque aliquam eleemosynam, quæ compositio dicitur, persolvendo, præter reliqua operá pia juxta facti circumstantias iis imponenda, qui condonationes expostulant. Imo condonationum, seu remissionum rescripta, ut fraudibus occurratur, sequenti clausula debent esse munita juxta Constitutionem Innoc. XII. supra citat. *Monitos esse voluit Sanctitas sua, condonationes, & reductiones ab eadem sede non nisi ex rationabili causa, seu æqua commiseratione, compositiones verò a dicta fabrica attentis suis facultatibus, seu privilegiis, non nisi ex causa pariter rationabili, & cum clausulis opportunis, & præsertim cum illa, dummodo malitiose*

(a) *In tit. de Congr. Concilii.*

non omiserint, animo habendi compositionem, aliar gratia nullo modo suffragetur.

5. Frustraque hinc, imo cum manifesta veritatis injuria aliqui conqueruntur de hujus Tribunalis institutione, vel asserentes in præjudicium, & detrimentum ordinariæ Jurisdictionis Episcoporum Congregationem hanc institutam fuisse, quorum auctoritas in contumaces, & negligentes Legatorum piorum exequutionem, certis fuit, ut inquiunt, limitibus definita, atque coercita, vel quod plus est temere jactitantes, telonium hoc esse expiscandis aliorum pecuniis destinatum. Prima enim objecti pars facile solvitur advertendo, non ad omnes æque regiones hujus Tribunalis auctoritatem protendi, ita ut in locis eidem Tribunali non subjectis integra maneat Episcopis hujusmodi rerum potestas. Urget vero ulterius, memoratum Tribunal in ipsis sibi subjectis locis jurisdictionem suam exercere non posse, nisi ad supplendam Episcoporum negligentiam; ab obitu namque piorum testatorum integrum anni spatium iisdem Episcopis datur, quo labente nihil fabricæ Tribunal aggredi potest, juxta Constitutionem 3. & 9. Clem. VIII. nec nisi post evolutum ab obitu testatoris annum piarum voluntatum executioni se immiscet, eo plane modo, quo in aliquibus Synodis XIV., & XV. sæculi legitur definitum, ut si intra annum executores a Testatore designati ejus voluntatem non implevissent, hujus executionis cura ad Episcopum devolveretur, ut notavit Thomassinus (*a*), & advertit etiam Benedictus XIV. (*b*), qui etiam apposite subdit, pro casu, quo nec Episcopus intra anni spatium Legatorum

(a) *De Beneficiis tom. 3. lib. 1. cap. 24. n. 10. & 11.*
(b) *De Synod. Diœcess. lib. 13. cap. 11. §. 3.*

torum piorum, onerumque Missarum executionem fuerit aggressus, neque post annum Tribunal fabricæ quidquam præstiterit, & rebus utrinque acquiescentibus longius spatium temporis forsan effluxerit, locum cumulative inter Episcopum, & Fabricam superesse, & rei notionem ad eum spectare, qui primo prævenerit; idque testatur etiam Ursaja (a), qui in compendio privilegiorum hujus Tribunalis casus omnes exponit, & in specie designat, quando suis privilegiis uti, vel non uti Fabrica possit.

6. Hactenus verò dicta facile etiam evincunt de mendacio, & calumnia eorum querelas, qui fabricam telonium esse ad extorquendas aliorum pecunias destinatum affirmant, nihil enim rationabilius est, quam quod piæ defunctorum voluntates executioni mandentur, & quatenus id negligatur, nec Episcopi, aliique Ordinarii adhibitis Juris remediis negligentes adstringant, si vel ex incapacitate hæredis, vel Legatarii, vel injuncti operis incertitudine pia opera a Defunctis injuncta in pendulo maneant, Apostolica Sedes eo meliori modo, quo fieri potest, implendæ Defunctorum voluntati sedulo invigilet; nulla vero excogitabilis est melior ratio ex præsumpta etiam Defunctorum voluntate pias hasce dispositiones exequendi, quàm quod pecuniæ inde collectæ in reparatione, ampliatione, & conservatione Vaticanæ Basilicæ erogentur, quam totius Catholici Orbis pietas, & Fidelium ad eam confluentium Religio summo honore, & cultu undique dignam perpetuo reputavit; atque isthæc quoque ratio fuit, per quam in albo, & numero Congregationum in bonum totius Orbis erectarum hane quo-

(a) *Tom. 1. part. 2. discept. 31. in fin.*

quoque recenseremus. Ut vero nihil huic pariter materiæ desiderandum supersit, pro coronide non præteribimus, ab eodem Bened. XIV. in alias citata Constitutione *Romanæ Curiæ*, *edita* 21. *Decembris* 1745. *quæ est* 115. *tom.* 1. *Bullar.* cohęrenter ad decreta Congregationis particularis die 10. Januarii 1742. ab eodem confirmata, statutum fuisse, Patentatos Rev. Fabricæ, sive sint Commissarii, sive Procuratores, sive Fiscales, Notarios, aliosque Ministros, privilegio fori uti non posse, seu Judicis declinatoriam allegare non valere, nisi pro caussis, quæ Fabricam, eorumque Ministerium concernant, quod præventive Ven. Innoc. XI. definiverat in Constitutione incip. *Decet* 4. *Kal. Junii* 1689. Absolutis itaque Congregationibus, in quibus absque solemni forma, & strepitu Judicii caussæ absolvuntur, iisque prętermissis, quæ magis ad Aulam, quam ad Curiam pertinere videntur, de quibus omnibus agit allegatus alias Cohell.(a), cùm alii extent in Urbe Magistratus, in quibus cum juridico, & forensi ordine caussę tractantur, cujusmodi sunt Rota, Camera, Judices Commissarii, Signatura Justitiæ, & Gratiæ, de istis superest differamus, a præclarissimo Auditorio Rotæ initium facientes.

TITULUS XXXVIII.

De Auditorio Rotæ.

AMplissimum sane illud Ecclesiæ Catholicæ regimen Romano Pontifici concreditum, ac demandatum a Christo Domino, quemadmodum præcipua Ra-

(a) *In not. Cardin. integro cap.* 15.

Ratio fuit, ut principaliores Orbis caussæ, quæ Ecclesiasticæ forent, ad Sedem Romanam devolverentur, ita cùm Pontifex gravioribus curis præpeditus omnia per se ipsum digerere & ad trutinam revocare non posset, Cappellanos, seu familiares assumere cœpit, qui cùm in Palatio Apostolico momenta earundem caussarum discuterent, & deinde Papæ referrent, Auditores Sacri Palatii primum, deinde vero Auditores Rotæ vocari consueverunt, ut notat Gomesius (*a*), sive quia Judices isti dum conveniunt circulari mensa ad formam Rotæ assident, sive quia caussæ per circulum, & ordinatim, seu per turnum ab illis proponuntur.

2. Quanta vero sit hujus Tribunalis præstantia, & amplitudo, nemo non videt, cùm caussas utriusque Fori Ecclesiastici, tamquam Tribunal Vicarii Christi repræsentans, recognoscat, ex Constitutione Pii IV. 44. incipien. *In Trono* & Pauli V. Constitut. incipien. *Universi*, causasque insuper civiles Urbis Romæ, totiusque Status Ecclesiastici ad Civitatem Avenionensem, & Comitatum Venaxinum in Gallia extensi pari jure dijudicet (*b*).

3. Quamvis autem antiquitus pro arbitrio Papæ Auditores eligerentur, adeout usque ad tempora Sixti IV. usque ad triginta numerarentur, idem tamen Pontifex eorum numerum ad duodenarium reduxit *in Constitutione 2. incipien. Romani Pontificis*, forte quia sicuti Moyses seniores duodecim ex variis Tribunalibus selectos ad judicandas Israelitici Populi caussas deputavit, ita congruum videbatur, 12. emeritos viros ex diversis Provinciis, & Regnis ad definiendas in lege gratiæ judiciales contro-

ver-

(a) *Ad Regulas Cancellariæ in proœm. de Rotæ immutatione.* (b) *Card. De Luc. in relat. Curiæ Rom. disc. 32. n. 6.*

versias Catholicorum assumi, ut in eadem Constitutione satis innuitur. Duodecim vero horum unus est Germanus, quem Imperator proponit, alter Gallus ex nominatione Regis Galliarum, duo Hispani, quos nominat Rex Hispaniarum ob Hispaniæ divisionem unum scilicet ex Regnis Castellæ, & Legionis, atque alterum, tribus Regnis Aragoniæ; reliqui vero sunt Itali, inter quos unus de dominio Veneto ad nominationem Reipubl. alter Bononiensis ex Constitutione Julii III. ad liberam tamen Pontificis electionem; prout pariter sunt Mediolanensis ex Indulto Pii IV. & Ferrariensis ex privilegio Clementis VIII. Cæteri verò ut plurimum ex Civibus Romanis seliguntur, excepto Etrusco, vel Perusino, quod licet communius existiment, propter quamdam speciem alternativæ inter Etruriam fieri consuevisse, revera tamen ab arbitrio Pontificum hoc ipsum dependet, cùm ultimis etiam hisce temporibus varios Perusinos vel aliarum etiam Civitatum Doctores successive electos fuisse loco, & vice Etruscorum non ignoremus.

4. Porro antiquitus in Palatio Vaticano Auditores Rotæ hyemali tempore conveniebant, æstivo vero in Cœnobio Canonicorum Lateranensium, & subinde, ut fertur, in Palatio Cardinalis Vincecancellarii; nunc vero vel in Palatio Quirinali, vel ad S. Petrum conveniunt. In Cancellaria tamen, & coram eodem Vicecancellario juramentum præstare, postmodum publicas, & deinde privatas disputationes agere solent, quæ quidem disputationes præsertim publicæ, cùm contra communem opinionem propugnari olim consuevissent, Ben. XIV. probe optimeque animadvertens, inopportune theses contra communem, & sæpe contra veritatem ab eo coram

Car-

Cardinalibus,universaque Curia,exercitationis licet gratia sustineri, qui ad supremum Magistratum ad judicandas totius Orbis caussas assumeretur, abolito hinc hujusmodi usu, provide sanxit, disputationes publicas habendas ab iisdem Auditoribus non contra communem, ut antea, sed juxta receptiorem sententiam defendi debere.

5. Diximus, in Palatio, vel Vaticano, vel Quirinali, ubi Pontifex degat, nunc Auditores ad decidendas caussas convenire; id autem bis in hebdomada fit, feria nempe 2. & 6. vel iis impeditis feria 4. *& si hæc quoque impediatur, die Sabbathi*, exceptis feriis Natalitiis, ultima hebdomada bacchanalium feriis Paschalibus, & solemnioribus feriis æstivis, quæ a prima, vel secunda hebdomada Julii, usque ad totum mensem Septembris perdurant; Kalendis enim Octobris denuo Rota aperitur, ad quam solemniter duo postremi Auditores cum comitatu Aulicorum Cardinalium, & Principum, Advocatorum insimul, & Curialium accedunt, habitaque a juniore diserta, & brevi oratione, Constitutiones Apostolicæ super erectione, & privilegiis hujus Tribunalis leguntur, & defensores caussarum ad earundem Patrocinium alacriter resumendum excitantur.

6. Variis autem privilegiis Auditores Rotæ perfruuntur; utuntur enim Cappa, & Rocchetto, sine quibus in Rota causas decidere, vel aliàs in publico, ubi Curia residet, incedere non possunt, ex Constitut. 14. Joannis XXII. incip. *Ratio juris*. Gaudent etiam omnibus privilegiis, & gratiis Referendariorum, ex Constitut. 12. Pauli III. §. 3. In recitatione horarum Canonicarum anticipare, vel postponere horas libere, & licite possunt, ex Const. 13. Clement.

ment.VII. §. 7. Lucrantur pariter indulgentias Stationum Urbis visitando propriam Cappellam, ex ead. §. 10. A Gabellis vini eximuntur, ex Constit. Pauli III. d. Constitut. 12. §. 3. Præcedunt itidem in Cappella Clericos, & Magistrum S. Palatii post reformationem factam sub Alexand. VII. Diebus similiter jejunii, & Quadragesimæ possunt lacticiniis vesci, Procuratores, & Advocatos, qui in Rota, caussarum proponendarum Patrocinium suscipere volunt, prævio examine per Decanum, vel alium a Rota deputandum, adhibitis duobus, vel tribus Procuratoribus de Collegio, admittunt; prout etiam prævio examine per Vicecancellarium, vel alium ab eo deputatum admittendi sunt quatuor Notarii, qui Acta caussarum Rotalium conficere debent, juxta formam prædictę Constitut. 71. Pauli V. aliasque Pontificum Constit. Gratis præterea expediunt, si ad Cathedrales Ecclesias promoveantur, vel de aliis Beneficiis fuerint forte provisi; eorumque beneficia, utpote Officialium Papæ, Apostolicæ Sedi reservantur, dummodo tamen non fuerint simpliciter creati, sed recepti, & admissi, ut tradunt Card. De Luca (*a*), & Rigantius (*b*) (quod de aliis pariter privilegiis est intelligendum); & demum ultra interventum, quem ex peculiari privilegio in pluribus Congregationibus habent, tres enim eorum seniores tamquam Canonum periti in Congregationibus Rituum, quæ pro Canonizatione, vel Beatificatione Sanctorum fiunt, interveniunt, ut supra de Congregatione Rituum agentes advertimus; Unus item eorum in Congregatione Immunitatis, alter autem in Congregatione Fabricæ suffragatur, ut

(a) *De præeminentiis discurs.* 28. *n.* 10. (b) *In regul. prima Cancellariæ* §. 4. *tom.* 1. *n.* 143.

ut pariter adnotavimus, honorificum insuper Officium Regentis Pœnitentiariæ cum emolumento quingentorum scutorum uni eorum dari consuevit, ut de Pœnitentiaria tractantes innuimus;& iis omnibus accedit jus deferendi Rocchettum in accessu ad Cappellas, cæterosque publicos actus, & in recessu cohærenter ad Breve Innoc.X.2. Martii *1645*. a Benedicto XIV. in Constitut. incipien. *Præclara* 84. *in Bullar. tom.* 1. iis attributum, vel confirmatum.

7. Innuimus supra, privilegia isthæc non simpliciter creatis, sed admissis, & receptis tantum competere, postquam enim perspicue constitit in processu desuper efformando de ingenuitate Natalium (illegitimi enim nunquam admittuntur), de vitæ pariter, & morum integritate (quæ semper a Principis electione præsumitur), de Doctoratu in aliqua publica Universitate in utroque jure recepto, & de annuo, fixoque reddditu, qui ultra emolumenta Auditorii ad decenter, & honorifice vivendum exigitur(,computatis enim propinis caussarum, participatione emolumentorum, quæ ex actis Ordinatoriis Notarii percipiunt, illoque etiam centum scutorum auri Pontificia liberalitate assignato, parvisque aliis munusculis in esculentis, & poculentis consistentibus, quæ bis in anno, nempe in vigilia Nativitatis Domini, & Kalendis Augusti a Magnatibus in obsequium Tribunalis mitti ad Auditores consueverunt, vix summam scutorum mille aureorum excedere creditur emolumentum iisdem Auditoribus assignatum, impar omnino honorificæ tractationi, quam gradus expostulat;) post ulterius varias visitationes usque ad tœdium aliis sodalibus factas, & post enunciatas disputationes

publicas, & privatas, & demum postquam per duos Seniores Auditores, quorum unus Decanus existit, (senior enim, seu antiquior Auditor, qui sit præsens in Curia, vel absens ex publica caussa a Pontifice approbata Decanatum assequitur (a)) conspectui Papæ fuerit præsentatus, & coram Cardinali Vicecancellario debitum juramentum emiserit, recepto jam Prælatitio habitu ad Rotam novus Auditor admittitur, quamquam exemplo Cardinalium, qui prima vice in Congregationibus adsciti a votando se abstinent, etiam Auditores, ut rationem suffragandi ab aliis addiscant se abstinere consueverunt.

8. Dixi, recepto Prælatitio habitu, circa quem tamen est opportune notandum, quod licet antiquitus renunciatus quis inter Rotæ Auditores, habitu Advocatorum Consistorialium, nisi jam Præsul esset, indui deberet, atque illa solum tractamenta ab aliis Auditoribus reciperet, quæ aliis Advocatis Consistorialibus dantur, ex recentiori tamen stylo statim inter Prælatos adsciscitur, eorumque habitu decoratur, sive hoc factum sit ad evitandum longiorem cursum functionum, quæ aliàs fieri debuissent, sive ad præcidendas præeminentiales quasdam controversias ab Advocatorum Consistorialium Collegio aliàs excitatas.

9. Cæterum jurisjurandi religionem, quam emitti debere ab Auditoribus diximus, præsertim de servando secretum, pari jure edere tenentur Adjutores studiorum, quos ad minorandos labores retinere illis permittitur *ex Constitutione* 310. *Urbani VIII.* quos inter primus Adjutoris studiorum nomen habet, alii vero pro arbitrio Auditoris assumpti secretorum titulo designantur, cum ratione juramen-

(a) *Late Rigantius ad Reg. 8. Cancell. §. 2.*

menti emissi secretum suffragiorum in caussis, aliaque ad Rotam spectantia pari jure custodire teneantur (a). Quoniam vero nonnulla circa hujus Tribunalis stylum occurrunt peculiari animadversione undique digna, non abs re erit illa summatim proferre.

10. Primo igitur illud in more habet istud Tribunal, ut res judicatas aliorum Judicum non exequatur, nisi de earum justitia fuerit satis instructum; secundo quod potius rationum momenta, quam cumulum doctrinarum attendat; Tertio quod si executio etiam rei judicatæ Rotalis diu, & post decem annos petatur, nonnisi audita iterum Parte conceditur; quarto quod si per contradictas & præsertim contra absentes procedat, non soleat judicium possessorium absolvere, nisi de bono jure in petitorio doceatur: eundemque stylum sæpissimè retinet cum de summarissimo judicio retinendæ possessionis, seu de revocatione attentatorum tractatur. Concordiam pariter in causis valdè dubiis vel insinuat, vel etiam decernit; Præterea cùm adversus resolutionem editam novam audientiam indulsit, causam (nisi forsan clara undique sit) expedire non solet, nisi dubio proposito, *an sit standum in decisis*, & quidem etsi Pars quæ audientiam obtinuit informare neglexerit. In causis insuper præsertim Beneficialibus in Rota introductis executorem, vel Institutorem si de Beneficiis agatur, non deputat, sed ipsamet Rota exequitur, confert, vel etiam instituit. Ad hæc licet executio obligationis Cameralis ad Auditorem Cameræ privative pertineat, in ea tamen se etiam immiscet, si iis, quæ in Tribunali pendent, eadem obligatio jungatur; cæterisque

 omis-

(a) *Card. De Luc. discurs. 32. n. 32.*

omissis, si victum in expensis condemnat, inter justam, & injustam causam litigandi distinguere non solet, exceptis taxis, quæ infra attingentur, quæque ad sportulas juxta taxas solvendas reducuntur; aliud enim omne emolumentum relaxat, nisi de causa spolii, vel alia ex mera calumnia & dolo excitata tractetur. Sed cum sportula juxta taxam præfixam a Victo solvendam esse docuerimus, præstat, ut illam hic innuamus.

11. Taxa igitur est, ut in causis pecuniariis, seu profanis, si æstimatio rei non excedat summam mille ducatorum, aureos decem Auditores accipiant, a mille usque ad 10000. viginti quinque, a decem millibus usque ad viginti millia quinquaginta, ab inde supra usque ad quamcunque summam centum; atque ita in beneficialibus causis, si redditus annuus non excedat summam centum ducatorum, decem, a centum usque ad mille viginti quinque, a mille usque ad tria millia quinquaginta, ab inde verò supra usque ad quamcunque summam centum aureos pro quavis sententia accipere valent, nec quidquam, exceptis esculentis & poculentis, quæ intra triduum consumantur, a Partibus accipere possunt ex d. Constitutione 7. Pauli V. §. 26.

12. Commissiones porrò causarum, quæ ad Rotam deferuntur, distribuendæ sunt juxtà ordinem Turni ex d. Constitutione Pauli V. Const. 71. incip. *Universi Agri*, possuntque Auditores vigore unius Commissionis causas cognoscere, & decidere; terminum ad docendum de attentatis etiam sine nova Commissione præfigere; remissorias decernere, dilationes concedere, aliaque his similia peragere *ex Const. 44. Pii IV., & cit. Const. 71. Pauli V.*, eaque ratio communiter assignatur, quod licet Rotæ Au-

Auditores uti singuli Judices sint delegati, universim tamen accepti, seu totum Rotæ Auditorium cui commissio dirigitur, ordinaria jurisdictione perfungitur; ut notat Rigantius(*a*), qui etiam de jurisdictione hujus Tribunalis Sede Vacante amplissime tractat.

13. Methodus autem referendarum causarum est, ut quatuor, qui juxta eum, qui causam proponit, & *Ponens* dicitur, a sinistro Latere sedent, quique ejus correspondales vocantur, & de ejus Turno dicuntur, votum aliis audientibus promant, tribusque eorum concordantibus sensus totius Tribunalis panditus dicitur. Quamvisque *Ponens* decisionem ex votis correspondalium erutam exscribere, & evulgare debeat, suffragium tamen non habet, nisi forte *videntibus omnibus* causa sit decidenda, vel prævio voto Rotali sit negotium ab Auditore Papæ commissum; qua tamen in re, seu super methodo votandi in Rota edita est Constitutio a Benedicto XIV. 9. Octobris 1740. incip. *Justitiæ & Pacis*, *quæ est la 21. in Bullar. tom.* 1. eademque Constitutione, ne dum caussæ statuuntur in Rota proponendæ, & Rotales vocantur, ad differentiam earum, quæ coram Prælatis discutiendæ sunt, & Prælatitiæ dicuntur, verum etiam nova suffragandi ratio pro Rotalibus causis est instituta.

14. Quod sane spectat ad caussas Rotales, enunciatus Pontifex eas esse decrevit, quæ tamquam graviores, tam in Tribunali Vicarii, quam Auditoris Cameræ fuerint judicatæ, prout etiam caussas graviores de partibus, quas quidem in secunda instantia arbitrio appellantis, in ulterioribus vero privative ad Auditorium Rotæ voluit pertinere, caussasque insuper minus graves in Urbe judicatas Prælatis, vel

[a] *In Reg. 12 Cancellariæ §. 29. & seq.*

vel Auditoribus Rotæ uti Prælatis, prout etiam illas de partibus in ſecunda inſtantia Vicario, ſive A. C. deindeque in ulterioribus inſtantiis iiſdem Prælatis attribuit, eaſdemque cauſſarum ſpecies variis exemplis in eadem Conſtitutione contentis expoſuit, qualitatemque inſuper cauſſæ a Reviſore Commiſſionum exprimendam eſſe mandavit, ut ſtatim ex ipſa commiſſione, natura, & ſpecies cauſſæ intelligatur, cum ea differentia, quod in cauſſis quidem prophanis commiſſio ad Rotam non relaxetur a Reviſore commiſſionum, niſi cum clauſula, *attento quod agitur de cauſſa ultra montes aſcendente ad ſcuta mille auri*, & in Beneficialibus, *attento quod agitur de Beneficio excedente annuum valorem viginti quatuor ducatorum auri*, *vel attento quod agitur de prima dignitate in Cathedrali*, *vel Collegiata*. Et e converſo in commiſſionibus ad Prælatos, vel in cauſſis Prælatitiis, ut ſi cauſſa Prælatitia committatur Rotę *de conſenſu*, idem Officialis advertat in commiſſione clauſulam adeſſe debere *de conſenſu partium*, & commiſſiones contra ſupradictas leges expeditas, niſi ſignatæ ſint manu Pontificis, Pontifex irritavit. Mandavit inſuper (quod ſpectat ad methodum ſuffragandi in Rota) ut cauſſæ iterum proponendæ propter æqualia quatuor correſponſalium ſuffragia, cum iiſdem quatuor quinto etiam, ſexto, & ſeptimo adſcitis videantur, voluitque demum, ut quoties res ex aliqua cauſſa, vel ex ſpeciali commiſſione Romani Pontificis, vel ex reſcripto ipſius Rotæ omnes Auditores ſuffragium ferre debent, ſi Auditores ſuffragia ferentes diſparis numeri exiſtant, antiquus ſtylus ſervetur, nimirum quod Auditor proponens ſuffragium non ferat; ſi vero ſuffragia ferentes ſint numero pares, vel caſu ali-

aliquo ad numerum parem reducantur, debeat tunc in ipsa caussa suffragium itidem ferre etiam Auditor Proponens, ut caussæ resolutio omnino sequatur.

15. Prætereundum postremo non est, Rotales caussas prævia concordatione dubiorum, vel coram Ponente, vel si altera pars non acquiescat, in plena Rota facienda disputari; editasque resolutiones per Decisiones, ut diximus, a Ponente evulgatas partibus manifestari, quæ tamen non faciunt legem universalem, ut aliqui gratis affirmarunt, sed dumtaxat inter partes litigantes, & in eadem caussa, in qua latæ sunt, nisi alia fundamenta forsan emerserint, auctoritatem nanciscuntur, ut alibi innuimus (a); sunt enim eædem decisiones motiva, quæ caussę Ponens collectis aliorum suffragiis partibus exponit, a quibus vel facto, vel jure ad meliorem lucem redacto non raro receditur; ex quo plane intelligitur non solum hujus Tribunalis justitia, sed docilitas summa, ratione cujus exteræ etiam, dissitæque Nationes illius majestatem venerantur, & ejus in gravissimis controversiis sententiam expectant. Ut verò tractatum hunc nostrum *de Romana Curia* excepturi, nedum Tribunalium ejusdem Romanæ Curiæ originem discant, sed etiam intelligant, qua methodo negocia in iis introducantur, præsertim vero in Rota, in qua ut flumina in mare intrant, omnes pene caussarum species agitantur, e re ducimus praxim hanc uberius exponere.

16. Supposita igitur distinctione caussarum in Rotales, & non Rotales, seu non Prælatitias, & Prælatitias, quam supra tetigimus, utriusque profecto generis caussæ mediante rescripto Tribunalis Signaturæ, de quo infra sermo redibit, ad Rotam re-

[a] *In tit. de Auctoritate Congregationum in genere.*

remittuntur, vel cum clausula *Prælato uti Auditori Rotæ*, quando caussa est Rotalis, vel cum altera clausula *alicui Rotæ Auditori uti Prælato*, si caussa non Rotalis existat; ad eosdemque Judices quoties de caussa ex natura sua appellabili agatur, antequam transeat annus a die interpositæ appellationis eadem caussa remittitur, sive committitur, de qua quidem commissione amplissime Ridolphinus (*a*), qui apposite advertit, illud inter caussam appellabilem, & non appellabilem discrimen ad hunc effectum versari, quod si caussa de sui natura appellabilis est, immediate committitur, alias enim plena Signatura pro obtinenda appellatione, seu ut caussam committat, est adeunda. Utroque autem casu minuto charactere commissio in medio folii transcribitur, &, ut inquiunt, ad referendariandum alicui Romanæ Curiæ Prælato in primo casu causæ appellabilis, in altero vero causæ non appellabilis, quo ad Signaturam plenam fuerit recursum, Ponenti, vel in ejus defectum Decano Signaturæ, exhibebitur. Mox Revisori Commissionum tradetur, qui illam revisam, & a Cardin. Signaturæ Præfecto signatam secundo Revisori, qui est Substitutus Regentis Cancellariæ, eandem consignat, iste vero eam revisam; & a Regente signatam Magistro Cursorum tradit, a quo instante parte prævia solutione obulorum quinquaginta executioni mandatur, seu, ut inquiunt, incapsatur, & illius incapsatio per d. Magistrum Cursorum in Broliardo Notarii Rotæ, *si causa est Rotalis*, si vero sit in Rota uti Prælato, per acta Archivii describitur, sive adnotatur, quod etiam in processu aliorum actorum est accurate servandum, ut sequitur = *R. P. D. N. Pro N. contra N. coram*

(a) *P. 3. cap. 5. n. 84.*

coram Domino, meque &c. N. Sanctissimi Domini Nostri Cursor præsentavit commissionem ab Eminentissimo Signaturæ Justitiæ Præfecto signatam prout in folio ten. &c. hisque peractis, & immediate post incapsatam commissionem ad dicendum contra eandem citatur. In capite autem citationum nomen illius Auditoris Rotæ in commissione destinati, quique idcirco dicitur Ponens, apponitur, & deinde titulus caussæ juxta facti contingentiam exprimitur, & in pede citationis adjicitur = *Rota Notarius* = ut sequitur = *R. P. D. N. Romana &c. citatur N. ad dicendum contra commissionem in actis novissime exhibitam, videndum illam admitti, & juxta illius formam, & tenorem mandari procedi, & inhiberi ad primam diem Inst. N. principali, sive &c.* = *Rota* = & deinde antequam alius annus labatur, debet appellans acta ad Rotam transferre per medium substituti Notarii Judicis, a quo fuit a parte appellatum, ut infra = *R. P. D. N.* = *Pro N. contra N.* = *In Officio Substitutus Officii N. transportavit in actis meis &c. processum de Partibus folior. N. inter dictas partes fabricatum in Curia Gubernatoris N. (vel alterius Judicis in partibus &c.) item extractum fabricatum inter easdem partes per acta N. Notarii A. C. foliorum N. omni &c.* =

16. Potest nihilominus appellatus antequam tempus quod competit appellanti, elabatur, omnia supradicta peragere, ac incapsata commissione emissa citatione contra commissionem citare coram Signatura Justitię per acta Notarii Judicis a quo = *qualiter instans intendit conficere extractum in caussa, de qua agitur, ideo cit. idem ad dicendum contra protestationem, & dec. &c. ad p. d. Inst. N. &c. N. Notarius* = & in termino, die scilicet, qua cadit ci-

tatio, proteſtatur in actis de omnibus expenſis, & damnis, atque his ſive ab una, ſive ab altera parte peractis, pars illa, quæ acta fecit, ad Notam transferri, debet Adverſarium ita citare = *R.P.D.N = Romana, ſeu &c. Citetur N. ad dicendum contra jura producta, & repetita videndum jurare Teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit admitti, committi, mandari reſtitui dim. cop. col. ad p. d. Inſt. N.* = *Rota Notarius*, in cujus termino fit ſequens repetitio = *Pro N. contra N.* = *In officio N. Procurator & in termino citationis contra jura ad docendum &c. facto repetiit proceſſum, ſeu proceſſus actorum jam tranſportat. commiſſionem, & acta geſta omni &c.* = deindeque ut cauſſa poſſit in Rota proponi, ad ejus inſtantiam, cujus magis interſit, debet partem ad concordandum de dubio, ita citare = *R.P.D.N. Romana &c. citetur N. ad comparendum coram Domino &c. hora N. & concordandum de dubio, alias videndum ſubſcribi infraſcriptum ad p. d. Inſt. N. principali ſive &c. Rota inſtantibus &c. Dubium &c.* v. g. *an ſit exequendum mandatum A. C.* vel aliud ſimile juxta facti contingentiam, eaque citatio tamquam actus extrajudicialis non eſt perſonaliter exequenda; in hujus autem citationis termino Ponens aditur, eique allatis duabus copiis prædicti dubii tenoris ſequentis = *Reverendiſſimo P. D. N. Romana* = *Dubium* = *An &c.* eaſdem Judex, ſi pars citata non compareat, aut aliquid in contrarium non habeat, ſubſcribit, ac ſubtus utramque fit ſequens intimatio, alteri parti tranſmittenda, & altera a Curſoribus rehabenda = *Reverendiſſimo P. D. N. Romana &c. Intimetur N. qualiter Illuſtriſſimus D. ſubſcripſit præinſertum dubium, & proponet cauſſam in Rota in-*

intimat. Inſt. N. principali ſive &c. = *Rota* = cui quidem dubio ſi pars intimata conſentit, cùm Auditor Rotæ voluerit cauſſam in ſacra Rota proponere, per biliectum Curialibus ambarum partium id denunciabit, eandemque denunciationem altera intimatio per illam partem, cujus magis intereſt, ſubſequetur, ut infra = *R. P. D. N. Romana ſeu &c. Int. &c. N. qualiter D. in Rota diei N. omnino proponet cauſſam, ſeu dubium alias tranſmiſſum, ideo citetur ad informandum quatenus alias &c. Inſt. N. principali ſive &c.* = *Rota* =

17. Si vero pars citata ut ſupra ad concordandum de dubio compareat, & concordare noluerit, Ponens remittit partes ad Rotam ſuper concordatione, & fit ſuper hoc per Auditorem verbum in Rota, eoque caſu audito Ponente, qua die in ſacra Rota cauſam referre voluerit, facienda eſt parti adverſæ hæc intimatio, videlicet = *R. P. D. Romana &c. intimetur N. qualiter Dominus &c. in Rota diei N omnino faciet verbum ſuper dubio dando, ideo citetur idem ad informandum, quatenus informare intendat, alias &c. Inſt. N. principali ſive &c.* = *Rota* = Intimatione autem contra partem adverſam exequuta, ac Rota ſeu quatuor Correſponſalibus ſcriptis in Turno impreſſo, hinc inde, vel ab altera tantum parte, ſcripto, & verbo informatis, ſolent dd. Auditores dubium eis beneviſum decernere, eoque caſu d. Ponens abſque alia intimatione dubium ſibi a Rota injunctum ſubſcribit, illudque a parte, quæ obtinuit, alteri parti, ut ſequitur, intimatur = *R. P. D. N. Romana ſeu &c. intimetur N. qualiter Illuſtriſſimus D. ſubſcripſit inſertum dubium, & illud proponet in ſecunda, vel alia proxima Rota, ideo citetur idem ad informandum, alias &c. Inſt. N.*

 prin-

principali, sive = *Rota* = & quando D. Ponens vult dubium in Rota proponere, fit parti adversæ ut supra alia intimatio = *R. P. D. N. Romana sive &c. Int. N. qualiter Illustrissimus D. in Rota diei N. omnino proponet dubium alias sibi transmissum, ideo cit. ad informandum, quatenus alias &c. Inst. N. principali sive &c.* = *Rota* =

18. In hujus vero intimationis termino utraque, vel altera tantum parte informante modo enunciato oretenus, & in scriptis D. Ponens dubium in Rota proponit, in qua resolutione capta idem Ponens, sive ejus Auditor decisionem extendit, ut innuebamus, quæ postquam fuerit typis impressa, qui eam favorabilem obtinuit, potest instare pro expeditione; quo quidem casu necesse est super hoc per Ponentem fieri verbum in Rota, & facienda est parti infrascripta intimatio, in cujus termino est iterum Rota in voce, & in scriptis super expeditione informanda dando omnibus DD. Auditoribus memoriale opportunum una cum copia decisionis extensæ = *R. P. D. N. Romana sive &c. Intimetur N. qualiter fuit extensa decisio in caussa, de qua agitur, & Illustrissimus D. in Rota diei N. omnino faciet verbum pro expeditione, ideo &c. alias &c. Inst. N. principali, sive &c.* = *Rota* = Ceterum Rota, facto per Ponentem verbo super expeditione, si nihil relevans contra eandem fuerit deductum, mandat expediri; si contra aliquid relevans fuerit prolatum, novam super eisdem ex noviter deductis audientiam concedit, & deinde disputatur dubium = *an sit standum vel recedendum a decisis*, parte intimata, quoties Ponens caussam eam voluerit in Rota denuo referre; ac secunda, & aliæ si opus fuerit decisiones eduntur, prout circumstantiæ suaserint, donec contra-

de-

decisiones factas nihil relevans exadverso deducatur.

19. Hoc autem casu facto verbo in Rota, ut supra, parte intimata super expeditione solet Rota eandem decernere, & D. Ponens de ordine Rotæ ad expeditionem procedit servatis prius solitis terminis substantialibus, ut sequitur = *R. P. D. N. Romana sive &c. N ad libellandum ad primam, articulandum ad octavam, dicendum contra articulos, producendum omnia, dicendum contra producta, nec non jurandum de calumnia in terminis substantialibus ad p d. Inst. N principali sive &c.* = *Rota* = & datur Notario, qui post exequutam citationem die prima juridica, diebus scilicet Lunæ, Mercurii, & Veneris, quibus cadere solēt citationes in Tribunali Rotæ, decretum describit, ut sequitur = *repetiit jura hodie in brolliar. producta, & repetita, & petiit, & obtinuit servari, ut supra admitti si & in quantum*, in cujus termino, die nempe supradicta fit sequens repetitio = *Pro N. contra N. in Officio N. Procurator & facto repetiit omnia jura producta, & acta gesta in parte, & partibus petens &c. omni &c.* & die immediate sequenti citatur ad sententiam ut infra = *R. P. D. N. Romana sive &c. cit. N. ad videndum reiterari omnes & singulos terminos substantiales male forsan, nulliter, & inculcate tentos, habitos, atque servatos in vim quarumcumque facultatum, absolvi instantem a censuris ad effectum &c. deferri juramentum in supplementum plenæ probationis concludendum, concludique mandari videndum in caussa, & audiendam sententiam definitivam in forma Inst. N. principali sive &c.* = *Rota* = & prima die juridica per medium Notarii habito in citatione solito pro servato, ac edita deinde sententia uniformi decisioni jam emanatæ (alias enim omnia essent

essent infecta, ut notat Ridolphin. (a)), eandem sententiam Ponens subscribit, antequam transeat terminus proservato, à quà sententia, si quis se gravatum crediderit priusquam expediatur *d. proservato* debebit appellationem in Curia interponere in caussa sua natura appellabili, sin minus plenam Signaturam adibit citando ad videndum mandari supersederi ad primam Signaturam confecta alia commissione, de qua Ridolphin.& (b), modo, & ordine, quem in praxi de Signatura Justitiæ notabimus, aditaque plena Signatura, vel ea negat appellationem, vel illam concedit; si concedit, denuo accepta supradicta commissione, ac referendariata, ut supra diximus, iterumque audito a Ponente, quando caussam voluerit proponere, & parti intimata propositione, caussa tandem resolvitur.

20. Quoniam vero cum Auditorio Rotæ Tribunal plenæ Cameræ plurimum convenit, maximaque inter utrumque affinitas, & similitudo intercedit, licet tam ratione personarum, quæ hos Magistratus componunt, quàm ratione materiarum, quæ hinc inde definiuntur, & demum ratione modi, quo ad expeditionem caussarum proceditur, invicem differant, operæ hinc pretium est, ut absoluto tractatu *de Auditorio Rotæ*, ad plenam Cameram transeamus.

TI-

(a) *Part. 3. cap. 5. n. 138.* (b) *Part. 3. cap. 5. n. 141.*

TITULUS XXXIX.

De Tribunali Cameræ.

INnuimus alias, nempè in Institutionibus Criminalibus (*a*), Summum Pontificem gravioribus totius Pontificatus curis detentum, ideoque œconomicis Principatus negociis vacare impeditum, Fisci administrationem, quæ primis Ecclesiæ temporibus Archidiacono fuerat tributa, in Cardinalem Camerarium, Auditorem Cameræ, & Thesaurarium transtulisse, eo prorsus modo, quo publicas aut privatas causas gratiam vel justitiam respicentes, vel in Consistorio cum Cardinalibus, vel per Capellanos a se electos resolvere consuevit, ut supra (*b*) advertebamus; Ut igitur Cardinalis hic Camerarius commodius, & maturius posset Fisci, & Cameræ Apostolicæ negocia cognoscere, Præsules quidam fuerunt ab eodem Romano Pontifice adjuncti, quasi ejus Consiliarii, eosdemque Cameræ Apostolicæ Clericos dicimus, eidem Cardinali Camerario tanquam Præsidi, & Præfecto subordinatos. Eorum vero munus præstantissimum judicatur, & nonnisi Præsulibus emeritis, & undique qualificatis concredi consuevit, præsertim quia non solùm Gubernator Urbis, Auditor Cameræ, & Thesaurarius ex eorum cœtu plerumque seliguntur, sed etiam quia Principaliores Præsidentiæ Annonæ, Grasciæ, Viarum, Carcerum, Riparum, & Zecchæ iisdem Præsulibus committi consueverunt, a quorum Judicum sententiis ad Plenam Cameram pro-

(a) *Sub tit. de Auditore Cameræ.* (b) *In tit. de Consistorio, & de Auditorio Rotæ.*

provocatur, ut pariter supra in suis respective horum Judicum tractatibus prænotavimus.

2. Meritò autem diximus, duo Tribunalia Rotæ, & Cameræ plurimum convenire, & plurimum quoque secum differre. Conveniunt enim quoad Præsulum numerum; Indeterminatum quippe, & a voluntate Pontificum dependentem eorum numerum licet ad septenarium redegisset Eugenius IV. *Constitutione* 13. *incip. Inter cætera*, eundemque numerum alii Pontifices confirmassent, ut constat *ex Constitutione* 1. *Calixti III. & Constit.* 88. *Pii IV.* Leo tamen X. aucta negociorum mole ad instar Auditorum Rotæ ad duodenarium Clericorum numerum auxit, atque ampliavit *Constitutione* 24. *incip. Licet*, & bis in hebdomada Cameram convocari præcepit, unde secunda & sexta feria Clerici Cameræ in Palatio Apostolico conveniunt, excepto mense Martio, quo feria quarta Camera fit, licet Rota feria sexta juxta solicitum fiat. Conveniunt item hæc duo Tribunalia, nam sicuti in Rota unus est Ponens, qui statum caussę refert, & oretenus informationes non tamen collegialiter ac singulis, biduo ante resolutionem Caussarum prĕmittuntur, ita idem ordo in Camera adhibetur, exceptis dumtaxat caufis Fiscalibus, in quibus Commissarius Camerę, & Advocatus Fisci communicationem informationum a Partibus exigunt, antequam ipsi respondeant. Conveniunt demum, quod Camera & Rota Sede Vacante a cognitione Causarum ęque se abstinent, eorunque Judicum jurisdictio ęque quiescit.

3. Differunt verò his non obstantibus plurimum inter se; nam primo solemnitates illę disputationum, & visitationum, quę a cooptatis in Rotam

tam requiruntur, minimè postulantur in Clericis Cameræ, excepto juramento muneris exactè adimplendi. Insuper secreti lege minimè adstringuntur Clerici Cameræ, eorumque studiorum Auditores, ut de Auditoribus Rotæ asseruimus. Præterea materiæ Camerales ad causas Appaltuum, vel jurium Fisci privative rediguntur, imo nonnisi in gradu appellationis a sententiis Thesaurarii, vel Præsidum easdem Tribunal cognoscit, nisi de consensu Partium, vel mandato Papæ, vel ratione qualitatis Causarum aliud fieri debeat, ut in devolutione Feudorum accidit, quæ in prima etiam instantia a Plena Camera discutiuntur. Adhæc Ponens Causæ in Camera votum habet, cùm in Rota minimè suffragetur, ut pariter diximus. Soli itidem Auditores Rotæ suffragium promunt in causis ad Rotam pertinentibus, cùm in Camera Cardinalis Camerarius, si vult, Gubernator Urbis tanquam Vice-Camerarius, Auditor Cameræ, & Thesaurarius, una cum Advocato Fisci, Advocato Pauperum, & Commissario Cameræ in circulari mensa ultra Clericos adsistere soleant, licet Camerales isti a Clericis Cameræ distincti non habeant votum decisivum, & ad turnum si suffragentur, unum votum decisivum auctoritate & nomine Card. Camerarii, si absit a Camera, conflare dicantur, ut notavit Card. de Luca (*a*); qui ultra enunciatas differentias, alteram, quod plerumque, a Tribunali Signaturę Justitię, de quo infra, causę ad Rotam remittuntur, cum cęteroquin Camera, ut practici dicunt, habere dicatur Signaturam in ventre, & a Decano, seu Seniore Clericorum causę ad alios Clericos remittantur in plena Camera referendę,

 uni-

[a] Discurs. 33. in ... Curia

unico excepto casu, quo dubium occurrat de causarum pertinentia, quo quidem casu Signatura est adeunda, ut de pertinentia cognoscat. Ut vero nihil inde Bono publico, & justitię administrationi detractum remaneat, ipsummet Camerę Tribunal, quoties in partibus de fumo gravaminis doceatur, decernere solet supersessoriam, donec in plena Camera causa discutiatur sub dubio *an, & quomodo sit inhibendum*, ex iis, quæ latè inter alios exponunt Advocatus Ferdinandus de Valentibus *in allegationibus Fiscalibus*, & Cosmus Constantinus *in appendice ad vota decisiva Francisci Mariæ ejus patrui nuper novis typis impressa, variisque additionibus exornata*, ubi passim de causis Cameralibus agunt. Sed quoniam utilissimum fore credimus praxim hujus Tribunalis distinctius attingere, ut in examine Tribunalis Rotę pręstitimus, id incunctanter agere aggredimur.

4. Postquam igitur alter ex Clericis Camerę in aliqua causa pronunciavit, si pars, quæ succubuit, gravatam se sentiat, aditur Decanus Cameræ, ut supersessoriam, seu appellationem suspensivam indulgeat, idque sequenti formula fieri solet: *Decano Cameræ Cit. N. ad videndum mandari supersederi ad primam post proximam Cameram, & inhiberi in forma, & decretum &c. ad primum diem Inst. N. principali sive &c.* ac subtus notatur *Mensarius*, Notarius scilicet, qui citationes illius mensis legere solet; adductisque rationibus gravaminis coram eodem Decano, vel ejus Auditore, si is credat instantem a primo Judice gravatum fuisse, mandat proponi causam in prima post proximam Cameram, alias enim concedit tres, aut quinque dies dilationis ad solvendum, si de causa pecuniaria tractetur,

tur, aut alio ſimili modo circumſtantiis inſpectis Decretum pronunciat. Ante Cameram vero deſtinatam a Decano neceſſum eſt propoſitionem cauſæ diſponere eo qui ſequitur modo: *Decano Cameræ: Romana ſeu &c. N. C. N. committi cauſam appellationis a ſententia Domini N. cum clauſulis opportunis, & facultate inhibendi, omni &c.* factiſque duabus copiis in quarto Folii ad inſtar commiſſionum in plena Signatura, de quibus in praxi d. Tribunalis agemus, citatio alterius litigantis ita concipitur = *Cit. N. ad dicendum cauſam quare propoſitio, quæ tranſmittitur proponi non debeat in Prima proxima Camera*, exequutaque, ſeu tranſmiſſa una ex dictis duabus copiis uni ex partibus, altera datur profert, Notario, ſeu Menſario qui eam, ipſaque in plena Camera, ad Dominum N. ex Clericis Cameræ ſelectum eandem remittit, & immediatè debet ità citari: *Illmo Dño N.* Clerico ſcilicet deſtinato a plena Camera: *Romana ſeu &c. Cit. N. ad dicendum contra decretum Cameræ, & videndum illud admitti, ac juxta illius formam, & tenorem mandari procedi, & inhiberi ad p. d. Inſt. N. principali, ſive &c. N. Notarius*, & fit hoc modo decretum: *Repetiit Decretum Cameræ ſub die N. factum, & petiit, & obtinuit, ut ſupra, & inhiberi omni &c.*

5. His peractis Appellans gaudet biennio a die dicti Decreti computando, quod antequã elabatur vero ab eodem extractum fieri debet, & tranſportatũ per medium Novitii Notarii cauſæ ad alterum ex tribus aliis Notariis, ſeu Secretariis Cameræ, a plena Camera in decreto Cameræ deputandum, citatur contra jura eo, qui ſequitur modo = *Illmo D. N. Cit. N. ad dicendum contra jura producta, & repetita, videndum jurare Teſtes ſuper illorum recognitione,*

 qua-

quatenus opus sit admitti, committi, mandari, restitui dim. cop. coll. ad p. d. Inst. N. principali, sive &c. N. Notarius; in cujus citationis termino, seu prima die juridica fit repetitio in Broliardo coram d. Clerico d. extractus jam transportati, deindeque is, cujus magis interest, citat ad concordandum de dubio simili formulà: *Illmo D. N. Romana seu &c. cit. N. ad comparendum coram Illmo Dño hora N. & concordandum de dubio alias videndum subscribi infrascriptum ad p. d. Inst. N. principali sive &c. stantibus = dubium = An sit confirmanda, vel infirmanda sententia &c.* in ejusque citationis termino Ponens aditur, eique allatis duabus copiis d. dubii easdem copias d. Ponens, quoties Pars citata non compareat, aut nil in contrarium opponat, post aliquot dies subscribit, & a tergo utriusque fit intimatio, una quidem Parti transmittenda, & altera rehabenda tenoris qui sequitur = *Illmo Dño N. Romana seu &c. cit. N. qualiter Illmus Dñus subscripsit præinscriptum dubium Inst. N. principali, sive &c.*, cui quidem dubio si Pars intimata assentitur, necessaria est alia intimatio: *destinari Cameram*, eaque destinata, si Pars non comparuit, est, ut sequitur, intimanda: *Illmo Dño N. = Romana seu &c. intimatur qualiter Illmus D. in Camera diei N. omnino proponet dubium, alias transmissum, ideo cit. ad informandũ alias &c. Inst. N. &c.*

6. Si vero Pars citata ut supra ad concordandum de dubio comparet, & de dubio non concordat, necessum est fieri super hoc per D. Ponentem verbum in plena Camera, si hujus rei cognitionem, ut fieri mos est, ad eandem Cameram Ponens remittat, eoque casu facienda est Parti Adversæ hæc intimatio, *Illmo Dño Romana seu &c. Intim.*

qua

qualiter Illmus Dñus omnino faciet verbum super dubio dando, ideo cit. idem ad informandum, quatenus informare intendat, alias &c. Inst. N. principali sive &c. Exequuta vero intimatione contra Partem adversam, Plenaque Camera in voce, & in scriptis informata, nempe per scripturas vel impressas, vel manuscriptas factum, & jus enarrantes, & cuilibet ex Cameræ Clericis per tres dies ante Cameram distributas, solent Judices dubium eis de jure bene visum præscribere, quo casu citatur coram Ponente ad videndum subscribi dubium; eoque subscripto, citatur iterum destinari Cameram; eaque decreta, denuò per tres dies ante distribuuntur scripturæ, ut supra diximus, & capta resolutione, qui eam favorabilem habuit, audito prius causæ Ponente, quando vult, eandem causam prò obtinendo = *expediatur* = proponere debet intimari altera Pars hoc modo = *Illmo Dño N. Romano &c.* = *intimetur N. qualiter Illmus D. in Camera diei &c. faciet verbum in Plena Camera pro expeditione Ideo &c. Inst. N.* = & tribus diebus ante d. Cameram distribuuntur scripturæ hinc indè maximè ex illa parte quæ succubuit, deducendo rationes & nova jura pro obtinenda nova audientia, ac pro deneganda Parti Adversæ expeditione; ut capta resolutione, aut Camera concedit novam audientiam, & Pars cujus magis interest, quando vult Ponens iterũ proponere, debet intimare propositionem causæ alteri Parti, & alia peragere, ut supra innuebamus; aut negat novamaudientiam rescribendo = *expediatur* = & tunc Pars quę obtinuit, debet citare ad terminos substantiales, & deinde ad sententiam, quorum tenor habetur in praxi Auditorii Rotę in fine; ac expedita causa, Pars quæ succubuit, poterit citare coram Deca-

cano Cameræ ad videndum mandari supersederi usque ad primam post proximam Cameram & alia peragere, ut supra diximus,& hoc quidem, si causa non est de sui natura appellabilis,scilicet quando sententia a qua vult appellari est revocatoria alterius, vel quando agitur de aliqua causa ordinaria requirente tres sententias conformes & hujusmodi; tunc enim sufficit interponere appellationem in actis producta cedula appellationis, de qua in praxi A. C. sermonem habuimus.

TITULUS XL.

De Judicibus Commissariis.

QUamquam primo rerum obtutu prætimeri posse videatur,ex ampliori Judicum, & Magistratuum numero Justitiæ administrationem, a qua salus Reipublicæ præcipue pendet, retardari, atque impediri, experientia tamen didicimus, & quotidie comprobamus, ad meliorem potius, accuratioremque trutinam caussas redigi, defensionisque subsidium, sive a Judicantium malitia, sive ab ignorantia, sive ab immaturitate, & præcipitantia gravatis, oppressisque, melius, & salubrius ita præberi. Hoc igitur cùm probe, optimeque intelligerent Romani Juris, seu Praxeos conditores,provide statuerunt, post iteratas caussarum propositiones in Tribunalibus actas, exceptis tamen Congregationibus Cardinalium, & Camera, ac Curia Capitolii, posse a Signatura Justitiæ,de qua infra, tanquam supremum Principem repræsentante, alicui Prælato caussas committi, quem ratione specialis commissionis Judicem Commissarium vocare consuevimus.

2. Illud vero de his Judicibus sanxit Bened. XIV. in

in Constitutione *Romanæ Curiæ*, edita 6. Nonas Octobris 1746. quam aliàs allegavimus, & præsertim cum de Auditorio Rotæ tractaremus, quodque profecto est primo loco advertendum, nempe graviores caussas necistis Judicibus, imo nec Rotæ Auditoribus uti Prælatis posse committi, cujusmodi sunt, *in quibus de Jurisdictione, exemptione, adoptione, filiatione, sponsalibus, legitimitate, præeminentiis, præcedentiis, patronatu, aliisque honorificis Juribus nominandi, eligendi &c. vel matrimonialibus, beneficialibus, in quibus redditus 24. ducatos auri excedit, Professionis Religiosæ, aliisque prophanis, & pecuniariis tum Citramontanis, tum Ultramontanis, illis quidem summam 500. scutorum auri, his vero mille scutorum auri attingentibus*. Quamobrem caussæ dumtaxat minus graves iisdem Judicibus Commissariis erunt committendæ, cujusmodi sunt pecuniariæ, & prophanæ, quarum valor scuta auri 500. citra montes attingit, ultra montes vero 1000. similia. Beneficiales item, in quibus redditus 24. ducatos minime excedit, nisi fortasse expressus partium consensus accedat, quo quidem casu, exceptis caussis matrimonialibus, & nullitatis professionis, graviores etiam Prælatis, & minus graves Auditorio Rotæ possunt committi, ut in eadem Constitutione cavetur.

Advertendum insuper est, Judices Commissarios ex declaratione Congregationis particularis deputatæ a Clemente XI. & ab eodem confirma (a) in caussis omnibus, in quibus vigore unius Commissionis procedunt, nonnisi unicam propinam exigere posse, juxta taxam præscriptam in Reformatione Pauli V. ab Innoc. XI. & XII. confirmatam, etiamsi for-

(a) *Const. 222. edita 22. Junii anno 1715.*

forsan in Commissionibus diversa fuerint credita expressa, seu diversa bona, actiones, personæ, aut res similes nominatim inclusę, vel diversa etiam dubia seorsim discussa, ac definita. Imo in caussis, in quibus in aliqua certa summa in Monitorio petita favore unius prodiit Resolutio, in alia tamen instantia discutienda, non quidem a tota summa, in Monitorio, seu Commissione expressa, sed a rata in sententia definita, sportulæ, seu propina exigetur; prout unica erit propina, si Creditorum concursum caussa respiciat. Neque demum, vel minima propina erit exigenda, si vel liti fuerit renunciatum, vel de paupertate unius ex collitigantibus constet.

4. Advertendum postremo, illud in principio caussarum coram Judice Commissario agendarum requiri, ut Commissio citata parte in Regesto Actorum, quod Broliardum vocant, exhibeatur, quod quidem merito institutum est, tum ut Commissarii Judicis Jurisdictio firmata remaneat, tum ut communis utrique parti commissio reddatur. Hac autem commissione exhibita, seu præsentata, quid coram eodem Judice agendum sit, mox expendendum.

5. Postquam igitur Reus contrariam sive in Urbe, sive in partibus sententiam reportaverit, & obtinuerit a plena Signatura caussam committi alicui ex Romanæ Curiæ Prælatis, qui Judex Commissarius, ut innuimus, dicitur, duos habet annos, alterum ad transmittendam Commissionem, alterum ad conficiendum extractum. Porro commissio data in plena Signatura transcribitur in medio folii, & deinde affertur ad referendariandum Præsuli illi, qui eam in Signatura proposuit, aut, eo absente, Decano Signaturæ, sicque referendariata datur Cursoribus, ac prævia solutione obulorum quinquaginta; per di-

Ans

ctos Curſores, ut inquiunt, incapſatur, & antequam elabatur annus, citatur coram Judice, cui directa extitit Commiſſio per Acta Archivii, eoque ut ſequitur modo citatio peragitur - *R. P. D. N. Judice Commiſſario Romana &c. Citatur N. ad dicendum contra commiſſionem in actis primo loco præſentat. &c. & juxta illius formam, & tenorem mandari procedi, & decretum &c. Inſt. N. Archivium*, eaque citatio, prout affirmandum eſt de omnibus aliis, quæ coram Judicibus Commiſſariis exequuntur, perſonaliter exequi debet.

6. Incapſata vero commiſſione, ac reproducta citatione, appellans habet, ut diximus, alterum annum ad conficiendum extractum, illumque transportandum, qui quidem duo anni dicuntur fatalia, ac limitantur, ſi appellatus extractū conficiat, cauſamque committat, poteſt enim poſt menſem a die reſolutionis plenæ Signaturæ cauſam committere, ac propriis ſumptibus, quos in fine litis vincendo recuperat, proceſſum conficere, citando coram Signatura, quod *inſtans intendit conficere extractum in cauſa, de qua agitur, ideo citatur idem ad dicendum contra proteſtationem, & decretum &c. ad p. d. Inſtante N.* & in termino, die ſcilicet, quo cadit dicta citatio, fit proteſtatio de expenſis, & damnis &c. Idemque eſt aſſerendum, ſive ab una, ſive ab altera parte extractus omnium actorum coram Judice, a quo appellatur, geſtorum conficiatur, eo autem anno expleto, Juvenis Notarii, ubi acta fuerit cauſa, illum transportat ad Notarium Archivii, per cujus acta cauſſæ coram Judicibus Commiſſariis agitantur; deinde citatur contra jura, & repetitur jam translatus, ſeu, ut barbare dicitur, tranſportatus proceſſus, & pars, cujus magis intereſt cauſam definire, ſive ſit di-

disputandum, num sententia debeat confirmari, an infirmari, sive una, vel altera pars super aliquo articulo decretum aliquod a Judice debeat obtinere, sufficit, ut eidem Judici informationes facti, & juris, ac summaria jurium exhibeat, eundemque in voce juxta facti contingentiam informet citata parte ad informandum die &c. = *qua Judex vult partes audire, alias &c.* Cum autem hæc citatio sit mere extrajudicialis, sat est, ut exequatur domi dimissa copia cũ cętero quia alię sint personaliter exequẽdę.

7. Causa vero ad Examen redacta, pars, quæ sensum Judicis ad sui favorem obtinuit, debet citare pro certa die ad terminos substantiales, & in illius termino productionem in actis emittere, eo, qui sequitur, modo = *R. P. D. N. Judice Commissario cit. N. ad libellandum ad primam, articulandum ad octavam, dicendum contra articulos, producendum omnia, dicendum contra producta in terminis substantialibus ad primam diem Instante N.-Archivium* - in cujus quidem termino fit sequens repetitio in Broliardo, seu libro productionum in Archivio existent - *Pro N. contra N. In Officio N. Procurator, & facto repetiit omnia, & singula jura, & acta gesta in causa in parte, & partibus &c. petens &c. omni &c.* quibus omnibus actis oportet ad sententiam citare, ut infra - *R.P. D.N. Judic. Commiss. cit. N. ad videndum reiterari omnes, & singulos terminos substantiales male forsan, nulliter, & inculcate tentos, habitos, atque servatos, in vim quarumcumque facultatum Instantem absolvi a censuris ad effectum &c. deferri juramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit, concludendum, concludique mandari videndum in causa, & audiendam sententiam definitivam in forma Inst. N. prin-*

principali, sive &c. - Archivium - qua citatione reproducta, & obtento *pro servato*, termino scilicet decem dierum, in iis Judex potest sententiam proferre, cujus formula traditur a Ridolphin. (*a*).

8. Pronunciata tandem a Judice Commissario sententia, aut est præcedentis confirmatoria, aut revocatoria? si revocatoria, sufficit appellationem in actis coram eo Judice, a quo appellatur solemniter, ac juridice interponere, cujus appellationis tenorem in praxi A. C. satis innuimus, & amplius profert Ridolphin. (*b*); Si vero sit confirmatoria, ac reus per rem judicatam ex duabus, si locum sibi vindicet statutum de duabus, vel ex tribus conformibus sententiis, ad formam juris communis, succubuerit, eo quidem casu citare debet coram Auditore Signaturæ ad videndum mandari supersederi *ad primam post proximam Signaturam*, & alia peragere, quæ in praxi Tribunali Signaturæ quod est in Urbe celebratissimum, fusius nunc exponantur.

TITULUS XLI.

De Signaturis Justitiæ, & Gratiæ.

QUoniam negocia omnia, quæ ad Urbem deferuntur, atque in Romana Curia tractantur, vel justitiam, vel gratiam concernere solent, duo idcirco provido, opportunoque plane consilio instituta sunt Tribunalia, quorum unum Principem, seu Romanum Pontificem repræsentat, ejusque nomine agit, & Signaturæ *Justitiæ* vocatur; In altero vero, cujusmodi est Signatura *Gratiæ*,

(a) *In praxi part. 3. cap. 2. n. 138. & 139.* (b) *In prax. d. part. 3. cap. 13. n. 2. & seq.*

Pontifex præeſt, & quid concedendum, quidque negandum ſit, ipſemet ſignat atque reſcribit. Tribunal porro Signaturæ Juſtitiæ magis committit aliis Judicibus, quam quod decidat controverſias, & cauſas, quæ circa res Eccleſiaſticas ex toto Orbe, circa verò prophanas ex Statu Eccleſiæ in Curia proponuntur, vel ſi de aliis Principatibus extent, caſu quo vel partium conſenſus accedat, vel circa perſonas Eccleſiaſticas eædem cauſæ verſentur, vel demum ſi ab ipſis Judicibus, ſeu Principibus laicis fuerint ad Romanam Curiam remiſſæ; Hoc tamen non obſtante cùm bonum, vel malum jus cauſſarum plurimum conferat, ut vel ulterior commiſſio concedatur, vel denegetur, hoc quoque jus in Signatura Juſtitiæ attingi conſuevit.

2. Conſtat vero Signatura Juſtitiæ ex duodecim Prælatis, qui a ſuffragio quod dant, *Votantes* dicuntur, item ex nonnullis Referendariis, qui cauſas proponunt, & *Ponentes* vocantur, & demum ex Cardinali Præfecto, qui quando voluerit accedere, nonniſi in diſcordia, & æqualitate votorum ſuffragatur, ut faciliorem cauſæ exitum habeant. Quoniam verò Tribunal Signaturæ eſt unum ex præcipuis Romanæ Curiæ Tribunalibus cauſſarum copia celebratiſſimum, præſtat, ut de ejus origine, privilegiis, facultatibus, modo, ſeu forma cauſas aliis Judicibus committendi, aliiſque hujuſmodi rebus ſcitu digniſſimis aliqua uberius proferamus.

3. Et primo quidem quod ſpectat ad Signaturæ originem, nullum fortaſſe eſt in Urbe Tribunal, quod hujus antiquitatem excedat. Quamvis enim Innocentius VIII. primus extitiſſe credatur, qui e Referendariorum numero quoſdàm elegerit (*a*), ut Pon-

(a) *Conſtitutione incip. Officii noſtri anno* 1491.

Pontificis nomine precibus in materia justitiæ ex universo pene Orbe Apostolicæ Sedi porrectis, prout juris foret, responderent, unde Votantes Signaturæ dicuntur, ut supra innuebamus, si tamen Referendarios Signaturæ spectemus, Præsules nempe illos, qui olim Pontifici easdem preces tenebantur referre, non immerito aliqui asseruerunt hujus Tribunalis institutionem ipsimet Principatui esse coævam (*a*). Cùm Signatura in genere Principis audientiā designet, Signaturam merito dictam, quia in ea Princeps signat, atque subscribit, ut advertit Gonzalez (*b*).

4. Nihil autem est verosimilius, quam quod exemplo omnium Nationum, apud quas extare, & eligi perpetuo consueverunt, qui Principi aliorum supplicationes referrent, imo etiam exemplo aliarum Ecclesiarum, penes quas eundem morem invaluisse non dubitatur, ut egregie ostendit Franciscus Antonius Vitale in Opere nuper edito *De jure Signaturæ Justitiæ in ordinem redacto cap.* 1. etiam Romana Ecclesia id ipsum eo rationabilius agere debuerit, quo graviora, & ampliora negocia ad ipsam deferebantur. Quæ quidem circa hujus Tribunalis originem attigisse sat est. Illudque dumtaxat addemus, quod, quemadmodum Innocent. VIII., ut diximus, e Referendariorum numero quosdam elegit, ut in caussis prout de jure responderent; Ita Alexander VII. peculiari Constitutione Signaturæ reformationem indixit, erigendo Collegium, atque mandando illud ex duodecim votantibus cum Cardinali Præfecto ex cœtu Referendariorum electis repræsentari, itaut antiquior eorum in Officio, Decanus dice-

(a) *Fattinellus de Referendariorum & Votantium Signaturæ Justitiæ Collegio cap.* 1. (b) *Super Reg.* 8. *Cancell. gloss.* 60. *s.* 53.

diceretur, quam quidem Alexandrinam Constitutionem subinde Innoc. XII. Constitutione incip. *Inter gravissimas* tertio decimo Kalend. August.1695. revocavit, Summorum Pontificum arbitrio Votantium electionem undique remittendo.

5. Probe verò optimeque animadvertentes iidem Pontifices, istorum Judicum operam Christianæ Reipublicæ esse perutilem, quamplurima privilegia tam Signaturæ Votantibus, quàm Referendariis concessere in compensationem quandam laborum ab iis sublatorum. Et primo quidem Paulus III. Constitut. 41. *in Bull. novo tomo* 1.exemplo Leonis X. & Clementis VII. nedum eos Nobiles, suosque familiares declaravit, verum etiam facultatem indulsit creandi Notarios, legitimandi, lauream doctoralem conferendi necnon beneficia, exemptiones a quavis Ordinariorum jurisdictione, aliaque hujusmodi, quæ tamen, vel a Concilio Tridentino, aût posterioribus Apostolicis Constitutionibus fuerunt revocata, vel ad terminos juris redacta, vel in desuetudinem abierunt, ut ad rem notarunt cit. Vitale (*a*), & Calcagninus (*b*).

6. Ceteris vero Constitutionibus prætermissis ad Referendarios æque, ac Votantes directis, peculiaria sunt, quæ Innoc. XII. Clemens XI. & successores iisdem Votantibus concessere. Nam prædictus Innocen.XII.anno Pontificatus sui V. iis facultatem concessit, ut in omnibus Congregat., cæterisque actibus publicis, vel privatis etiam coram Summo Pontifice, Rocchettum palam deferrent, illudque publice gestarent, nec non Cappis magnis tam in Cappella Pontificia, quam in Signaturæ Justitiæ congressu induerentur. Ulterius ab omni solutione publico.

(a) *Dict. cap.* 1. (b) *Par.* 1. *observ.* 3. *n.* 63. *& seqq.*

blicorum onerum eosdem exemit, ad quem effectum annua scuta quinquaginta pro quolibet a Rev. Camera Apostolica persolvi mandavit, ut res omnes tam eorum, quàm familiæ usibus destinatæ prædictis oneribus deinde subjicerentur. Ad hæc prævia abolitione Præfecturæ Congregationis Confinium Collegio votantium scuta mille, & biscentum quotannis assignavit menstruatim inter ipsos dividenda. Clemens pariter XI. Indultum transferendi pensiones annuas super fructibus beneficiorum usque ad summam scutorum centum eisdem concessit, etiam in mortis articulo, coram Notario, & testibus, & cum personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ interventu, eodemque jure etiam dimisso officio uti posse mandavit (*a*). Pecuniarum pariter ab Innocentio XII. assignatarum summam deinde Benedictus XIII. ad scuta annua tria millia octingenta munifice adauxit e redditibus Dohanarum Urbis detrahenda, ita tamen ut scuta quingenta Decano, & annua tercenta cuilibet prævio ordine Decani initio cujuslibet mensis persolveretur; idemque Benedicti Chirographum Clemens XII. peculiari Constitutione firmavit (*b*). Idem præterea Pontifex Benedictus XIII. (*c*) usum Galeri violacei iisdem indulsit, quem Clemens XII. ad usum Mantelli magni, ac pilei Pontificalis in solemnibus equitationibus adhibendi porrexit (*d*).

7. Postremo præcedentiam ipsis competere inter alios Curiæ Prælatos usum Rocchetti, & Cappæ Magnæ non habentes, ex Indulto eodem intelli-

(a) *Constitutione incip. Credita nobis* 12. *Augusti* 1701.
(b) *Tom.* 1. *pag.* 333. (c) *Constitutione* 91. *die* 12. *Julii* 1727. (d) *D. Constitution. incip. Credita nobis, sub die* 25. *Januarii* 1731.

telligitur. Quod si Votantes Signaturæ Justitiæ, & Gratiæ in functionibus, quæ non pertinent ad Collegium Referendariorum repræsentatum per duodecim Signaturæ Justitiæ votantes, insimul forte conveniant, servanda erit Constitutio Bened. XIV. (a), qua provide sanxit, convenientibus uno, vel pluribus ex utroque Tribunali Votantibus, antiquioritatem admissionis in Tribunali esse spectandam, nisi forsan eadem die uterque fuerit admissus, quo quidem casu antiquior in Prælatura præcedet. Reliquum modo est, ut ad facultates huic Tribunali competentes descendamus.

8. Inter has autem primo sese offert illa judicandi in omnibus causis, tam spiritualibus, quàm temporalibus totius Catholici Orbis, in quibus Princeps sit adeundus, ad effectum committendi causas appellationis, vel restitutionis in integrum, & quorumcunque gravaminum, sicut etiam si super præscriptione, vel competentia fori sit disceptandum, quo sane casu aditur Auditor Signaturæ, qui potest insuper, ut melius inferius exponemus, Judices omnes suspectos removere, aliosque subrogare, nisi forte de Cardinali Vicario, Gubernatore, aut A.C. pertractetur, ad quos privative de causis suspicionum subalternorum Judicum cognoscere spectat, eoque unico casu ad Signaturam recurritur, quo isti Judices de gravamine recognoverint, & partes non acquieverint. Prout etiam Signatura in foro Capitolino haud quaquam se ingerit, cùm vel ad Senatorem, vel ad Capitaneum appellationum, vel demum ad Assestamentum recurrere oporteat ex reformatione Innocentiana; & ex Urbis statuto Judicum quoque sententias ex defectu Jurisdictionis, vel citationis Signa-

(a) *Incip. Militanti, Ecclesiæ ditas die 7. Junii 1746.*

Signatura circumscribit,& alteri causas delegat,necnon inhibitiones a judicibus injuste datas moderatur, & e contra si eas perperam Judices moderati fuerint, reintegrandas injungit. Præventionum quoque causas declarat, & ad Judices competentes remittit, atque si unus ex litigantibus prematur inopia, alimentorum, & sumptuum litis subministrationem demandat, & demum, si ita graves circumstantiæ fieri postulent, aliquando ab uno judice, tamquam supremum Principem repraesentans, causam avocat, & ad alium remittit (*a*).

9. Cæterum hujus Tribunalis facultates non eo extenduntur, ut in causis S. Officii, vel ejus ministrorum, vel in causis a Congregationibus Cardinalium resolutis, vel demum in causis Congregationis Visitationis se immisceat, quas alibi diximus esse iisdem reservatas; eodemque jure, nec in causis Cameralibus, nec munitis clausula *sublata*, & *Decreto irritante*, nec in quibus Summus Pontifex manus apposuerit, aut quæ ex peculiari privilegio alteri Judici competunt, ut est Cardinalis Episcopus Veliternus, qui per medium Præsulis in Auditorem assumpti non solum in tribus instantiis judicat, duabus nempe in civitate Veliterna, ejusque Diœcesi, tertia in Urbe, sed ulterius tamquam Præfectus Signaturæ causas committit ex Indulto Pii IV. renovativo aliorum Pauli II. & IV. de quo Cardinalis De Luca (*b*), quodque Benedictus XIV. in Constitut. *Quantum* a nobis supra relata *in titulo De Archipresbyteris* expresse præservavit. Quoniam vero ne copia negociorum Votantes hujus Tribunalis plus æquo defaticentur, deputatur Auditor Si-

(a) *Late citatus Vitale dicto cap. 1.* (b) *De judiciis disc, 47. n. 57. & seqq. & alibi.*

gnaturæ, cujus præsertim munus est, supersessorias, seu suspensiones sententiarum a judicibus editarum concedere, vel denegare, prout etiam circa incidentia omnia causarum indistincte decreta interlocutoria proferre; Hinc quæ, & quanta sit hujus Auditoris facultas, operę pretium est inquiramus.

10. Munus porro Auditoris (qui licet olim Auditor esset Cardinalis Præfecti, quia tamen alium penes se Præfectus idem domesticum Auditorem habet, qui in causis, in quibus ab Auditore Signaturæ ad Pręfectum recurritur, judicat, Auditor Signaturæ vocatur) non solum est, ut innuimus, supersessorias indulgere, aut denegare, ut plena Signatura deinde adeatur, sed revocare etiam attentata omnia, quæ in spretum supersessoriæ fortasse patrantur. Remittit item causas ad partes in prima instantia, si vel decretum definitivum non sit, vel de levi summa tractetur, inhibitionesque ab Auditore Cameræ datas, vel ad partium instantiam reintegrat, vel moderatur. In Judicio pariter suspicionis fugæ cautiones coram illo admittuntur, & interim inhibetur; Præterea audientiam, sive facultatem redeundi in Signatura etiam post emanatas resolutiones concedit, addita tamen clausula *facto deposito*, (circa quod quidem Depositum in Congregatione Signaturæ habita die 17. Septemb. 1756. sequens prodiit resolutio - *Decisum fuit per viam declarationis decretorum Collegii DD. Votantium Signaturæ, depositum intrare, quoties provocatur ad Signaturam adversus decretum D. Auditoris conceptum non cum clausula* - nisi - *sed cum verbo* - supersederi - *etiamsi non intercesserit alterum conforme decretum Eminentissimi Præfecti, quo simul concurrente, depositum intrare, nulla facta distinctione*,

ctione, *an dilatio concessa fuerit potius cum dicto verbo*, *quam cum dicta clausula*, *& ut in decretis prædictis Collegii Dominorum Votantium cavetur*. Quam declarationem Signatura ratam habuit die 8. *April.*1757. & omnino servari mandavit, multoque magis si recurratur directe a Decreto Auditoris, qui nullam supersessoriam ad effectum adeundi Signaturam à suo Decreto concessit) atque indiscriminatim in causis non appellabilibus, seu quæ scutorum quinquaginta summam non excedunt, quæque idcirco recurribiles appellantur, decreta pronunciat, quando nempe plena Signatura sit adeunda; ea vero differentia est inter recurribiles, & appellabiles causas, quod recurribiles per acta ejusdem Notarii sine solutione regesti, & propinæ absolvuntur, quod in causis appellabilibus fieri non solet; Apostolica demum Sede vacante citationes omnes, ac recursus, qui coram Auditore defuncti Pontificis pendebant, coram Auditore Signaturæ definiuntur ex Constitutione Clementis XII. (*a*), quam allegavimus supra, cùm de iis, quæ peragenda sunt Pontificis obitu secuto disseruimus.

11. Cæterum quia caussæ, seu judicia a commissionibus incohantur, præstat, ut de commissione aliqua proferamus, quæ aliud non est, nisi supplicatio Signaturæ porrecta, & gravamina continens, a quibus recurritur, ut opportune provideatur. Cùm vero universa Judicia alia sint ordinaria, alia possessoria, alia exequutiva, ut alibi innuimus (*b*), Commissiones etiam caussarum inspecto judiciorum discrimine distinguuntur. Unde in Judiciis ordinariis bis, appellare permittitur; imo ex dispositione aliquorum Statutorum muni-

 cipa-

(a) *Incip. Apostolatus officium*, *sub die* 15. *Octobris* 1732. §. 19. (b) *In tit. de Auditore Cameræ*.

cipalium semel tantum appellandi jus est. In iisdemque hinc causis, in quibus vel commune, vel municipale jus appellationem indulget, Præfectus Signaturæ commissiones causarum simpliciter signat, proindeque in foro commissiones istæ sub banca expediri dicuntur, ad quas sermonem haud quaquam in præsenti dirigimus, cùm in re undique plana non videatur inutili verborum apparatu immorandum, sed potius ad eas commissiones transeundum est, quibus juris censura, vel contrahentium facta resistunt, atque hinc in plena Signatura sunt omnino proponendæ. Antequam autem de diversitate commissionum, seu de formulis rescribendi diversis causis respondentibus agamus, operæ pretium est, ut de methodo, & forma instituendi causas in Signatura practice aliqua innuamus.

12. Quoties igitur Reus per contrariam sententiam, seu per sententias succubuit, non obstante aliqua relevante exceptionea Judice præcedentis Instantiæ non admissa, cùm causa sit summæ appellabilis (si enim sit recurribilis, ordo servandus habetur in praxi A. C. cùm de causis executivis differitur) & causam prosequi intendit, debet citare coram Auditore Signaturæ, ut supra diximus, pro habenda supersessoria ad effectum adeundi plenam Signaturam, eo qui sequitur modo - *Signatura Justitiæ Præfecto sive &c.- Citetur N. &c. ad videndum mandari supersederi ad primam post proximam Signaturam, & inhiberi in forma, & decretum &c. ad primam diem Inst. N. &c.- N. Notarius-* & exposito in Judicis audientia aliquo rationis fundamento Judex *supersederi ad primam Signaturam* decernit, & quoties agatur de causa, in qua obligatio Cameralis concurrat, in decreto solet adjicere - *facta decla-*

declaratione in actis de habendo superſeſſoriam loco termini, ne Reus poſt obtentas dilationes ſuperſeſſoriæ, actorem vexando, terminum 30. dierum ſuſcipiat, de quo in praxi Trib. A.C. aliqua protulimus.

13. Adventa vero die in ſuperſeſſoria præſcripta, iterum debet citari ad *videndum mandari prorogari ſuperſeſſoriam, & inhiberi in forma, & decretum &c. ad p. diem &c.* & Judex mandat prorogari ad alteram primam Signaturam, *& amplius*, hoc eſt, quod non poſſit iterum citari ad prorogationem habendam, niſi ab eodem Auditore ſubſcribatur citatio, cum *poterit legi*; citatione autem ad videndum prorogari ita ſubſcripta, & executa, Judex decernit *in proxima futura Signatura cauſam proponi*, atque in Decreto utitur formula *per totam diem NN.* cujus quidem decreti vis eſt, ut per 10. dies ante Signaturam commiſſio tranſmittatur; Idque inhærendo reformationi anni 1744. qua cautum eſt, ut die Lunæ hebdomadæ ante Signaturam eædem commiſſiones tranſmittantur. Iis vero commiſſionibus tranſmiſſis, unus ex Romanæ Curiæ Prælatis utriuſque Signat. referendariis rogatur, ut cauſſam in plena Signat. proponat, eoque acceptante, deinde factis duabus copiis commiſſionis cum appoſitione nominis Procuratoris a tergo, in parte ſuperiori, cujus commiſſionis formula mutatis mutandis ita concipitur- *Bme P.- Dignetur Sanct. veſtra cauſam, & cauſas appellationis, & appellationum, ac nullitatis, & nullitatum ex tribus iniquitatis, & notoriæ injuſtitiæ intra legitima tempora interpoſit. pro parte Sanctitatis veſtræ Oratoris N. a mandato executivo ab A.C.N. relaxato in ſcutis &c. pro integra prætenſa ſatisfactione &c. ad favorem N. Adverſarii rebuſque aliis &c. in actis cauſæ, & cauſarum huj-*

jusmodi latius deductis,ad quae &c. necnon attentatorum, & innovatorum quorumcumque, ac restitutionis in integrum, prout de jure, una cum omnibus suis inciden. dependen. emergen. adnexis, connexis, totoque negocio principali, ac clausula quam, & quas &c. Praelato (& quando appellatio ad Rotam postulatur,exprimitur) *alicui ex sacri vestri Palatii caussarum Auditoribus, seu Locumtenenti audien. cognoscen. deciden., fineque debito terminan. committere, & mandare cum facultate citan. & inhiben. quos, quibus, quoties, ubi, & quando opus fuerit, singulis diebus, & horis feriatis, & non feriatis, praeterquam in honorem Dei feriatis, etiam per edictum publicum, constito de non tuto accessu, & in praemissis circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna &c. Constitut., & Ordinationibus Apostolicis, stylo Palatii, & Curiae, caeterisque contrariis non obstantibus quibuscumque statutis &c. pro plene &c.* deinde a tergo sequens citatio transcribitur - *Signatura Justitiae - Citetur N. ad dicendum causam, quare &c. commissio, cujus copia sibi originaliter transmittitur, proponi, & signari non debeat in proxima Signatura, quae erit die N. &c. ideo &c. alias &c. Inst. N. &c.* - citatio absque nomine alicujus Notarii conficitur.

14. Utraque vero commissionis copia Cursoribus datur,qui unam parti transmittentes,de facta executione deponunt. Quibus peractis,obtentoque ab electo Praesule inPonentem *proponam die &c.* seu destinatione diei, in qua causa sit proponenda, eaque intimata, praemissa Scripturarum per sex dies ante Signaturam omnibus Votantibus distributione, & facta informatione in voce, tandem Signatura in causa rescribit juxta formulas mox exponendas a cau-

causis post tres sententias propositis auspicantes.

15. Quoties igitur proponuntur commissiones post tres sententias, si sunt validæ, & justæ, rescribitur cum clausula *S. P.*, seu *S. P. rei judicatæ*, si forte fuerint in auctoritatem Rei judicatæ prolapsæ. Rursus post quartum Judicatum non aliter quam cum clausula = *Parito judicato* =, quæ totalem executionem sententiarum etiam per restitutionem fructuum, & expensarum importat, nisi tamen petens restitutionem in integrum possideret rem controversam, & pauper foret, quo quidem casu antiquitus Signatura recedere ab hujusmodi rigore, & concedere restitutionem in integrum consuevit cum clausula = *Dimissa possessione tantum, & reservatis juribus, & expensis in fine litis, consito de Oratoris paupertate* = ut notavit Vestr. (*a*).

16. Hodie tamen juxta recentiorem Stylum, constito de notoria Sententiarum Justitia, etiamsi prius rescriptum fuisset *S. P. trium*, vel etiam = *Parito* =, rescribitur = *Alteri, qui ad legitimam &c.* Eaque vero differentia inter clausulam = *Parito judicato*, & alteram *S. P.* communiter esse judicatur, quod quando causa fuit commissa cum clausula = *Parito judicato*, Judex, *ad quem*, non potest procedere ad cognitionem causæ, nisi prius constito de integra exequutione judicati, ut mox explicavimus; At quando commissa extitit cum Clausula *S. P. rei judicatæ, vel trium conformium*, Judex, a quo potest solummodo procedere ad exequutionem Sententiarum circa negocium principale, non vero circa restitutionem expensarum, eodemque tempore, quo Judex a quo, ad exequutionem negotii principalis procedit, Judex *ad quem*, seu ap-

(a) *In praxi lib. 8. cap. 3. num. 12.*

appellationis procedere valet ad cognitionem causæ sibi commissæ, quod non æquali jure procedit in causis commissis cum dicta Clausula = *Parito judicato* =, in quibus totalis exequutio rei præcedere debet, antequam cognitio causæ fiat.

17. Aliquando tamen etiam tres sententiæ, vel duæ in casu statuti, non omnes inter se conformes existunt, sed in aliquibus concordant, in aliquibus differunt, atque discordant, eoque casu cùm adsit res judicata in parte conformi, saltem rescribi solet *S.P.duarum in ea parte, in qua sunt conformes*, *in reliquis constito de duabus*, atque hunc recentiorem esse stylum Practici dicunt; Utrum autem per hujusmodi rescriptum præservata sit judici a quo, facultas exequendi duas Sententias in parte conformi, an in illa fuerit delegata Judici ad quem, non levis est controversia, & sæpe sæpius de hoc fuit in Signatura dubitatum: nihilominus fere semper prævaluit opinio, quod cognitio super hujusmodi Sententiarum conformitate spectare debet ad judicem a quo, non vero ad judicem ad quem, maxime cum conformitas in quantitate numerica dumtaxat versatur, atque consistit.

18. Porro cum similibus clausulis rescribi solet, quando constat de validitate, & justitia trium Sententiarum, vel duarum in casu statuti præscribentis duas vim trium habere. At si justitia Sententiarum est undique dubia, vel constat de illarum injustitia, tunc in casu trium Sententiarum antiquitus rescribebatur = *De restitutione in integrum*, *prout de jure*, quæ formula rescribendi exequutionem judicati, vel trium conformium suspendebat omnino, donec, & quousque judex ad quem, an restitutio in integrum indulgenda, vel deneganda esset, cognoscere posset, cum de jure, pendente cogni-

gnitione, an sit concedenda, nec ne restitutio in integrum, in exequutione rei judicatæ sit supersedendum.

19. Hodie vero passim in similibus casibus si constat de injustitia trium Sententiarum, rescribitur = *Consilio de tribus*, *vel Alteri*, *qui ad legitimam*. Quæ quidem clausulæ pariter suspendunt exequutionem Sententiarum, & judicati, donec Judex ad quem opportunè cognoscat, num constet de caussis restitutionis in integrum, an potius sit locus exequutioni rei judicatæ, & ita explicantur, ut ex vi hujusmodi clausularũ censeatur commissa cognitio Sententiarum alteri judici, cui si constiterit, validas, & justas Sententias existere, illas exequatur, sin minus, causã appellationis cognoscat, & utroque modo Judex ad quem super restitutione in integrũ, juxta stylum inveteratum Curiæ Sententiam non profert; sed si cognoscit Sententias esse undique injustas, pronunciat = *Bene appellatum*, *&* *male judicatum* =. Et demum si cognoscit illas validas, & justas existere, easdem exequitur, relaxat mandata, & expensas ad formam commissionis sibi directæ præscribit.

20. Merito autem diximus, in casu trium Sententiarum juxta dispositionẽ juris communis, & pariter in casu statuti de duabus conformibus idem esse affirmandũ, cum potuerint statuentes præsertĩ inter consanguineos, & ad causas quantocyus absolvendas decernere, quod duę Sententiæ tribus æquivaleant. Quod si hujusmodi Sententiæ sint injustæ, vel alias super hoc dubium exurgeret, rescribi solet cum clausula = *Consilio de duabus* = Sin minus *causam appellationis Judex cognoscat*, prout etiam asserendum est de alia clausula = *De caussis restitutionis*

nis in integrum, addita etiam clausula *sine præjudicio rei judicatæ*, quando exequutio jam cœperit. Verum super hac formula rescribendi plures autumarunt, esse novam formulam rescribendi, & contra stylum inveteratum Curiæ, cùm in casu, in quo adsit Causę desertio ob non interpositam, & prosequutã appellationẽ intra tempus a jure statutum, semper restitutio in integrum cum clausula *De præfixione termini*, *quando exequutio Sententiæ*, *vel. Sententiarum non fuit cæpta* = concedi consueverit.

21. Hæc autem clausula = *de præfixione termini* per Regentem Cancellariæ ita solet extendi = *Alteri judici*, *qui terminum ad dicendum de appellatione*, *ejusque legitima persequutione*, *nec non de causis restitutionis in integrum figat*, quoquidẽ elapso, si nihil relevans fuerit deductum, constito de re judicata, vel quod alias exequutioni locus sit = *Exequatur*, sin minus causam appellationis, seu restitutionis in integrum opportunè cognoscat. Eaque formula *de præfixione termini* magis juri, & æquitati consona fuit dijudicata, rejecta altera formula = *de causis restitutionis in integrum*, & merito quidem; nam quando a Sententia non fuit appellatum, vel causa appellationis intra legitimum tempus non fuit prosequuta, quamvis intret res judicata, tamen non est ita exploratum, an ex aliqua causa evitari nequiverit, prout in casu ignorantiæ Sententiæ latæ, vel absentiæ illius, contra quem fuit pronunciata: Unde cùm possint plures casus contingere, in quibus desertio incurri non potuerit, consequenter vera formula rescribendi in hujusmodi casu est illa *de præfixione termini*, nempe ut Judex ad quem inquirat, an adfuerint nec ne causæ suf-

ſufficientes pro incurſu rei judicatæ evitando. At vero recentior praxis eſt, ut ſic reſcribatur, ubi fuiſſet appellatum, & deſerta appellatione, ſententia transmiſſa in auctoritatem Rei judicatæ: ſecus in oppoſito caſu non interpoſitæ appellationis, quo quidem in caſu reſcribitur = *De cauſis* =

22. Non ſic autem procedit in caſu trium Sententiarum, vel duarum in caſu ſtatuti *de duabus*, quia latis tribus Sententiis, vel duabus in caſu ſtatuti ſine dubio intrat res judicata, illoque caſu reſcribitur cum clauſula connotante rem judicatam. Cęterum poſtquam ſemel fuerit conceſſa reſtitutio in integrum adverſus rem judicatam reſultantem in aliquo ex caſibus ſuperius relatis, tunc amplius concedi non ſolet reſtitutio in integrum, ne detur reſtiſtitutio reſtitutionis, quæ in jure eſt nimis exorbitans; niſi forte injuſtitia Sententiarum eſſet patentiſſima, quia tunc, ſed raro, conſuevit Signatura juſtitię iterum reſtitutionem in integrum impertiri, reſcribendo *alteri*, *qui ad legitimam*.

23. Conceſſa igitur ſemel reſtitutione in integrum, vel ad ſummum bis in caſu evidentiſſimæ injuſtitiæ, Si Judex cui commiſſa fuit cauſa reſtitutionis in integrum, Sententias eſſe validas, & juſtas advertit, illas exequi, expenſaſque præſcribit; & iſto caſu ſi iterato petatur commiſſio reſtitutionis in integrum, nec conſtet de evidentiſſima injuſtitia, reſcribitur = *S. P. rei judicatæ*, poſteaque *Parito*, & in quibusdam cauſis, quibus proprie non congruit lapſus Sententiæ, ſeu decreti in auctoritatem Rei judicatæ = *Nihil*, *& ab exceſſiva tantum* = Ex qua quidem clauſula denegata remanet ulterior reſtitutio, & ſolummodo indulgetur appellatio ab exceſſu

taxationis expensarum, quæ semel tantum a jure permittitur.

24. Verùm si appellans postquam a Sententia contra ipsum lata interposuit appellationem, & committere fecit causam, citando etiam ad dicendum contra commissionem, adhuc steterit per biennium absque translatione, seu transportatione actorum; tunc appellatus debet obtinere comissionem eidem Judici appellationis directam, vigore cujus præfigere debet terminum unius mensis appellanti ad transferenda, seu transportanda acta, quibus intra terminum non transportatis, obtinere debet moderationem inhibitionis concessæ in prima commissione eidem Judici Appellationis directam, & si intra tempus præfixum appellans acta prioris instantiæ non transportaverit, & Judex appellationis ad moderationem inhibitionis devenerit, in isto sane casu appellans debet Signaturam adire, ut reintegrationem dictæ inhibitionis obtineat, eoque casu rescribitur = *Rota, vel talis Judex transportatis actis, & refectis expensis reintegret inhibitionem* = Refectio autem expensarum in hoc casu intelligitur solummodo de expensis moderationem inhibitionis concernentibus. Hæc de commissionibus in Judiciis Ordinariis dixisse sat est.

25. Nunc ad judicia possessoria transeundum, quę tria sunt, videlicet *retinendæ*, vigore cujus datur manutentio, alterum *adipiscendæ*, quod est immissionis, & tertium *reintegrandæ*, vigore cujus datur Sententia reintegrationis, seu mandatum de reintegrando, ut etiam innuimus cum de A. C. differeremus. Porro in Judicio retinendæ, seu manutentionis, cum de levi prędjudicio tractetur, utroque jure inspecto, prohibita est appellatio, adeoque a mandato,

dato de manutenendo regulariter rescribi solet cum clausula *S.P.* quæ quidem concessionem appellationis in devolutivo, non autem in suspensivo unicè importat, itaut Judici a quo jurisdictio exequendi suum mandatum, & Judici ad quem concessa facultas cognoscendi causam super meritis, undequaque remaneat.

26. At quando mandatum de manutenendo est injustum, tunc Signatura Justitiæ rescribere solet: *Alteri cum facultate manutenendi, quæ de jure*: & ex vi hujus clausulæ suspensa remanet executio mandati de manutenendo, donec Judex ad quem illud exequi mandet, vel novum concedat. Fuit quidem alias dubitatum, an ubi ex una tantum parte, & non è contrario etiam ex parte altera petitur Manutentio, rescribendum sit cum clausula prædicta = *Alteri cum facultate manutenendi quem de jure*, quando concurrit injustitia mandati? Et ratio dubitationis fuit, quia clausula prædicta videtur locum solummodo habere, quum uterque litigantium possessionem super eadem re habere prætendit, secus vero quando unus tantum ex illis habere possessionem affirmat, cùm illa verba: *quem de jure* tam ad appellantem, quam ad appellatum directa videantur, quo circa olim consuevit Signatura isto casu, licet raro, rescribere cum clausula - *Si quid exequendum*. Hodie tamen praxis est, ut non aliter rescribatur, quam - *Alteri &c.*, & ratio est, quod qui ab initio non petit manutentionem, eam postea, & quandocunque petere potest & in sua possessione, seu quasi possessione persistere.

27. Ea vero, quæ in Judicio manutentionis servanda esse asseruimus, pari profectò jure procedunt in Judicio reintegrandæ & adipiscendæ, in qui-

quibus attenta constitutione Ægidiana non admittitur appellatio in hujusmodi Judiciis possessoris, & consequenter quoties proponitur commissio a Sententiis, & respective mandatis de immitendo, seu reintegrando, semper rescribitur cùm clausula - *S.P.* Quod tamen est intelligendum, cum bona super quibus fuit concessa immissio, seu reintegratio, sunt laicalia; Nam si bona sint forte Ecclesiastica, vel litigantes, seu unus ex his sit persona Ecclesiastica, vel Sententia in Tribunali Ecclesiastico fuerit lata, tunc ab hujusmodi sententia datur commissio, & signatur cum clausula = *De appellatione* = Cardinalis enim Ægidius tempore, quo fuit Legatus a Latere in Provincia Marchiæ Anconitanæ, Constitutionem promulgavit, quæ ab ejus nomine Ægidiana fuit nuncupata, in qua abrogando dispositionem Juris Canonici permittentis appellationem in omni Judicio possessorio, disposuit, per unicam Sententiam possessorium absolvi juxta terminos Juris Civilis prohibentis appellationem in hujusmodi Judiciis; Ideoque cum hæc constitutio exorbitans a jure Canonico visa fuerit odiosa, interpretationem usque ab initio habuit restrictivã ad causas mere laicales, etiamsi postmodum hujusmodi Constitutio fuerit à Sixto IV. confirmata, & a Paulo III. per totam Ditionem Ecclesiasticam extensa, cum neque in extensione, neque in confirmatione ulla mentio Clericorum fuerit habita. Istaque de facto fuit constans opinio, quam semper Curia retinuit; Et quamvis non sine fundamento aliquando, & præsertim a 30.annis fuerit in eadem Curia dubitatum, an Cardinalis Ægidius, & Legatus in temporalibus cum potestate Legati a Latere, facultatem super Ecclesiasticis exercere potuerit, ita ut recognitis diplo-
ma-

matibus Apostolicis non fuerit hæsitatum, quin facultates eidem concessæ fuerint amplissimæ, & etiam super Ecclesiasticos delegatæ; Nihilominus ab ea opinione non fuit recessum, cui favet ratio superius adducta, quod Constitutio tanquam odiosa, nec expressam mentionem faciens de Clericis, & causis Ecclesiasticis, sit potius restringenda, quam amplianda. Præterea sicuti ab antiquo semper fuit constans opinio, Cardinalem Ægidium haud super Ecclesiasticos jurisdictionem habuisse, ita ne omnia litibus involverentur, merito in particularibus circumstantiis & præsertim in variis Decisionibus Rota Rom. ab antiqua opinione recedere noluit, cui alia etiam Tribunalia pari consensione adhæserunt.

28. Cæterum in causis mere Laicalibus, constito de validitate, & Justitia Sententiæ in possessorio latæ, rescribitur cum clausula præscripta = *S. P.* - aut si constat *de nullitate*, & injustitia, vel saltem de hoc dubitatur, rescribi solet cum clausula - *Constito, quod sit locus Ægidianæ* = vigore cujus suspenditur exequutio mandati, seu Sententiæ, donec Judex ad quem, cognoscat, an sit locus dictæ constitutioni, & quatenus dictam constitutionem locum habere animadvertat, mandat exequi præfatam sententiam, seu mandatum, sin minus causam appellationis cognoscit pronunciando *bene appellatum, & male judicatum*, & sequentibus verbis id explicatur - *Alteri, qui constito, quod sit locus Ægidianæ exequatur, sin minus causam appellationis cognoscat.*

29. Non est tamen ommittendum, quod a multo tempore, quando in Judiciis manutentionis & reintegrationis Signatura rescribit, non quidem utitur clausula *constito quod sit locus Ægidianæ*, sed potius = *alteri cum facultate manutenendi &c.* invaluit enim opi-

opinio, quod eadē Constitutio ad Judicia summariissima non extendatur, quæ exequutivis æquivalent, ideoque etiamsi Clerici vel Ecclesię misceantur, appellationē *sub banca* minime admitt supra ad vertebamus (*a*).

30. Non solùm autem signanda est commissio cum clausula - *De Appellatione* - quando sententia super possessorio fuit lata in causa Ecclesiastica, verū etiam in causa mere laicali, quoties sententia possessorii cum petitorio miscetur, cùm etiam de jure civili isto casu permissa sit appellatio. Ideoque non obstante dicta Constitutione erit concedenda, quia dicta Constitutio est solummodo moderatoria juris Canonici, illud reducendo ad terminos juris civilis, & consequenter interpretationem recipit a jure civili, & easdem exceptiones, & limitationes, quas jus civile recipit, admittere debet.

31. Explicatis clausulis, cum quibus signari solent commissiones in Judiciis ordinariis, & possessoriis, reliquum est, ut ad judicia executiva, & quæ celerem exequutionem exigunt, transeamus, prout sunt causæ pensionum Ecclesiasticarum, Salarii, & similium, in quibus si fuerit relaxatum mandatum, & ab eo proponatur commissio in Signatura, constito de validitate, & justitia, illa non erit signanda nisi cum clausula - *S. P.* vigore cujus præservatur Judici, a quo Jurisdictio exequendi suum mandatum, quamvis causa eodem tempore discuti possit coram Judice ad quem, ut superius est explicatum, & in devolutivo, non autem in suspensivo commissionem importat.

32. Quandoque autem indiscriminatim rejicienda est commissio, nec etiam signanda in devolutivo cum clausula *S. P.* quando scilicet causa adhuc non est abso-

(a) *In tit. de Auditore Cameræ.*

ſoluta, ſeu definita, & Judex aliquod decretum proviſionale pronunciat, ut ſi eligit peritos pro habenda veritate cauſæ coram eo vertentis, vel aliquod mandatum in cauſam declarandam relaxat, eoque caſu ſi ab hujuſmodi decretis proviſionalibus petatur commiſſio ſuſpenſiva, & cauſa juſta, & valida videatur, tunc non admittitur appellatio in devolutivo, ſed abſolute reſcribitur - *Nihil*; & merito quidem; ne cauſa adhuc indeciſa ad Judicem, ad quem, devolvatur, nam clauſula - *S. P.* - licet non ſit ſuſpenſiva judicati, attamen totum negocium principale ad Judicem ad quem immediate devolvit.

33. Verùm ſi mandatum injuſtum extiterit, conſuevit olim tribus modis commiſſio ſignari, vel *de appellatione*, vel *S. Q. E.* vel *alteri*, *qui ad legitimam*. Signabatur commiſſio cum clauſula *de appellatione*, cùm nempe injuſtitia mandati eſſet evidentiſſima, & hinc non ſolum retardabatur exequutio, donec Judex ad quem in cauſa cognoſceret, ſed cauſa efficiebatur appellabilis, itaut quamvis Judex ad quem decretum Judicis a quo confirmaret, adhuc permiſſa eſſet nova appellatio, donec tres ſententiæ enumerarentur, prout in Judiciis ordinariis fieri ſolet: Hodie tamen nunquam in hujuſmodi Judiciis ſignatur commiſſio cum clauſula - *de appellatione* - ne cauſa fiat ordinaria, & ut lites celeriorem exitum habeant.

34 Quinimmo cùm Judex in hujuſmodi Judiciis exequtivis injuſte contra actorem, de cujus bono jure alioquin conſtat, pronunciavit, ne remaneat deſtitutus remedio exequutivo, olim ſignabatur commiſſio - *Alteri ex integro*; ſed hæc quoque praxis receſſit ab aula. Præterea a Signatura quandoque com-

municătur facultates A.C.quod cum Judice commiſſario ſeu delegato fieri ſolet,quoties coram iſto pendet aliquod Judicium ordinarium dependens, & connexum cum aliquo Judicio exequutivo promovendo, tunc enim ne continentiæ cauſarum dividantur, aut ne ſententia contra ſententiam oriatur, & ut actor habere poſſit viam exequutivam, quam celeriter coram A. C. potuiſſet intentare, opportune reſcribitur - *Rota*, vel *talis Judex procedat cum facultatibus A. C.* -

35. Cum clauſula autem *S. Q. E.* ſignatur commiſſio adverſus mandatum exequutivum, quoties illud injuſtum apparet, ſeu de illius injuſtitia vehementiſſimum dubium exurgit, eademque clauſula viam exequutivam non vulnerat, ſed exequutionem Judici ad quem transferre dicitur, & mandatum ſuſpendit, donec a Judice ad quem non fuerit recognitum, an illud ſit exequendum, necne, explicaturque ſimilis clauſula amplioribus verbis,nempe - *Alteri Judici, qui ſi quid exequendum viderit, exequatur,ſin minus,cauſam appellationis cognoſcat.*

36. Signatur inſuper commiſſio in hujuſmodi cauſis cum clauſula - *Alteri, qui ad legitimam* - quoties mandatum non ſolùm fuerit relaxatum, ſed etiam exequutum, & illud appareat injuſtum, vel ſaltem valde de illius juſtitia dubitetur; quæ pariter clauſula retardat ulteriorem exequutionem, explicaturque latius ſimilis clauſula - *Alteri Judici, qui ad legitimam exequutionem procedat, ſin minus, cauſam appellationis cognoſcat.*

37. Poſtquam vero ſemel a mandato exequutivo fuit cauſa commiſſa cum clauſula vel *ſi quid exequendum*; vel *alteri, qui ad legitimam* - regulariter ulterior appellatio denegatur, quin imo a jure

re expresſè prohibitum eſt appellare ab exequutione; unde ſi denuo appellans petat ſignari commiſſionem in ſuſpenſivo, non auditur, ſed ſignari ſolet cum clauſula - *S. P.* - niſi tamen conſtet denuo de injuſtitia ſimilis mandati, quæ quidem debet eſſe evidentior, quia tunc adhuc cum alia clauſula ſuſpenſiva commiſſio ſignatur. Unde ſi prima vice ab hujuſmodi mandato reſcribitur cum clauſula - *S. Q. E.* - & Judex ad quem exequi juſſit, dein ſi altera vice ſignanda ſit commiſſio in ſuſpenſivo, reſcribitur - *Alteri qui ad legitimam* - & ſi deinceps - *Alteri ad ulteriorem, quæ* - licet exequutionem ſuſpendat donec alter Judex ſuper ea cognoſcat, viam tamen exequutivam non tollit.

38. Connumerari etiam poſſunt inter judicia exequutiva ſententiæ latæ ſuper exequutione Literarum Apoſtolicarum, ſed tamen cum aliqua diſtinctione, quia a ſententia lata ſuper exequutione Literarum Apoſtolicarum, ſi fuerit juſta, ob earum obſequium & reverentiam reſcribitur - *Parito literis* - Quæ quidem clauſula operatur, ut cauſa in gradu appellationis cognoſci non poſſit, niſi integra exequutio earumdem Literarum Apoſtolicarum præcedat. Sed hic quoque reſcribendi modus evanuit, & in cauſa extra Rotam reſcribitur - *S.P.* - nempe S.P. executionis Literarum Apoſtolicarum.

39. At ſi exequutio Literarum Apoſtolicarum partem gravavit, & de injuſtitia, & invaliditate ſententiæ præcipue conſtat, tunc illarum exequutio arbitrio Judicis ad quem, omnino reſervatur, iſtoque caſu, ſi cauſa eſt Rotalis, itaut excedat valorem ſcutorum 500. auri de Camera, vel illius annuus redditus ſit ſcutorum 24. pariter auri de Camera, tunc arbitrium dirigitur Rotæ, a qua hujuſmodi cauſæ

sunt decidendæ, ut in titulo *De Auditorio Rotæ* advertebamus. Si verò non excedat summas prædictas, vel sit alicui Judici delegato in partibus, aut in Curia committenda, tunc non solet rescribi modo prædicto, sed cum alia clausula rescribitur, videlicet-*Alteri cum facultate exequendi Literas Apostolicas* - & ratio est, quod arbitrium congruit Tribunali Collegiali potius quàm alter Judici, licet Curiæ Romanæ Prælato.

40. Consuevit etiam Signatura, inhærendo *Clem. unicæ de sequestr. possess. & fruct.* in beneficialibus sequestrum apponere; Unde si sententia super possessorio beneficii lata fuerit, a qua petatur appellatio, & ea lata fuerit in Curia, sive in Rota, sive extra Rotam, & sit appellabilis sub banca, vel propter ejus injustitiam, solet Signatura sequestrum apponere, rescribendo secundum naturam causarum vel *Parito Literis arbitrio Rotæ apposito sequestro*, vel *alteri cum facultate exequendi literas Apostolicas apposito sequestro*.

41. Apponi etiam quandoque sequestrum in beneficialibus extra casum dictæ *Clem.* consuevit, & tale sequestrum potius provisionale, & Judicis arbitrium vocatur, multumque differt a sequestro posito vigore *d. Clem.* quod pleniorem causæ cognitionem expostulat, & tale sequestrum provisionale eo præsertim casu solet decerni, quo sententia lata extra Curiam nulla sit, vel attentata recognita, vel Judex a quo sine jurisdictione, vel pendente illius recusatione, vel post inhibitionem processit, vel alio quocumque casu nullitatem, & attentatum inducente, quo casu pariter in commissione causæ, vel in circumscriptione sententiæ clausula- *Apposito Sequestro* solet superaddi. Æquali autem Jure solet apponi

poni sequestrum, cùm possessio beneficii est vacua, vel possessio collitigantium adeo turbida, ut incertum sit, quis vere possideat, vel quando a sententia lata in causis beneficialibus appellatio de jure competebat, ex quo ex. gr. agebatur de institutione judiciali facta ab Ordinario, vel alio quocunque Judice Ecclesiastico, a quo regulariter appellatio conceditur (quidquid sit in institutione extrajudiciali) vel si in spretum appellationis interpositæ, vel intra decennium ad appellandum fuerit capta beneficii possessio; istis enim omnibus casibus solet Signatura causam cum clausulis suspensivis committere, addita clausula - *Circumscripta possessione, & apposito sequestro*-Si vero beneficium est Parochiale seu habens adnexam curam animarum, Signatura loco illius verbi - *Sequestro* - solet aliud verbum apponere, videlicet - *Oeconomo* - & rescribere - *Apposito œconomo* - ad differentiam casus, quo beneficium non est Parochiale, tunc enim simpliciter, & indistincte rescribit - *Apposito Sequestro*.

42. Quæ vero diximus de sequestro apponendo in beneficialibus, non æqua lance ad causas profanas extendenda sunt, in quibus sequestrum non ita de facili est apponendum, cùm juris regula doceat, *a sequestro non esse incipiendum*. Attamen etiam in materia profana illud apponi a Judice, & a Signatura Justitiæ aliquando consuevit, vel quando bona sita sunt in Principatu, quorum fructuum recuperatio post absolutam litem solet esse difficilis, vel quando adest probabilis timor dilapidationis, quia in istis, vel aliis similibus casibus sequestrum etiam a Signatura Justitiæ solet decerni.

44. Judiciis porro executivis etiam accedit sententia lata super solutione pensionis Ecclesiasticæ, a qua,

qua, seu a mandato relaxato in caussis hujusmodi, regulariter solet rescribi cum clausula - *Sine præjudicio non retardata solutione pensionis* - Quæ quidem clausula operatur, ut non possit in gradu aplationis iterum caussa cognosci, nisi solutis terminis pensionis decursis, & etiam in futurum respective decurrendis, & amplissimis verbis explicatur - *S. P. Literarum Apostolicarum, interim non retardata solutione pensionis* - Solet autem rescribi cum tali formula, quoties pensio fuit a Papa reservata, non autem in pensionibus ab Episcopo reservatis, quia magis honestum est, quod pensio assignata de mandato Papæ efficaciter persolvatur, ut notat Gomez (*a*). Sicque in causis pensionum ab Episcopo reservatarum non solet apponi clausula - *Non retardata*. Cum eadem vero clausula rescribitur, quoties pensio est valida, & constat de justitia mandati relaxati in hujusmodi causis pensionum, quia si e converso de injustitia evidenti constaret, & ex ventre Literarum Apostolicarum invaliditas pensionis apparetet, tunc transferenda esset exequutio, & signanda commissio cum clausula - *Alteri cum facultate exequendi literas Apostolicas, vel Parito literis arbitrio Rotæ* - vel alia similis clausula juxta naturam Judiciorum, super quibus certa regula tradi non potest.

44. Inter Judicia pariter exequutiva solet adscribi judicium associationis, quod licet quandoque fuerit dubitatum, an esset possessorium, ex quo prosequitur rem, & ad acquirendam possessionem naturalem ab habente civilem dirigitur; nihilominus in Signatura semper prævaluit opinio, quod exequutivum, & summarium existat, ideoque in hujus-

(a) *In compend. utriusque Signaturæ.*

jusmodi Judicio semper consuevit rescribi, prout in aliis Judiciis exequtivis, vel cum clausula - *S.P.* - quando mandatum fuit validum, & justum, vel cum clausula - *S. Q. E.* - si fuerit injustum, nec fuit facta exequutio, quia si exequutio fuerit facta, & capta possessio, in hoc statu commissio signatur *Alteri, qui ad legitimam*. Hactenus sane deducta ad tres expositas judiciorum species spectant, circa quas commissiones plerumque signantur. Quoniam vero in aliis etiam materiis, ut supra innuimus, Signatura se ingerit, præstat, ut rescribendi formulas etiam in illis proferamus.

45. Solent igitur aliquando in Signatura Justitiæ commissiones proponi super laceratione, vel reformatione commissionum, cùm enim multoties sub tabulis commissiones appellationum simpliciter, vel cum aliqua clausula præservativa exequutionis apposita a Revisore commissionum expediantur, de quibus amplioribus verbis loqui nolle supra præmisimus, itaut necesse sit ad plenam Signaturam pro illarum laceratione, vel reformatione recurrere; idcirco si petitio lacerationis, vel reformationis non sit juri undique consona, rescribitur - *Nihil* - At si petitio sit justa, & commissio reformatione indigere videatur, non est rescribendum pro laceratione, sed pro reformatione cum aliqua clausula a jure, & a stylo non disformi; quia verbum *lacerari* est nimis incongruum, nec bene sonat, commissiones hujusmodi, quæ de mandato, vel in præsentia Pontificis signantur a Cardinali Præfecto, & quæ proinde commissiones, & Brevia Apostolica nuncupantur, lacerari debere, cùm tale verbum sit contumeliosum, multumque dignitati Sedis Apostolicæ derogare videatur.

46. Quan-

46. Quandoque etiam proponuntur commissiones super reformatione, vel reintegratione inhibitionum A. C. qui cùm sit Judex, ad quem devolvuntur appellationes, quæ ad Sedem Apostolicam interponuntur, ut alias diximus, ideo appellationes hujusmodi admittit, & appellationes concedit, aliasque inhibitiones, & vigore Eugenianæ, & legis unicæ, *quando Imperator &c.* & alias similes impertitur. Igitur si coram eo fiat forsan instantia pro moderatione similium inhibitionum, & ipse renuat illas moderari, vel quatenus illas fuerit moderatus, renuat illas reintegrare, tunc utroque casu solet ad Signaturam Justitiæ recurri, vel pro illarum moderatione, vel reintegratione; & si ex juribus hinc inde deductis constiterit, inhibitionem, quam A. C. renuit moderari, esse moderandam, rescribitur - *A. C. moderetur* - Vel alia similis clausula juxta naturam instantiæ, & judiciorum apponitur. Et si demum A. C. suam moderatus fuerit inhibitionem, quæ tamen non erat moderanda, & illam renuat reintegrare, tunc si Signatura justitiæ cognoscat esse reintegrandam, rescribit - *A. C. reintegret* - Et demum si eidem Signaturæ constiterit, eundem A. C. rite, & recte moderatum esse suam inhibitionem, vel justa ratione illam moderari recusasse, utroque casu rejicienda erit instantia, & rescribendum - *Nihil* -

47. Similiter proponi solent in Signatura supplicationes pro purgatione attentatorum, vel quia fuit innovatum post obtentam supersessoriam ad effectum adeundi Signaturam, vel quia processum fuit coram Judice a quo, post commissam causam appellationis, vel alio quocumque modo fuerit inhibitioni Judicis Superioris contraventum; quando autem proponuntur

tur hujusmodi instantiæ pro purgatione attentatorum, & attentata fuerunt post obtentam supersessoriam commissa, tunc in commissione causæ juxta naturam Judiciorum cum clausulis necessariis addi solet = *Purgatis attentatis per Eminentissimum*; cujus majestas fuit læsa =seu *ad Emum & Reverendissimum D. pro purgatione attentatorum*, sicque vigore hujusmòdi rescripti non potest Judex Commissarius procedere, nisi prius purgatis integre attentatis. Si verò dignitas Emi Præfecti non fuerit læsa, ex quo inhibitio, quæ non fuit executa, non erat ipsius Emi, sed alterius Judicis, & attentata sint undique clara, solet rescribi cum clausula *Purgatis attentatis* - dempta alia - *Per Emum* - cum ejus majestas læsa non fuerit.

48. Postremo si attentata non fuerint clara, imo turbida, & satis implexa, tunc loco clausulæ - *Purgatis attentatis* - rescribi solet cum clausula - *Cum facultate purgandi attentata* - nempe in primis, & ante omnia quatenus adsint, & tunc Judex ad quem procedit in causa appellationis, & primo loco super attentatis cognoscere debet, prout etiam si attentata non adsint, vel non sint ante litis ingressum purganda, tunc rescribi solet - *rejectis attentatis*, vel *reservatis in fine litis*, quando illorum purgatio in principio causæ inanem circuitum importaret, ut contingere solet in causis super nunciatione novi operis, nam si in spretum Judicis inhibentis v.g. fuerit Fabrica erecta, omnis æquitas exigit, ut huiusmodi attentatum sit solummodo in fine litis purgandum, quia si illud in principio purgaretur, utique Fabrica ante omnia esset demolienda, & tamen fortasse ex bono jure, quod habet ædificans, de novo esset posteà reædificanda.

49. Deputari etiam in Signatura Justitiæ consueverunt Judices in Curia, vel extra Curiam, quos A. C. deputare recusavit, nam si coram A.C. fuerit suspectus allegatus aliquis de Locumtenentibus, vel alius Judex ab eo deputatus, & idem A. C. renuat in locum illius alium substituere, tunc haberi solet recursus ad Signaturam, quæ si justam, ac juri, & reformationi consonam petitionem existimet, rescribere solet cum clausula - *A.C. alium deputet*; Et si causa jam reperiatur instructa, solet etiam addere clausulam *In statu, & terminis*: Proùt si e converso instantia non sit undique justa, ex quo fuerit contestata lis, & terminus ad proponendam hujusmodi exceptionem elapsus, tunc rejicienda est instantia rescribendo - *Nihil*.

50. Prætereà solet Signatura quandoque remittere aliquam causam ad unum Tribunal, in quo sit altera causa principalis ab ista dependens, nam quando una causa habet connexionem, seu dependentiam cum altera, vel quando periculum est, quod possit sententia contra Sententiam oriri, merito Signatura remittit causas hujusmodi ad illud Tribunal, in quo pendet causa connexa, & principalis, rescribendo - *Omnia ad Rotam, vel A. C. &c.*

51. In genere tamen est opportunè notandum, quod hujusmodi instantiæ pro remissione causarum ad aliquod Tribunal, vel pro deputatione Judicum, vel purgatione, seu rejectione attentatorum, sive etiam pro moderatione, seu reintegratione inhibitionum A. C. ob non transportationem actorum, prout etiam circa communicationem facultatum A. C., coram Domino Auditore, ut supra jam diximus, primùm sunt proponendæ, cujus decreta in hujusmodi causis vim rescriptorum Signaturæ juxta edicta sub die 23. Julii 1692. habere dicuntur. 52. Qua-

52. Quatenus tamen Auditoris decreta non videantur Juri consona, poterit ad Signaturam Justitiæ recurri, cui si constiterit decretum Auditoris prædicti in hujusmodi causis esse undique injustum, rescribit *juxta petita*, vel alias prout juris fuerit, & si decretum sit justum, respondere consuevit: *Nihil, & servetur decretum*, & tunc Pars quæ recurrit, tenebitur scuta quatuor ad tenorem præfatorum edictorum alteri Parti subministrare.

53. Adversus item Sententias, contumaciales, seu per contradictas latas solet quandoque supplicatio in Signatura proponi, quæ consuevit committere cognitionem eidem Judici, qui Sententiam tulit, ut *iterum audiat refectis expensis*: Eodemque jure consuevit rescribere eidem Judici a quo, *ut iterum audiat*, quoties post latam ab eo Sententiam fuerunt repertæ novæ Scripturæ, ex quibus evidentissime injustitia Sententiæ resultet; nam ad parcendum litigantium expensis, & ut lites celeriter expediantur, rescribitur - *A. C. vel alius Judex &c. iterum audiat*. Et hæc formula rescribendi non quidem circumscriptionem Sententiæ ejusdem judicis, sed quandam suspensionem Sententiæ ejusdem causæ importat; Ad differentiam alterius casus, quo Signatura rescribat - *Iterum audiat ex integro*, quia tunc remanet Sententia ejusdem Judicis undique firma. De recenti vero introducta praxis est, ut rescribatur *circumscripta Sententia A. C.*, v. g. *Zeladæ*, *Partes utantur jure suo*, quoties nullitas oritur ex defectu citationis ad Sententiam, quia sic salvantur acta prius gesta, quæ sunt in reliquis valida.

54. Quemadmodum verò optandum est, ut lites universim qua fieri potest celeritate absolvantur, ita

Signatura circumscribere solet Sententias Judicum, quoties laborant aliqua nullitate resultante ex defectu jurisdictionis, Citationis, vel Mandati, ideoque si Judex a quo nullam jurisdictionem in causa, in qua pronunciavit, habere deprehendatur, prout est A. C. in causis beneficialibus, vel in matrimonialibus, quando controversia versatur super dissolutione fœderis Matrimonii, vel illius Sententia sine Citatione, vel ea non legitime exequuta fuit forte prolata, in quibus omnibus casibus Signatura hujusmodi Sententias circumscribere consuevit rescribendo *iterum audiat ex integro*.

55. Sublatis autem hujusmodi nullitatibus ex defectu jurisdictionis, citationis, & mandati, non solet eadem Signatura alias nullitates attendere ad effectum Sententias circumscribendi; & tantum rescribit *Judici &c. ut iterum audiat*, si forte agatur de Sententia præpropere, & ut barbare dicunt, præcipitanter edita, aut quæ interveniente pecunia jactitetur prolata, ne dicamus, per sordes, administrari justitiam, quod sane in Curia Romana nefas est suspicari, attenta integritate judicum, & aliorum Romanæ Curiæ Prælatorum, inspectisque Apostolicis Constitutionibus id rigidè, & sub pœnis gravissimis prohibentibus, quas nos in institutionibus Criminalibus allegavimus (*a*).

56. Ad parcendum pariter expensis, & ut lites celerius absolvantur, si A. C. vel alius Judex admissionem articulorum alioquin admittendorum denegavit, vel illos admisit, quoties rejicere debebat, tunc si proponatur causa in Signatura, & de gravamine constet, solet rescribere - *A. C. admittat articulos*, vel *A. C. procedat rejectis articulis*. Et hæc formula rescribendi a recentiori tempore fuit

(a) *Libro 2. In tit. De Crimin. Repetundarum*.

fuit introducta; nam constito de gravamine admissionis, vel rejectionis articulorum, si ab eo committeretur causa appellationis, totum quoque negocium principale devolveretur, unde ne lites fiant immortales, introducta provide fuit hæc praxis Judici causæ in similibus casibus rescribendi, *ut admittat, vel rejiciat articulos*, prout in simili, quod *procedat electo Perito* sæpe etiam fieri solet.

57. Pro obtinenda insuper faciliori commissione appellationis allegare solent Pragmatici, vel quod in causa Judex variavit in reponendo, aut revocando suum decretum, vel quod manutentio, seu reintegratio deliberationem juris ordine servato factam infringat, vel quod præsumptio solutionis debiti ex lapsu temporis intret, aliaque his similia deducuntur, ac jactitantur; Verum cautè, & circumspecte est procedendum, quoties similes casus evenerint; nam Judici non est prohibitum reponere a suo Decreto, & mandatum ab eo relaxatum revocare, & quidquid variaverint inter se Doctores, verior, & magis communis videtur opinio Bart. (a), Qui cum distinctione procedendo admittit, eundem Judicem posse suam interloquutoriam revocare, quoties illa non habeat vim definitivæ, nec id faciat cessare Officium Judicis, ut fusius nos in institutionibus Canonicis advertebamus (b).

58. Et quamvis dubitari possit, an Sententia judicis, qua v.g. Instrumentum exequutioni demandandum esse decernit, definitivam includat, & ex ea dicatur judicium absolutum nec ne: attamen cùm in Judiciis exequutivis cesset litis contestatio, aliaque solemnia judicii deficiant, consequenter pronunciatio fu-

(a) *In L. quod jussit n. 9. ff de re judicata*. (b) *Lib. 3. tit. de sent. & re judicata*.

super exequutione Instrumenti non habet vim definitivę, & sine vitio nullatis, & injustitiæ Judex reponere potest, prout in dies servat inconcussa praxis A.C., & totius Curiæ, & per consequens ab hujusmodi decretis repositariis, & revocatoriis non est admittenda appellatio in suspensivo, nisi aliunde injustitia concurrat.

59. Similiter non omne decretum infringens deliberationem est per se sufficiens, ut suspensiva appellatio admittatur, nam si deliberatio fuit evidenter nulla, vel spoliativa, & hoc patentissime constat, tunc idem Judex, vel alius in gradu appellationis concedere debet manutentionem, vel reintegrationem ei, qui in tali deliberatione succubuit; et si aliunde de nullitate, vel injustitia mandati de manutenendo, seu reintegrando non constet, vel saltem non adsit probabilis dubitatio, nunquam permissa erit appellatio suspensiva ex hoc solo capite, quod mandatum hujusmodi deliberationem judicialiter factam infringat.

60. Quamvisque demum in jure caveatur, ex solo lapsu temporis induci solutionis debiti præsumptionem, nisi tamen aliunde concurrant conjecturæ hujusmodi solutionem, vel compensationem suadentes, non est de facili contra creditores judicandum, cum solutio inducatur quidem ex præsumptionibus, sed illæ debent esse concludentes, nec sola dilatio temporis est per se sufficiens ad hujusmodi præsumptionem in favorem ejusdem debitoris, qui allegare non potest ignorantiam solutionis, quam si fecisset, utique quietantiam reportasset. Nihilo tamen minus de stylo Signaturæ tam in uno, quam in altero Casu indulgetur Commissio suspensiva. Idque libentius fit, quoties debitor obiit, & man-

mandatum fuit relaxatum contra hæredem, in quo ignorantia solutionis a suo auctore forsan factæ præsumitur, vel etiam quando agitur contra eundem debitorem, & inter ipsum, & creditorem probantur diversa computa dati, & recepti hinc inde intercessisse, vel quando ex parte se constituit debitorem ejusdem debitoris ex diversa causa, vel quando creditor erat negotiator, qui suas pecunias otiosas diu retinere non solet, vel demum si concurrant aliæ similes conjecturæ, quæ in se aliquam juris, & facti probabilitatem habere videntur, cùm super his certa, & indubitata regula assignari non possit, dum quandoque experientia nos doceat, unam conjecturam, quæ respectu unius creditoris, & juxta facti circumstantias esset concludentissima, in alio esse satis debilem, & frivolam, & sæpe sæpius deductam ad extorquendam commissionem in suspensivo, pro qua licet Pragmatici allegare soleant regulam, *quod in dubio sit pro commissione inclinandum*, tamen potius in dubio pro mandato, seu Sententia Judicis, a quo judicandum, & respondendum videatur.

61. Atque hæc de Tribunali Signaturæ Justitiæ satis superque dixisse nobis blandimur. Proposueramus quidem animo commissiones ipsas juxta diversitatem materiarium transcribere, atque hìc pro uberiori Juvenum præsertim commodo exhibere. Sed plurimum debemus Francisco Antonio Vitale, qui nuper, nempe anno 1756. Romæ Typis de Rubeis *in commentario de jure Signaturæ Justitiæ* laborem hunc nostrum erudite, & diserte prævenit, unde absoluto tractatu de Signatura Justitiæ, ad Signaturam Gratiæ properamus.

62. Si forte igitùr contingat, commissiones aliquas in Si-

Signatura Justitiæ fuisse rejectas, non ideo datur recursus ad Signaturam Gratiæ, cùm non sit Signatura supra Signaturam, & una ab altera differat tantum ratione subjectæ materiæ. Attamen quandoque volente Pontifice, ejusque Auditore, reproponuntur *Commissiones* in Signatura Gratiæ; Unde licet ex instituto duo esse deberent Referendariorum genera a duabus qualitatibus *Gratiæ*, *&* *Justitiæ* desumpta, quod ad Alexandro VI. sancitum autumat Gomesius (*a*); Referendariis tamen Signaturæ Justitiæ a Summis Pontificibus indulgeri subinde consuevit, ut simul iidem sint Referendarii & in Signatura Gratiæ referrent, Unde hodie non est Referendarius, nisi in utraque Signatura. Ad eandem vero Signaturã Gratiæ spectant graviores quædam materiæ, quæ raro conceduntur, vel illæ, quarum decisio, & resolutio ob sui dubietatem, vel gravitatem, ut mox innuebamus, Pontificium Oraculum postulant, ex Constitutione Pauli IV. 51. & Constitutione Pauli V. incip. *Universi* 71.

63. Constat quidem Signatura Gratiæ ex duodecim Votantibus ipsius, & ex Cardinali Præfecto, qui tamen magis ad honorem, quam pro muneris exercitio deputatur, cùm in rei veritate ipsemet Pontifex, qui præest, Præfectus videatur. Constat insuper ex nonnullis Cardinali[illegible] electis a Papa, & ex Pœnitentiario, Secretario Brevium, Datario, Auditore Cameræ, Thesaurario, uno Auditore Rotæ, Locumtenente in civilibus Cardinalis Vicarii, Regente Cancellariæ, aliisque hujusmodi Personis in Urbe, & Curia qualificatis, qui non tam accedunt ad suffragandum, quod munus spectat ad duodecim Votantes ex numero Præsulum selectos, sed ut magis Pontificem certiorem

rem

(a) *In proæmio tractatus Signaturæ.*

rem reddant, si forte occurrat de iis, quæ in respectivis Tribunalibus contigerunt. Tres ulterius superaccedunt Prælati simplices Referendarii, qui ad mensam, cui Pontifex assidet, latino sermone statum causarum, quæ duodenarium numerum nostris temporibus non solent excedere, quæque inter eosdem Præsules distribuuntur, referunt, auditisque Relatorum, & Votantium suffragiis, aut Papa denegat, quod petitur, rescribendo *nihil*, aut supplicationem signat cum clausulis, quas opportuniores crediderit.

64. In pluribus vero differunt hæ Signaturæ; Primo in materia, nam, ut diximus, res dumtaxat Justitiam concernentes in Signatura *Justitiæ* expediuntur, altera vero *Gratiæ* amplius se extendit pro arbitrio Pontificis. Ulterius quoad Votantes: In Signatura enim Gratiæ votum consultivum, in altera autem Justitiæ votum decisivum Præsules habent. Tertio quoad tempus, nam singulis feriis quintis, nisi quid obstet, Signatura Justitiæ convocatur, pro arbitrio tamen Pontificum fit altera Signatura Gratiæ, & quamquam feria tertia ad hoc destinari consueverit, pendet tamen a voluntate Pontificis. Tandem quoad exitum, nam resolutæ cum fuerint causæ, seu Causarum commissiones in Signatura Justitiæ, possunt in eadem Signatura iterum proponi, si duo saltem Votantes steterint contra rescriptum, aut etiam de speciali licentia Cardinalis Præfecti, ubi vota fuerint conformia; at quoties fuerint in Signatura Gratiæ decisæ, amplius proponi eædem non possunt.

65. Conveniunt hoc non obstante hæ Signaturæ, quod utraque tempore Sedis Vacantis conquiescat ex Constitutione Pii IV. 36. incip. *In eligendo*. Reliquum modo est, ut pro Coronide hujus Tractatus *De Romana Curia*, *ejusque*

Tribunalibus, de Procuratoribus, & Advocatis, qui in enunciatis, expositisque Tribunalibus causas agere solent, aliqua proferamus.

TITULUS ULTIMUS.

De Procuratoribus, & Advocatis.

Quamquam a nonnullis Procuratoris, & Advocati nomen promiscue accipi soleat, revera tamen plurimum hæc vocabula distinguntur. Procurator enim est, qui facti seriem, & circumstantias ex processu erutas diligenter exponit, Advocatus e contra, qui ea omnia Judici profert, quæ ex dispositione, & censura juris statuuntur, & si quæ fuerint ab altera parte æquivoca forsan suggesta, cohærenter ad eandem juris censuram ingeniose dissolvit, ut fusius advertimus in Institutionibus Canonicis (*a*).

2. Prætermissis autem variis Procuratorum speciebus, quas in iisdem Institutionibus (*b*) exposuimus, illa præsertim ad praxim pertinere videtur, per quam Procuratores Judiciales, qui ex Stylo Curiæ Procuratorum nomine intelliguntur, vel sunt Collegiales, vel Rotales, vel nec Collegiales, nec Rotales, sed simplices. Sane quod spectat ad Procuratores Collegiales, qui communiter *de Collegio* vocantur, scilicet de Collegio Patronorum Caussarum Palatii Apostolici, ambigi nequit, eos primatum quendam inter Procuratores omnes Romanæ Curiæ perpetuo habuisse, ut latissimè inter alios ostendit celeberrimus olim Procurator, & deinde Ad-

(a) *Lib. 3. tit. 2.* (b) *Eodem tit. 2. Lib. 3. num. 4.*

Advocatus Franciscus Maria Constantinus (a). Quamvis autem quo præcise tempore ordo istorum Procuratorum Collegialium incœperit, ignoretur, probabilius tamen, & verosimilius existimatur, contemporaneum illum esse præclarissimo ordini Advocatorum Consistorialium, de quibus amplius infra tractabimus, & utrumque simul fuisse ad formam Collegii redactum ex provisione, seu ordinatione Benedicti XI. alias XII. de anno 1340. quo quidem tempore, ut notissimum est, Sedes Apostolica pedem fixum habebat in Avenionensi Civitate, ut tradit inter alios Camill. Fanucc. (b).

3. In cœtu enim seu classe Patronorum causarum, sive Procuratorum, & Curialium non quidem in sensu amplo & latissimo, quo sensu omnes, qui Curiam sequuntur, & in Urbe ratione præsertim alicujus Officii morantur, Curiales dici consueverunt, ut alibi advertimus (c); sed proprie, & stricte *Curialium*, qui causas in Curia patrocinantur, atque defendunt, fuit antiquitus quædam discretio, seu differentia inter Consistoriales, & non Consistoriales, primis quippe tantum licebat Consistorium ingredi, atque causas Consistoriales peragere, Causas scilicet contentiosas graviores, quas olim Pontifex examinabat, & decidebat per se ipsum cum voto Cardinalium, & cum interventu Advocatorum, & Procuratorum etiam in contradictorio informantium. Quamvis vero usus disputandi causas contentiosas in Consistorio cessaverit, & dicti Causarum Patroni dici Consistoriales, & habere ingressum, & locum in Consistorio amplius non soleant, istam-

(a) *In appendice vot. tom. 4. pag. 293. Edition. Rom. an. 1745.*
(b *Apud Constantinum loco citato n. 38.* (c) *In primo libro hujus tractatus.*

que prærogativam soli Advocati Consistoriales retinuerint; firmum tamen remansit eorundem Patronorum Collegium, & Collegiales seu Causarum Sacri Palatii Apostolici, & de Collegio Patroni vocari continuarunt, atque hoc quidèm nomine a cæteris non Collegialibus discriminari, ex quo ipsi soli ad tuendas causas, quas Papa definiebat in sua Cappella cum voto, & consilio suorum Cappellanorum, quales propriè appellantur Auditores Rotæ, ut in titulo *De Auditorio Rotæ* notavimus, admitterentur.

4. Adaucta autem negociorum copia, & exiguo Patronorum, seu Curialium de Collegio numero prorsus impare omnibus causis agendis, evanuit hæc privativa iisdem attributa facultas defendendi causas in Palatio, & in Rotæ Auditorio, & ad alios fuit Procuratores non Collegiales extensa, quadam tamen eorumdem Procuratorum Collegialium retenta jurisdictione. Nam non alias iidem Procuratores non Collegiales fuerunt ad scribendum in Rota, & voce informandum admissi, quàm prævio singulorum examine coram R̃mo Decano Rotæ peragendo per duos antiquiores de dicto Collegio causarum Patronos, & super idoneitate ad munus exercendum, & super morum probitate, atque integritate, proindeque ad id approbati, dici cœperunt Procuratores Rotales, & alterum ordinem diversum a reliquis non Rotalibus efformarunt.

5. Redeundo tamen ad Procuratores Collegiales, eorum sane merita & qualitates præ oculis habens Paulus III. *anno* 1548. motu proprio eisdem Collegio, & Causarum Patronis concessit pro duobus de eodem Collegio pro tempore deputatis locum in Cappella Pontificia immediate post Advocatos Consistoriales; In cæteris vero actibus publicis, & fun-

functionibus extra dictam Cappellam toti Collegio, & omnibus Procuratoribus ejusdem Collegii in unum collectis, ut patet ex laudato motu proprio, cujus tenor est penes Constantin. (*a*). Imo jus & facultatem iis competiisse nominandi ad Archipresbyteratum S. Mariæ Martyrum, vulgo *Rotundæ*, & Cappellam publice habendi in contigua Ecclesia Sancti Eustachii, testatur Cardinalis de Luca (*b*). Præcipuaque Cameræ Apost. munera in qualitate Procuratorum ab iis ad nostra usque tempora exercita fuisse novimus (*c*), quamvis ex recentiori Chirographo sub die 31.Decemb.1743.Bened.XIV. quem innuimus cum de Thesaurario ageremus, eadem officia fuerint nuper abolita, unicumque illud Procuratoris, seu Commissarii Cameræ, alterumque præsidentiæ vacationibus per obitum in Dataria huic Collegio remanserit, ut pariter de Dataria tractantes advertimus.

6. Cùm autem hujusmodi Collegium, vel esset a sua primæva erectione, vel temporum injuria receptitium evasisset, Paulus V. per motum proprium anni 1617. illud effecit numeratum, scilicet viginti quatuor tantum Patronorum qualitates in dicto motu proprio designatas habentium, cum reformatione ejus Statutorum, opera, & studio Joannis Baptistæ Coccini tunc sacræ Rotæ Decani, de voto aliorum Coauditorum, adjunxitque Collegialibus usum mantelli, atque bireti, aliasque prærogativas adjecit, & executorem dictorum privilegiorum deputavit Sacræ Rotæ pro tempore Decanum, ac Vicedecanum, qui pro illorum defensione adsistere deberent, aliaque plura honorificentiæ signa idem Pontifex

(a) *Loco citato post num.*44. (b) *In Relat. Romanæ Curiæ disc. ult.* (c) *Ex Constit. Clementis XII. edita* 14. *Julii* 1735.

tifex ſtatuit, quæ in dicto ejus motu proprio leguntur, & repetuntur *in decis. 772. n. 5. & seqq. coram Molines tom.* 3. Cujus quidem honoris intuitu ab Apoſtolica Sede huic Collegio attributi, ne dum aliis omnibus Procuratoribus, ſeu Curialibus præcedunt, ad patrocinandas Servorum Dei cauſas habiles declarantur (*a*), & nonniſi prævio eorum examine Notarii in Urbe admittuntur (*b*), ſed ulterius ad inſtar Advocatorum a Judicibus, aliiſque Magiſtratibus Urbis tractantur, eademque honoraria in cauſis exigunt.

7. Cæterum vacante loco alicujus ex iſtis Curialibus de Collegio per mortem, vel per promotionem ad Statum diverſum, & cum illo incompatibilem, non illico ſolet alter ſubſtitui, ſed expectantur plurium locorum vacationes, & poſtquam aliquis notabilis numerus adſit, tanquam per ſpeciem promotionis, ab ipſomet Collegio abſque alia auctoritate fieri ſolet benevisa cooptatio aliorum, qui inter plures ex iis, qui deſuper preces porrigunt, per ſecreta ſuffragia eliguntur, eaque admiſſio, & cooptatio, ita præſcribente novo Statuto Collegii cap. 2. fieri ſolet prævio diligenti examine non ſolum ſuper idoneitate, ſed magis ſuper vitæ, ac morum probitate, & præſertim ſuper integritate circa profeſſionis exercitium, ac etiam ſuper Natalibus Nobilibus, vel ſaltem in propria Patria maxime honeſtis, nullatenus admittendo eos, qui legitimorum natalium defectu forſan laborent; minuſque ſi eos omnino habeant legitimos, ſed quidem plebejos, vel aliquà macula, & labe notatos.

De-

(a) *Ex decreto Reform. a Ven. Innoc. XI. confirmato, & impresso apud Vbert. de citat. tit. de Notar. §. Et quoniam.*

[b] *Rota ex Decreto Ven. Innoc. XI. apud Zaulum ad Statutum Faventinum lib. 3. Rubrica 55.*

8. Debent vero ulterius admittendi adCollegium in utroque jure in aliqua publica Universitate lauream doctoralem recepiſſe, & per integrum ſaltem triennium in cauſis Rotalibus eſſe verſati, ita ut Clientelis, & Ordinis hujus honorificentiis non ſint undique indigni; ſecutaque electione collega Secretarius Collegii eam refert ſacræ Rotæ Decano, cui nunciat nomina, & cognomina eorum, qui pluralitate ſuffragiorum fuerunt præelecti; qua quidem relatione habita, deſtinatur per eundem Decanum dies, & hora examinis peragendi, eoque expleto, ſi Decanus, & examinatores, electos in jure, & in praxi idoneos repererit, altera die arbitrio ejuſdem Decani deſignanda habetur in ejus ædibus Collegium, quo præſente, & Rotæ Decano præſidente, ad juramentum juxta formam in Statuto expreſſam, & ad oſculum pacis admittuntur; Deſcribuntur item in albo Collegii, & in primo Collegio eis poſſeſſio loci in Collegio, renovato juramento tribuitur. Atque hæc ſpectant ad Procuratores Collegiales.

9. Quoniam vero diximus ſupra, eos omnes, qui in Auditorio Rotæ cauſas agere intendunt, coram Decano a duobus hujus Collegii Procuratoribus examinari debere, præſtat ut illud ſuperaddamus, ultra ſcilicet honeſtatem Natalium, vitæ integritatem, aptitudinem in ſcribendo, juriſque, & praxis peritiam, in Procuratoribus Rotalibus exigi Doctoratum in utroque Jure in Univerſitate, ſeu Academia Romana receptum, ex Conſtitutione Bened. XIV. incipien. *Inter conſpicuos*, quæ eſt *la* 4. *tom*. 1. *Bullarii*, adeo quidem ut Doctoratus in alia quavis Univerſitate poſt eandem Conſtitutionem receptus minime ſuffragetur.

9. Tertio tandem ordine ſuccedunt Procuratores

res simplices, qui nec inter Collegiales, nec inter Rotales adscribuntur, sed quoddam veluti Tyrocinium, sive ad Collegialis, sive ad Rotalis Procuratoris gradum obire videntur. Quamquam verò non ea Doctrinæ præstantia in iis exigatur, quæ in primi, & secundi ordinis Procuratoribus concurrere debet, illud tamen omnino requiritur, ut a fraudibus & mendaciis abstineant, neque mereantur, ut sive privati de illorum industria caussas iis committendo diffidant, sive Judices eorundem assertionibus deferendum esse aliquando, & rationabiliter suspicentur. Communi porro vulgi opinione etiam sollicitatores, & Agentes, in Curialium, qui nec collegiales sint, nec Rotales, classe accensentur. Perperam tamen, cum sollicitatores dumtaxat illi jure vocari possint, qui vel apud Procuratores ipsos, vel apud Judices pro expeditione causarum urgere consueverunt, vel operam aliquam in earundem causarum prosequutione quomodolibet præstant. Prout Agentes dicuntur, quibus extrajudicialia tantum negocia committuntur. Circa quos quidem illud non præteribimus, quod scilicet licet in cujuscumque privati voluntate repositum sit, quem voluerit in Agentem deputare, & quoad Communitates Ecclesiasticæ ditionis olim a Cardinali Præfecto Boni regiminis Pontificia auctoritate iidem Agentes pro arbitrio deputarentur, nunc tamen ex Constitutione Bened. XIV., quam citavimus cùm de Congregat. Boni Regiminis ageremus, iisdem Communitatibus reservatum est, posse quos voluerint in agentes deputare, cives tamen, vel originarios præferendo.

10. Cæterum cùm ultra Procuratores etiam Advocati in causis scribant, illi quidem in facto, isti autem

tem in Jure, ad eos est opportune properandum. Cùm vero in duas species iidem Advocati Romanæ Curiæ dividantur, in Consistoriales scilicet, & simplices, de utroque eorum genere aliqua erunt proferenda. Porro quemadmodum certi, selectique Procuratores fuerunt deputati, qui in Palatio Apostolico graviores causas Pontifici, ejusque Cappellanis referrent, cùm Pontifex ipse per se ipsum, de suorum tamen Cappellanorum consilio, easdem causas definire consuevit, unde Procuratores Palatini, sive causarum Sacri Palatii Patroni dicti sunt, ut supra notavimus, idque exemplo Patronorum Præfecturæ Urbicariæ, de quibus mentio est *in l. petitionem*, *&* *in l. ad similitudinem Cod. De Advocat. diversor. Judic.* quibus iidem Procuratores successisse videntur; ita cùm æquali jure olim fuerint assumpti, destinatique Advocati, ne omnibus indiscriminatim ad dicendum coram Principe pateret accessus, cùmque inter eorum munera adscriberetur in Consistorio præsertim, quod sæpissime, & ut plurimi censent, bis in hebdomada convocabatur, causas agere, Advocati Sacri Consistorii dici cœperunt, in locum Jurisprudentum suffecti, qui antiquum Prætorii, seu Præfecturæ Prætorianæ Principis Collegium conflabant, de quibus mentio est *in l. cum Advocatio, l. Nemini, l. Jubemus Cod. eod.*

11. Anceps autem, & dubia res est, a quo tempore istorum origo sit depromenda. Rubeus enim, *qui sub nomine Defensoris Redivivi* de hujus Collegii origine, & præstantia tractatum evulgavit editum Romæ Typis de Lazaris anno 1657. a quinto, vel sexto sæculo Advocatos Consistorii invectos esse testatur, originem sumens a septem Regionariis Urbis defensoribus, qui a S. Gregorio Magno pro

pauperum, aliorumque gravatorum, & oppressorum hominum Defensione fuerunt instituti, idque arguendo, tum ex vocabuli identitate, cùm Defensoris, & Advocati nomen idem importet, tum ex æqualitate numeri Septenarii, & demum ex similitudine muneris, cùm pauperum, oppressorumque defensio istis præsertim Advocatis commissa legatur. Quamvisque alii a Benedicto X. anno 1340. dum Pontifices Avenione morabantur, institutum hoc Collegium existiment, plures tamen opponit Rubeus hoc munere ante Bened. X. decoratos, & præcipue Bonifacium VIII. S. Raymundum de Pennafort Decretalium Compilatorem, aliosque. Adstipulatur sane huic opinioni exploratissima illa Occidentis observantia, qua scholasticos defensores ad instar defensorum civitatis, de quibus frequens est in Codice mentio, Episcopi assumere consueverunt, ut Ecclesiarum, & pauperum causas agerent, ut probat Thomassinus (*a*); eundemque usum Romæ viguisse, satis inter alia monumenta eruitur ex S. Gregorio Magno, qui (*b*) *Defensorum*, inquit; *Officium in causis Ecclesiæ, & obsequiis noscitur laborare Pontificum*; eandemque defensionis provinciam viris plane dignissimis perpetuo ab Apostolica Sede collatam fuisse ostendunt Chartarius (*c*), & P. Josephus Carafa olim Cler. Reg. Theatinus; nunc Episcopus Miletensis (*d*), qui etiam advertit, olim Collegium hoc decem Jurisconsultis constitisse, tum jubente Sixto IV. ad duodecim auctum; quorum unus antiquissimo jure Bononiensis, alter Decreto Clem. VIII. Ferrariensis, unus jussu Pii IV. Mediolanensis, al-

alius

(a) *P. 1. lib. 2. cap. 97. de Veter. & nova Ecclesiæ Disciplina*. (b) *Lib. 7. ep. 17.* (c) *In Syllabo Advocatorum Consistorialium*. (d) *De Gymnas. Rom. cap. 18. n. 10.*

alius de ordine Innoc.XII. Neapolitanus,& alter ex Etruria, demumque cæteri ex ditione Pontificia originem, vel allectionem debent habere, primusque omnium, sive antiquior eorum, qui Romæ sunt, quique inter Prælatos non accensetur, Decanatu Collegii perfruitur.

12. Dixi, *qui antiquior est omnium*; Anterioritas enim in hoc Collegio plurimum spectari consuevit, nam licet quoad actus honorificos, & præeminentiales, tum etiam circa Jus orandi in Consistorio, vel ad petenda pro Archiepiscopis Pallia, vel occasione Canonizationis Sanctor. vel si Cardinalis quisquam (quod raro accidit) vellet Cardinalatum dimittere, omnes promiscue considerentur, in ordine tamen Decanatus habendi, septem dumtaxat antiquiores habiles judicantur, eademque ratio procedit in emolumentis, vel Doctoratuum, vel Rectoratus Archigymnasii, ea quippe solis septem antiquioribus tribuuntur.

13. Privilegia verò amplissima sunt, quæ huic Collegio concessa reperiuntur. Iis quippe præclarissima, & lucrosa munera Advocati Fisci, Promotoris Fidei, & Advocati Pauperum reservantur. Idque cohærenter ad leges supra citatas, in quibus signanter Ærarii Principis cura, sive defensio uni Advocatorum Præfecturæ PrætorianæPrincipis deferri jubetur, ut advertunt Cujacius (*a*), & Fulgosius (*b*). Insuper familiares Pontificum declarantur, portionemque panis, & vini habent iisdem familiaribus dari consuetam, item habitum quasi Prælatitium, longum tamen, & nigri coloris deferunt, Oratorium privatum retinere possunt in propriis ædibus, eo-

Ddd2

(a) *In l. 2. §. 9. ff. de Jure Fisci*. (b) *In l. ad similitud. Cod. de Advoc. diverſ. Judic.*

eodem insuper modo, quo Auditores Rotæ, servatisque iisdem solemnitatibus publicarum disputationum ad gradum admittuntur, privative, auctoritate tamen Cardinalis Camerarii, ad utriusque juris lauream promovent, aliisque similibus Juribus perfruuntur amplissime renovatis, & confirmatis a Bened. XIV. Constitut. incip. *Inter conspicuos Ordines*, quam supra allegavimus; idemque Pontifex, ut ampliora in olim Collegas suos beneficentiæ argumenta præberet, sedile in Cappellis Pontificiis ante scamnum Cubiculariorum, quos ad honorem vocant, iisdem concessit, ut ipse testatur (*a*).

14. Porro præter Advocatos Consistoriales, altera est in Curia Advocatorum species, quos simplices dicimus, illudque ab illis præstandum est, antequam Advocatorum munus assumant, ut nempe ultra doctoralem gradum in prædicta Constitutione *Inter conspicuos Ordines* stabilitum, scribant in facto saltem pro una vice tanquam Procuratores in Rota, deindeque petita ab hujus Tribunalis Decano facultate, eaque post integritatis vitæ, & honestatis Natalium documenta exhibita obtenta, scribant in Jure, & Advocatorum titulum habeant. Illudque commune est etiam Advocatis aliis, qui in causis SS. vel criminalibus scribere intendunt, ut a Capite Tribunalium, vel scilicet Congregationis Rituum, vel Gubernatoris, vel Auditoris Cameræ facultatem obtineant. Quæ autem ab Advocatis scribendi ratio retinenda sit, aliaque ad præclarissimum hoc munus pertinentia latissimè profert Card. De Luca (*b*), ad quem Lectores remitto, ne plus æquo videar immorari.

15. An-

(a) *Tom. 1. de Servor. Dei Beatif. &c. cap. 18. n.4.*
(b) *In relat. Curiæ disc. ultimo §. 2.*

15. Antequam vero ultimam huic tractatui manum imponamus, quoniam universa rerum hactenus expositarum series circa Tribunalia, & Magistratus Urbis directa est, non abs re esse judicamus subnectere, summa cum veritatis injuria ab Hæreticis, vel iis omnibus, qui Apostolicæ Sedi infensi sunt, Romanæ Curiæ splendorem, qua verbo, qua scripto contumeliose pessumdari, vel de Tribunalium numero, vel de Romanæ Curiæ opibus occasione Tribunalium, ut inquiunt, collectis, vel pressius, & specifice de prætensa eorundem Tribunalium inutilitate calumnias effundendo.

16. Quod enim spectat ad Tribunalium numerum, ut de mendacio convincantur, qui eundem de superfluitate redarguunt, animadvertant satis est negociorum copiam, & varietatem, quæ ex universo Terrarum Orbe ad Urbem, tamquam doctrinarum omnium, præsertim vero Juris Magistram undique confluit, quibus quidem negociis expediendis, nonnisi per varias Tribunalium erectiones debuit merito provideri; Neque ulterius dubitari potest, hanc ipsam Magistratuum institutionem ab antiquo Romanæ Urbis systemate fuisse depromptam, ut in hac Praxi in suis respective titulis, atque in Institutionibus etiam criminalibus amplissime demonstravimus; Congruum autem, justumque fuit, ut cùm nihil de vetustæ Nobilitatis, amplitudinis, & magnificentiæ majestate ex mutatione Religionis Curia Urbis amiserit, imo *cum latius*, ut inquit S. Leo (a) *nunc præsit Religione divina, quam olim dominatione terrena præsideret*, non deterioris insimul foret in exercendis Magistratibus, seu Tribunalium numero conditionis.

17. Vix

(a) *Lib. 1. serm. 1. de Natal. Apostolor. Petri, & Pauli.*

17. Vix autem, ac ne vix quidem audiri possunt eæ Acatholicorum querelæ, quæ circa jactitatam occasione causarum, & negociorum, opulentiam Romanæ Curiæ proferuntur. Certa namque, & explorata in facto res est, longe minus, atque incomparabiliter longe Romanum Pontificem, qui Caput est ejusdem Romanæ Curiæ, ab universo Christiano Orbe recipere, quam Summus Sacerdos legis veteris a Levitis olim exigere consuevisset; quippe quia decima pars omnium reddituum a Levitis Summo Sacerdoti præstabatur, cùm cæteroquin ne millesimam quidem partem Romanus Pontifex, amplioribus licet oneribus prægravatus, quique a Fidelibus, in quorum gratiam militat, est sustentandus juxta Apost. (*a*) exigere soleat, ut concludit Bossius (*b*).

18. Neque profecto subsistit, superfluas esse erectiones Tribunalium in Urbe, ex quo omnia sint per Episcopos expedienda; vel enim agitur de gravamine subditis ab iisdem Ordinariis forsan illato, & necesse est, quod iidem subditi superiorem Judicem habeant, qui gravamen agnoscat, factumque eorundem Ordinariorum ad viam juris opportune reducat, inter quos quidem Judices aptior assignari non potest, quàm is, qui a Papa in Urbe, & Curia, juxta diversitatem causarum fuit deputatus, ut est Cameræ Apostolicæ Auditor, seu alter in particularibus negociis eligendus; aut vero de gravioribus causis pertractatur, quæ Apostolicæ Sedi privative ex Conciliorum Generalium Sanctione, & ex Ecclesiæ sensu reservatæ reperiuntur; & cùm nemo præter ipsam Apostolicam Sedem possit quidquam desuper innovare, oportuit pari Jure Romæ Judices

(a) 1. *ad Cor. cap. 9. vers. 7.* (b) *De signis Ecclesiæ tom. 3. lib. 10. sign. 87.*

ces eligi, qui in gravioribus iisdem materiis Romanum Pontificem consulerent, & in peculiaribus circumstantiis de expresso, aut tacito ejusdem Pontificis mandato, & oraculo responderent: *Quæ enim solæ Romanæ Sedi concessa sunt, nullus usurpare sine ejus consensu præsumere potest, qui non vult honore Ecclesiastico indignus, aut contemptor judicari*, ut inquit S. Damasus (*a*).

19. Graviora porro sunt, & quæ honesto viro stomachum movent, convicia, quæ Protestantes, vel qui livore quodam, & æstu in Romanam Sedem effervent, contra Apostolicam Datariam, & Cancellariam evomere solent, jactitantes per Annatas, per Archiepiscopalia Pallia, per dispensationes matrimoniales, per alias itidem dispensationes in irregularitatibus, in Votis, in Matrimoniis, per Coadjutorias pariter, per Resignationes beneficiorum, aliasque hujusmodi gratias, Christianum Orbem emungi, & Papalem Fiscum, seu ærarium augeri, prout etiam per Congregationem S. Inquisitionis animarum carnificinam invectam fuisse; Insuperque per Congregationem Rituum superstitionibus viam, aditumque apertum; per Tribunal Fabricæ telonium expiscandis aliorum pecuniis institutum; per Congregationem Indicis, eruditioni, veræque doctrinæ januam occlusam, per Congregationem de Propaganda Fide Papale Imperium diffusum, unoque verbo, ut cæteras, quas horret animus recensere, blasphemias silentio prætereamus, aliud non intendisse Pontifices per Congregationem, & Tribunalium erectiones, quàm jurisdictionis, & ærarii incrementum.

20. Graviora inquam sunt hæc, hisque similia convicia, quæ tamen cum in Institutionibus Canoni-cis,

(a) *Epistol. ad Stephanum.*

cis, & multo amplius in decursu istius Tractatus in suis respective Tribunalium titulis exuberanter dissolverimus, hinc ne rem jam actam iterum agere videamur, abstinemus repetere. Monitosque interim volumus Romanæ Curiæ inimicos, quod si quæ forsan absurda ex facto, & culpa unius, vel alterius subalterni, & inferioris Ministri, aut Agentis, inscio Pontifice, quandoque contingunt, aut si quæ etiam fiunt pecuniarum exactiones in uberiori rata, quàm quæ fuerit in Apostolicis taxis præfinita, non hinc prudens quisquam, & cui cor vel leviter sapiat, de Tribunalium numero, de eorum inutilitate, aut de taxarum excessu juste conqueri poterit, si secum animo reputet, quod ad rem dicebat Azorius (*a*), *Posse quidem in his pecuniis exigendis, sicut in aliis rebus humanis abusus irrepere, & vitia contingere &c. At propter abusus Hominum, malè scilicet utentium rebus alioquin per se bonis, res ipsæ demendæ non sunt, sed abusus, si qui irrepserint, submovendi, ac præcidendi =*

(a) *Part. 2. cap. 12. §. ult.*

RECENTIORIS PRAXIS ROM. CURIÆ.

F I N I S.

INDEX

INDEX
RERUM NOTABILIUM.

A

Car-

Præ-

S

Vi-

V

ER-

ERRORES.	CORRECTIONES.
Pag.7. lin.17. Prucuratores	Procuratores
pag.10. lin.6. Epiſcopis	de Epiſcopis
pag.16. lin.2. Pontificem	Pontifice
pag.27. lin.15. agero	agere
pag.75. lin.13. electio	electionem
pag 39. lin.7. Patrem	Patrum
pag.57. lin.32. ad	ab
pag.71. lin.37. gradum	graduum
pag.72. lin.16. alia	alii
pag 72. lin.20. ſuperadita	ſuperaddita
pag.72. lin.23. Encylica	Encyclica
pag.75. lin.3 a Pontifice	Pontifici
pag.76. lin.28. crm	cum
pag.78. lin.11. ſuſtendandum	ſuſtentandum
pag 85. lin.18. taxantur	taxatur
pag.86. lin.14. Canapis	Cannabis
pag.89. lin.9. tertii, ſimplicis,	tertii ſimplicis
pag.91. lin.8. muuere	munere
pag.91. lin.17. ViceCancellarius	Vice-Camerarius
pag.93. lin.14. exprimendum	exprimendam
ead.pag. lin.35. ſelecti	ſelectis
pag.140. lin.3. ſatiſfaciant	ſatisfaciat
pag.146. lin.9. ordne	ordine
pag.149. lin.15. potens	petens
pag.154. lin.21. permitantur	præmittantur
pag.165. lin.1. quo	qua
ead.2. lin.18. providas	Apoſtolicas
pag.177. lin.32. recenſentur	recenſetur
pag.187. lin.28. Bononienſis	Bononienſem
pag.187. lin.29. Ferrarienſis	Ferrarienſem
pag.187. lin.30. Urbinatenſis	Urbinatenſem
pag.212. lin.19. Collectarum Apoſtolicarum	Collectorum Apoſtolicorum
pag.214. lin.1. illorum	illarum
pag.224. lin.31. cui	quibus
pag.230 lin.24. judiciis	indiciis
pag.232. lin.16. Sacientes	Facientes

pag.234. lin.33. absit	adsit
pag.238. lin.25. dicat	dicant
pag.238. lin.31. referatur	referantur
pag.240. lin.13. commutativis	Communitativis
pag.242. non prærequiti	prærequiri
pag.244. lin.14. pæambula	præambula
pag.249. lin.23. aliasque	aliaque
pag.252. lin.30. rex	res
pag.255. lin.20. quam	quam habent
pag.257. lin.23. Ado	Adonidis
pag.261. lin.11. qua	quam
pag.262. lin.17. invehatur	invehantur
pag.264. lin.12 dieim	dietim?
pag.272. lin.6. subcribit	subscribit
pag.295. lin.21. quæ	qui
pag.297. lin.13. permissa	permissæ
pag.298. lin.19. Priori	Priore
peg.298. lin.27. petiit	repetiit
pag.302. lin.4. Innocentii	Innocentii x:
pag.304. lin.16. decretu	decretum
pag.304. lin.25. Monasterii	Ministerii
pag.305. lin.2. erexrit	erexit
pag.308. lin.18. prossint	prosint
pag.309. lin.9. consensions	consensionis
pag.318. lin.7. tribus	ex tribus
pag.330. l.n.3. Notam	Rotam
pag.336. lin.19. solicitum	solitum
pag.343. lin.29. confirma	confirmata
pag.346. lin.10. cæteroquia	cæteroquin
pag.346. lin.22. existent	existente
pag.363. lin.16. restistitutio	restitutio
pag.363. lin.26. exequi	exequitur
pag.365. lin.10. quæ	quem
pag.366. lin.2. possessoris	possessoriis
pag.368. lin.4. admitt	admittunt , ut
pag.382. lin.2. nullatis	nullitatis
pag.382. lin.5. repositariis	repositoriis
pag.384. lin.9. ad	ab

417

LEGATORIA
ROMA

